

SPRAWOZDANIE BIBLIOTEKI NARODOWEJ

ZA ROK 2025

SPRAWOZDANIE BIBLIOTEKI NARODOWEJ

ZA ROK 2025

SPIS TREŚCI

4–5

WSTĘP

7–18

KALENDARIUM

21–31

ROZDZIAŁ I

GROMADZENIE ZBIORÓW

33–39

ROZDZIAŁ 2

**KATALOGOWANIE
ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH**

41–45

ROZDZIAŁ 3

FUNKCJE CENTRALNE BN

47–58

ROZDZIAŁ 4

**DIGITALIZACJA I UDOSTĘPNIANIE
ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH**

61–64

ROZDZIAŁ 5

**KONSERWACJA
ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH**

67–68

ROZDZIAŁ 6

**PRZECHOWYWANIE
ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH**

71–75

JAM POSEŁKINI JEGO

77–90

ROZDZIAŁ 7

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

93–98

ROZDZIAŁ 8

**WSPÓŁPRACA
MIĘDZYNARODOWA**

101–119

ROZDZIAŁ 9

**PROMOCJA CZYTELNICTWA
I DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA**

121–127

ROZDZIAŁ 10

ZADANIA ZLECONE

129–133

ROZDZIAŁ 11

**PROJEKTY REALIZOWANE
W 2025 ROKU**

135–145

ROZDZIAŁ 12

**STRUKTURA ORGANIZACYJNA
BIBLIOTEKI NARODOWEJ
I ZARZĄDZENIA DYREKTORA
BIBLIOTEKI NARODOWEJ**

WSTĘP

Prawie miliard wejść do Połączonych Katalogów w 2025 roku!

Bez precedensu w dziejach polskiego bibliotekarstwa i wykorzystania zasobów kultury oraz nauki zakończył się rok 2025. Łączne wykorzystanie Połączonych Katalogów w 2025 roku wyniosło prawie miliard wejść i był to najwyższy wynik w historii, wcześniej niespotykany w polskim bibliotekarstwie. Dla porównania, łączne wykorzystanie katalogu BN w całym 2024 roku wyniosło niemal 250 milionów, a w 2023 roku – 100 milionów. To ogromny sukces bibliotek, które tworzą Połączone Katalogi razem z Biblioteką Narodową. To również sukces zakończonych wdrożeń systemu Alma, prowadzonych przez Narodową Książnicę pod kierunkiem mojego zastępcy Kacpra Trzaski i pełnomocnik ds. katalogowania Zofii Żurawińskiej. Obojgu dziękuję w imieniu swoim i bibliotek, w których zostały przeprowadzone wdrożenia. To pierwsza w historii polskiej prowadzona logicznie i racjonalnie budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej.

Dziękuję niezawodnym darczyńcom. Fundacja Kościuszkowska podarowała cenne pamiątki po Władysławie Reymoncie: jego fotograficzny portret z autografem oraz niepublikowany dotychczas rękopis wspomnień wojennych. Dzięki uprzejmości rodziny Jerzego Dudusia-Matuszkiewicza, Biblioteka Narodowa otrzymała archiwum pioniera polskiego jazzu, saksofonisty i wybitnego kompozytora muzyki filmowej. Wśród przekazanych materiałów na szczególną uwagę zasługują rękopisy muzyczne i bogactwo materiałów warsztatowych, w tym szkice do muzyki filmowej kultowych produkcji, takich jak: *Alternatywy 4*, *Czterdziestolatek*, *Janosik*, *Kolumbowie*, *Stawka większa niż życie*, *Wojna domowa*, *Nie lubię poniedziałku* i *Poszukiwany, poszukiwana*. Należy wymienić również archiwum osobiste Wojciecha Karolaka, wybitnego muzyka i kompozytora jazzowego. Jak w poprzednich latach wiele cennych obiektów zostało zakupionych dla BN przez Krystynę Piórkowską. Wszystkim serdecznie dziękuję.

W czasie polskiej prezydencji w Unii Europejskiej Pałac Rzeczypospolitej pełnił funkcję oficjalnego obiektu kulturalnego. Jego barokowe wnętrza odwiedziło blisko 3000 gości z całej UE – premierów, ministrów, dyrektorów oraz przedstawiciele urzędów i instytucji centralnych. Liczne delegacje instytucji zagranicznych odwiedziły BN, która zyskała rangę jednej z kluczowych instytucji kultury o zasięgu światowym.

Jednym z najważniejszych wydarzeń kulturalnych stała się w Pałacu Rzeczypospolitej wystawa *JAM POSEŁKINI JEGO. Język i emocje polskiego średniowiecza*, prezentująca najstarsze zabytki języka polskiego oraz ukazująca ciągłość i przemiany dawnej polszczyzny, wśród nich *Kazania świętokrzyskie* z XIII wieku oraz *Psałterz floriański św. Królowej Jadwigi* z XIV wieku, wybrane rękopisy z XV wieku, na co dzień przechowywane w skarbcu Biblioteki Narodowej, w tym obiekty wcześniej nieeksponowane. Ciesząca się ogromnym zainteresowaniem publiczności wystawa została przygotowana jako interdyscyplinarna opowieść o języku i emocjach średniowiecza.

Cieszę się z powołania nowego składu Rady Naukowej, która jest ustawowym ciałem doradzającym najważniejszej bibliotece Polski. Gratuluję prof. Zdzisławowi Pietrzykowi wyboru na przewodniczącego, zaś prof. Barbarze Zybort na wiceprzewodniczącą.

Mojej zastępczyni Julii Konopce-Żołnierczuk gratuluję wyboru do zarządu Międzynarodowej Federacji Bibliotekarskich Stowarzyszeń i Instytucji (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA), ze znakomitą wynikiem. Z 727 głosami elektorów uzyskała drugi wynik wśród 16 kandydatów. Warto dodać, że jest pierwszą Polką w zarządzie IFLA.

Dla mnie osobiście rok 2025 przyniósł niezwykle wyróżnienie. W dniu 5 czerwca dyrektorzy bibliotek narodowych z całego świata wybrali mnie na funkcję przewodniczącego Konferencji Dyrektorów Bibliotek Narodowych (Conference of Directors of National Libraries – CDNL). Po raz pierwszy w historii Polak oraz

przedstawiciel Europy Środkowej i Wschodniej został wybrany na to stanowisko. Funkcję tę sprawowali do tej pory dyrektorzy bibliotek narodowych z Australii, Holandii, Finlandii, Szwajcarii, RPA, Nowej Zelandii, Danii i Brazylii. To wyróżnienie osobiste, ale także dla Biblioteki Narodowej, w której pracuję ponad 30 lat.

Tomasz Makowski
Dyrektor Biblioteki Narodowej

KALENDARIUM

STYCZEŃ

1

Katarzyna Ostenda objęła stanowisko pełnomocniczki dyrektora BN ds. Pałacu Rzeczypospolitej. Katarzyna Ostenda jest zatrudniona w Bibliotece Narodowej od 2007 roku. W latach 2008–2024 kierowała Zakładem Administracyjno-Gospodarczym, pod którego opieką znajdował się Pałac Rzeczypospolitej przed modernizacją i otwarciem dla zwiedzających. W 2019 roku została odznaczona srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę.

* * *

Katarzyna Chomontowska objęła kierownictwo Zakładu Administracyjno-Gospodarczego BN. Katarzyna Chomontowska pracuje w Bibliotece Narodowej od 2016 roku. Od 2018 roku była zastępczynią kierownika Zakładu Administracyjno-Gospodarczego. Jest absolwentką ekonomii na Politechnice Radomskiej.

5

Dr hab. Roman Chymkowski objął stanowisko profesora Biblioteki Narodowej. Była to pierwsza nominacja na stanowisko profesora BN po śmierci prof. Pauliny Buchwald-Pelcovej w 2021 roku, która jako ostatnia była uhonorowana profesurą BN. Prof. Roman Chymkowski jest kierownikiem Pracowni Badań Czytelnictwa Instytutu Książki i Czytelnictwa BN, nadzoruje też i jest współautorem corocznych badań czytelnictwa prowadzonych przez Bibliotekę Narodową. W latach 2012–2018 pełnił obowiązki kierownika IKiCz. Jest antropologiem i socjologiem kultury. Prowadzi badania z zakresu współczesnych teorii kultury z kręgu studiów postkolonialnych i postzależnościowych, kultury antycypowanych przyszłości, praktyki uczestnictwa w kulturze ze szczególnym uwzględnieniem praktyk lekturowych.

6

Zmarła Irena Afanasjew, wieloletnia pracownica Biblioteki Narodowej, w latach 2001–2007 kierowniczką Sekretariatu Organizacyjnego BN, a następnie pracownica Sekretariatu Naukowego i Oddziału Udostępniania Zbiorów Specjalnych. Była cenioną tłumaczką publikacji Narodowej Książnicy na język rosyjski.

7

Zakończyła się realizacja projektu „Usprawnienie dostępu do kolekcji muzyki w zbiorach cyfrowych Biblioteki Narodowej”, dofinansowanego w ramach Krajowego Planu Odbudowy, dzięki któremu usprawniono wyszukiwanie nut

i nagrań dźwiękowych, przeprowadzono cykl szkoleń i stworzono 10 nowych kolekcji tematycznych w Polona.pl, w tym obszerny zbiór dotyczący polskich kompozytorów.

17

W Pałacu Rzeczypospolitej Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hanna Wróblewska wręczyła akty powołania dla członków Rady Naukowej Biblioteki Narodowej kadencji 2024–2030. Podczas inauguracyjnego posiedzenia Rady wybrano prof. dr. hab. Zdzisława Pietrzyka na funkcję przewodniczącego, zaś prof. Elżbietę Barbarę Zybert na funkcję wiceprzewodniczącej Rady.

* * *

W Pałacu Rzeczypospolitej odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej, podczas którego rozpatrzone cztery wnioski o połączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury, przyjęto sprawozdanie z działalności Rady za rok 2024, ustalono plan pracy na rok 2025 i powołano zespół problemowy ds. oceny bibliotek naukowych. Ponadto Rada wysłuchała informacji o sytuacji bibliotek w Ukrainie, postępkach „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025” oraz rozważała propozycje zmian w NPRCz 3.0.

22

Dzięki hojności Krystyny Piórkowskiej Biblioteka Narodowa wzbogaciła swoje zbiory o cenny egzemplarz wczesnego polskiego kalendarza na rok 1536 autorstwa Michała z Wiślicy (ok. 1499–1575) – profesora astrologii i teologii na Akademii Krakowskiej.

23

Podczas gali zorganizowanej w ramach 4 Design Days w Katowicach wręczono nagrody Property Design za 2025 rok nadawane za najlepszą architekturę budynków oraz wnętrza oddane do użytku w minionym roku. Pałac Rzeczypospolitej Biblioteki Narodowej otrzymał nagrodę w kategorii „Design – Wnętrza: Obiekty Publiczne”. Nagrodę odebrali dyrektor BN dr Tomasz Makowski, zastępca dyrektora Dominik Cieszkowski oraz przedstawiciele Konior Studio: prezes i główny projektant Tomasz Konior i dyrektor kreatywny Dominik Koroś, a także Małgorzata Golenko, architektka z Pas Projekt, przedstawiciele Group AV: Agata Sitko, prezes zarządu, architekt Dominik Budyń i Sławomir Skowroński, członek zarządu.

27

Nakładem Wydawnictwa BN ukazał się 32. tom *Katalogu Rękopisów Biblioteki Narodowej – Rękopisy niemieckie różnych proveniencji* – zawierający opisy manuskryptów niemieckich, których ogromna większość trafiła do Narodowej Książnicy w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej.

31

Katarzyna Augustyniak-Wrońska objęła funkcję kierowniczką Zakładu Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów. Katarzyna Augustyniak-Wrońska pracuje w Bibliotece Narodowej od 1995 roku, na początku w Sekcji Egzemplarza Obowiązkowego Druków Ciągłych ZGiUZ na stanowiskach bibliotekarza i starszego bibliotekarza. W latach 2012–2020 pracowała w Kancelarii BN. Od 2020 roku ponownie pracuje w ZGiUZ. Ma wykształcenie księgarskie.

LUTY

6

Pod honorowym patronatem Biblioteki Narodowej rozpoczął się konkurs Literacka Podróż Hestii, adresowany do autorów i wydawców książek z gatunku *fiction*, napisanych z myślą o dzieciach i młodzieży.

7

W Czytelnii Górnej BN odbył się wernisaż wystawy książek nagrodzonych w Konkursie Książka Roku 2024 Polskiej Sekcji IBBY (International Board on Books for Young People). Biblioteka Narodowa była patronem honorowym konkursu.

19

Nakładem Wydawnictwa BN ukazał się 13. tom „Polish Libraries” oraz 55. tom „Rocznika Biblioteki Narodowej”.

21

Biblioteka Narodowa została nominowana do prestiżowej nagrody „Miejsce Roku 2024” stołecznego wydania „Gazety Wyborczej” za modernizację i udostępnienie Pałacu Rzeczypospolitej; nominacji dokonali dziennikarze wydania stołecznego „GW”.

22

W Pałacu Rzeczypospolitej odbył się „Audiobook Fest – Święto Miłośników Audiobooków”, organizowane przez Pick a Voice – lidera innowacji w świecie audiobooków oraz klub książki Hot Coffee Book Club przy wsparciu Biblioteki Narodowej.

MARZEC

4

W Oslo zmarła Janina Januszewska-Skreiberg, dziennikarka i pisarka, popularyzatorka kultury polskiej w Norwegii, przez wiele lat działająca na rzecz współpracy polsko-norweskiej w dziedzinie literatury i sztuki. Wybór materiałów ze swojego bogatego archiwum, w tym korespondencję z najwybitniejszymi twórcami polskiej kultury, przekazała w darze Bibliotece Narodowej.

7

W Bibliotece Narodowej odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej, opiniowano 10 wniosków dotyczących łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury, dokonano oceny w zakresie spełnienia przez biblioteki naukowe wymogów i kryteriów zgodnych z wytycznymi Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wysłuchano informacji o postępach w NPRCz 2.0 oraz podjęto uchwały związane z prekonsultacjami w sprawie NPRCz 3.0, a także zapoznano się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie.

10

Do zbiorów Biblioteki Narodowej przekazane zostało prywatne archiwum profesor Pauliny Buchwald-Pelcowej i jej małżonka, profesora Janusza Pelca – zasłużonych polskich uczonych, badaczy kultury staropolskiej. Wraz z archiwum Narodowej Książnicy powierzono liczący blisko dziesięć tysięcy woluminów księgozbiór państwa Pelców. Ofiarodawcami były Małgorzata i Janina Buchwald, siostry zmarłej w 2021 roku profesor.

14

W Bibliotece Narodowej odbyła się międzynarodowa konferencja i warsztaty „Okno na świat: szukamy witaminy Czy” adresowane do osób zajmujących się upowszechnianiem czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, w szczególności do bibliotekarek i bibliotekarzy. Organizatorami spotkania były Wydawnictwa Wytwórnia, Tatarak i Widnokrąg oraz Biblioteka Narodowa.

17

Nakładem Wydawnictwa BN ukazał się 26. numer „Notesu Konserwatorskiego”.

18

Pisarz Kazimierz Orłoś przekazał na ręce dyrektora Biblioteki Narodowej dr. Tomasza Makowskiego kolejną partię materiałów ze swojego prywatnego archiwum, w tym swoją korespondencję m.in. z Jarosławem Iwaszkiewiczem, Markiem Nowakowskim, Igorem Newerlym, Zbigniewem Herbertem, Wiktorem Woroszylskim, Julianem Strykowskiem i Janem Józefem Szczepańskim, a także korespondencję swej matki Seweryny z Mackiewiczów Orłosiowej z jej braćmi: Stanisławem Catem-Mackiewiczem oraz Józefem Mackiewiczem.

21

Dyrektor BN dr Tomasz Makowski spotkał się z uczestnikami odbywającego się w Krakowie Festiwalu i Targów Gier Planszowych BookGame 2025, gdzie wygłosił prelekcję pt. *Biblioteka jako miejsce spędzania czasu wolnego. Gry planszowe jako szansa integracji rodzin, znajomych i osób samotnych.*

KWIECIEŃ

1

Katarzyna Guzowska objęła funkcję kierowniczką Zakładu Zasobu Wymiennego. Katarzyna Guzowska pracuje w Bibliotece Narodowej od 2006 roku, najpierw w Sekcji Sekretariatów, w latach 2007–2015 w Sekretariacie Organizacyjnym, od października 2015 roku w Sekretariacie BN. Od września 2019 roku pracowała w Zakładzie Zasobu Wymiennego.

**

Sylwia Urbanowska została kierowniczką Sekretariatu Biblioteki Narodowej. Sylwia Urbanowska od 2023 roku pełniła funkcję zastępcy kierownika Sekretariatu BN. Wcześniej pracowała m.in. w Banku Handlowym SA i na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym.

**

Renata Paszkiewicz objęła funkcję kierowniczką Zakładu Magazynów

Bibliotecznych. Renata Paszkiewicz pracuje w Bibliotece Narodowej w Zakładzie Magazynów Bibliotecznych od 1999 roku. Od 2020 roku pełniła funkcję zastępcy kierownika ZMB. Brała udział w projektach: *Academica*, *Patrimonium I* i *Patrimonium II*.

4

W Bibliotece Narodowej odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej, podczas którego opiniowano cztery wnioski dotyczące łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury, wysłuchano informacji o postępach w NPRCz 2.0, ustaleń z prekonsultacji w sprawie NPRCz 3.0 oraz zapoznano się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie. Podjęto również uchwały dotyczące ewidencji oraz zakupów materiałów bibliotecznych.

* * *

W Pałacu Rzeczypospolitej odbyło się inauguracyjne posiedzenie Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego w kadencji 2025–2029. W imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hanny Wróblewskiej nominacje członkom wręczył Mateusz Adamkowski, dyrektor Departamentu Mecenatu Państwa MKiDN. Rada ds. NZB obradowała pod przewodnictwem dr. Tomasza Makowskiego, dyrektora Biblioteki Narodowej. Rada dokonała też wyboru wiceprzewodniczącego, którym został dr hab. Remigiusz Sapa, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej.

9

W ramach XXIX Spotkań Konserwatorskich „Sztuka Konserwacji” w Pałacu Rzeczypospolitej odbyła się sesja „Konserwacja zbiorów bibliotecznych. Metodologia – zmiany” przygotowana przez Pełnomocnika Dyrektora BN do spraw Narodowego Zasobu Bibliotecznego Ewę Potrzebnicką oraz pracowników Instytutu Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych BN.

* * *

Nakładem Wydawnictwa BN ukazał się 33. tom *Katalogu Rękopisów Biblioteki Narodowej* zawierający dokumenty i materiały włoskich instytucji: Centro Incontri e Studi Europei oraz Associazione Pier Giorgio Frassati – Amici dell’Università Cattolica di Lublino, a także fragment archiwum ich współtwórczyni, Wandy Gawrońskiej z Rzymu.

11

W Bibliotece Narodowej odbyła się konferencja „Książka na receptę. Wpływ głośnego czytania na zdrowie i rozwój dzieci” organizowana przez Narodową Książnicę oraz Fundację Powszechnego Czytania. Konferencja miała na celu promowanie codziennego głośnego czytania dzieciom jako elementu profilaktyki zdrowia najmłodszych. Projekt obejmuje rekomendowanie lektury przez personel medyczny (pediatrów, położne) jako kluczowego elementu stymulującego rozwój intelektualny i emocjonalny dziecka oraz wspieranie środowiska medycznego w skutecznym prowadzeniu takich działań w gabinetach lekarskich.

* * *

W Pałacu Rzeczypospolitej odbył się uroczysty wieczór poświęcony pamięci Jana Lityńskiego, jednego z najważniejszych polskich opozycjonistów, więźnia politycznego w czasach PRL, a także polityka, publicysty i działacza na rzecz praw człowieka.

12

Pałac Rzeczypospolitej został zakwalifikowany do finału Ogólnopolskiego Konkursu Otwartego „Modernizacja Roku & Budowa XXI w.” Kandydaturę zgłosił do konkursu prezes WIBAR-Instalacje Tomasz Osewski.

14

Biblioteka Narodowa zaprezentowała coroczny raport pt. *Stan czytelnictwa w Polsce w 2024 r.* przygotowany przez pracowników Instytutu Książki i Czytelnictwa BN. W 2024 roku lekturę co najmniej jednej książki zadeklarowało 41% ankietowanych.

22

Następca tronu Norwegii Haakon podczas oficjalnej wizyty w Polsce odwiedził Pałac Rzeczypospolitej, którego modernizacja została sfinansowana również z Funduszy Norweskich i EOG. Celem projektu „Modernizacja i aranżacja wnętrza Pałacu Rzeczypospolitej” była zmiana funkcjonalno-użytkowej przestrzeni Pałacu, przywrócenie zabytkowi jego dawnej świetności, udostępnienie unikatowych zbiorów dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz wzmocnienie jego funkcji społeczno-kulturowych dla mieszkańców Warszawy, Mazowsza, a także gości z pozostałych regionów Polski i z zagranicy odwiedzających stolicę.

Podczas wizyty w Pałacu Rzeczypospolitej prezydent Bułgarii Rumen Radev w uznaniu kluczowej roli Biblioteki Narodowej w zachowaniu i promowaniu *Kodeksu supraskiego* (Codex Suprasliensis, nazywanego również Retkov Sbornik) – jednego z najważniejszych średniowiecznych zabytków słowiańskiego dziedzictwa literackiego, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Pisemnego UNESCO oraz z okazji 200. rocznicy jego odkrycia wręczył Narodowej Książnicy pamiątkowy medal okolicznościowy Świętych Cyryla i Metodego. W imieniu dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego nagrodę odebrał Dominik Cieszkowski, zastępca dyrektora.

W Warszawie zmarł Jan Wołosz – sekretarz naukowy i wicedyrektor Biblioteki Narodowej w latach 1991–1998, były przewodniczący Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, sekretarz Polskiego Komitetu Współpracy z IFLA w latach 1984–1990. Zasiadał też w Krajowej Radzie Bibliotecznej przy Ministrze Kultury w latach 2003–2007, był redaktorem naczelnym czasopisma „Bibliotekarz” (1991–2011), zastępca redaktora naczelnego „Rocznika Biblioteki Narodowej” i „Polish Libraries Today” (1991–1996).

30

Pałac Rzeczypospolitej został nominowany w II. edycji Nagrody Architektonicznej Prezydenta m.st. Warszawy w kategorii „Nowe życie budynków”.

MAJ

5

Zastępczyni dyrektora Biblioteki Narodowej Julia Konopka-Żołnierczuk została wybrana do zarządu Międzynarodowej Federacji Bibliotekarskich Stowarzyszeń i Instytucji (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA).

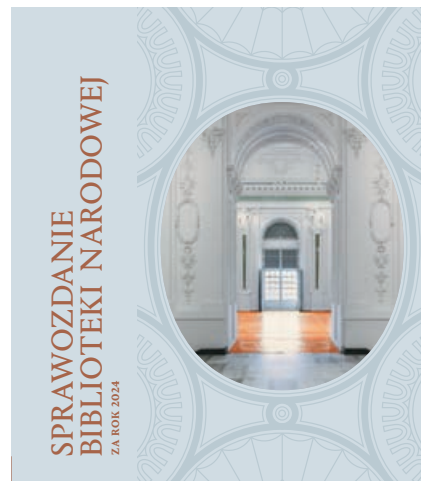
12

W czytelnich Biblioteki Narodowej otwarto wystawę książek nominowanych do Nagrody im. Marcina Króla w prestiżowym konkursie Fundacji im. Stefana Batorego. Nagroda im. Marcina Króla przyznawana jest co roku za najlepszą książkę z dziedziny historii idei i badań nad przyszłością, filozofii oraz myśli społecznej i politycznej, refleksji nad cywilizacją i kulturą, wprowadzającą nowe idee, koncepcje czy sposoby myślenia.

15

Podczas Warszawskich Targów Książki zainaugurowano kolejną edycję kampanii społecznej #TataTeżCzyta2025. Biblioteka Narodowa objęła patronat nad tym wydarzeniem.

Na wniosek Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hanna Wróblewska włączyła zbiory Biblioteki Raczyńskich oraz Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu do narodowego zasobu bibliotecznego.

Biblioteka Narodowa opublikowała sprawozdanie ze swej działalności za 2024 rok.

15–18

Wydawnictwa Biblioteki Narodowej prezentowane były na Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie, nad którymi Narodowa Książnica objęła również swój patronat.

16

W Pałacu Rzeczypospolitej odbyła się ceremonia wręczenia Nagrody Literackiej im. Marka Nowakowskiego za rok 2025. Jej laureatem został Andrzej Dybczak – antropolog, pisarz, dokumentalista. Kapituła Nagrody postanowiła wyróżnić go za jego dotychczasową twórczość, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów *Pan wszystkich krów* oraz *Las duchów*. Nagrodę wręczyli przewodniczący jury prof. Maciej Urbanowski oraz dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski.

17

Podczas Nocy Muzeów w Pałacu Rzeczypospolitej zostały zaprezentowane szerokiej publiczności renesansowe mapy oparte na traktacie *Geografia* z II wieku autorstwa Klaudiusza Ptolemeusza, jednego z największych uczonych starożytności.

28

Biblioteka Narodowa podpisała umowę na prowadzenie w latach 2025–2028 projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych”, który jest kontynuacją wieloletnich projektów skanowania zbiorów dwóch największych bibliotek w Polsce: Biblioteki Narodowej i Biblioteki Jagiellońskiej. Po zakończeniu projektu udostępnionych zostanie 145 500 nowych obiektów, które ze względów konserwatorskich lub prawnautorskich nie mogły być wcześniej udostępnione cyfrowo. Projekt w kwocie blisko 100 mln zł został dofinansowany przez Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy w ramach Działania 2.3 Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji w naborach konkurencyjnych.

30

Biblioteka Narodowa, IFLA Preservation and Conservation Center oraz Centrum kompetencji ds. digitalizacji materiałów bibliotecznych zorganizowały bezpłatną konferencję online „Digital Library – Culture for All Forever”, której tematyka koncentrowała się na zagadnieniach związanych z bibliotekami cyfrowymi, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii jakości digitalizacji oraz długoterminowego przechowywania zasobów cyfrowych.

CZERWIEC

2

W Warszawie zmarł Szymon Żuchowski, poeta, tłumacz i krytyk muzyczny, pracujący w Bibliotece Narodowej w latach 2015–2025. Był redaktorem merytorycznym anglojęzycznego rocznika „Polish Libraries” (2017–2025).

5

Dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski, jako pierwszy Polak w historii, został wybrany Przewodniczącym Konferencji Dyrektorów Bibliotek Narodowych (Conference of Directors of National Libraries – CDNL), globalnej organizacji zrzeszającej ponad stu dyrektorów bibliotek narodowych na świecie.

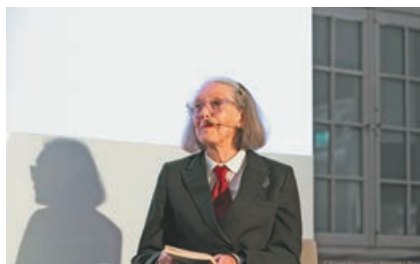
10

W Pałacu Rzeczypospolitej odbyła się uroczysta gala XIV edycji prestiżowej Nagrody Architektonicznej tygodnika „Polityka”, podczas której wręczono nagrody za najlepsze realizacje architektoniczne w Polsce. Grand Prix zdobyła pracownia SLAS architektki za projekt „Ajnfart” w Rybniku.

11

Odbyło się posiedzenie Rady Naukowej Biblioteki Narodowej, która jednogłośnie zatwierdziła Sprawozdanie BN za 2024 rok.

**

W Pałacu Rzeczypospolitej miała miejsce uroczystość wręczenia Międzynarodowej Nagrody Literackiej im. Zbigniewa Herberta. Jej laureatką została Anne Carson – wybitna poetka, eseistka i filolożka klasyczna, jedna z najoryginalniejszych postaci współczesnej literatury. Nagrodę przyznała Fundacja im. Zbigniewa Herberta.

12

Pod przewodnictwem dyrektora Biblioteki Narodowej dr. Tomasza Makowskiego odbyło się posiedzenie Rady Naukowej rocznika „Polish Libraries”, podczas którego wręczono nominację członkom

Rady. Przewodniczącą Rady została prof. Elżbieta Zybort, a jej zastępcą dr Jacek Kordel. Rada jednogłośnie zaakceptowała zawartość 13. numeru rocznika.

**

W Bibliotece Narodowej odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej, na którym Rada wysłuchiwała informacji o postępach w NPRCz 2.0 i ustaleń z prekonsultacji w sprawie NPRCz 3.0 oraz zapoznała się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie. Ponadto Rada rozpatrywała pięć wniosków dotyczących łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury.

19–22

W Pałacu Rzeczypospolitej prezentowana była – ciesząca się ogromnym zainteresowaniem podczas majowej Nocy Muzeów – unikalna kolekcja renesansowych map opartych na traktacie Klaudiusza Ptolemeusza *Geografia* z II wieku.

21

W Ogrodzie Krasińskich Biblioteka Narodowa zorganizowała po raz trzynasty literacki piknik „Imieniny Jana Kochanowskiego”, który w 2025 roku dedykowany był Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Głównym punktem wydarzenia był mecz poetycki pomiędzy drużynami Iwony Bielskiej i Ewy Błaszczuk, prowadzony przez Grzegorza Markowskiego, w którym wzięli udział wybitni artyści scen polskich. Nie zabrakło również *Pieśni świętojańskiej o Sobótce* – w tym roku w wykonaniu Marii Peszek i Bartka Wąsika. Piknik uzupełniły spotkania i rozmowy z pisarzami, wydarzenia performatywne, quiz, slam poetycki oraz wieczorny dancing, a wydarzeniu towarzyszyły targi książki oraz całodniowy

program edukacyjno-kulturalny adresowany do dzieci. Gością specjalną wydarzenia była Hanna Krall (na zdj. z prawej). Spotkanie prowadził Michał Nogaś, fragmenty najnowszej książki pisarki pt. *Jedynaście* czytała aktorka Szantal Strzelińska.

23

Nakładem Wydawnictwa Biblioteki Narodowej ukazał się album *The Palace of the Commonwealth*, prezentujący najcenniejsze zabytki piśmiennictwa i kultury znajdujące się w zbiorach Narodowej Książnicy i eksponowane w Pałacu Rzeczypospolitej. Publikacja powstała z okazji polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, która trwała od stycznia do czerwca 2025 roku.

24

W Bibliotece Narodowej odbyła się uroczystość wręczenia Nagrody Literackiej Skrzydła Dedala 2024. Jury Nagrody pod przewodnictwem prof. Włodzimierza Boleckiego przyznało ją Andrzejowi Kopackiemu (na zdj. z lewej) – eseiście, poecie, tłumaczowi niemieckojęzycznej

liryki i prozy, profesorowi literaturoznawstwa w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, redaktorowi miesięcznika „Literatura na Świecie”. Jednocześnie poinformowano, że Nagrodę Literacką Skrzydła Dedala 2025 otrzymał Henryk Grynberg – prozaik, poeta, dramaturg i eseista, podejmujący tematykę Holocaustu oraz losu polskich Żydów, autor *Żydowskiej wojny raz jeszcze*.

* * *

W siedzibie Biblioteki Narodowej odbyła się „Konferencja użytkowników Połączonych Katalogów Biblioteki Narodowej”, w której uczestniczyło 250 przedstawicieli bibliotek publicznych, naukowych i specjalistycznych z całej Polski, aktywnie korzystających z systemu Alma i wyszukiwarki Primo.

25

W Bibliotece Narodowej miała miejsce uroczystość przekazania do jej zbiorów archiwum Wincentego Bartosiaka, legendarnego polskiego armatora, w 1939 roku sekretarza generalnego Komitetu Transportowego, zarządzającego w czasie wojny transportem morskim z zagranicy do Polski, w czasie wojny założyciela spółek morskich Baltic Union Shipbrokers, W. Bartosiak Steam Trawler Owner Ltd. i Bartosiak Trawler Ltd., zaangażowanego w tworzenie szkoleń morskich dla kadetów w armii polskiej gen. Władysława Andersa w Palestynie oraz w organizację pomocy dla polskich żołnierzy przebywających w niemieckich obozach jenieckich, jednego z twórców powojennej Bałtyckiej Spółki Okrętowej, a potem działacza emigracji niepodległościowej w Argentynie. Spuściznę przekazała rodzina Wincenego Bartosiaka.

LIPIEC

3

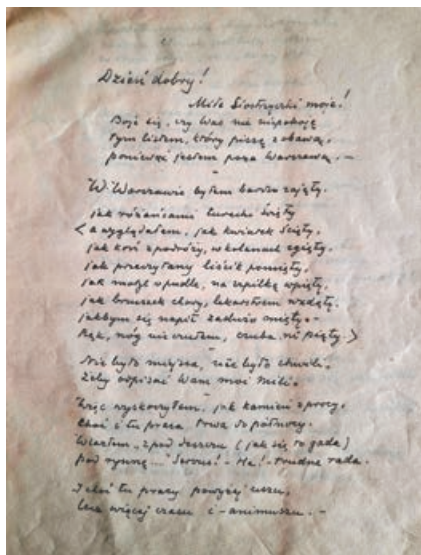
W Pałacu Rzeczypospolitej z udziałem przedstawicieli Ambasady Armenii i społeczności ormiańskiej odbył się przedpremierowy pokaz filmu dokumentalnego pt. *Zaginiony, odnaleziony, ukryty* w reżyserii Vahrama Mkhitaryana, wyprodukowanego przez Fundację Mlecznego Brata. Film poświęcony jest XII-wiecznemu Ewangeliarzowi ze Skewry, który znajduje się w zbiorach BN.

11

Biblioteka Narodowa otrzymała w darze archiwum Jerzego „Dudusia” Matuszkiewicza – pioniera polskiego jazzu, saksofonisty, genialnego kompozytora muzyki filmowej, twórcy niezapomnianych utworów do seriali, takich jak: *Wojna domowa*, *Stawka większa niż życie*, *Kolumbowie*, *Janosik*, *Jak rozpętałem drugą wojnę światową* czy *Alternatywy 4*. Przekazane przez spadkobierców materiały dokumentują życie i działalność artystyczną twórcy, ale są również cennym źródłem do badań nad rozwojem ruchu jazzowego w powojennej Polsce.

16

Wanda Gawrońska, pochodząca z polsko-włoskiej rodziny działaczka polonijna, jedna z najbardziej zasłużonych osób dla kultury i nauki polskiej, przekazała Bibliotece Narodowej rękopisy wierszy Juliusza Osterwy z lat 1935–1936, pisanych przez słynnego aktora dla niej i jej rodzeństwa: Heleny, Alfreda, Giovanni, Marii Grazii, Jasia.

* * *

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów RP złożyła oficjalne podziękowania Bibliotece Narodowej za zaangażowanie i pomoc w organizacji ponad trzydziestu spotkań urzędniczych i rozmów bilateralnych podczas sprawowanej przez Polskę od 1 stycznia do 30 czerwca 2025 roku prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. W tym czasie wnętrza Pałacu Rzeczypospolitej odwiedziło blisko trzy tysiące gości z całej UE – ministrów, dyrektorów oraz przedstawicieli urzędów i instytucji centralnych.

19

W Pałacu Rzeczypospolitej rozpoczął się kolejny, cieszący się ogromną popularnością, trwający do 10 sierpnia, pokaz unikalnej kolekcji renesansowych map opartych na traktacie Klaudiusza Ptolemeusza *Geografia* z II wieku.

20

Zmarła Urszula Kozioł – poetka, prozaczka, felietonistka, autorka form dramatycznych, w tym inscenizacji dla dzieci oraz monodramów, laureatka Nagrody Literackiej Nike 2024 za tom poezji *Rapularz*. Biblioteka Narodowa otrzymała licencję pozwalającą prezentować całą jej twórczość na portalu polona.pl.

SIERPIEŃ

1

Emilia Gajda objęła funkcję kierowniczki Zakładu Magazynów Bibliotecznych. Emilia Gajda pracuje w Bibliotece Narodowej od 1995 roku, od początku w Zakładzie Magazynów Bibliotecznych, w którym pełniła funkcję zastępczyni kierowniczk.

1–3

Pod patronatem Biblioteki Narodowej odbyła się w Łebie kolejna edycja festiwalu i kampanii społecznej „Lato z Książką”, podczas którego zorganizowano – służące promocji czytelnictwa – spotkania z autorami, warsztaty dla dzieci i kiermasze książek.

4

Zmarła Wirginia Siemek, wdowa po jednym z najwybitniejszych współczesnych filozofów Marku Siemku, wieloletnia opiekunka i popularyzatorka jego spuścizny, która w 2024 roku podarowała Bibliotece Narodowej jego bogate archiwum.

5

Do zbiorów Biblioteki Narodowej zostało przekazane w darze przez Artura Andrusa archiwum osobiste Wojciecha Karolaka – wybitnego muzyka jazzowego, kompozytora, wirtuoza organów Hammonda. Spuścizna dokumentuje współpracę Karolaka z wieloma wybitnymi jazzmanami – z Janem „Ptaszynem” Wróblewskim, Wiesławem Pieregorólką, Jarosławem Śmietaną, Jackiem Namysłowskim, Michałem Urbaniakiem czy Sławomirem Wiercholskim.

30

Jury Nagrody Fundacji im. Kościelskich pod przewodnictwem François Rosseta przyznało Nagrodę za 2025 rok Małgorzacie Lebdzie za tom poezji *Dunaj. Chyłę pola*.

WRZESIEŃ

1

Po pozytywnej rekomendacji Krajowej Rady Bibliotecznej, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Marta Cienkowska podjęła decyzję o włączeniu Archiwum i Biblioteki Krakowskiej Kapituły Katedralnej do bibliotek naukowych.

4

Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Marta Cienkowska zaakceptowała listę rankingową bibliotek uprawnionych do otrzymania dofinansowania w naborze 2025 roku w ramach Kierunku interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych Priorytetu 1 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025”, których operatorem jest Biblioteka Narodowa.

5

W Bibliotece Narodowej odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej, podczas którego zaopiniowano 18 wniosków o łączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury, dyskutowano o NPRCz 2.0 i ustaleniach w sprawie NPRCz 3.0 oraz zapoznano się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie. Ponadto Rada podjęła uchwałę dotyczącą włączenia Biblioteki Stowarzyszenia Historyków w Warszawie do bibliotek naukowych.

10

W Bibliotece Narodowej podczas Wieczoru Przyjaciół Fundacji Powszechnego Czytania odbyła się ceremonia wręczenia nagród Kariatydy Czytelnictwa organizowana przez Fundację. Wydarzeniu towarzyszyły obchody 80. rocznicy istnienia czasopisma „Świerszczyk”. Podczas wydarzenia nagrodzono osoby i instytucje wspierające czytelnictwo: wyróżniono partnerów kampanii #TataTeżCzyta2025, w którą włączyło się prawie 100 organizacji, a także przyznano nagrody w kategoriach #DobryPartner i #DobryWzór. Laureatami zostali m.in.: Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Jeronimo Martins Biedronka, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Abedik SA i wolontariuszka Krystyna Różga.

15

Kolejnych pięć bibliotek dołączyło do grona placówek współkatalogujących wraz z Biblioteką Narodową, co stało się możliwe dzięki wdrożeniu w nich najnowocześniejszego systemu bibliotecznego Alma i wyszukiwarki Primo w ramach programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025”. Tym samym Narodowa Książnica pomyślnie zakończyła realizację wieloletniego programu, tworząc system z jedną wspólną bazą danych służącą do prowadzenia jednolitej działalności bibliotecznej i informacyjnej umożliwiającej korzystanie z materiałów bibliecznych i innych źródeł informacji. Do współkatalogowania zbiorów dołączyły w 2025 roku: Biblioteka Miejska w Łodzi (wraz z 58 filiami), Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu (wraz z 35 filiami), Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu (wraz z 32 bibliotekami wydziałowymi i instytutowymi UWŹ), Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej (wraz z 22 bibliotekami wydziałowymi i instytutowymi PW), Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu (wraz z 19 bibliotekami wydziałowymi i instytutowymi UAM).

17

Dr Maciej Szablewski został pełnomocnikiem dyrektora Biblioteki Narodowej ds. międzynarodowych. Dr Maciej Szablewski związany jest z Biblioteką Narodową od 2007 roku. Pracował w Zakładzie Cyfrowej Biblioteki Narodowej „Polona” (do 2013 roku), w latach 2013–2015 na stanowisku adiunkta w Zakładzie Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, a następnie w Pracowni

Bibliotekoznawstwa Instytutu Książki i Czytelnictwa. W latach 2015–2023 kierował Zakładem Zbiorów Bibliologicznych, gdzie m.in. odpowiadał za opracowanie koncepcji księgozbioru podręcznego Czytelni Załuskich. W 2023 roku został najpierw kierownikiem Pracowni Informacji Naukowej, następnie zaś Zakładu Udostępniania Zbiorów. Od momentu otwarcia Pałacu Rzeczypospolitej w 2024 roku sprawuje merytoryczny nadzór nad organizacją zwiedzania. Odegrał również kluczową rolę w przygotowaniu licznych wydarzeń polskiej prezydencji w Unii Europejskiej, które odbywały się w Pałacu Rzeczypospolitej w pierwszej połowie 2025 roku. W latach 2017–2018 był wiceprzewodniczącym, a od 2018 roku przewodniczącym Komisji Opieki nad Skarbem. W latach 2022–2023 pełnił funkcję przewodniczącego Komisji ds. Zakupów i Darów. Kieruje Zakładem Udostępniania Zbiorów.

22

W Bibliotece Narodowej w Warszawie odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej, na którym opiniowano cztery wnioski o łączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury, dyskutowano o NPRCz 2.0 oraz zapoznano się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie. Członkowie Rady rozmawiali również na temat proponowanych zmian w ewidencji materiałów bibliecznych w bibliotekach szkolnych.

23–24

Pod hasłem „Czytanie ma tylko dobre strony” z udziałem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Marty Cienkowskiej oraz dyrektora BN dr. Tomasza

Makowskiego odbyła się konferencja podsumowująca Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 (NPRCz 2.0), w której uczestniczyło 280 osób, w tym beneficjenci i operatorzy programu, przedstawiciele resortu kultury i edukacji, rynku wydawniczego, księgarze, samorządowcy oraz inne środowiska związane z kręgiem czytelniczym. Konferencja była okazją do wysłuchania debat, wymiany doświadczeń oraz sieciowania. Stanowiła punkt wyjścia do rozmów o przyszłości programu i nakreślenia kierunków oraz założeń przyszłej edycji przy zachowaniu trwałości efektów osiągniętych w latach 2021–2025.

25

W Bibliotece Narodowej odbył się wernisaż wystawy prac Olgi Siemaszko *Kiedy tramwaje idą spać. Olga Siemaszko surrealistycznie*, na której zaprezentowano oryginalne rysunki i prace malarskie jednej z najwybitniejszych polskich ilustratorek XX wieku, w tym ilustracje do wydanej w 1969 roku *Alicji w Krainie Czarów*, zbioru wierszy Ryszarda Marka Grońskiego *Kiedy tramwaje idą spać...* czy książki Janiny Porazińskiej *Hej, z drogi!*

PAŹDZIERNIK

1

Agnieszka Monczak objęła funkcję kierowniczką Zakładu Czasopism. Agnieszka Monczak pracuje w Bibliotece Narodowej od 2007 roku, początkowo w Zakładzie Czasopism, następnie w Zespole Zadaniowym Bibliotekarza Systemowego. Od 2015 roku pracowała

w Instytucie Bibliograficznym na stanowisku kierownika Pracowni Bibliotekarza Systemowego, później kierownika Pracowni Kontroli i Uzupełniania Rekordów i kierownika Pracowni Deduplikacji Rekordów Wzorcowych. Brała udział we wdrożeniu systemu Alma i wyszukiwarki Primo w ramach NPRCz 2.0. Jest autorką licznych szkoleń z zakresu zasad redakcji i doboru Deskryptorów Biblioteki Narodowej oraz użytkowania systemu Alma.

9–12

Biblioteka Narodowa prezentowała swoje publikacje na XXX Targach Wydawców Katolickich na Zamku Królewskim w Warszawie, których organizatorem było Stowarzyszenie Wydawców Katolickich.

10

W Pałacu Rzeczypospolitej odbyła się prezentacja katalogu twórczości muzycznej wybitnego litewskiego kompozytora Mikalojusas Konstantinasa Čiurlionisa, który ukazał się z okazji 150. rocznicy urodzin artysty i został wydany przez Litewską Bibliotekę Narodową im. Martynasa Mažvydasa.

15

Biblioteka Narodowa, IFLA Preservation and Conservation Centre oraz Centrum Kompetencji ds. Digitalizacji Zbiorów Bibliotecznych zorganizowały III Międzynarodową Konferencję online o długoterminowym przechowywaniu cyfrowym, która odbyła się pod hasłem „Digital Libraries – Tools for(ever) Digital Preservation” i była poświęcona nowoczesnym narzędziom wspierającym długoterminowe przechowywanie zasobów cyfrowych.

21

W Pałacu Rzeczypospolitej odbył się wernisaż wystawy *Jam poselkiny jeho. Język i emocje polskiego średniowiecza*, na której przybliżone zostały najstarsze teksty w języku polskim oraz ukazano ciągłość i przemiany dawnej polszczyzny. Na wystawie zaprezentowane zostały najcenniejsze zabytki języka polskiego (np. *Kazania świętokrzyskie* i *Psalterz floriański*).

23–26

Pod patronatem Biblioteki Narodowej odbyły się w Krakowie 28. Międzynarodowe Targi Książki. Podczas Targów prezentowane były także wydawnictwa BN.

23

W Pałacu Rzeczypospolitej – z udziałem przedstawicieli Prezydenta RP, Sejmu i Senatu – odbyły się obchody stulecia Fundacji Kościuszkowskiej, podczas których do zbiorów Biblioteki Narodowej został przekazany rękopis Władysława Reymonta – jego rękopiśmienny pamiętnik z I wojny światowej *Ze strasznych lat 1914–1918. Wspomnienia*.

24

W Pałacu Rzeczypospolitej odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej, na którym opiniowano trzy wnioski o łączenie bibliotek z innymi instytucjami

kultury, dyskutowano o NPRCz 2.0 oraz o sytuacji bibliotek w Ukrainie. Członkowie Rady zapoznali się z najważniejszymi danymi z projektu raportu Biblioteki Narodowej o stanie bibliotek w 2024 roku.

29

W Pałacu Rzeczypospolitej miał miejsce Wieczór pamięci Katarzyny Herbert zorganizowany przez Fundację im. Zbigniewa Herberta i Bibliotekę Narodową. Żonę Poety wspominali: Maria Dzieduszycka, Justyna Guze, Piotr Kłoczowski i Adam Michnik, a spotkanie prowadził Mikołaj Nowak-Rogoziński. Wiersze Zbigniewa Herberta interpretowali Maja Komorowska i Robert Więckiewicz, oprawę muzyczną zaś tworzyły utwory w wykonaniu wiolonczelisty Michała Pepola. Reżyserem wieczoru był Tomasz Cyz.

LISTOPAD

7

Z okazji 25. rocznicy śmierci Jerzego Giedroycia w Bibliotece Narodowej odbyło się spotkanie poświęcone pamięci Redaktora oraz promocji najnowszej edycji jego książki *Autobiografia na cztery ręce*, wydanej przez Instytut Europy Środkowej we współpracy z Instytutem Literackim „Kultura”. W rozmowie o życiu, twórczości i dziedzictwie Jerzego Giedroycia udział wzięli prof. Krzysztof Pomian, red. Piotr Kłoczowski oraz red. Adam Michnik. Dyskusję poprowadził prof. Andrzej S. Kowalczyk.

11

W Głównym Urzędzie Pocztowym w Warszawie, z udziałem dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego miała miejsce polska inauguracja Europejskiego Dnia Autorów 2025 – święta literatury, jej twórców i czytelników, odbywającego się pod hasłem „Czytaj. Serio! Read. For Real!”. Wydarzenie zgromadziło w skali europejskiej ponad 200 tysięcy uczestników z 25 krajów, dla których stworzono szeroką platformę niemal 3600 inicjatyw, które od 11 listopada do 12 grudnia 2025 roku umożliwiały udział w spotkaniach autorskich, warsztatach, rodzinnych czytaniach i lokalnych akcjach promujących czytelnictwo. Podczas inauguracji głos zabrała Maria Deskur, prezeska Fundacji Powszechnego Czytania, dyrektor BN dr Tomasz Makowski, a także prezes Poczty Polskiej Sebastian Mikosz (na zdj. pierwszy z lewej).

13

Decyzją Ministerstwa Edukacji Narodowej Biblioteka Narodowa została wpisana na listę podmiotów uprawnionych do pełnienia funkcji zewnętrznego zapewniania jakości wobec instytucji certyfikujących kwalifikacje wolnorynkowe i sektorowe w grupie kwalifikacji „kultura i ochrona dziedzictwa narodowego”, w ramach działu administracji rządowej „kultura i ochrona dziedzictwa narodowego”.

16

W Bibliotece Narodowej, w obecności przedstawicieli świata kultury, dyplomacji oraz instytucji publicznych, odbyła się uroczystość przyjęcia przez dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego funkcji przewodniczącego światowej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Narodowych

(Conference of Directors of National Libraries – CDNL). Wydarzenie uświetnił koncert kontratenora Jakuba Józefa Orlińskiego oraz pianisty i kompozytora Aleksandra Dębicza, a także premiera animacji Przemysława Truścińskiego poświęconej Bibliotece Narodowej.

17–18

W Bibliotece Narodowej odbyła się druga edycja „Konferencji użytkowników Połączonych Katalogów”, podczas której spotkało się liczne grono bibliotekarzy, praktyków, dyrektorów bibliotek, administratorów systemów bibliotecznych oraz przedstawiciele bibliotek chętnych do przyłączenia do katalogowania wspólnego z Biblioteką Narodową.

20

W czytelniach Biblioteki Narodowej odbył się wernisaż wystawy *Stefan Żeromski. Pisarz pamięci* zorganizowanej w stulecie śmierci autora *Przedwiośnia* i *Popiołów*, na której zaprezentowano wybrane rękopisy z archiwów pisarza, w tym fragmenty jego dzieła *Wiatr od morza*.

21

Maciej Wieczorek obronił doktorat w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk na podstawie rozprawy *Sztuka w kancelarii. Problem zdobień na polskich dokumentach królewskich doby nowożytnej*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Zbigniewa Michalczyka. Dr Maciej Wieczorek jest absolwentem studiów magisterskich na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 2016 roku jest pracownikiem Instytutu Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych Biblioteki Narodowej, zajmuje się badaniami nad rysunkiem, grafiką i malarstwem książkowym okresu nowożytnego.

Dyrektor BN dr Tomasz Makowski uczestniczył w Brukseli w inauguracji Europejskiego Dnia Autorów, odbywającego się pod hasłem „#ReadForReal (Czytaj.Serio!)”. W organizację

wydarzenia zaangażowana była Fundacja Powszechnego Czytania. Podczas uroczystości odbyło się spotkanie dyrektora BN z Komisarzem Europejskim ds. Sprawiedliwości Międzypokoleniowej, Młodzieży, Kultury i Sportu Glennem Micallefem.

30

W Bibliotece Narodowej odbyła się uroczysta gala wręczenia Nagrody Historycznej m.st. Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego. W ramach XVII edycji nagrody przyznawanej książkom poświęconym najnowszej historii Polski zwyciężcą została praca Rafała Wnuka i Sławomira Poleszaka pt. *Nieźlonni czy realności? Polskie podziemie antykomunistyczne bez patosu*.

GRUDZIEŃ

2

W Bibliotece Narodowej odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej, na którym opiniowano sześć wniosków o połączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury, omówiono Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 3.0 oraz sytuację bibliotek w Ukrainie.

* * *

W Pałacu Rzeczypospolitej odbyła się trzecia świąteczna aukcja charytatywna pod hasłem „Sztuka Przeciw Wykluczeniu”, organizowana przez Fundację Powszechnego Czytania. Wydarzenie to, współorganizowane przez Bibliotekę Narodową, kolejny raz połączyło ideę promocji czytelnictwa z wartościami płynącymi ze sztuki, podkreślając ich

fundamentalne znaczenie dla rozwoju człowieka i budowania wrażliwości społecznej.

9

W Bibliotece Narodowej odbył się wernisaż wystawy *VOJAGŌ. Rowerem do Azji z esperanto (1928–1932)*, poświęcony niezwykłej podróży młodego esperantysty Luciena Péraire'a.

15

Agata Żaglewska z Zakładu Katalogowania Dziedziny Biblioteki Narodowej uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo. Na podstawie rozprawy pt. *Improwizacja romantyczna w trzech odsłonach: poezja filomatów – „Dziadów” część III – „Samuel Zborowski”. Performans – zapis – archiwum* napisanej pod kierunkiem dr. hab. Tomasza Jędrzejewskiego. Agata Żaglewska jest absolwentką filologii polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego i stypendystką programu Diamentowy Grant. Od grudnia 2025 roku pracuje w Zakładzie Katalogowania Dziedziny jako bibliotekarz dziedziny w zakresie literatury pięknej i literaturoznawstwa.

16

Pałac Rzeczypospolitej został nominowany do prestiżowej nagrody RenOwacja 2026 w kategorii „Budynek użyteczności publicznej”.

17

W Bibliotece Narodowej odbyło się polskie wydarzenie w ramach obchodów Europejskiego Dnia Autorów „#ReadForReal (Czytaj.Serio!)”. Warszawa była jednym z 34 europejskich przystanków międzynarodowego Authors Tour – cyklu spotkań, podczas których autorzy podróżują poza granice swoich krajów, by spotykać się z czytelnikami w całej Europie. Gościem specjalnym wydarzenia był Thomas Brunström, duński autor bestsellorowej serii książek dla dzieci *Tata Oli*.

20

Dzięki hojności Krystyny Piórkowskiej do zbiorów Biblioteki Narodowej trafił rękopis wiersza *O ziemi nowogrodzkiej* Stanisława Balińskiego – patriotyczny poemat z 1941 roku, w którym poeta-emigrant opowiada dzieciom o utraconej ojczyźnie – ziemi dzieciństwa, Nowogrodzynie. Dar znacząco uzupełnia istniejące kolekcje autografów poetów emigracyjnych.

22

Biblioteka Narodowa gościła Samirę El Malizi – dyrektorkę Biblioteki Narodowej Królestwa Maroka, która odwiedziła m.in. skarbiec Narodowej Książnicy w Pałacu Rzeczypospolitej oraz pracownie digitalizacji i konserwacji zbiorów. Wizyta stanowiła okazję do wymiany doświadczeń w zakresie konserwacji i digitalizacji zbiorów oraz do pogłębienia współpracy między instytucjami, realizowanej na podstawie umowy zawartej w 2022 roku.

GROMADZENIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

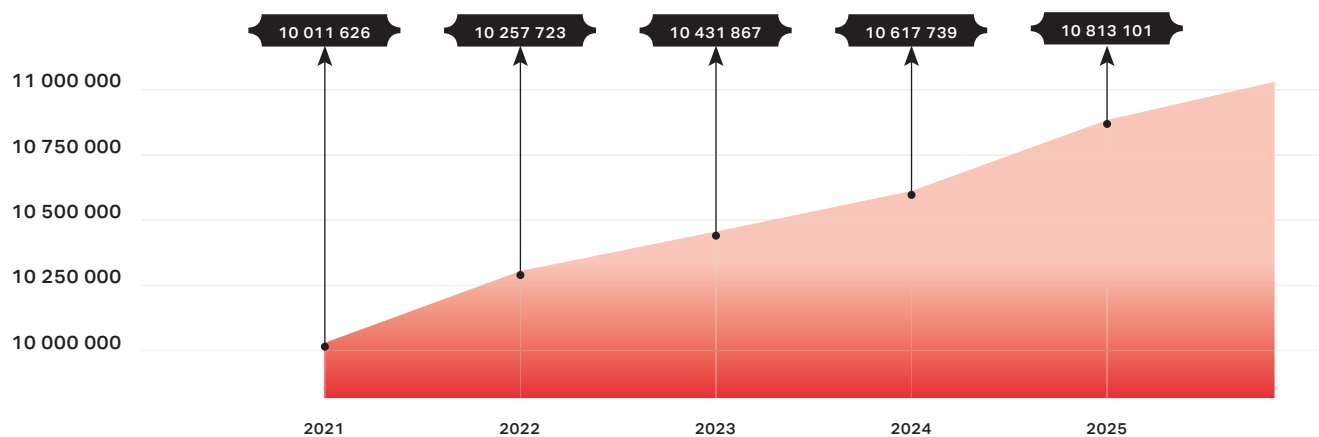
Gromadzenie i wieczyste przechowywanie dorobku piśmienniczego Rzeczypospolitej Polskiej jest nadrzędnym zadaniem Biblioteki Narodowej. Gromadzeniem objęte są publikacje krajowe: książki i czasopisma, starodruki, druki ulotne, mapy, nuty, nagrania dźwiękowe i audiowizualne, publikacje elektroniczne (m.in. audiobooki, e-booki, czasopisma online), ryciny, rysunki, fotografie oraz rękopisy. Włączane do zbiorów i wieczyście przechowywane są również publikacje polskie lub dotyczące Polski, które ukazały się poza jej granicami, piśmiennictwo innych narodów powstające na terytorium Rzeczypospolitej lub przechowywane niegdyś w historycznych polskich księgozbiorach, a także najważniejsze współczesne publikacje zagraniczne z zakresu humanistyki. Narodowa Książnica jako biblioteka naukowa prenumeruje też najbardziej renomowane czasopisma zagraniczne i bazy danych.

W 2025 roku do Biblioteki Narodowej wpłynęło 180 751 jednostek materiałów bibliotecznych (w jednostkach, rocznikach, plikach i woluminach). Tym samym liczba zbiorów Narodowej Książnicy na dzień 31 grudnia 2025 roku wynosiła 10 813 101 jednostek materiałów bibliotecznych (w tym niepowiększający się już zbiór 274 794 j. mikroform i liczący 423 447 j. zbiór negatywów).

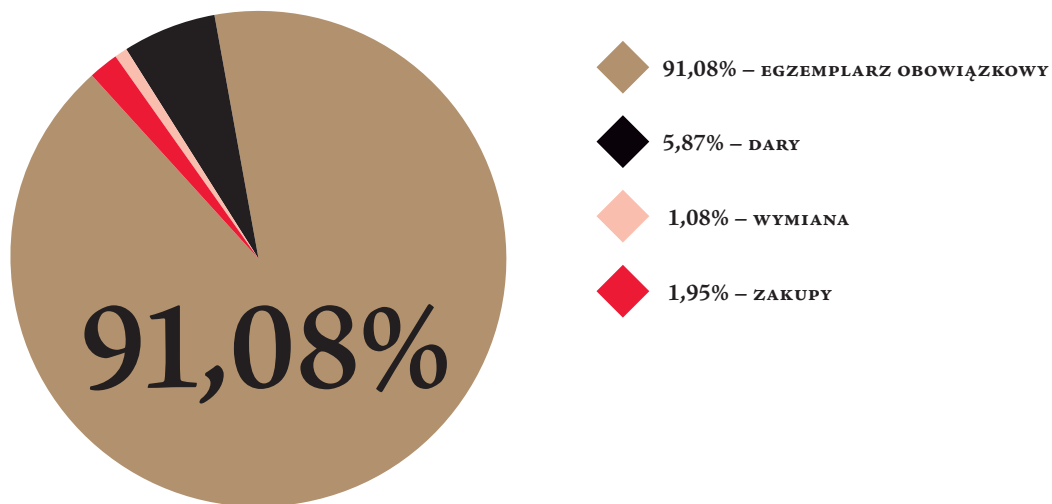
Na wpływ składają się: egzemplarz obowiązkowy, dary, wymiana, zakupy i prenumerata. Zbiory zinwentaryzowane w 2025 roku pochodziły z:

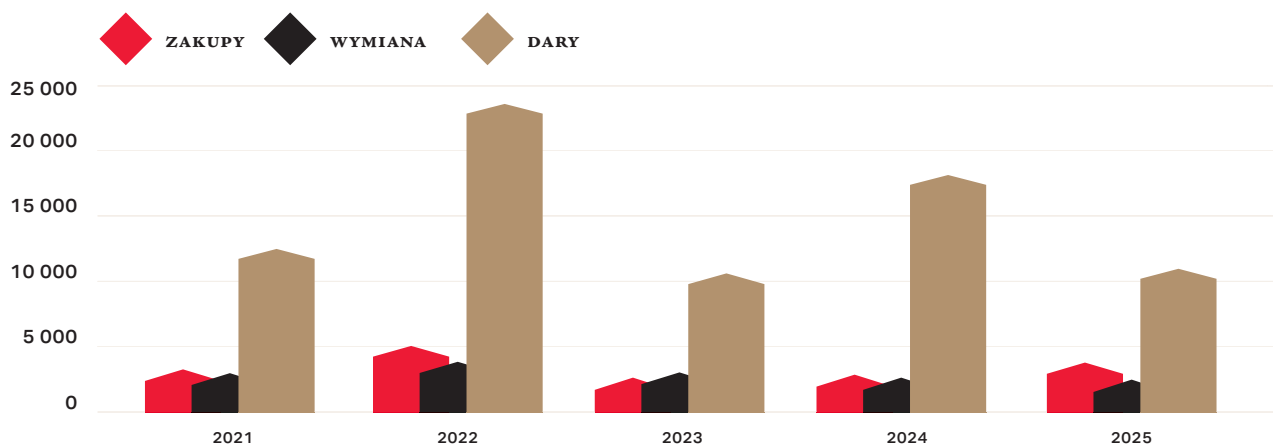
- ♦ wpływu egzemplarza obowiązkowego – 164 830 j. (w 2024 r. – 163 346 j.),
- ♦ zakupów – 3341 j. (w 2024 r. – 2365 j.),
- ♦ wymiany krajowej i zagranicznej – 1962 j. (w 2024 r. – 2189 j.),
- ♦ darów – 10 618 j. (w 2024 r. – 17 972 j.).

**TEMPO GROMADZENIA ZBIORÓW W BIBLIOTECE NARODOWEJ W LATACH 2021–2025
(W JEDNOSTKACH, ROCZNIKACH, PLIKACH I WOLUMINACH)**

WPŁYW MATERIAŁÓW BIBLIOTECZNYCH WEDŁUG SPOSOBU NABYCIA W 2025 ROKU

**WPŁYW MATERIAŁÓW BIBLIOTECZNYCH WEDŁUG SPOSOBU NABYCIA
(ZAKUPY, WYMIANA, DARY) W LATACH 2021–2025 (W WOL./J./PLIKACH)**

**WPŁYW MATERIAŁÓW BIBLIOTECZNYCH W 2025 ROKU
(LICZBA ZBIORÓW ZINWENTARYZOWANYCH)**

RODZAJ MATERIAŁÓW BIBLIOTECZNYCH	JEDN.	ŹRÓDŁO WPŁYWU				
		EGZEMPLARZ OBOWIĄZKOWY	KUPNO	WYMIANA	DARY	RAZEM
KSIĄŻKI	WOL.	66 053 (65 371 W 2024)	328 (359 W 2024)	1549 (1672 W 2024)	4154 (4981 W 2024)	72 084 (72 383 W 2024)
CZASOPISMA	ROCZ.	11 242 (11 971 W 2024)	117 (64 W 2024)	367 (447 W 2024)	424 (777 W 2024)	12 150 (13 259 W 2024)
DRUKI ULOTNE	J.	4614 (5154 W 2024)	1 (10 W 2024)	26 (2 W 2024)	3177 (9070 W 2024)	7818 (14 236 W 2024)
NAGRANIA DŹWIĘKOWE I AUDIOWIZUALNE	J.	3724 (4084 W 2024)	322 (823 W 2024)	0 (59 W 2024)	1531 (1210 W 2024)	5577 (6176 W 2024)
PUBLIKACJE ELEKTRONICZNE (E-BOOKI, CZASOPISMA ONLINE, AUDIOBOOKI I IN.)	J./P.	77 641 (75 265 W 2024)	0 (0 W 2024)	0 (0 W 2024)	0 (0 W 2024)	77 641 (75 265 W 2024)
RĘKOPISY	J./WOL.	-	20 J. W 20 WOL. (122 J. W 624 WOL. W 2024)	14 J. W 14 WOL. (8 J. W 8 WOL. W 2024)	29 J. W 29 WOL. (28 J. W 276 WOL. W 2024)	63 J. W 63 WOL. (158 J. W 920 WOL. W 2024)
STARODRUKI	WOL.	-	1 (36 W 2024)	0 (0 W 2024)	25 (8 W 2024)	26 (44 W 2024)
IKONOGRAFIA	J.	-	2535 (842 W 2024)	0 (0 W 2024)	944 (1370 W 2024)	3479* (2212 W 2024)
MAPY	J.	1051 (993 W 2024)	1 (0 W 2024)	1 (1 W 2024)	282 (316 W 2024)	1335 (1310 W 2024)
NUTY	WOL.	505 (508 W 2024)	16 (109 W 2024)	5 (0 W 2024)	52 (212 W 2024)	578 (829 W 2024)
RAZEM	J.	164 830 (163 346 W 2024)	3341 (2365 W 2024)	1962 (2189 W 2024)	10 618 (17 972 W 2024)	180 751 (185 872 W 2024)

* W tym 3022 j. przekazanych z innych zakładów (2338 j. z kupna i 684 z darów).

Egzemplarz obowiązkowy

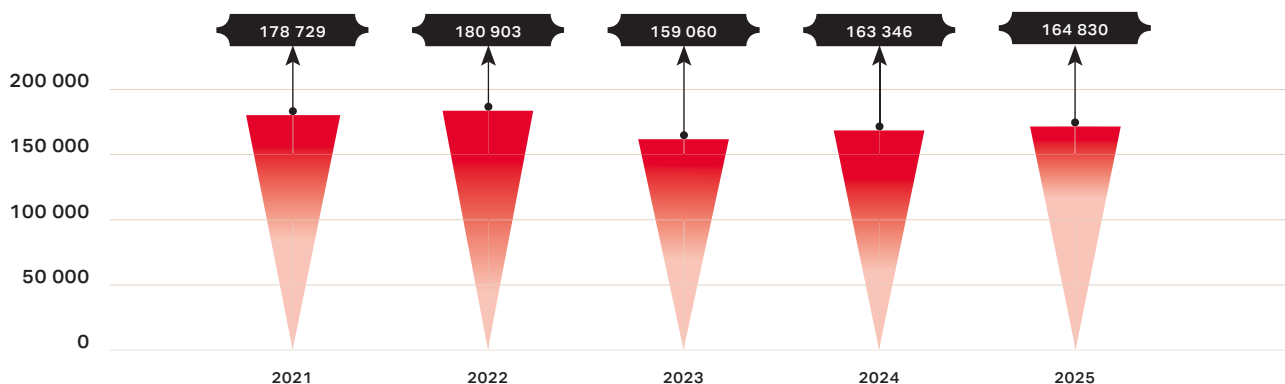
Na mocy ustawy o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych z 7 listopada 1996 roku oraz rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z 6 marca 1997 roku w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania, a także zmieniającego je rozporządzenia z 24 maja 1999 roku, Bibliotece Narodowej przekazywane są po dwa egzemplarze wszystkich publikacji wydawanych w Polsce: atlasów, czasopism, druków muzycznych, druków ulotnych dokumentujących życie społeczne, gazet, globusów, książek, map, nagrań dźwiękowych i audiowizualnych oraz publikacji elektronicznych. Stanowi to uregulowaną prawnie podstawę tworzenia przez Narodową Książnicę kompletnego archiwum piśmiennictwa polskiego, co służy, podobnie jak w innych krajach, zachowaniu dziedzictwa

kulturowego, opracowywaniu bibliografii narodowej i sporządzaniu statystyki wydawniczej.

W 2025 roku do Biblioteki Narodowej wpłynęło 164 830 jednostek egzemplarzy obowiązkowych materiałów bibliotecznych (163 346 w 2024 r.), w tym:

- ♦ 66 053 woluminy książek (w 2024 r. – 65 371),
- ♦ 5188 tytułów czasopism w 11 242 rocznikach (w 2024 r. – 5599 tytułów czasopism w 11 971 rocznikach),
- ♦ 4614 druków ulotnych (w 2024 r. – 5154),
- ♦ 3724 nagrania dźwiękowe i audiowizualne (w 2024 r. – 4084),
- ♦ 77 641 plików publikacji elektronicznych, w tym m.in. 10 983 e-booki, 8511 audiobooków (w 2024 r. – 75 265 plików, w tym m.in. 11 846 e-booków, 5504 audiobooki),
- ♦ 1051 map (w 2024 r. – 993),
- ♦ 505 woluminów druków muzycznych (w 2024 r. – 508).

**WPŁYW EGZEMPLARZA OBOWIĄZKOWEGO W LATACH 2021–2025
(W JEDNOSTKACH, ROCZNIKACH, PLIKACH, WOLUMINACH)**

WPŁYW EGZEMPLARZA OBOWIĄZKOWEGO WEDŁUG TYPÓW DOKUMENTÓW W LATACH 2021–2025 (W JEDNOSTKACH, ROCZNIKACH, PLIKACH, WOLUMINACH)

ROK	KSIĄŻKI	CZASOPISMA	DRUKI ULOTNE	PUBLIKACJE ELEKTRONICZNE	NAGRANIA DŹWIĘKOWE I AUDIOWIZUALNE	ZBIORY SPECJALNE (NUTY I MAPY)
2021	64 585	6520	6731	81 702	8617	2786
2022	61 043	6520	6986	90 219	7144	2486
2023	63 377	5517	5628	71 825	4778	2382
2024	65 371	5599	5154	75 265	4084	1501
2025	66 053	5188	4614	77 641	3724	1556

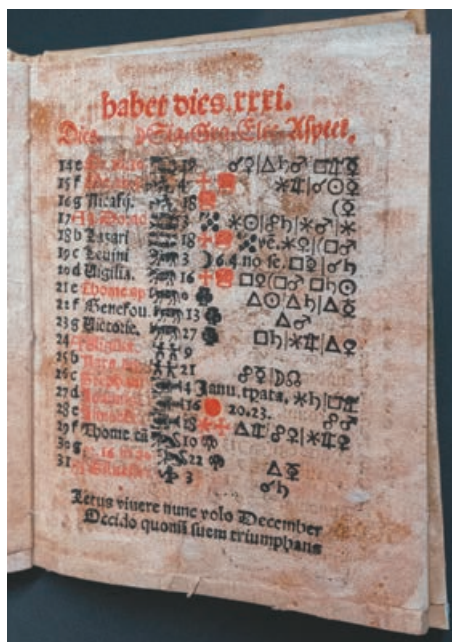
Dary i Darczyńcy

Zbiory Narodowej Książnicy wzbogacają się również dzięki hojności darczyńców. W 2025 roku Biblioteka Narodowa zinwentaryzowała 10 618 jednostek materiałów bibliotecznych pochodzących z darów (w 2024 r. – 17 972). Wśród nich znalazło się wiele wyjątkowych kolekcji i unikatowych obiektów.

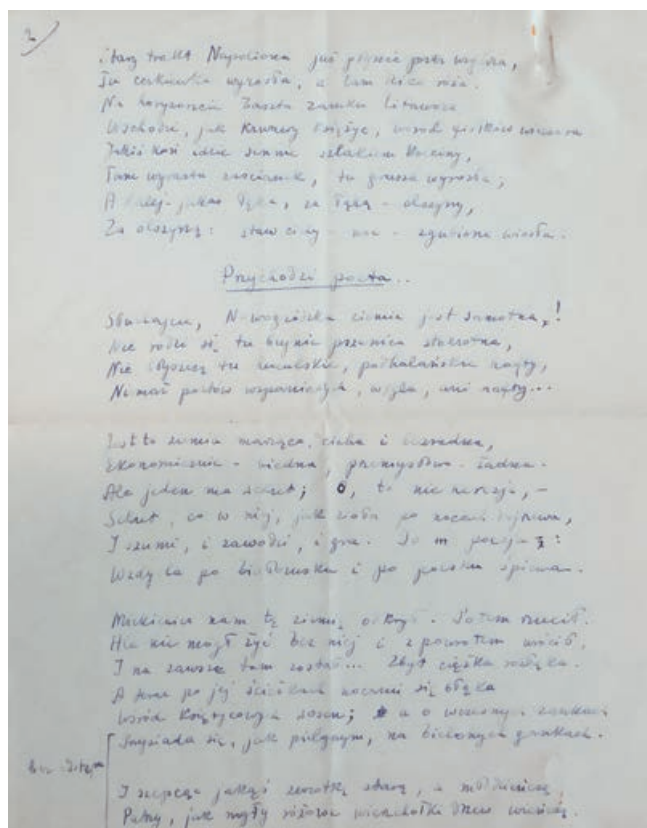
Kolekcja Krystyny Piórkowskiej w Bibliotece Narodowej

W 2025 roku zbiory Biblioteki Narodowej po raz kolejny wzbogaciły się dzięki życzliwości Krystyny Piórkowskiej z Nowego Jorku. Dzięki jej hojności w 2025 roku do zbiorów Narodowej Książnicy trafiło prawie dwieście obiektów zakupionych przez nią na aukcjach antykwarycznych. Do najcenniejszych należy nabyty na aukcji w Budapeszcie egzemplarz wczesnego polskiego kalendarza na rok 1536 autorstwa Michała z Wiślicy (ok. 1499–1575) – profesora astrologii i teologii na Akademii Krakowskiej. Druk ukazał się w znanej i zasłużonej oficynie Macieja Szarffenberga, przedstawiciela wywodzącej się ze Śląska rodziny krakowskich drukarzy, który od 1528 roku wydawał druki kalendarzowe w języku polskim i łacińskim. Druki kalendarzowe autorstwa Michała z Wiślicy – obok podobnych publikacji autorstwa Mikołaja z Szadka – zajmowały poczesne miejsce w repertuarze wydawniczym

Szarffenberga. Autor kalendarza był absolwentem Akademii Krakowskiej, na której w 1531 roku objął Katedrę Astrologii i Matematyki, w tym samym roku został dziekanem Wydziału Sztuk Wyzwolonych. Od 1550 roku do śmierci kilkakrotnie pełnił funkcję dziekana Wydziału Teologii. W pamięci potomnych zapisał się też jako bibliofil, który w 1543 roku zapisał Uniwersytetowi swoją bibliotekę. Jako urzędowy astrolog uniwersytecki ogłaszał drukiem w językach polskim, niemieckim i po łacinie kalendarze astrologiczne i prognostyki. Rokrocznie, w krakowskich oficynach Hieronima Wietora, Florianą Unglera i Macieja Szarffenberga, ukazywały się jego dzieła „wiedzy królewskiej” – w formatach *plano*, *quarto*, *sexdecimo*, po trzy rocznie, z czego małe kalendarzyki były przeznaczone specjalnie dla szerokiej publiczności. Były to druki typowo użytkowe, które traciły ważność bardzo szybko – po upływie roku przeznaczano je na makulaturę. Wiele z nich przetrwało jedynie we fragmentach. Z tego powodu, z bogatej twórczości kalendarzowo-prognostykarskiej Michała z Wiślicy współcześnie znamy jedynie niektóre wydawnictwa na lata 1531–1539. Przekazany Bibliotece Narodowej kalendarz przechował się przypadkowo w makulaturze wewnątrz okładziny, w formie arkuszy lub składek sprasowanych jako usztywnienie oprawy miękkiej pergaminowej. Arkusze te, po wydobyciu, poddano konserwacji i na nowo oprawiono. Stronę tytułową zdobi drzeworytowy portret króla Zygmunta I Staroego. Każdy miesiąc, wydrukowany na dwóch przyległych stronicach, zdobią drzeworytowe przedstawienia

Karta z kalendarza na rok 1536 autorstwa Michała z Wiślicy – dar Krystyny Piórkowskiej dla Biblioteki Narodowej

Fragment rękopisu poematu Stanisława Balińskiego z 1941 roku *O ziemi nowogródzkiej* – dar Krystyny Piórkowskiej dla Biblioteki Narodowej

typowych dla danej pory roku zajęć wraz z wierszowaną maksymą na końcu tekstu. Nazwa miesiąca podawana jest zarówno po łacinie, jak i w języku polskim. Na każdy dzień, oprócz obchodów wspomnień świętych według kalendarza liturgicznego, podane zostało aktualne położenie Księżyca w znakach Zodiaku oraz aktualne aspekty planet. Wiedza ta miała umożliwić przy podejmowaniu różnorodnych działań unikanie niekorzystnych i wybieranie korzystnych dni.

Z kolei kolekcje autografów poetów emigracyjnych wzbogaciły się w 2025 roku dzięki zakupionemu i podarowanemu Bibliotece Narodowej przez Krystynę Piórkowską rękopisowi wiersza *O ziemi nowogródzkiej* Stanisława Balińskiego (1898–1984). Ten nastrojowy, patriotyczny poemat – w którym wybitny poeta, związany przed wojną z grupą „Skamander”, a potem emigrant niepodległościowy, opowiada dzieciom o utraconej ojczyźnie, ziemi dzieciństwa, Nowogródzcyźnie – powiększył reprezentację literatury polskiej na uchodźstwie w zbiorach Narodowej Książnicy. Rękopis, będący autografem z nielicznymi tylko poprawkami i skreśleniami autora, powstał w Londynie w lipcu 1941 roku, w czasie gdy temat utraconej ojczyzny był jednym z najważniejszych w literaturze polskiej na uchodźstwie. Poemat ma formę opowieści kierowanej do polskich dzieci przebywających w Anglii i Ameryce, którym podmiot liryczny „wieczorną porą” przybliży opuszczony przymusowo kraj. Wiersz pełni wyjątkową rolę – podtrzymywania polskiej tożsamości wśród młodej emigracji. Uczy, że nawet jeśli kraj został utracony „podstępem czy siłą”, pamięć o nim i miłość do ojczyzny pozostają obowiązkiem każdego Polaka.

Krystyna Piórkowska podarowała Bibliotece Narodowej również czterostronicowy rękopis z 1832 roku Aleksandra Dumasa *La Pologne. Evenemens de Varsovie* dotyczący powstania listopadowego, list Stanisława Kostki Zamoyskiego z 1818 roku do Xavera Zeltnera, oficera i polityka szwajcarskiego, goszczącego niegdyś w swoim domu Tadeusza Kościuszkę, wspominający starania księcia Stanisława Pawła Jabłonowskiego o sprowadzenie do kraju prochów Kościuszki, a także 17 listów malarza Tadeusza Styki oraz bogatą kolekcję rzadkich, drukowanych judaików z XIX i XX wieku.

Dzięki hojności Krystyny Piórkowskiej zbiory dźwiękowe Biblioteki Narodowej wzbogaciły się z kolei o kolekcję 69 unikatowych płyt gramofonowych z nagraniami pieśni z początków XX wieku w interpretacji artystów polskich oraz polskiego pochodzenia, m.in. Marceliny Sembrich-Kochańskiej, Heleny Zbońskiej-Ruszkowskiej, Felicji Kaszowskiej, Karoliny Pietraszewskiej, Józefa Manna, Milizy Korjus, Tadeusza Leliwy, Ignacego Dygasa, Maurycego Rosenthala i Jana Kiepury.

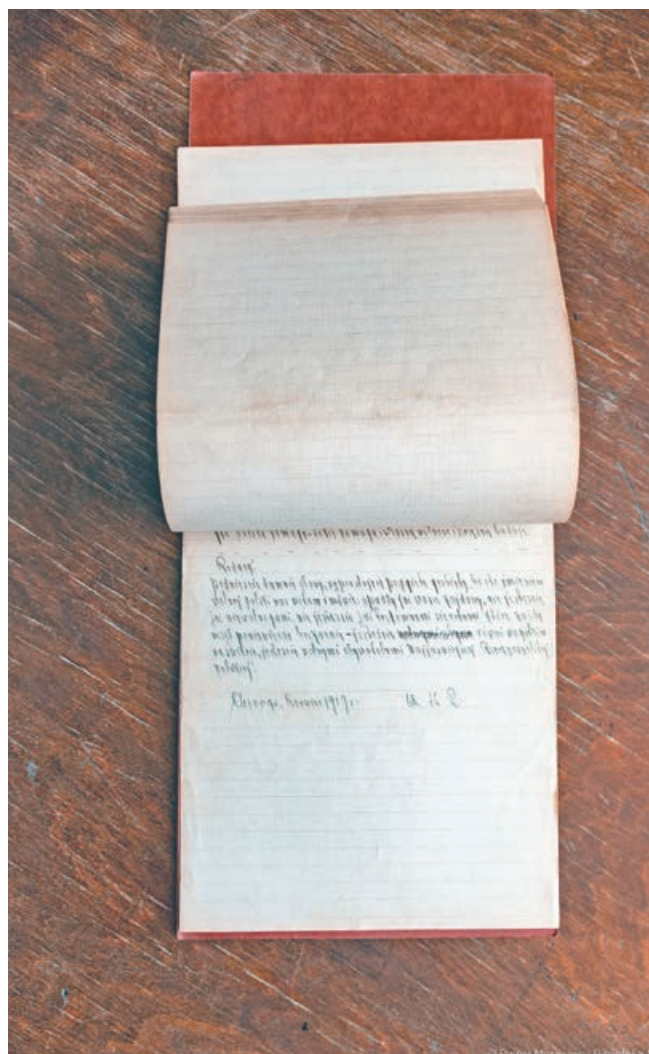
Zakupione i подарowane Bibliotece Narodowej obiekty są częścią Kolekcji Krystyny Piórkowskiej, dołączając do przekazanych w poprzednich latach m.in. listów Adama Mickiewicza do Alfreda de Vigny'ego, materiałów Ludwika Silbersteina, listów króla Augusta II Mocnego, listów Witolda Gombrowicza, autografów wybitnego polskiego skrzypka i kompozytora Henryka Wieniawskiego, siedemnastowiecznego dzieła Gabriela de Arandya *Vida, y milagros del B. Estanislao Kostka, de la Compañia de Jesus*, czyli hiszpańskojęzycznego żywota św. Stanisława Kostki. Szczodre dary Krystyny Piórkowskiej są digitalizowane i udostępniane w bibliotece cyfrowej polona.pl.

Pamiętki po Władysławie Reymoncie – dar Fundacji Kościuszkowskiej

Podczas gali z okazji 100-lecia Fundacji Kościuszkowskiej, która odbyła się 23 października 2025 roku w Pałacu Rzeczypospolitej, prezes Fundacji Marek Skulimowski przekazał do zbiorów Narodowej Książnicy cenne pamiątki po Władysławie Stanisławie Reymoncie: jego fotograficzny portret z autografem oraz niepublikowany dotychczas rękopis wspomnień wojennych zatytułowany *Ze strasznych lat 1914–1918. Wspomnienia*. Rękopis, pochodzący ze spuścizny Stefana Piotra Mierzwy – twórcy Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku – to kilkadziesiąt kart zapisanych przez Reymonta piórem, jednostronnie i niemal bez poprawek, w oprawnym notesie. Tekst był materiałem pomocniczym do wygłaszania odczytów i najpewniej stanowił kanwę publicznych wystąpień autora *Chłopów*. Zarówno notes, jak i fotografia wykonana

Fotograficzny portret Władysława Reymonta z jego dedykacją z 1919 roku – dar Fundacji Kościuszkowskiej dla Biblioteki Narodowej

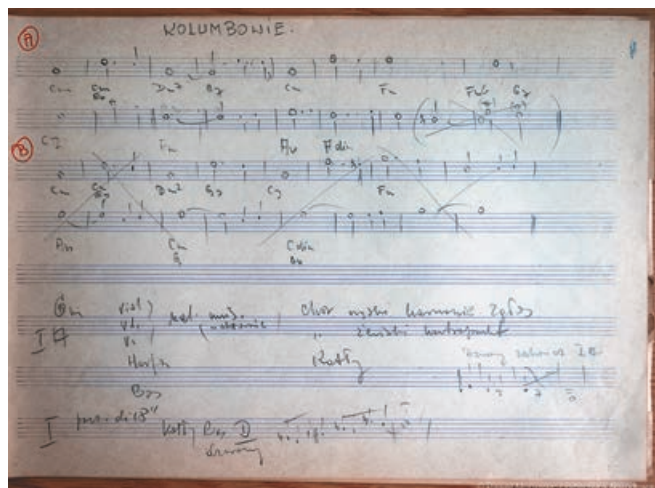

Rękopis wspomnień Władysława Reymonta *Ze strasznych lat 1914–1918. Wspomnienia* – dar Fundacji Kościuszkowskiej dla Biblioteki Narodowej

w chicagowskim atelier Zygmunta Różańskiego, opatrzona odręczną dedykacją pisarza, są pamiątkami z wyprawy Reymonta do Stanów Zjednoczonych w 1919 roku. Wysłany przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego do USA z misją dyplomatyczną – miał wygłosić przemówienia do Polaków-emigrantów, mówiąc o odzyskanej niepodległości Polski, a także przybliżyć aktualną, skomplikowaną sytuację polityczno-społeczno-gospodarczą w kraju. Reymont odwiedził wówczas kilkadziesiąt polonijnych ośrodków, w których wygłosił ponad trzydzieści odczytów. Celem wyprawy polskiej delegacji była także zbiórka pieniędzy „dla Polski” zakończona ogromnym sukcesem.

Archiwum Jerzego Dudusia-Matuszkiewicza

Dzięki uprzejmości rodziny Jerzego Dudusia-Matuszkiewicza, Biblioteka Narodowa otrzymała archiwum pioniera polskiego jazzu, saksofonisty i wybitnego kompozytora muzyki filmowej. Wśród przekazanych materiałów na szczególną uwagę zasługują rękopisy muzyczne i bogactwo materiałów warsztatowych, w tym szkice do muzyki filmowej kultowych produkcji, takich jak: *Alternatywy 4*, *Czterdziestolatek*, *Janosik*, *Kolumbowie*, *Stawka większa niż życie*, *Wojna domowa*, *Nie lubię poniedziałku* i *Poszukiwany, poszukiwana*. Szeroki zbiór materiałów dodatkowych, w tym notatki,

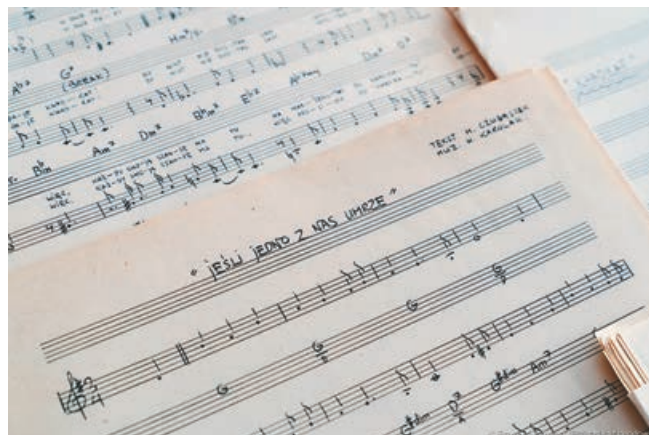
Zapis nutowy Jerzego Dudusia-Matuszkiewicza z motywem muzycznym do filmu *Kolumbowie* w reż. Janusza Morgensterna na podstawie powieści Romana Bratnego

scenariusze i opatrzone przypisami arkusze, jest uporządkowany w folderach oznaczonych przez kompozytora odpowiednimi tytułami. Archiwum zawiera bogatą kolekcję materiałów biograficznych, m.in. z okresu pobytu Dudusia-Matuszkiewicza we Lwowie: dokumenty osobiste, dowody osobiste, certyfikaty, umowy o dzieło, wycinki prasowe, dyplomy pamiątkowe i listy gratulacyjne. Znajduje się tu również korespondencja prywatna i służbowa. Ponadto kolekcja obejmuje bogaty zbiór fotografii ukazujących tętniący życiem świat jazzu od lat 50. XX wieku – od występów legendarnego zespołu Dudusia-Matuszkiewicza Melomani, przez koncerty Traditional Jazz Makers, po Polish All Stars – a także chwile z życia rodzinnego artysty. Znaczną część archiwum stanowią własne prace fotograficzne Matuszkiewicza, odzwierciedlające jego fascynację różnymi technikami fotograficznymi, jak również zdjęcia autorstwa uznanych fotografów, takich jak Marek Karewicz i Zofia Nasierowska. Wśród przekazanych materiałów audiowizualnych znajdują się archiwalne nagrania radiowe na kasetach szpulowych oraz imponująca kolekcja płyt winylowych i CD – prywatna biblioteka audio Dudusia-Matuszkiewicza – a także amatorskie nagrania wideo koncertów na kasetach VHS oraz płyty DVD z filmami i serialami telewizyjnymi z jego muzyką. Do bardziej niezwykłych eksponatów należy zestaw dużych szpul filmowych, prawdopodobnie zawierających niemieckie kroniki filmowe z czasów wojny. Wśród archiwaliów znajdują się też drukowane pamiątki, programy koncertów i broszury z różnych wydarzeń muzycznych, a także przedmioty osobiste – m.in. dwa kaszkiety, para okularów, odznaki festiwalowe i statuetki nagród. Archiwum zostanie poddane profesjonalnej konserwacji i po skatalogowaniu stanie się częścią Archiwum Polskiego Jazzu. Dołączy do archiwów Krzysztofa Komedy, Jana Borkowskiego, Benona Hardego, Zbigniewa Seiferta i innych czołowych postaci polskiego środowiska jazzowego.

Archiwum Wojciecha Karolaka

Dzięki hojnemu gestowi Artura Andrusa, pisarza, poety, dziennikarza, artysty kabaretowego, do

Biblioteki Narodowej trafiło archiwum osobiste Wojciecha Karolaka – wybitnego muzyka jazzowego, kompozytora, wirtuoza organów Hammonda. Przekazane przez darczyńcę materiały to rękopisy muzyczne, autografy lub kserokopie autografów, czystopisy, brudnopisy oraz szkice. Prezentują one bogaty dorobek twórcy Wojciecha Karolaka, a także jego wszechstronną aktywność artystyczną, na którą składają się: utwory instrumentalne, aranżacje piosenek, standardów jazzowych, piosenki autorskie, muzyka do reklam, dżingle, muzyka filmowa i teatralna. Kompozycje nierzadko zachowały się w kilku wersjach. Spuścizna dokumentuje współpracę Karolaka z wieloma wybitnymi jazzmanami – Janem „Ptaszynem” Wróblewskim, Wiesławem Pieregórką, Jarosławem Śmianą (m.in. *Hendrix Project*), Jackiem Namysłowskim, Michałem Urbaniakiem czy Sławomirem Wiercholskim (*Piątek wieczorem*). Ważne miejsca zajmują rękopisy utworów przeznaczonych do albumów *Easy* oraz *Time Killers*. Takie kompozycje, jak: *Good Times*, *Bad Times*, *Why Not Samba*, *Seven Shades of Blue*, *Instant Groove* czy *Time Killers*, zdefiniowały oryginalny idiom twórczy Wojciecha Karolaka i weszły do kanonu polskiej muzyki jazzowej. Wśród ciekawych przykładów kompozycji instrumentalnych muzyka warto ponadto wymienić partytury *Koncertu podwójnego na fortepiano i jazzowy big-band* czy *Ronda na smyczki i fortepiano*. Obszerny fragment archiwum stanowią aranżacje związane zazwyczaj z okolicznościowymi koncertami i projektami muzycznymi – to m.in. opracowania utworów Krzysztofa Komedy, Andrzeja Kurylewicz, piosenek Kabaretu Starszych Panów i różnych standardów jazzowych. Z kolei muzykę teatralną znacząco reprezentują materiały muzyczne do *Ubu Królem*, ...i *Dekameron* oraz musicalu *Drakula* (z librettem Ryszarda M. Grońskiego i Antoniego Marianowicza). Ważne miejsce w twórczości Karolaka zajmuje muzyka komponowana do tekstów żony, Marii Czubaszek. W kolekcji znajdziemy kilkanaście partytur do piosenek (m.in. *Miłość jest jak niedziela*, *Ballada o spełnionych snach*, *Wyszłam za mąż – zaraz wracam*), a także muzykę do komedii teatralnej *Kwadrat*. Archiwum Wojciecha Karolaka, poddane opracowaniu i fachowej konserwacji, stanie się częścią Archiwum Jazzu Polskiego – obok spuścizny Krzysztofa Komedy, Jana

Rękopisy muzyczne z Archiwum Wojciecha Karolaka

Borkowskiego, Benona Hardego, Zbigniewa Seiferta, Jerzego Dudusia-Matuszkiewicza i innych przedstawicieli polskiego nurtu jazzowego.

Inne dary

W 2025 roku Biblioteka Narodowa wzbogaciła się także o następujące dary:

- ♦ materiały z archiwum rodziny wybitnych historyków Stefana, Jana i Leszka Kieniewiczów – dar Jana Kieniewicza;
- ♦ archiwum Wincentego Bartosiaka (w tym dokumenty, fotografie, korespondencja), polskiego armatora, w 1939 roku sekretarza generalnego Komitetu Transportowego, zarządzającego w czasie II wojny światowej transportem morskim z zagranicy do Polski, założyciela w tamtym okresie spółek morskich Baltic Union Shipbrokers, W. Bartosiak Steam Trawler Owner Ltd. i Bartosiak Trawler Ltd., zaangażowanego w tworzenie szkoleń morskich dla kadetów w armii polskiej gen. Władysława Andersa w Palestynie oraz w organizację pomocy dla polskich żołnierzy przebywających w niemieckich obozach jenieckich, jednego z twórców powojennej Bałtyckiej Spółki Okrętowej, a następnie działacza emigracji

niepodległościowej w Argentynie – dar rodziny Wincentego Bartosiaka;

- ♦ emigracyjne listy członka Rządu Narodowego w powstaniu styczniowym Agatona Gillera do gen. Józefa Gałęzowskiego, członka Wydziału Wojny Rządu Narodowego i prezesa Muzeum Polskiego w Rapperswilu – dar Fundacji Rodzinnej Blochów w Nowym Jorku;
- ♦ archiwum profesor Pauliny Buchwald-Pelcowej i jej małżonka, profesora Janusza Pelca – zasłużonych polskich uczonych, badaczy kultury staropolskiej; wraz z archiwum przekazano liczący blisko dziesięć tysięcy woluminów księgozbiór państwa Pelców – dar Małgorzaty i Janiny Buchwald;
- ♦ kolejne materiały z archiwum pisarza Kazimierza Orłosa, w tym korespondencję z Jarosławem Iwaszkiewiczem, Markiem Nowakowskim, Igorem Newerlym, Zbigniewem Herbertem, Wiktoorem Woroszyńskim, Julianem Strykowskiem i Janem Józefem Szczepańskim oraz korespondencję jego matki Seweryny z Mackiewiczów Orłosiowej z jej braćmi, Stanisławem Catem-Mackiewiczem i Józefem Mackiewiczem – dar Kazimierza Orłosa;
- ♦ materiały z archiwum Bogdana Horodyskiego, dyrektora Biblioteki Narodowej w latach 1956–1962 – dar Bogdana E. Horodyskiego;
- ♦ materiały z archiwum poetki, prozaiczki, działaczki opozycji antykomunistycznej Anki Kowalskiej oraz pisarki i tłumaczki Judith Arlt – dar Joanny Krakowskiej;
- ♦ materiały z archiwum poety, dramaturga, eseisty Henryka Grynberga – dar Henryka Grynberga;
- ♦ korespondencję Tadeusza Konwickiego i Kazimierza Brandysa z Jerzym Smulskim – dar Jerzego Smulskiego;
- ♦ archiwum rodziny Moszyńskich – dar Karola Rostworowskiego;

♦ materiały z archiwum Wojciecha Młynarskiego, w tym obszerny zbiór fotografii – dar rodziny artysty;

♦ archiwum Hanny Lisowskiej – wybitnej śpiewaczki operowej, wieloletniej solistki Teatru Wielkiego w Warszawie oraz niemieckich scen operowych, jednej z najwybitniejszych interpretatorek dzieł Ryszarda Wagnera.

Wymiana międzybiblioteczna

W ramach wymiany Narodowa Książnica otrzymała w 2025 roku 1962 jednostki materiałów bibliotecznych (w 2024 r. – 2189). Tą drogą pozyskiwane są głównie polonika z bibliotek zagranicznych współpracujących z Biblioteką Narodową oraz wybrane materiały bibliologiczne i informacyjne.

Zakupy

Biblioteka Narodowa kupuje publikacje, których brak jest w zbiorach głównie z powodu strat, jakie spowodowane zostały w czasie II wojny światowej przez grabieżczą i niszczycielską politykę niemieckiej III Rzeszy. Od 2012 roku działa w strukturze Narodowej Książnicy samodzielne stanowisko pracy do spraw zakupów i darów materiałów bibliotecznych, którego zadaniem jest gromadzenie informacji o ofertach zakupu materiałów bibliotecznych kierowanych do komórek merytorycznych, jak również przekazywanie komórkom informacji o katalogach i aukcjach antykwarycznych oraz przedstawianie do akceptacji Dyrekcji Biblioteki Narodowej wytypowanych materiałów wraz z ich wyceną. W 2025 roku pracownicy Biblioteki Narodowej wzięli udział łącznie w 52 aukcjach krajowych (w 2024 r. – w 46) i 16 aukcjach zagranicznych – we Francji, Izraelu i w USA (w 2024 r. – w 18), podczas których zakupiono 195 pozycji katalogowych (w 2024 r. – 143). Rozpatrywano także oferty zgłoszonych do sprzedaży obiektów znajdujących się w zbiorach prywatnych.

Najważniejsze nabytki Biblioteki Narodowej w 2025 roku dokonane na aukcjach i od osób prywatnych

- ♦ odręczne odpisy korespondencji króla Stanisława Augusta Poniatowskiego i posła polskiego we Francji Franciszka Oraczewskiego z lat 1791–1794;
- ♦ druki muzyczne Fryderyka Chopina: pierwsze wydanie francuskie Nokturnów op. 62 (Paris, 1846) oraz pierwsze wydanie niemieckie nieopusowanego

Mazurka a-moll dedykowanego Emilowi Gaillardowi (Berlin, 1855);

- ♦ listy Henryka Berezy do Grzegorza Strumyka.

Prenumerata

W 2025 roku zaprenumerowano 63 tytuły czasopism polskich do czyteln i księgozbiorów podręcznych (65 – w 2024 r.) oraz 31 tytułów czasopism zagranicznych do czyteln, księgozbiorów podręcznych i do zbiorów (38 – w 2024 r.).

ZBIORY BIBLIOTEKI NARODOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2025 ROKU*

RODZAJ DOKUMENTÓW	JEDNOSTKI	ZBIORY
KSIĄŻKI	WOL.	3 772 143
CZASOPISMA	RO CZ. WOL.	983 016 1 614 405
DRUKI ULOTNE (DOKUMENTY ŻYCIA SPOŁECZNEGO)	J.	3 214 063
PUBLIKACJE ELEKTRONICZNE (E-BOOKI, CZASOPISMA ONLINE, AUDIOBOOKI I IN.)	PLIKI	898 938
RĘKOPISY	J. WOL.	23 782 34 854
STARODRUKI	WOL.	183 978
NUTY	J.	154 817
NAGRANIA DŹWIĘKOWE I AUDIOWIZUALNE	J.	324 614
IKONOGRAFIA (RYCINY, RYSUNKI, FOTOGRAFIE)	J.	406 008
MAPY	J.	153 501
MIKROFORMY	J.	274 794
ZBIÓR NEGATYWÓW	J.	423 447
RAZEM	WOL./J.	10 813 101

* Stan zbiorów BN nie obejmuje zbiorów Biblioteki Donacji Pisarzy Polskich.

KATALOGOWANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

Wszystkie książki, czasopisma, druki ulotne, mapy, nagrania dźwiękowe i audiowizualne, nuty i publikacje elektroniczne, które wpływają do Biblioteki Narodowej są na bieżąco rejestrowane, a egzemplarze obowiązkowe katalogowane w czasie nie dłuższym niż 24 godziny od momentu ich dostarczenia do Narodowej Książnicy.

W 2025 roku skatalogowano:

- ♦ 26 665 tytułów książek (w 2024 r. – 28 999),
- ♦ 26 648 artykułów z prac zbiorowych (w 2024 r. – 30 626),
- ♦ 63 355 artykułów z czasopism i prasy (w 2024 r. – 67 718),
- ♦ 13 359 roczników czasopism (w 2024 r. – 13 442),
- ♦ 63 jednostki rękopisów w 63 woluminach (w 2024 r. – 158 jednostek w 908 woluminach),
- ♦ 983 starodruki w 1663 egzemplarzach (w 2024 r. – 899 starodruków w 1131 egzemplarzach),
- ♦ 4368 druków ulotnych (w 2024 r. – 4152),
- ♦ 5548 nagrań dźwiękowych i audiowizualnych (w 2024 r. – 6154),
- ♦ 120 tytułów w 1088 rocznikach czasopism online (w 2024 r. – 254 tytuły w 1544 rocznikach),
- ♦ 2470 map i atlasów (w 2024 r. – 2977),
- ♦ 3297 jednostek materiałów ikonograficznych, w tym 405 zespołów zawierających 15 908 fotografii i 1776 negatywów (w 2024 r. – 5586 jednostek materiałów

ikonograficznych, w tym 993 zespoły fotografii zawierające 20 292 odbitki i negatywy),

- ♦ 361 druków muzycznych (w 2024 r. – 649),
- ♦ 12 391 e-booków (w 2024 r. – 9027),
- ♦ 58 audiobooków (w 2024 r. – 37).

Zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek

Biblioteka Narodowa jako pierwsza w Polsce rozpoczęła 21 grudnia 2018 roku pracę w systemie Alma. Narzędzie to stanowi najnowocześniejsze obecnie na świecie rozwiązanie technologiczne do zarządzania zasobami bibliotek. Korzystają z niego m.in. biblioteki Uniwersytetu Harvarda i Uniwersytetu w Oksfordzie, sieci Bibliotek Narodowych Danii i Szwajcarii wraz z wybranymi bibliotekami uniwersyteckimi tych krajów. System oferuje wiele nowych funkcji, m.in. pracę w chmurze oraz możliwość współkatalogowania z innymi bibliotekami we wspólnym środowisku sieciowym w czasie rzeczywistym. Wdrożenie systemu możliwe było dzięki projektowi „e-usługa OMNIS”, a środki na jego realizację pochodziły z funduszy europejskich w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014–2020. Wszystkie utworzone do dnia 20 grudnia 2018 roku rekordy zostały przeniesione do systemu Alma.

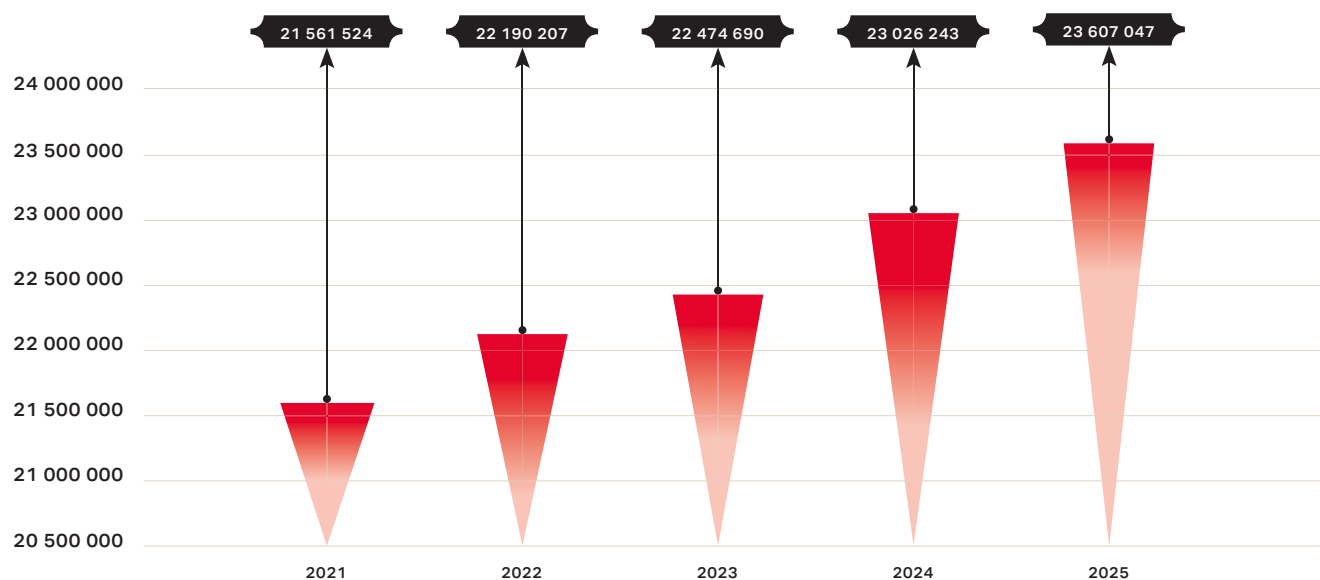
W 2025 roku w systemie Alma zostało utworzonych 610 019 rekordów (w 2024 r. – 562 277), a w tym:

- ♦ 188 204 bibliograficzne (w 2024 r. – 186 994),
- ♦ 181 441 wzorcowych (w 2024 r. – 148 635),
- ♦ 125 488 egzemplarza (w 2024 r. – 119 268),
- ♦ 104 847 zasobu (w 2024 r. – 95 717),
- ♦ 1 portfolio (w 2024 r. – 188),
- ♦ 10 038 czytelnika (w 2024 r. – 11 475).

Na koniec 2025 roku w bazie danych znajdowało się łącznie 23 607 047 rekordów różnych typów (w 2024 r. – 23 026 243):

- ♦ 6 617 059 bibliograficznych (w 2024 r. – 6 434 133),
- ♦ 3 295 506 wzorcowych (w 2024 r. – 3 115 535),
- ♦ 6 571 254 egzemplarza (w 2024 r. – 6 446 999),
- ♦ 5 687 066 zasobu (w 2024 r. – 5 583 370),
- ♦ 1 330 313 portfolio (w 2024 r. – 1 330 314),
- ♦ 125 849 czytelnika (w 2024 r. – 115 892).

LICZBA REKORDÓW OGÓŁEM W BAZIE KATALOGU GŁÓWNEGO W LATACH 2021–2025

KATALOG BIBLIOTEKI NARODOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2025 ROKU

RODZAJ REKORDU	STAN NA 31.12.2024	USUNIĘTO W 2025 (MELIORACJA)	PRZYBYŁO W 2025	STAN NA 31.12.2025
BIBLIOGRAFICZNE	6 434 133	-5278	188 204	6 617 059
WZORCOWE	3 115 535	-1470	181 441	3 295 506
ZASOBU	5 583 370	-21 151	104 847	5 667 066
EGZEMPLARZA	6 446 999	-1233	125 488	6 571 254
PORTFOLIO	1 330 314	-2	1	1 330 313
CZYTELNIKA	115 892	-81	10 038	125 849
RAZEM	23 026 243	-29 215	610 019	23 607 047

Opisy materiałów bibliotecznych zgromadzonych w Bibliotece Narodowej są udostępniane użytkownikom za pomocą:

- ♦ wyszukiwarki PRIMO. W 2025 roku zarejestrowano 11 421 190 aktywnych wejść (w 2024 r. – 11 582 077);
- ♦ protokołu Z39.50, z którego korzystają biblioteki do pobierania opisów bezpośrednio z systemu Alma. W 2025 roku liczba połączeń z systemem Alma za pomocą protokołu Z39.50 wyniosła 15 694 038 (w 2024 r. – 10 845 028);

- ♦ serwisu do pobierania danych za pomocą API, który jest dostępny pod adresem: data.bn.org.pl. W 2025 roku zarejestrowano 900 288 409 zapytań (w 2024 r. – 213 235 282).

Wykorzystanie katalogu Biblioteki Narodowej w 2025 roku wynosiło aż 930 726 075 wejść/zapytań (w 2024 r. – 239 646 572).

WYKORZYSTANIE KATALOGU BIBLIOTEKI NARODOWEJ W LATACH 2021–2025

2021	43 126 721
2022	44 351 062
2023	99 231 846
2024	239 646 572
2025	930 726 075

Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek

Wspólna platforma ogólnokrajowej sieci bibliotecznej, powstająca dzięki „Narodowemu Programowi Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”, Kierunek interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek, umożliwiła współkatalogowanie z zastosowaniem jednolitych przepisów przy wykorzystaniu Deskryptorów Biblioteki Narodowej. Dzięki temu połączone katalogi bibliotek kompleksowo dostarczają użytkownikom spójną i wiarygodną informację o polskich zbiorach bibliotecznych. Na koniec 2025 roku

współkatalogowanie z Biblioteką Narodową we wspólnym środowisku sieciowym prowadziło 148 bibliotek.

Od sierpnia 2019 roku współkatalogowanie z Biblioteką Narodową prowadziła Biblioteka Jagiellońska wraz z bibliotekami jednostek organizacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach i Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie. W czerwcu 2021 roku grono to zasilili Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a w lipcu 2021 roku – Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 2022 roku do współkatalogowania w trzech cyklach wdrożeniowych przystąpiło 109 bibliotek z terenu trzech województw: lubelskiego, łódzkiego i świętokrzyskiego¹. W 2023 roku dołączyło 21 bibliotek, w tym 9 dużych i 12 z województw:

1 Szczegółowy wykaz bibliotek dołączonych w 2022 roku dostępny jest w *Sprawozdaniu Biblioteki Narodowej za rok 2022*.

świętokrzyskiego, lubelskiego i łódzkiego². W 2024 roku dołączyło 11 bibliotek³.

We wrześniu 2025 roku do zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek dołączyło 5 bibliotek:

- ♦ Biblioteka Miejska w Łodzi,
- ♦ Biblioteka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
- ♦ Biblioteka Raczyńskich,
- ♦ Biblioteka Politechniki Warszawskiej,
- ♦ Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego.

W ramach wdrożeń pracownicy Narodowej Książnicy odbyli łącznie 284 spotkania (w tym 162 spotkania dla bibliotek wdrażanych w 2025 r.). Proces włączania kolejnych placówek do zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek był – podobnie jak w latach poprzednich – kilkuetapowy. Obejmował on m.in.: przekazanie danych w formacie wymiennym z obecnego systemu biblioteki na FTP Biblioteki Narodowej, dwie testowe migracje danych i ich weryfikację, trzykrotne deduplikacje rekordów, ostateczne ładowanie danych, konfigurację systemu i wyszukiwarki Primo oraz ich uruchomienie w bibliotece.

Regularnie odbywały się też szkolenia dla beneficjentów, w tym przyłączonych do zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek w latach poprzednich, z zakresu obsługi systemu Alma, wyszukiwarki Primo, zastosowania Deskryptorów BN i przepisów katalogowania BN. W celu ułatwienia nauki przepisów katalogowania i ich sprawnego stosowania Narodowa Książnica przekazała beneficjentom dostęp do materiałów szkoleniowych w formie nagrań audiowizualnych i prezentacji, obejmujących następujące zagadnienia: przepisy katalogowania BN, zasady redakcji i doboru Deskryptorów BN, stosowanie Deskryptorów BN przy katalogowaniu publikacji z poszczególnych dziedzin nauki i sztuki oraz klasyfikacja publikacji z zastoso-

waniem Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej. Dodatkowo, oprócz wskazanych materiałów szkoleniowych, Biblioteka Narodowa zapewniła dostęp do codziennych konsultacji prowadzonych przez specjalistów z Instytutu Bibliograficznego BN i bibliotekarzy dziedzinowych z Zakładu Katalogowania Dziedzinywego BN.

Codziennie w godzinach 8.00–14.00 prowadzone były konsultacje on-line z zakresu pracy w systemie Alma dla wszystkich bibliotek współkatalogujących i bibliotek wdrażanych. Prowadzono także cotygodniowe godzinne konsultacje on-line dla bibliotekarzy z bibliotek współkatalogujących poświęcone różnym zagadnieniom, np. Deskryptorom, Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej czy deduplikacji rekordów bibliograficznych. Prowadzono również codzienne dwugodzinne konsultacje on-line z wykorzystaniem aplikacji Teams, pt.: „Katalogowanie książek i artykułów”. W 2025 roku odbyły się 193 takie spotkania, podczas których udzielono 687 konsultacji.

Wszystkie materiały metodyczne i szkoleniowe związane z przepisami katalogowania BN oraz Deskryptorami BN są ogólnodostępne w serwisie „Przepisy katalogowania Biblioteki Narodowej” pod adresem: przepisy.bn.org.pl. Dopełnieniem materiałów szkoleniowych była możliwość konsultacji katalogowania poszczególnych typów publikacji ze względu na ich formę z bibliotekarzami dziedzinowymi z zakładów merytorycznych Biblioteki Narodowej odpowiedzialnych za gromadzenie różnych typów zbiorów.

Na koniec 2025 roku w połączonych katalogach bibliotek znajdowało się 19 830 311 rekordów bibliograficznych (w 2024 r. – 18 162 802).

Równoległe z procesem budowy zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek kontynuowano deduplikację rekordów. Z powodu błędów w opisach

2 Szczegółowy wykaz bibliotek, które dołączyły do współkatalogowania w 2023 roku, dostępny jest w *Sprawozdaniu Biblioteki Narodowej za rok 2023*.

3 Szczegółowy wykaz bibliotek dołączonych w 2024 roku dostępny jest w *Sprawozdaniu Biblioteki Narodowej za rok 2024*.

katalogowych integrowanych bibliotek nie było możliwe automatyczne zdeduplikowanie wszystkich rekordów podczas procesu migracji danych. Wytypowane rekordy musiały być sprawdzone przez katalogistów Narodowej Książnicy. Do tej puli doszły również inne rekordy, także wymagające sprawdzenia, pozyskane od bibliotek dołączających do zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek, które zakupiły system z własnych środków. Do września 2023 roku Biblioteka Narodowa była zmuszona wykonywać te prace własnym nakładem. Zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 8 września 2023 roku, zwiększono środki przeznaczone na realizację Kierunku interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek, a w dniu 12 grudnia 2023 roku, zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przeznaczono na ten cel dodatkowe środki. Pozwoliło to pokryć niezbędne koszty przeprowadzenia masowej deduplikacji rekordów przekazanych Bibliotece Narodowej. Dwa lata temu wykonano deduplikację wszystkich rekordów przekazanych do zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek. Był to bezprecedensowy w historii bibliotekarstwa, zakończony sukcesem proces deduplikacji w takiej skali. W 2025 roku przeprowadzono deduplikację 183 967 rekordów bibliograficznych (w 2024 r. – 178 655).

Deskryptory Biblioteki Narodowej (DBN)

Od 1 stycznia 2017 roku Narodowa Książnica zaczęła stosować Deskryptory Biblioteki Narodowej. Była to najważniejsza zmiana wprowadzona w ostatnich latach w polskim bibliotekarstwie w zakresie katalogowania zbiorów. DBN-y prezentują informację o zbiorach w sposób pełny, intuicyjny i dostosowany do potrzeb zróżnicowanej grupy odbiorców. Umożliwiają zaadaptowanie opisu bibliograficznego do wymagań wyszukiwania fasetowego i zapewniają kompatybilność

z międzynarodowymi standardami danych. W 2025 roku odnotowano 1 766 764 odsłony serwisu dla rekordów wzorcowych dbn.org.pl (w 2024 r. – 1 167 538).

Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątka (UKD)

Symbole UKD są stosowane w Bibliotece Narodowej od 1949 roku. Narodowa Książnica wydała łącznie sześć edycji tablic skróconych UKD, ostatnie w grudniu 2019 roku pt.: *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątka: wydanie skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych. Publikacja Konsorcjum UKD nr 102 autoryzowana przez Konsorcjum UKD na podstawie licencji PL2019/01.*

W 2025 roku Pracownia UKD opracowała i ogłosiła w serwisie UKD, działającym na stronie internetowej BN (<https://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/ukd/biuletyn-ukd>), sześć numerów „Biuletynu Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątnej”: nr 1 (103) *Przewodniki turystyczno-historyczne*; nr 2 (104) *Przewodniki turystyczno-literackie*; nr 3 (105) *Powieści oraz opowiadania autobiograficzne i biograficzne*; nr 4 (106) *Autyzm. Zespół Aspergera. ADHD*; nr 5 (107) *Reportaże R. Kapuścińskiego*; nr 6 (108) *Adaptacje literackie.*

W 2025 roku kontynuowano rozpoczętą w 2018 roku współpracę z Konsorcjum UKD, założonym przez Międzynarodową Federację Dokumentacji (FID) i wydawców edycji: holenderskiej, angielskiej, francuskiej, japońskiej i hiszpańskiej. Jest to utrzymująca się samodzielnie organizacja non-profit, utworzona w celu nadzoru i rozpowszechniania Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątnej. 7 kwietnia i 17 listopada 2025 roku kierowniczka pracowni UKD BN dr Jolanta Hys uczestniczyła w spotkaniu Komitetu Wykonawczego Konsorcjum UKD (UDCC Executive Committee), podczas którego przedstawiła sprawozdanie z prac Narodowej Książnicy w tym obszarze.

W Pracowni UKD Instytutu Bibliograficznego kontynuowano prace nad metodyką UKD i kartoteką wzorcową UKD, weryfikowano opracowania przygotowane przez Pracownię Poloników Zagranicznych, prowadzono: rejestrację i loginy dostępu do bazy Polska UKD Online, szkolenia organizowane dla podmiotów zewnętrznych przez Zakład Edukacji Bibliotekarskiej oraz dla pracowników Zakładu Katalogowania Dziedziny, stronę UKD, kontynuując prace nad stworzoną w 2024 roku nową zakładką „Bibliografia UKD”, a także cotygodniowe poniedziałkowe godzinne konsultacje dla bibliotek współkatalogujących.

Bibliografia narodowa i bibliografie specjalne

Od 2020 roku państwowy rejestr produkcji wydawniczej w Polsce ukazuje się pod nazwą przyjętą w II Rzeczypospolitej: „Urzędowy Wykaz Druków Wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej. Przewodnik Bibliograficzny” i jest podstawowym członem bieżącej bibliografii narodowej. Periodyk prowadzi w cyklu tygodniowym ewidencję publikacji, których wydawca lub współwydawca ma siedzibę na terenie Polski oraz publikacji ogłoszonych poza terenem państwa, jeżeli ich wydawcą lub współwydawcą są instytucje krajowe bądź ich agendy zagraniczne. W 2025 roku ukazało się 57 numerów „Urzędowego Wykazu Druków”. Zawierają one łącznie 46 094 pozycje. Wszystkie numery zostały opublikowane na stronie internetowej Biblioteki Narodowej w formie tygodnika w pliku PDF.

LICZBA REKORDÓW „URZĘDOWEGO WYKAZU DRUKÓW WYDANYCH W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ” OPRACOWANYCH W LATACH 2021–2025

ROK	LICZBA OPRACOWANYCH REKORDÓW
2021	41 507
2022	44 307
2023	41 416
2024	40 911
2025	46 094

Z kolei zadaniem „Bibliografii Zawartości Czasopism” jest rejestrowanie artykułów opublikowanych w polskich czasopismach, bez względu na język publikacji, wpływających jako egzemplarz obowiązkowy do Biblioteki Narodowej. Bibliografia rejestruje zawartość 2788 tytułów czasopism. W 2025 roku po ścisłej selekcji rozpoczęto rozpisywanie zawartości 53 nowych tytułów, w tym 35 czasopism elektronicznych. Zwracano uwagę na: punktację MNiSW, obecność recenzentów i rady naukowej, afiliację czasopisma, wydawcę, aparat naukowy, stopnie naukowe i afiliacje autorów

artykułów. W 2025 roku ukazało się 12 zeszytów „Bibliografii Zawartości Czasopism”, w których zarejestrowano 58 637 artykułów z czasopism (w 2024 r. – 60 528). Wszystkie zeszyty dostępne są w formacie PDF na stronie internetowej Biblioteki Narodowej.

„Wspólna Baza Artykułów z Gazet i Tygodników” tworzona jest przez dziewięć bibliotek publicznych, dwie biblioteki pedagogiczne i Zakład Katalogowania Dziedziny BN. W bazie rejestruje się obecnie zawartość 6 dzienników i 12 tygodników.

W ZKD codziennie katalogowaniu podlegają artykuły z „Gazety Wyborczej” oraz wiązane są ze strefą instytucji rekordy utworzone przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Witolda Gombrowicza w Kielcach oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego. Ponadto do rekordów bibliograficznych tworzonych przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. Cypriana Kamila Norwida w Zielonej Górze i Wojewódzką Bibliotekę Publiczną – Książnicę Kopernikańską w Toruniu tworzone są deskryptory wzorcowe. W 2025 roku do bazy wprowadzono 26 209 rekordów (w 2024 r. – 25 572), z czego 6166 rekordów skatalogowano w Zakładzie Katalogowania Dziedzinnego BN (w 2024 r. – 6875), a 20 043 rekordy utworzyły biblioteki współpracujące z BN (w 2024 r. – 18 697). Wszystkie opisy skatalogowanych artykułów

z gazet i tygodników dostępne są w połączonych katalogach.

Zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek umożliwia również dostęp m.in. do: „Bibliografii Dokumentów Elektronicznych”, „Bibliografii Dokumentów Dźwiękowych”, „Bibliografii polskiej 1901–1939” i bibliografii „Polonica zagraniczne”. Natomiast w formie baz danych lub plików PDF na stronie internetowej Biblioteki Narodowej dostępne są m.in.: „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych”, „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych, Nowych, Zawieszonych i Zmieniających Tytuł”, „Bibliografia niezależnych wydawnictw ciągłych z lat 1976–1990”, „Bibliografia podziemnych druków zwartych z lat 1976–1989” i „Polska Bibliografia Bibliologiczna”.

FUNKCJE CENTRALNE

Biblioteka Narodowa jako centralna biblioteka państwa pełni wiele funkcji o znaczeniu ogólnopolskim. Jest centralną biblioteką dziedzinową w zakresie bibliotekoznawstwa i nauki o książce, informacji naukowej i archiwistyki, prowadzi katalogi centralne, odpowiada za statystykę wydawnictw i statystykę bibliotek publicznych, a także spełnia ważną rolę w normalizacji bibliograficznej w skali kraju. Narodowa Książnica prowadzi również działalność szkoleniową w zakresie doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, oferując różnorodne kursy, warsztaty specjalistyczne, seminaria i konsultacje z katalogowania, profilaktyki konserwatorskiej, prawa autorskiego i innych aspektów bibliotekarstwa.

Obsługa znormalizowanych numerów wydawnictw

Biblioteka Narodowa jest odpowiedzialna za przydzielanie pul numerów identyfikacyjnych wydawcom książek (ISBN), czasopism (ISSN) i druków muzycznych (ISMN) oraz za przekazywanie danych do właściwych organizacji międzynarodowych.

W 2025 roku nadawanie numerów ISBN odbywało się przede wszystkim za pośrednictwem serwisu e-ISBN, którego funkcjonalności umożliwiają

prostą rejestrację online, szybkie uzyskanie puli numerów ISBN, zarządzanie produkcją wydawniczą przez wydawcę za pomocą dostępnych w systemie narzędzi, w tym: automatyczne pobieranie nowych pul numerów ISBN, aktualizację danych kontaktowych i natychmiastowe udostępnianie informacji o wydawanych przez wydawcę publikacjach. Działająca od 2014 roku e-usługa publiczna skierowana do branży wydawniczej ma na celu ułatwienie przepływu metadanych na rynku książki i podniesienie jakości informacji w obiegu publicznym.

W 2025 roku w serwisie e-ISBN odnotowano 4085 aktywnych wydawców (w 2024 r. – 3173), w tym zarejestrowano 3872 nowych wydawców (w 2024 r. – 2982) oraz 213 wydawców, którzy zarejestrowali się w serwisie i wnieśli do systemu starsze, niewykorzystane pule numerów, przyznane przed założeniem serwisu. Wydawców, którzy w 2025 roku aktywnie wykorzystali więcej niż jedną pulę było 1460. Na koniec 2025 roku w serwisie e-ISBN odnotowano łącznie 38 491 wydawców (w 2024 r. – 34 405).

W 2025 roku przydzielono wydawcom 5283 pule numerów ISBN (w 2024 r. – 4237), w tym 3991 pul numerów dla wydawców zarejestrowanych w okresie sprawozdawczym (w 2024 r. – 3113) oraz 1292 nowe pule dla wydawców zarejestrowanych wcześniej (w 2024 r. – 1277). Przydzielono 4884 pule po 10 numerów, 366 pul po 100 numerów i 33 pule po 1000 numerów ISBN.

W serwisie e-ISBN w 2025 roku wydawcy zarejestrowali ogółem 87 525 tytułów książek (w 2024 r. – 102 258) i automatycznie pobrali 987 pul numerów (w 2024 r. – 819). Swoje dane zaktualizowało 1100 wydawców (w 2024 r. – 1082), a 4 poinformowało o zawieszeniu działalności (19 – w 2024 r.).

Wydawcom przydzielono 7 pul numerów ISMN (w 2024 r. – 13), w tym 6 pul dla nowych wydawców (w 2024 r. – 9) i jedną pulę dla wydawców kontynuujących działalność (w 2024 r. – 5), z czego 6 pul po 10 numerów i jedną pulę po 100 numerów. Na koniec 2025 roku wydawców, którym przydzielono numery ISMN, było 289 (w 2024 r. – 283).

W 2025 roku numery ISSN nadano 534 tytułom czasopism (w 2024 r. – 458).

Prace normalizacyjne

Na mocy umowy z Polskim Komitetem Normalizacyjnym Biblioteka Narodowa w 2025 roku kontynuowała prowadzenie Sekretariatu Komitetu Technicznego nr 242 do spraw Informacji i Dokumentacji.

Statystyka wydawnicza

Do zadań Biblioteki Narodowej należy przygotowywanie urzędowej statystyki polskiej produkcji wydawniczej, tworzonej na podstawie danych o publikacjach zarejestrowanych w bieżącej bibliografii narodowej. Od 1955 roku Narodowa Książnica realizuje to zadanie publikując „Ruch Wydawniczy w Liczbach”, który od 2011 roku ukazuje się także w postaci publikacji elektronicznej dostępnej na stronie internetowej Biblioteki Narodowej. W 2025 roku ukazał się 79. tom rocznika „Ruch Wydawniczy w Liczbach” przedstawiający dane dotyczące książkowej produkcji wydawniczej w 2024 roku i tom 80. rocznika „Ruch Wydawniczy w Liczbach” prezentujący dane dotyczące periodyków, które ukazały się w 2024 roku. Dane przekazywane

były także do Urzędu Statystycznego Miasta Stołecznego Warszawy oraz Głównego Urzędu Statystycznego, który uwzględnił je w „Małym Roczniku Statystycznym Polski”, „Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej” oraz roczniku „Kultura”.

Katalogi centralne

Dzięki Połączonym Katalogom Biblioteka Narodowa posiada największe w Polsce bazy danych o czasopiśmie polskich i zagranicznych oraz książkach zagranicznych znajdujących się w bibliotekach polskich. Narodowa Książnica prowadzi także katalogi kartkowe: Centralny Katalog Starych Druków, Centralny Katalog Rękopisów Muzycznych (w Polsce) do pierwszej połowy XIX wieku, a także czasopism polskich w bibliotekach polskich. Kartoteki liczą około 7 milionów kart.

Doskonalenie zawodowe i szkolenia bibliotekarzy

Wśród statutowych obowiązków Biblioteki Narodowej znajduje się prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie przygotowywania kadr dla ogólnopolskiej sieci bibliotecznej.

Zakład Edukacji Bibliotekarskiej (ZEB) został utworzony w 2007 roku jako komórka organizacyjna Biblioteki Narodowej w związku z likwidacją Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej w Warszawie. Ogólnopolski zakres działalności ZEB obliguje go do zapewnienia jakości dokształcania i doskonalenia w dwóch obszarach działania: wspieranie działań kadry kierowniczej bibliotek i zatrudnionych w nich pracowników oraz diagnozowanie i określanie potrzeb w zakresie dokształcania i doskonalenia zawodowego bibliotekarzy i pracowników informacji związanych z obiegiem

książki i dokumentów. Oferowane są różnorodne kursy, warsztaty specjalistyczne i problemowe, w szczególności z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, obsługi komputerowych baz danych, informatycznych systemów bibliotecznych. Zajęcia prowadzą pracownicy Narodowej Książnicy będący wieloletnimi praktykami w zakresie katalogowania, konserwacji, udostępniania i innych zadań bibliotekarskich.

W 2025 roku oferta szkoleniowa przygotowana przez ZEB obejmowała 45 szkoleń (w 2024 r. – 50) i skorzystało z niej 467 bibliotekarek i bibliotekarzy z całej Polski (w 2024 r. – 690). Szkolenia dotyczyły m.in.: prawa autorskiego, katalogowania różnych typów i rodzajów publikacji z wykorzystaniem Deskryptorów BN, tworzenia rekordów wzorcowych dla deskryptorów osobowych, korporatywnych, przedmiotowych, katalogowania i wyszukiwania publikacji w języku ukraińskim i innych językach zapisywanych alfabetem cyrylickim, katalogowania i wyszukiwania książek i artykułów w formacie MARC 21, kontroli mikrobiologicznej zbiorów bibliotecznych i archiwalnych, ochrony danych osobowych podczas wykonywania pracy zdalnej, profilaktyki konserwatorskiej zbiorów bibliotecznych, klasyfikowania publikacji z zastosowaniem symboli Uniwersalnej Kwalifikacji Dziesiątej, identyfikacji i ochrony obiektów oraz kolekcji bibliotecznych, archiwalnych i muzealnych wykonanych technikami fotograficznymi. Prowadzono też warsztaty pn. „Biblioteka dla mężczyzn i kobiet”, podczas których przedstawiono formy organizacji zajęć dla użytkowników instytucji kultury, a także szkolenia dla komisji antymobbingowych pt. „Przeciwdziałanie mobbingowi i dyskryminacji” oraz szkolenia dotyczące najważniejszej obsługi osób z niepełnosprawnościami w bibliotekach.

W marcu 2024 roku Biblioteka Narodowa w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 (FEnIKS) otrzymała środki na projekt „Pełna czytelnia Rzeczypospolitej”. Projekt stanowi kontynuację wcześniejszych przedsięwzięć i polega głównie na zabezpieczeniu najcenniejszych zbiorów Biblioteki Narodowej, zapewnieniu warunków do ich konserwacji i opracowania, a także udostępniania. Zaplanowano również adaptację

i aranżację wybranych pomieszczeń gmachu głównego Biblioteki Narodowej oraz zwiększenie efektywności energetycznej. W ramach projektu Biblioteka Narodowa zaczęła w październiku 2025 roku prowadzić szkolenia służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i kompetencji kadr BN. Planowane jest przeprowadzenie 22 szkoleń, kursów zawodowych i studiów podyplomowych dla 400 pracowników Narodowej Książnicy. W okresie sprawozdawczym we współpracy z firmą Zespół Ekspertów Manager Pelczar sp. j. zorganizowano szkolenia z: wystąpień publicznych, pracy z klientem instytucji kultury w trudnych sytuacjach, warsztat redaktorski oraz nowoczesnej obsługi klienta.

Ponadto na stronie pracowniczej BN udostępniono szkolenia e-learningowe:

- ♦ Księgowo-finansowe aspekty dywersyfikacji źródeł finansowania działalności kulturalnej.
- ♦ Bezpieczeństwo informacji – cyberzagrożenia.
- ♦ Marketing działań kulturalnych – promocja–PR–reklama.

W maju 2025 roku na zaproszenie Centralnego Zarządu Służby Więziennej pracownicy ZEB Biblioteki Narodowej odbyli spotkanie z dyrektorem Biura Penitencjarnego SW, czego owocem było czterodniowe szkolenie dla tej formacji pt. „Szkolenie specjalistyczne z zakresu projektowania działań poprzez działalność kulturalno-oświatową, sportową i czytelnictwo”.

W 2025 roku Biblioteka Narodowa kontynuowała działania wspierające biblioteki w Ukrainie. Pozostawała w stałym kontakcie z bibliotekami, w tym z dyrektorem Biblioteki Narodowej Ukrainy im. Władimira Wiernadskiego w Kijowie, prof. Lyubov Dubroviną, monitorowała stan placówek oraz zbierała informacje na temat poniesionych strat w wyniku rosyjskiej agresji. Kontynuowane były (rozpoczęte w dniu 17 maja 2022 r.) darmowe kursy języka polskiego dla obywateli ukraińskich. Kolejna, IV edycja kursu uruchomiona została dla szesnastoosobowej grupy 17 kwietnia 2025 roku,

a zajęcia odbywały się dwa razy w tygodniu i trwały łącznie 75 godzin zegarowych.

W 2025 roku Narodowa Książnica realizowała projekt „Szkolenia dla bibliotekarzy” finansowany w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) i Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF) 2014–2021 dla Programu „Kultura”. Jednym z elementów projektu było opracowanie programu szkolenia dla bibliotekarzy z Ukrainy. Biblioteka Narodowa przygotowała i opublikowała na swojej stronie internetowej nagrania sześciu filmów szkoleniowych przetłumaczonych na język ukraiński z zakresu katalogowania z wykorzystaniem formatu MARC 21, budowania wspólnego środowiska katalogowego, zastosowania Deskryptorów Biblioteki Narodowej, Urzędowego Wykazu Druków oraz roli i funkcji Biblioteki Narodowej. Filmom szkoleniowym towarzyszyły testy wiedzy, których zaliczenie uprawniało do otrzymania certyfikatów ukończenia szkolenia. W uzgodnieniu z Oksaną Brui, prezeską Ukraińskiego Stowarzyszenia Bibliotek i zastępczynią dyrektora Biblioteki Narodowej Ukrainy im. Jarosława Mądrego, biorąc pod uwagę szczególną sytuację bibliotekarzy ukraińskich, umożliwiono korzystanie ze szkoleń w formie online w dowolnym czasie, wybranym przez uczestników. Informacja o szkoleniach w języku ukraińskim została zaprezentowana przez dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego na konferencji zorganizowanej przez Ukraińskie Stowarzyszenie Bibliotek, która odbyła się w dniach 22–24 kwietnia 2025 roku. Szkolenia cieszyły się dużą popularnością i zainteresowaniem wśród bibliotekarzy ukraińskich. W 2025 roku odbyło szkolenia i otrzymało certyfikat 113 bibliotekarzy.

Zasób wymienny

Na zbiory Zakładu Zasobu Wymiennego składają się egzemplarze będące dubletami w stosunku do zbiorów głównych Biblioteki Narodowej oraz publikacje wykraczające poza przyjęty w Narodowej Książnicy zakres gromadzenia. Zakład prowadzi współpracę

z bibliotekami polskimi, instytucjami kultury, placówkami szkolnymi i wychowawczymi oraz innymi instytucjami non-profit w celu przekazania tym placówkom publikacji, które nie zostały włączone do zbiorów BN. Zasób wymienny stanowi literatura piękna, naukowa ze wszystkich dziedzin nauki, popularnonaukowa, wydawnictwa encyklopedyczne, słowniki, leksykony, dokumenty audiowizualne, druki ulotne, czasopisma.

W 2025 roku zostało przekazanych 37 instytucjom (w 2024 – także 37) 27 946 wol./j. materiałów bibliotecznych (w 2024 r. – 27 412). Z komórek wewnętrznych Biblioteki Narodowej przyjęto 31 245 wol./j. dubletów i druków zbędnych (w 2024 r. – 30 923), natomiast w celu uzupełnienia zbiorów głównych, zasobów podręcznych, udostępniania czytelnikom m.in. w Pałacu Rzeczypospolitej, ZZW przekazał komórkom wewnętrznym BN 9037 wol./j. materiałów bibliotecznych (w 2024 r. – 3824 wol./j.). Stan Zakładu Zasobu Wymiennego wynosił na koniec roku 40 796 wol./j. (w 2024 r. – 46 813 wol./j.). Zakład pozyskał 20 nowych użytkowników (23 – w 2024 r.).

Współpraca z bibliotekami krajowymi

Biblioteka Narodowa od czasu pandemii prowadzi internetową poradnię dla bibliotekarzy. Pytania dotyczące działalności bibliotek przesyłane są na adres: poradnia@bn.org.pl. Ponadto na stronie głównej Narodowej Książnicy w serwisie „Poradnia Biblioteki Narodowej” dostępne są materiały i wyjaśnienia dotyczące najczęściej pojawiających się wątpliwości, np. w sprawach: formularza K-03, prawa autorskiego, zakupu nowości wydawniczych. Do subskrybentów rozsyłany jest również newsletter „Poradnik i Biuletyn BN dla bibliotekarzy”. Dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski pozostawał w kontakcie z przewodniczącymi stowarzyszeń bibliotekarskich i konferencji dyrektorów bibliotek różnych typów, a także przewodniczył pracom Krajowej Rady Bibliotecznej

oraz Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego. W ramach budowy ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek, pracownicy BN odbyli łącznie 284 spotkania koordynacyjne dla wszystkich przyłączanych bibliotek, w tym 162 dla bibliotek wdrażanych w 2025 roku. Więcej na temat w rozdziale II *Katalogowanie zbiorów bibliecznych* niniejszego sprawozdania.

DIGITALIZACJA I UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

Biblioteka Narodowa jest największą w Polsce biblioteką publiczną udostępniającą zbiory prezentyjnie w czytelniach i w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych. W nowoczesnych i funkcjonalnych przestrzeniach udostępnia ponad 10 milionów woluminów ze swoich magazynów oraz prawie 4 miliony obiektów cyfrowych z polona.pl.

Do dyspozycji czytelników są mieszczące się w gmachu głównym Biblioteki Narodowej czytelnie: Górna, Dolna, Załuskich, Zasobu Wieczystego, Prasy, Nowości, Encyklopedii i Słowników, Kartograficzna, Muzyczna oraz Nagrań Dźwiękowych i Audiowizualnych. Dodatkowo Narodowa Książnica sprawuje pieczę nad czytelnią specjalną Biblioteki Donacji Pisarzy Polskich w Domu Literatury w Warszawie.

Czytelnie Biblioteki Narodowej

Przed czterema laty zakończyły się czteroletnie prace modernizacyjne w czytelniach Biblioteki Narodowej, podczas których została zamknięta większość budynku A. Inauguracja nowych czytelni, w której wzięli udział przedstawiciele władz RP, dyrektorzy bibliotek, instytucji kultury i nauki oraz pracownicy Narodowej Książnicy, odbyła się 20 stycznia 2022 roku podczas uroczystości z okazji 275. rocznicy otwarcia Biblioteki Narodowej. Nowe czytelnie zostały udostępnione

czytelnikom 24 lutego 2022 roku, w 94. rocznicę ustanowienia Biblioteki Narodowej przez prezydenta Rzeczypospolitej prof. Ignacego Mościckiego.

Po modernizacji czytelnie Biblioteki Narodowej są trzykrotnie większe. Liczba zbiorów w księgozbiorach podręcznych z wolnym dostępem dla czytelników zwiększyła się czterokrotnie. W nowych wnętrzach czytelni Biblioteki Narodowej zastosowano szlachetne materiały. Miedź na sufitach, stal, drewno i kamień uatrakcyjniły wizualnie pomieszczenia, które nie straciły przy tym swojego modernistycznego charakteru. Zaprojektowano przestrzeń bez barier architektonicznych, aby każdy mógł z niej swobodnie korzystać. Całości dopełniają cztery wewnętrzne ogrody, każdy o odmiennej stylistyce, ze specjalnie dobraną roślinnością zmieniającą się wraz z porami roku.

Czytelnie cieszą się uznaniem nie tylko użytkowników, których sukcesywnie przybywa, ale także architektów, czego wyrazem są prestiżowe nagrody i wyróżnienia. Już po roku od otwarcia czytelnie BN zostały uhonorowane m.in.: Nagrodą Grand Prix w Konkursie Architektonicznym Prezydenta m.st. Warszawy, Nagrodą główną w kategorii „Nowe Życie Budynków” w Konkursie Architektonicznym Prezydenta m.st. Warszawy, Nagrodą za stworzenie obiektu bez barier architektonicznych, zapewniającego dostępność dla wszystkich w Konkursie Architektonicznym Prezydenta m.st. Warszawy, Nagrodą Roku Stowarzyszenia

Architektów RP w kategorii „Architektura Wnętrz”, Property Design Awards w kategorii „Design – Wnętrza: Obiekty Publiczne”, w trakcie 4 Design Days w Katowicach, największego w tej części Europy wydarzenia rynku nieruchomości, architektury, wnętrz i wzornictwa, główną nagrodą w otwartym ogólnopolskim konkursie Modernizacja Roku i Budowa XXI wieku organizowanym przez Stowarzyszenie Ochrony Narodowego Dziedzictwa Materialnego. Czytelnie zostały także nominowane do European Union Prize for Contemporary Architecture – Mies van der Rohe Awards, będącej najważniejszą nagrodą dla współczesnej architektury w Europie oraz wzięły udział w finale międzynarodowego konkursu architektonicznego Archello Awards 2023 w kategorii „Budynek Biblioteki Roku”, w którym znalazło się zaledwie pięć bibliotek z całego świata. W 2024 roku nowe czytelnie Biblioteki Narodowej zostały wyróżnione nagrodą Lider Dostępności 2024 organizowanej przez Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji i Towarzystwo Urbanistów Polskich pod patronatem Prezydenta RP w celu nagradzania rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych, które przyczyniają się do tworzenia bardziej dostępnych przestrzeni dla wszystkich grup użytkowników, w tym osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Do dotychczasowych nagród dołączyła w 2025 roku kolejna: Pałac Rzeczypospolitej Biblioteki Narodowej otrzymał prestiżową nagrodę Property Design za 2025 rok nadawaną za najlepszą architekturę budynków oraz wnętrza oddane do użytku w minionym roku. BN zwyciężyła w kategorii „Design – Wnętrza: Obiekty Publiczne”. Nagrodę wręczono 23 stycznia 2025 roku podczas gali organizowanej w ramach 4 Design Days w Katowicach. Odebrali ją dyrektor BN dr Tomasz Makowski, zastępca dyrektora Dominik Cieszkowski oraz przedstawiciele Konior Studio: prezes i główny projektant Tomasz Konior i Dominik Koroś, dyrektor kreatywny, a także Małgorzata Golenko, architektka z Pas Projekt, przedstawiciele Group AV: prezes zarządu Agata Sitko, architekt Dominik Budyń i Sławomir Skowroński, członek zarządu.

Udostępnianie zbiorów

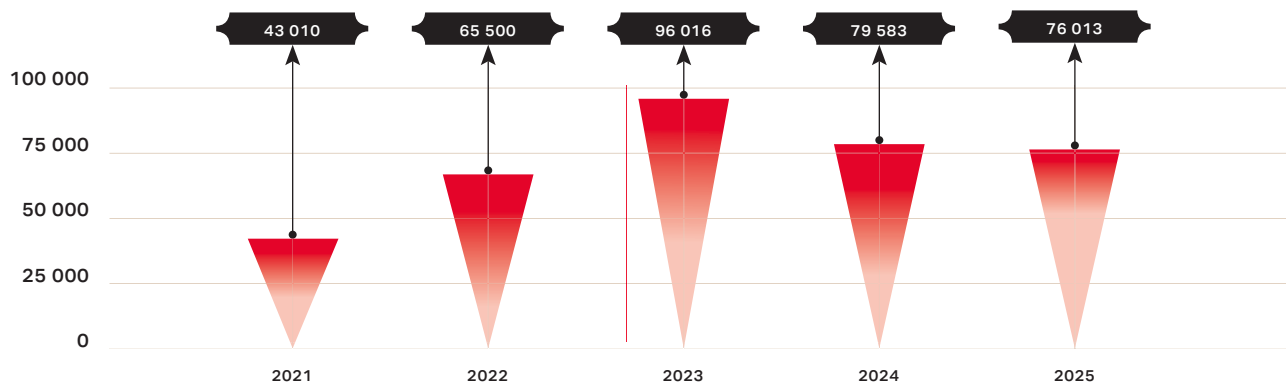
W 2025 roku czytelnie Biblioteki Narodowej odwiedziło 85 888 osób (w 2024 r. – 81 043), którym udostępniono 76 013 jednostek materiałów bibliotecznych (79 583 w 2024 r.), w tym m.in:

- ♦ 50 947 książek (50 977 w 2024 r.),
- ♦ 11 072 czasopism (13 713 w 2024 r.),
- ♦ 485 woluminów i obiektów z zasobu rękopisów (799 w 2024 r.),
- ♦ 190 woluminów starodruków (136 w 2024 r.),
- ♦ 4087 egzemplarzy druków ulotnych (2604 w 2024 r.),
- ♦ 468 j. nagrań dźwiękowych i audiowizualnych (325 w 2024 r.),
- ♦ 361 j. materiałów ikonograficznych (1024 j. w 2024 r.),
- ♦ 950 druków i rękopisów muzycznych (823 w 2024 r.),
- ♦ 440 map i atlasów (85 w 2024 r.),
- ♦ 2441 mikrofilmów (2807 w 2024 r.),
- ♦ 4572 książki i czasopisma z księgozbiorów podręcznych (5085 w 2024 r.).

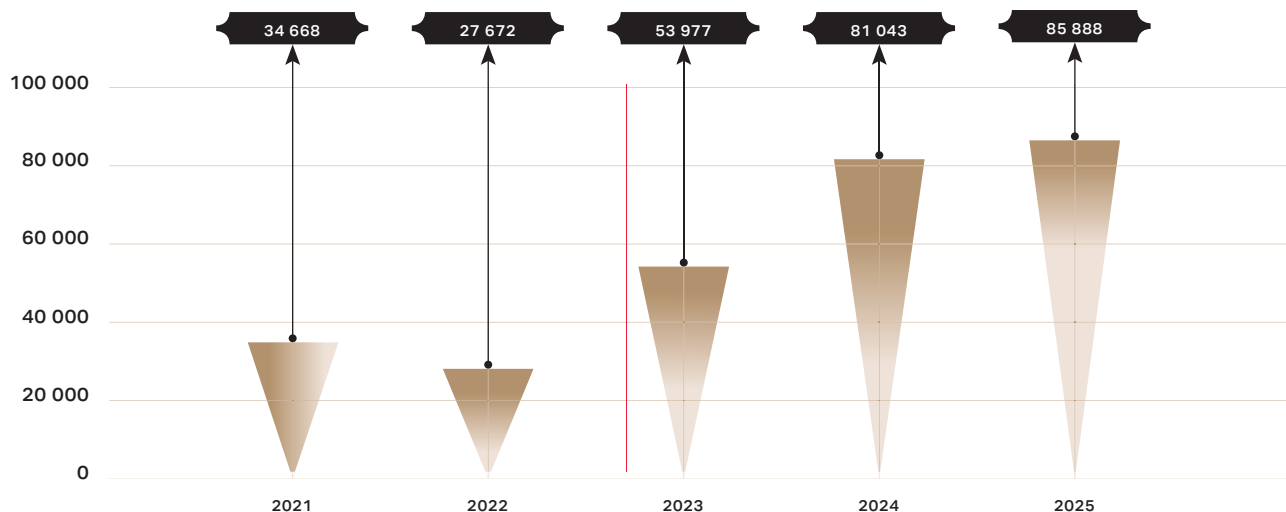
Zmniejszenie liczby czytelników i udostępnianych egzemplarzy w latach 2021–2022 wynikało, kolejno, z masowej digitalizacji i udostępnienia prawie 4 milionów egzemplarzy na polona.pl, co znacznie zmniejszyło konieczność zamówień fizycznych egzemplarzy do czytelni, z zamknięcia dotychczasowych czytelni i udostępniania zbiorów w czytelni tymczasowej, choć bez nawet jednego dnia przerwy z powodu remontu, a przede wszystkim z ograniczeń związanych z pandemią COVID-19. Tym bardziej cieszy znaczny wzrost liczby czytelników w ostatnich trzech latach. Po modernizacji czytelnie Biblioteki Narodowej są wygodnym i popularnym miejscem z dobrą usługą biblioteczną.

W 2025 roku czytelnie BN były czynne od poniedziałku do soboty od 8:30 do 20:30, od kilku lat zaś głównymi czytelniami Narodowej Książnicy, powszechnie dostępnymi 24 godziny na dobę, są polona.pl i Academica.

LICZBA UDOSTĘPNIONYCH WOLUMINÓW W LATACH 2021–2025

LICZBA CZYTELNIKÓW W LATACH 2021–2025

Pałac Rzeczypospolitej

Obsługa Pałacu Rzeczypospolitej, gdzie znajdują się najcenniejsze skarby Biblioteki Narodowej, od 2024 roku należy do obowiązków Zakładu Udostępniania Zbiorów. W 2025 roku Pałac Rzeczypospolitej odwiedziło 83 989 osób (170 852 osób w 2024 r.). Mniejsza niż w roku ubiegłym liczba zwiedzających wynikała

z dwóch czynników. Po pierwsze, w pierwszym półroczu 2025 roku Pałac pełnił zaszczytną funkcję oficjalnego obiektu w czasie polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej i w związku z tym zorganizowano w nim ponad 30 spotkań i innych wydarzeń dla najważniejszych gości zagranicznych przybywających do Warszawy z krajów Unii Europejskiej. Ze względów bezpieczeństwa Pałac był w te dni zamknięty dla zwiedzających. Po drugie, 1 września 2025 roku

Ministerstwo Edukacji Narodowej wprowadziło zmiany w zakresie wynagrodzeń nauczycieli w przypadku organizowania wycieczek, a to spowodowało znaczący spadek liczby wycieczek szkolnych we wszystkich polskich szkołach, co także przełożyło się na mniejsze zainteresowanie edukacyjnym programem zwiedzania Pałacu w drugim półroczu 2025 roku.

W pierwszym półroczu 2025 roku – w ramach oficjalnego programu kulturalnego w czasie polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej – dyrekcja i pracownicy BN oprowadzili po Pałacu i prezentowanej w nim wystawie stałej eksponującej najcenniejsze skarby polskiego piśmiennictwa 32 delegacje zagraniczne. Wśród członków delegacji byli ministrowie, sekretarze stanu i dyrektorzy departamentów z resortów: edukacji, finansów, sportu i turystyki, klimatu i ochrony środowiska, funduszy i polityki regionalnej, obrony i wojskości, spraw zagranicznych, a także dyrektorzy i prezesi banków centralnych, urzędów rejestracji produktów leczniczych, Aqua Publica Europea, The European Archives Group i Europolu. Głównym oprowadzającym gości był kierownik Zakładu Udostępniania Zbiorów, pełnomocnik Dyrektora BN ds. międzynarodowych, dr Maciej Szablewski.

W 2025 roku Pałac Rzeczypospolitej odwiedzili także: Prezydent Bułgarii Rumen Radew, Sekretarz Stanu Waszyngton Steve Hobbs, Dyrektor Biblioteki Narodowej Królestwa Maroka Samira El Malizi oraz delegacja Biblioteki Narodowej Kuby, jak też delegacje żon attaché wojskowych akredytowanych w Polsce, profesorowie antropologii z europejskich uczelni, kanclerze Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie i Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, pracownicy Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz Muzeum Niepodległości w Warszawie, bibliotekarze z Estonii, Niemiec, Norwegii, Islandii oraz Suwałk, Opola, Ostrowca Wielkopolskiego i Biblioteki – Ośrodka Kultury z Morzeszczyna, a także bibliotekarze z całej Polski, którzy zwiedzali Pałac w ramach dwóch edycji (czerwcowej i listopadowej) konferencji użytkowników Połączonych Katalogów BN, oraz konserwatorzy z Kliniki Papieru Biblioteki Jagiellońskiej.

W 2025 roku kontynuowany był Edukacyjny Program Zwiedzania Pałacu w formie lekcji muzealnych. Programy lekcji zostały dostosowane do programów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Największym zainteresowaniem cieszyły się lekcje dla szkół średnich (89 wycieczek, 2509 osób), najmniej wycieczek zorganizowano dla szkół wyższych (5 wycieczek, 117 osób).

Łącznie w ramach programu edukacyjnego Pałac Rzeczypospolitej zwiedziło 6457 osób w ramach 243 wycieczek (w 2024 r. – 5669 osób z 209 szkół), w tym:

- ♦ 1378 uczennic i uczniów z klas 1–3 szkół podstawowych,
- ♦ 623 uczennice i uczniowie z klas 4–6 szkół podstawowych,
- ♦ 445 uczennic i uczniów z klas 7–8 szkół podstawowych,
- ♦ 2509 uczennic i uczniów ze szkół średnich,
- ♦ 117 studentów szkół wyższych,
- ♦ 1309 osób z grup pozaszkolnych.

W związku z licznymi zapytaniami od osób, które nie zebrały dziesięcioosobowej grupy (minimalna liczba uczestników zwiedzania z przewodnikiem BN), zorganizowane zostały dodatkowe oprowadzania w godzinach popołudniowych. Z tej formy zwiedzania Pałacu skorzystało 145 osób, w tym m.in. pracownicy Biura Organizacji Urzędu m.st. Warszawy.

W Pałacu Rzeczypospolitej prowadzono również warsztaty dla dzieci pt. „Skarby Biblioteki Narodowej”, które podzielone były tematycznie na: *Rękodzieło czasu – historia Kalendarium paryskiego*, *Kodeks suprański – tajemnice z X wieku*, *Konstytucja 3 maja – historia, symbolika i wartości* oraz *Koronacja Bolesława Chrobrego – początek potęgi Polski*. Wzięło w nich udział 524 dzieci z 17 szkół. W okresie wakacyjnym odbył się również cykl warsztatów w Pałacu w ramach stołecznej akcji „Lato w mieście”, w którym wzięło udział 389 dzieci ze szkół podstawowych. Ponadto we wrześniu 2025 roku zainaugurowano tematyczne warsztaty architektoniczne dla dorosłych „Być jak Tylman z Gameren”. Był to cykl 10 spotkań obejmujących podstawy modelowania z prostych figur geometrycznych.

Informacja czytelnicza

Biblioteka Narodowa obsługuje czytelników indywidualnych i instytucjonalnych, krajowych i zagranicznych. Mailowo, telefonicznie i ustnie w punkcie informacyjnym w czytelniach Biblioteki Narodowej udzielane są informacje biblioteczne i katalogowe, w tym także dotyczące działalności, historii i zbiorów Narodowej Książnicy. Na prośbę czytelników wykonywane są kwerendy w zbiorach Biblioteki Narodowej, obejmujące m.in.: wskazywanie źródeł, uzupełnianie danych bibliograficznych, pomoc w sporządzaniu zestawień bibliograficznych.

W 2025 roku udzielono 34 074 informacje (34 590 w 2024 r.), zrealizowano 954 kwerendy (1030 w 2024 r.), w tym 766 krajowych i 188 zagranicznych (w 2024 r. – 876 krajowych i 154 zagraniczne) i zarejestrowano 10 049 nowych czytelników (11 405 w 2024 r.), z których najliczniejszą grupę stanowili tradycyjnie studenci (4081 osób).

Prowadzony i stale udoskonalany jest warsztat informacyjny w postaci księgozbioru podręcznego, który na dzień 31 grudnia 2025 roku wynosił 43 784 tytuły w 47 865 woluminach (42 265 tytułów w 45 975 woluminach w 2024 r.)

KSIEGYZBIORY PODRĘCZNE W CZYTELNIACH BIBLIOTEKI NARODOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2025 ROKU

	TYTUŁY (WOLUMINY)
CZYTEL尼亚 GÓRNA	22 791 (25 071)
CZYTEL尼亚 DOLNA	9830 (10 432)
CZYTEL尼亚 ZASOBU WIECZYSTEGO	8353 (9324)
CZYTEL尼亚 ENCYKLOPEDII I SŁOWNIKÓW	2810 (3038)
ŁĄCZNIE	43 784 (47 865)

Biblioteka Donacji Pisarzy Polskich w Domu Literatury

Biblioteka Donacji Pisarzy Polskich w Domu Literatury została włączona w strukturę Narodowej Książnicy z dniem 1 września 2006 roku. Oferta Biblioteki skierowana jest do środowiska literackiego.

W 2025 roku Bibliotekę Donacji Pisarzy Polskich odwiedziło 1444 czytelników (1399 w 2024 r.). Użytkownikom udostępniono na miejscu 1936 książek (1501 w 2024 r.), 1658 czasopism (1370 w 2024 r.), 293 fotografie (1141 w 2024 r.), 591 teczek z wycinkami prasowymi (608 w 2024 r.) oraz 314 jednostek z Archiwum

Związku Literatów Polskich (353 j. w 2024 r.). W 2025 roku pracownicy Biblioteki Donacji Pisarzy Polskich udzielili 8982 informacje telefoniczne, mailowe i ustne (6756 w 2024 r.).

Biblioteka Donacji Pisarzy Polskich wzięła udział w Nocy Muzeów 17 maja 2025 roku, podczas której zaprezentowano dwie wystawy: *Żeromski w bibliotece*. *W stulecie śmierci pisarza*, na której pokazane zostały materiały poświęcone pisarzowi znajdujące się w zbiorach BDPP oraz *75 rocznica otwarcia Domu Literatury*, na której zaprezentowano część zbiorów BDPP. Podczas stołecznego wydarzenia kulturalnego pt. *Urodziny Starówki*, które odbyło się 18–19 lipca 2025 roku Biblioteka Donacji Pisarzy Polskich przygotowała wystawę prezentującą dokumenty i fotografie ilustrujące

odbudowę kamienic przy Krakowskim Przedmieściu, w których znajduje się Dom Literatury.

Strona internetowa Biblioteki Narodowej (www.bn.org.pl)

Ważną rolę w komunikacji z czytelnikami, wydawcami i bibliotekarzami pełni strona internetowa Biblioteki Narodowej. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się publikowane na niej rekomendacje Narodowej Książnicy dotyczące działalności bibliotek w czasie epidemii i Poradnia Biblioteki Narodowej dla bibliotekarzy. Za pośrednictwem portalu rozpowszechniane są w formie elektronicznej publikacje BN, m.in.: „Rocznik Biblioteki Narodowej”, „Polish Libraries”, bibliografie narodowe, np. „Urzędowy Wykaz Druków Wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej. Przewodnik Bibliograficzny” i specjalne, np. „Polska Bibliografia Bibliologiczna”, raporty, np. *Stan czytelnictwa w Polsce, Stan bibliotek w Polsce*, których uzupełnieniem są liczne serwisy poświęcone m.in. Deskryptorom Biblioteki Narodowej i przepisom katalogowania, ISBN, ISSN, ISMN,

Krajowej Radzie Bibliotecznej, Narodowemu Programowi Rozwoju Czytelnictwa, ogólnokrajowej sieci bibliotecznej, Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej i innym zagadnieniom bibliotekarskim, wydawniczym i związanym z działalnością Narodowej Książnicy. Jest też część poświęcona centrum kompetencji w zakresie digitalizacji, gdzie użytkownicy mogą znaleźć materiały filmowe, webinary, szkolenia, podręczniki i wiele innych specjalistycznych materiałów dotyczących m.in. procesu digitalizacji, konserwacji obiektów i prawa autorskiego.

Od 2021 roku istnieje nowa wersja strony internetowej Biblioteki Narodowej. Wprowadzono zmiany wizualne, ulepszono interfejs i wyeksponowano wyszukiwarkę PRIMO. Ponadto udoskonalono wersję angielskojęzyczną serwisu i uruchomiono wersję mobilną. Zmiany są bardzo dobrze oceniane przez użytkowników.

W zestawieniu z latami poprzednimi w 2025 roku wzrosła liczba użytkowników strony internetowej Biblioteki Narodowej. W 2025 roku odnotowano 512 202 użytkowników (493 190 w 2024 r.), w tym 489 975 nowych użytkowników (476 229 w 2024 r.) oraz 1 046 130 sesji (1 052 130 w 2024 r.) i 2 062 562 odsłon (2 348 757 w 2024 r.).

STATYSTYKI STRONY INTERNETOWEJ BIBLIOTEKI NARODOWEJ W LATACH 2021–2025

	2021*	2022	2023	2024	2025
UŻYTKOWNICY OGÓŁEM	580 330	466 462	479 474	493 190	512 202
NOWI UŻYTKOWNICY	547 476	450 869	462 826	476 229	489 975
SESJE	1 321 118	1 002 642	1 009 578	1 052 130	1 046 194
ODSŁONY	2 959 609	2 131 614	2 105 629	2 348 757	2 062 562

* Statystyki witryny Biblioteki Narodowej za 2021 r. są jeszcze nietypowe ze względu na okres pandemii i czasowych ograniczeń oraz częściowej pracy zdanej i stałego monitorowania przez biblioteki i inne instytucje w Polsce komunikatów BN zawierających rekomendacje. Statystyka ta pokazuje, jaką poważną pozycję wiarygodnego źródła informacji zbudowała BN i jak ważną rolę odgrywała w czasach społecznego kryzysu, jakim była pandemia.

Od 2024 roku działa dodatkowa strona BN – pałac-rzeczypospolitej.pl, na której prezentowane są wydarzenia związane z Pałacem Rzeczypospolitej, wystawą stałą, której otwarcie miało miejsce 21 maja 2024 roku.

Poprzez ten portal istnieje również możliwość zapisów na wycieczki z przewodnikiem. Nowa strona odnotowała na koniec roku 40 862 użytkowników.

STATYSTYKI STRONY PALACRZECZYPOSPOLITEJ.PL W LATACH 2024–2025

	2024	2025
UŻYTKOWNICY OGÓŁEM	40 862	62 295
NOWI UŻYTKOWNICY	40 862	62 077
SESJE	57 091	91 461
ODSŁONY/WYŚWIETLENIA	147 486	270 920

Na portalu społecznościowym Facebook profil Biblioteki Narodowej konsekwentnie zwiększa zasięg i liczbę obserwujących: w grudniu 2025 roku miał 35 371 obserwujących (w 2024 r. – 34 082) i ponad półtora miliona wyświetleń. Największą popularnością cieszyły się posty o wystawie *Jam poselkiny jego. Język i emocje polskiego średniowiecza*, której wernisaż odbył się w Pałacu Rzeczypospolitej w październiku 2025 roku oraz te dotyczące objęcia przez dyrektora BN dr. Tomasa Makowskiego funkcji przewodniczącego światowej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Narodowych (Conference of Directors of National Libraries – CDNL). Profil Polony obserwowało w grudniu 2025 roku 51 295 osób (w 2024 r. – 50 701). Instagram Biblioteki Narodowej obserwowało na koniec 2025 roku 11 811 użytkowników (w 2024 r. – 10 153), a profil BN na platformie X (dawny Twitter) obserwowało 3800 podmiotów (w 2024 r. – 3788). W 2024 roku został utworzony dodatkowy profil BN – Pałac Rzeczypospolitej, który na Facebooku obserwowało w 2025 roku 1561 osób (w 2024 r. – 945 osób), a na Instagramie 2790 osób (w 2024 r. – 2479).

Wypożyczenia międzybiblioteczne

Narodowa Książnica udostępnia swoje zbiory innym bibliotekom krajowym i zagranicznym, starając się zachować kompromis między koniecznością zaspokojenia oczekiwań czytelnicych wyrażonych w nadesłanych przez inne biblioteki zamówieniach a obowiązkiem ochrony i wieczystego przechowywania posiadanego księgozbioru.

W 2025 roku wpłynęło łącznie 1051 zamówień (w 2024 r. – 845), z czego 837 pochodziło z bibliotek krajowych (w 2024 r. – 715), a 214 z bibliotek zagranicznych (w 2024 r. – 130).

W ramach wypożyczeń do bibliotek krajowych 542 zamówienia obejmowały udostępnienie publikacji na terminalach Akademiki, z których do realizacji przyjęto 446 zamówień. Do dnia 31 grudnia 2025 roku zrealizowano, tj. zdigitalizowano i opublikowano w Academice, 425 zamówień, 13 zamówień jest zdigitalizowanych i czeka na publikację w serwisie, 8 zamówień oczekuje na realizację. 118 zamówień wpłynęło od Rady Naukowej Olimpiady Języka Polskiego, zrealizowano 114 z nich. W 2025 roku wpłynęło też 129 zamówień na mikrofilmy, z których zrealizowano wszystkie, wypożyczając 144 szpule mikrofilmowe (na 130 z nich znajdowały się rękopisy, na jednej – starodruk, na 12 – czasopisma, na jednej – archiwalne kopie książek).

Z zamówień zagranicznych najwięcej zrealizowano dla bibliotek ze Stanów Zjednoczonych (54), Czech (19), Kanady (17), Niemiec (14), Włoch (11) i Danii (10).

W ramach wypożyczeń międzybibliotecznych Biblioteka Narodowa prowadziła również materiały biblioteczne z innych bibliotek na zamówienie użytkowników indywidualnych i instytucjonalnych oraz dla pracowników do celów służbowych. W 2025 roku złożono łącznie 369 zamówień w bibliotekach krajowych i zagranicznych (w 2024 r. – 371), z czego 279 zostało zrealizowanych (w 2024 r. – 317). Najwięcej pozycji wypożyczono z Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i Biblioteki Jagiellońskiej oraz z Bayerische Staatsbibliothek, Universitätsbibliothek Heidelberg i Staatsbibliothek w Berlinie.

Wypożyczalnia cyfrowa Academica

Dzięki systematycznej digitalizacji duża część publikacji poszukiwanych przez czytelników jest dostępna w funkcjonującej od grudnia 2014 roku cyfrowej wypożyczalni Academica. To nowatorskie narzędzie zapewnia badaczom szybki dostęp do 4 080 977 (stan na 31 grudnia 2025 r.) zdigitalizowanych książek i artykułów z czasopism obejmujących wszystkie dziedziny nauki (w 2024 r. – 4 025 896), w tym publicznie dostępnych 2 266 950 i 1 814 027 chronionych prawem autorskim. W 2025 roku udostępniono 218 631 publikacji za pośrednictwem tej formy wypożyczalni (w 2024 r. – 214 300).

Udostępnianie odbywa się zgodnie z zapisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, dlatego wypożyczalnia Academica umożliwia korzystanie z publikacji tylko jednemu użytkownikowi w tym samym czasie, podobnie jak ma to miejsce w przypadku międzybibliotecznych wypożyczeń publikacji papierowych, w których książka wypożyczona przez jedną z bibliotek nie jest dostępna dla wszystkich pozostałych. Aby ułatwić użytkownikom korzystanie ze szczególnie popularnych tekstów naukowych, wprowadzono system rezerwacji. Publikacje podlegają ograniczeniom kopiowania lub drukowania ich fragmentów.

WYKORZYSTANIE WYPOŻYCZALNI ACADEMICA W LATACH 2021–2025

	PRZECZYTANE PUBLIKACJE	ODSŁONY	UŻYTKOWNICY
2021	248 931	1 638 618	175 239
2022	337 230	2 159 639	268 740
2023	224 059	1 596 432	164 365
2024	214 300	1 327 274	134 385
2025	218 631	1 355 274	152 944

Do Biblioteki Narodowej wpływały systematycznie zapytania bibliotek zainteresowanych przystąpieniem do Akademiki. Zgłaszały się zarówno biblioteki, które współpracowały już z Biblioteką Narodową w ramach wypożyczania tradycyjnego, w tym duże biblioteki uniwersyteckie i naukowe, jak i małe biblioteki publiczne, które do tej pory nie miały dostępu do zbiorów Narodowej Książnicy oraz biblioteki uczelni prywatnych.

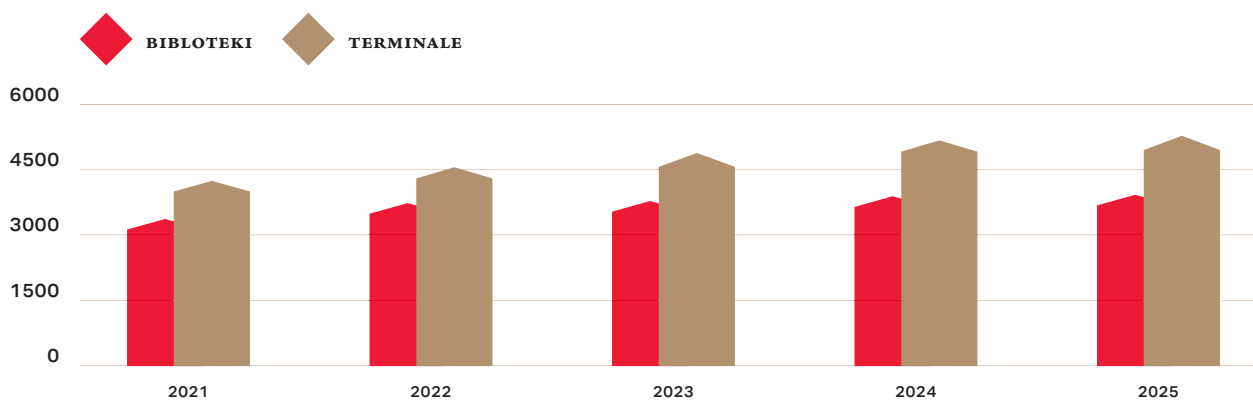
W 2021 roku zanotowano znaczny wzrost liczby bibliotek przystępujących do Akademiki – zarejestrowano 2444 biblioteki i zautoryzowano 2734 nowe terminale.

W roku 2022 kontynuowano dołączanie bibliotek, ale ze względu na konieczność kompleksowej aktualizacji systemu robiono to w mniejszym zakresie – zarejestrowano 104 nowe biblioteki oraz utworzono 283 nowe terminale. Rok później zarejestrowano 82 nowe biblioteki oraz utworzono 215 nowych terminali. W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 30 nowych bibliotek oraz utworzono 103 nowe terminale. Na koniec 2025 roku w Academicie zarejestrowane były 3972 biblioteki, w których autoryzowano 5099 terminali.

LICZBA BIBLIOTEK I TERMINALI WYPOŻYCZALNI ACADEMICA W LATACH 2021–2025

	LICZBA BIBLIOTEK	LICZBA TERMINALI
2021	3696	4325
2022	3800	4608
2023	3882	4823
2024	3945	4996
2025	3972	5099

LICZBA BIBLIOTEK I TERMINALI WYPOŻYCZALNI ACADEMICA W LATACH 2021–2025

Wypożyczenia na wystawy

W 2025 roku do Biblioteki Narodowej wpłynęło 57 pism z prośbami o wypożyczenie materiałów na wystawy krajowe (60 w 2024 r.) i dwa pisma w sprawie wystaw zagranicznych (2 w 2024 r.). Po ocenie merytorycznej i konserwatorskiej wypożyczono 203 obiekty (w 2024 r. – 383) na wystawy krajowe i jedną zagraniczną, których organizatorami były m.in.: Muzeum Historii Polski, Muzeum Krakowa, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Muzeum Łazienki Królewskie, Muzeum Zamkowe w Sandomierzu, Zamek Królewski w Warszawie, Muzeum Mazowieckie w Płocku, Muzeum Zamkowe w Malborku, Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach, Muzeum Śląskie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Wszystkie obiekty zwrócone z wystaw przeszły pomyślnie przegląd konserwatorski i ich stan nie budził zastrzeżeń.

Digitalizacja zbiorów

Digitalizacja zbiorów należy do jednego z czołowych priorytetów działania Biblioteki Narodowej. Narodowa Książnica posiada największą w Polsce i jedną z największych w Europie pracownię digitalizacyjną składającą się z ponad 30 urzędzeń digitalizacyjnych. Z roku na rok wzrasta liczba obiektów przenoszonych do postaci cyfrowej dzięki nowoczesnym technologiom. Digitalizacja pozwala na powszechne i zdalne udostępnianie zbiorów bez narażania oryginałów na zniszczenia podczas czytania.

W 2025 roku zdigitalizowano 43 906 obiektów (w 2024 r. – 37 110). Wykonano i przekazano do Repozytorium Cyfrowego Biblioteki Narodowej w celu długotrwałego przechowywania 3 708 085 skanów (w 2024 r. – 3 321 837).

Polona.pl

Na polona.pl udostępniane są w postaci cyfrowej zabytki piśmiennictwa polskiego, najważniejsze wydania tekstów literackich i naukowych, dokumenty historyczne, czasopisma i książki, druki ulotne, rysunki, grafiki, fotografie, druki i rękopisy muzyczne oraz mapy pochodzące ze zbiorów Narodowej Książnicy i innych instytucji. Strona główna serwisu w połączeniu z profilem polona.pl na portalach społecznościowych oraz blogiem (blog.polona.pl) to główne narzędzia promocji kolekcji cyfrowej Biblioteki Narodowej.

Od 2023 roku dostępna jest aplikacja mPolona na urządzenia z systemami iOS i Android. Aplikacja umożliwia przeszukiwanie, przeglądanie i udostępnianie prawie 4 000 000 zdigitalizowanych zbiorów Narodowej Książnicy oraz zasobów ponad 30 instytucji współpracujących polona.pl.

W 2025 roku na polona.pl udostępniono 46 650 obiektów (w 2024 r. – 26 634) ze zbiorów BN, dzięki czemu w serwisie na koniec 2025 roku znajdowało się 3 732 261 obiektów (z czego 2 121 858 w otwartym dostępie), natomiast w serwisie polona2.pl – 3 838 479 obiektów (w tym 2 111 881 w otwartym dostępie). W serwisie polona.pl funkcjonuje też nowoczesna i uniwersalna platforma komunikacji między uczestnikami projektów badawczych, które wykorzystywały w swoich badaniach zdigitalizowane obiekty (Polona dla

Naukowców). E-usługa posiada rozwiązania umożliwiające zarówno wyodrębnienie poszczególnych projektów badawczych, jak i ich interakcję. Dzięki usłudze zwiększyła się widoczność prac naukowych w Internecie – wskutek eksponowania opublikowanych prac w multiwyszukiwarce. W 2025 roku użytkownicy tej usługi złożyli 400 wniosków o zdeponowanie publikacji w Polsce, z czego zaakceptowano 279 wniosków, 69 odrzucono, a 52 wnioski zostały przekazane do reklamacji wpływu papierowego egzemplarza obowiązkowego do BN.

Dodatkowo, dzięki projektowi Polona dla Bibliotek, w polona.pl liczne obiekty publikuje ponad 40 instytucji zewnętrznych. W 2025 roku do projektu dołączyły m.in.: Biblioteka Główna Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Wielkopolska Biblioteka Prawnicza z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Władysława Broniewskiego w Sieradzu, Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Centrum Kultury w Lublinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku.

Udostępnianym zbiorom cyfrowym towarzyszą teksty publikowane na blog.polona.pl. Na Facebooku stronę polona.pl obserwuje prawie 51 295 fanów, co czyni ją najpopularniejszą stroną dotyczącą bibliotekarstwa w polskich mediach społecznościowych.

STATYSTYKI STRONY POLONA.PL W LATACH 2022–2025

	2022	2023	2024	2025
UŻYTKOWNICY OGÓŁEM	1 013 600	1 008 350	1 085 388	1 291 111
NOWI UŻYTKOWNICY	993 232	983 166	1 054 021	1 273 687
SESJE	2 207 788	2 190 262	2 242 662	2 639 960
ODSŁONY/WYŚWIETLENIA	31 510 410	59 327 632	79 477 849	80 522 793

Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów bibliotecznych w ramach Programu Wieloletniego Kultura+, Priorytet Digitalizacja

Narodowa Książnica na mocy decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego od 2009 roku pełni funkcję polskiego Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów bibliotecznych.

Osoby zaangażowane w prace Centrum Kompetencji zapewniają wsparcie techniczne beneficjentom programu Kultura Cyfrowa, którzy są zobowiązani do przekazania do Repozytorium Cyfrowego wytworzonych plików. Centrum Kompetencji wspomaga proces przekazywania, przetwarzania, opracowania, ewentualnej prezentacji i długoterminowego przechowywania obiektów cyfrowych w Repozytorium Cyfrowym Biblioteki Narodowej. W celu zabezpieczenia przestrzeni dyskowej oraz zwiększenia wydajności Repozytorium Cyfrowego Biblioteki Narodowej zakupiono dodatkowe dyski do serwerów. Osoby zaangażowane w prace Centrum Kompetencji uczestniczyły w konferencjach naukowych w kraju i za granicą oraz odbywały wizyty studyjne w bibliotekach.

W 2025 roku Biblioteka Narodowa otrzymała z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dodatkową dotację na wydatki związane z działalnością Centrum Kompetencji. Dzięki dotacji zorganizowano konferencję on-line „Digital Library – Culture for All Forever”, przygotowano dwie opinie dla Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Lublinie dotyczące zakupionego przez WBP sprzętu do digitalizacji, pracownicy BN mogli uczestniczyć w IIF Annual Conference and Showcase oraz konferencji „Cyfryzacja zbiorów bibliotecznych: stan i perspektywy”, gdzie Narodową Książnicę reprezentował zastępca dyrektora BN Dominik Cieszkowski. Ponadto dotacja umożliwiła publikację 11 wpisów na blogu PolonaLabs, a pracownicy Zakładu

Zbiorów Cyfrowych wzięli udział w szkoleniu z wykorzystania sztucznej inteligencji w obsłudze Photoshop oraz przygotowano publikację tłumaczenia standardu metadanych dla długoterminowego przechowywania e-ARK.

Projekt „Patrimonium – dziedzictwo uczonych”

28 maja 2025 roku Biblioteka Narodowa podpisała umowę na prowadzenie w latach 2025–2028 projektu „Patrimonium – dziedzictwouczonych”, który jest kontynuacją wieloletnich projektów skanowania zbiorów dwóch największych bibliotek w Polsce: Biblioteki Narodowej i Biblioteki Jagiellońskiej – projektu „Patrimonium – digitalizacja i udostępnienie polskiego dziedzictwa narodowego ze zbiorów Biblioteki Narodowej oraz Biblioteki Jagiellońskiej” z lat 2017–2020 oraz projektu „Patrimonium – zabytki piśmiennictwa” z lat 2020–2022. Po zakończeniu projektu udostępnionych zostanie 145 500 nowych obiektów, które ze względów konserwatorskich lub prawnoautorskich nie mogły być wcześniej udostępnione cyfrowo. Projekt w kwocie blisko 100 mln zł został dofinansowany przez Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy w ramach Działania 2.3 Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji w naborach konkurencyjnych.

W ramach projektu ze zbiorów BN zostanie zeskanowanych: około 40 tysięcy rycin i rysunków z historycznych kolekcji, 35 tysięcy książek – w tym klasyki literatury, publikacje naukowe oraz kulturalne z dziełami twórców ostatnio wchodzących do domeny publicznej, 3300 rękopisów ze spuścizn i archiwów historycznych, w tym z kolekcji pierwszej Biblioteki Narodowej otwartej w 1747 roku oraz wielu archiwów i kolekcji rodzinnych, m.in. archiwów Tarnowskich, Moszyńskich, Romerów, Korzonów-Pruszyńskich, a także starodruków, czasopism, jednostek nut, klepsydr oraz dawnych map przedstawiających historyczne granice Polski. Do 31 grudnia 2025 roku BN zeskanowała

26 765 obiektów, z których udostępnionych zostało w domenie 24 650, w tym: 451 rękopisów, 2161 starodruków, 7048 obiektów ikonograficznych, 2004 druki ulotne, 1540 muzykaliów, 597 obiektów ze zbiorów

kartograficznych, 5285 czasopism i 5564 książki. Do zeskanowania w latach następnych pozostaje 100 785 obiektów. Projekt realizowany jest przez pracowników 28 komórek organizacyjnych BN.

KONSERWACJA ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

Biblioteka Narodowa, gromadząc i przechowując wieczyście polski dorobek piśmienniczy, stara się zapewnić zbiorom optymalne warunki przechowywania i ochrony. Nad procesem konserwacji i ochrony zbiorów pracują najlepsi specjaliści, którzy stosują najnowsze osiągnięcia techniki konserwatorskiej, nowoczesne rozwiązania technologiczne oraz metodologię pracy wskazaną przez przepisy dotyczące narodowego zasobu bibliotecznego (Dz.U. 2012 poz. 797). W pierwszym dziesięcioleciu XXI wieku na potrzeby konserwacji zbiorów Biblioteki Narodowej zakupiono sprzęt, który umożliwia ochronę zbiorów w skali masowej, poprzez prowadzenie działań takich jak dezynfekcja, odkwaszanie i kopiowanie cyfrowe. Dzięki zabiegom tym osiągnięto wyjątkowe wyniki w ratowaniu zakwaszonych zbiorów pochodzących z XIX i XX wieku: odkwaszeniu poddano 100% książek zaliczonych do narodowego zasobu bibliotecznego oraz ponad 50% pozostałych, wieczyście przechowywanych obiektów z innych kategorii zbiorów. Wyniki są imponujące nawet w skali świata.

W listopadzie 2015 roku powołany został w BN Instytut Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych, który kontynuuje i rozwija znakomite tradycje, zapoczątkowane jeszcze w okresie międzywojennym, w 1929 roku, kiedy to prof. Bonawentura Lenart utworzył Pracownię Konserwatorską Biblioteki Narodowej. Instytut realizuje zadania prowadzone wcześniej w zakresie profilaktyki konserwatorskiej oraz konserwacji tradycyjnej i masowej zbiorów.

Wyniki przeprowadzonych badań, działań i dyskusji konserwatorskich były publikowane w wydawanym od 27 lat przez Bibliotekę Narodową „Notesie Konserwatorskim”. Jest to obecnie jedyny w Polsce specjalistyczny periodyk w całości poświęcony ochronie zbiorów bibliotecznych i archiwalnych. Popularyzacji zagadnień związanych z ochroną i konserwacją zabytków piśmiennictwa oraz innych kategorii zbiorów służy także blog tematyczny „Dobre zachowanie”, dostępny pod adresem: dobrezachowanie.bn.org.pl.

Konserwatorzy pracujący w Narodowej Książnicy aktywnie uczestniczyli w spotkaniach, seminariach, konferencjach międzynarodowych i krajowych poświęconych sprawom ochrony zbiorów oraz wymianie doświadczeń w tym zakresie. Biblioteka Narodowa, jak co roku, była gospodarzem i organizatorem sesji dotyczącej ochrony i konserwacji zbiorów bibliotecznych w ramach cyklicznych Spotkań Konserwatorskich „Sztuka Konserwacji”.

Podczas tegorocznej, XXIX edycji Spotkań, specjalną sesję konserwatorską, która odbyła się 9 kwietnia 2025 roku w Pałacu Rzeczypospolitej, przygotowała Ewa Potrzebnicka – Pełnomocnik Dyrektora BN do spraw Narodowego Zasobu Bibliotecznego. Sesja zorganizowana została pod hasłem „Konserwacja zbiorów bibliotecznych. Metodologia – zmiany”, a referaty wygłosili na niej: Ewa Potrzebnicka (*Zmiany metod prac konserwatorskich w Bibliotece Narodowej*) oraz pracownicy

BN – Agata Lipińska i Hanna Straus (*20 lat konserwacji zbiorów XIX i XX wieku w Bibliotece Narodowej*). Ponadto Piotr Grzegorz Mądrach zaprezentował prace konserwatorskie dokonane w ostatnich latach w Pałacu Rzeczypospolitej, a Ewa Potrzebicka przedstawiła uczestnikom konferencji wystawę stałą dziedzictwa piśmienniczego, która od 2024 roku prezentowana jest w Pałacu Rzeczypospolitej. W sesji przygotowanej przez Bibliotekę Narodową uczestniczyło 80 osób zajmujących się ochroną i konserwacją zbiorów bibliotecznych, muzealnych i archiwalnych.

Szkolenia i warsztaty prowadzone przez pracowników Instytutu Konserwacji cieszą się zawsze dużym zainteresowaniem bibliotekarzy i konserwatorów. W 2025 roku odbyły się: dwie edycje dwudniowego szkolenia *Profilaktyka konserwatorska zbiorów bibliotecznych*, jedna edycja jednodniowego szkolenia *Kontrola mikrobiologiczna zbiorów bibliotecznych i archiwalnych* oraz jedna edycja dwudniowego szkolenia *Identyfikacja i ochrona obiektów oraz kolekcji bibliotecznych, archiwalnych i muzealnych wykonanych technikami fotograficznymi*, a także jednodniowe szkolenie specjalistyczne z zakresu projektowania oddziaływań resocjalizacyjnych poprzez działalność kulturalno-oświatową, sportową i czytelnictwo. W szkoleniach uczestniczyło 55 osób z całej Polski. Instytut zorganizował także 51 bezpłatnych warsztatów malowania akwarelą w ramach oferty kulturalnej Pałacu Rzeczypospolitej. W warsztatach adresowanych do dzieci i młodzieży szkolnej uczestniczyło łącznie 407 osób.

Profilaktyka konserwatorska

Kompleksowe działania profilaktyczne to główny kierunek ochrony wieczyście przechowywanych zbiorów. Warunki klimatyczne w magazynach są na bieżąco nadzorowane, zbiory regularnie czyszczone, a opakowania ochronne systematycznie wymieniane. Działania te realizowane są przy pomocy specjalistycznego sprzętu i aparatury, stosowanych również w pracach badawczych z zakresu opracowywania, typowania i testowania nowych materiałów i metod konserwacji. Badania służą także rozpoznawaniu i charakteryzowaniu czynników

powodujących niszczenie i degradację materiałów bibliotecznych. W 2025 roku wykonano 3405 pomiarów mikrobiologicznych (w 2024 r. – 3352) oraz 2286 pomiarów fizykochemicznych (w 2024 r. – 3658).

Ze zbiorów własnych i w ramach usług – zrealizowanych m.in. dla: Muzeum Powstania Warszawskiego, Żydowskiego Instytutu Historycznego, Muzeum Iwaszkiewiczów w Stawisku, Centrum Sztuki Współczesnej i Biblioteki Elbląskiej im. Cypriana Norwida – poddano dezynfekcji tlenkiem etylenu w komorze ciśnieniowo-próżniowej 56,7 m³ obiektów bibliotecznych, archiwalnych i muzealnych (w 2024 r. – 48,3 m³), dokonując 81 tzw. wsadów (w 2024 r. – 69).

Konserwacja tradycyjna zbiorów

Tradycyjnej konserwacji zostały poddane głównie zabytkowe obiekty ze zbiorów specjalnych oraz cymelia ze zbiorów głównych Biblioteki Narodowej. W 2025 roku w Pracowni Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych została wykonana konserwacja wraz z dokumentacją opisową i fotograficzną 276 woluminów (w 2024 r. – 240) zawierających 7320 kart (w 2024 r. – 4508 kart) ze zbiorów:

- ♦ Zakładu Rękopisów: 173 obiekty (7042 karty),
- ♦ Zakładu Zbiorów Ikonograficznych: 90 obiektów (92 karty),
- ♦ Zakładu Zbiorów Kartograficznych: 11 obiektów (118 kart),
- ♦ Zakładu Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów: 2 obiekty (68 kart).

Opracowano ekspertyzy dla 39 obiektów (95 w 2024 r.) z Biblioteki Narodowej wypożyczanych na wystawy. W związku z zapytaniami kierowanymi do Narodowej Książnicy z innych instytucji (m.in. z Muzeum Zamkowego w Malborku, Zamku Królewskiego w Warszawie, Muzeum Łazienki Królewskie, Muzeum Narodowego

w Lublinie, Biblioteki Elbląskiej, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Śląskiego w Katowicach) w sprawie wypożyczenia zbiorów wydano 14 opinii (tylż samo w 2024 r.) dla 82 obiektów (118 w 2024 r.), m.in.: 8 rękopisów, 12 rysunków, 14 grafik, 20 starych druków, 18 fotografii, 1 mapy, 2 albumów, 4 ekslibrisów.

Konserwacja masowa zbiorów

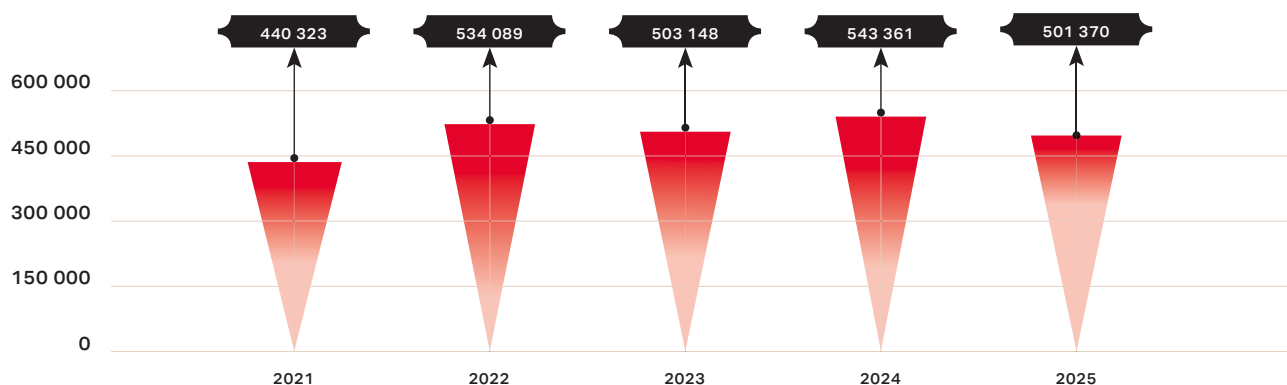
Obiekty z XIX i XX wieku stanowią główną i największą część zasobu Biblioteki Narodowej. Zmiany w technologii wytwarzania papieru w połowie XIX wieku, masowa produkcja oparta na nowych surowcach – ścięrze drzewnym oraz dodawanym do masy papierniczej kleju żywicznym i siarczanie glinowym – spowodowały, że papier stawał się kwaśny już w chwili jego produkowania, a z upływem lat szybko ciemniał i był coraz bardziej kruchy. Materiały biblioteczne utrwalone na tzw. kwaśnym papierze, ze względu na właściwości fizykochemiczne podłoża, nawet podczas magazynowania podlegają destrukcji z powodu naturalnego starzenia i na skutek absorpcji kwaśnych gazów zawartych w powietrzu, a ponadto są wrażliwsze na uszkodzenia mechaniczne i inne zagrożenia zewnętrzne. Liczba zbiorów XIX- i XX-wiecznych zagrożonych zniszczeniem jest tak znaczna, że zabezpieczyć je można tylko poprzez konserwację masową, która polega na przeprowadzaniu procesów dezynfekcji, laminacji, odkwaszania

i wzmocniania arkuszy oraz książek w przeznaczonych do tego celu wyspecjalizowanych, nowoczesnych urządzeniach lub instalacjach.

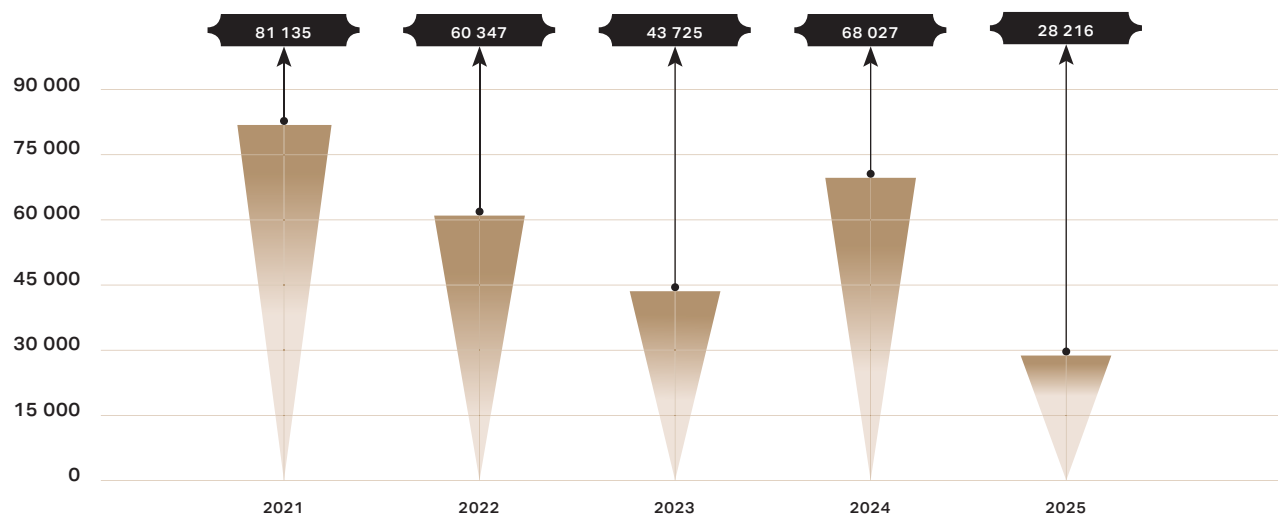
W latach 2000–2008, dzięki funduszom zapewnionym przez Wieloletni Rządowy Program „Kwaśny papier. Ratowanie w skali masowej zagrożonych polskich zasobów bibliotecznych i archiwalnych”, możliwy był zakup i wdrożenie technologii masowego odkwaszania papieru – dla arkuszy w urządzeniu C900 firmy Neschen, a dla książek przy pomocy instalacji Bookkeeper firmy Preservation Technologies. Mimo stosunkowo krótkiego okresu działania programu, zaplanowano i zrealizowano inwestycje, które wzmocniły pozycję Polski jako ośrodka masowej konserwacji zbiorów z XIX i XX wieku. Zastosowane w Narodowej Książnicy technologie oraz metody konserwatorskie są bardzo skuteczne w przedłużaniu trwałości materiałów bibliotecznych wytworzonych na kwaśnym papierze. Kierując się wynikami badań, podjęto decyzję o poddawaniu zabiegom wyłącznie egzemplarzy zaliczonych do narodowego zasobu bibliotecznego.

W 2025 roku dzięki czynnościom konserwatorskim wykonywanym za pomocą urządzenia C900 odkwaszono około 501 370 kart formatu A4 (w 2024 r. – 543 361) oraz 159 106 kart różnego formatu (w 2024 r. – 190 093). W ramach odkwaszania druków zwartych w systemie Bookkeeper odkwaszono 28 216 woluminów (w 2024 r. – 68 027). Po odkwaszeniu obiekty były poddawane kolejnym pracom konserwatorskim.

LICZBA ARKUSZY (W PRZELICZENIU NA FORMAT A4) ODKWASZONYCH W TECHNOLOGII NESCHEN C900 W LATACH 2021–2025

**LICZBA WOLUMINÓW/JEDNOSTEK/TEK ARCHIWALNYCH ODKWASZONYCH
W SYSTEMIE BOOKKEEPER W LATACH 2021–2025**

loriański
1395-1405 roku
8002 IIII

słowami króla-proroka, przodka i prefiguracji Chrystusa. Pocięta księga Biblii powodowała smutek po rabość, od gniewu po miłość i od strachu po triumf. Od XIII wieku palimpsesty stały się szczególnie istotne dla pobożności kobiecej – co tym bardziej było Palimpsest fortissimae z księgą Jadvigi.

Historia samego Palimpsesta jest nieoczywista, widać nie do końca poznana. Wiemy, że powstał w kilka etapach (być może to śmierć Jadvigi w 1399 roku spowodowała przerwę w pracach nad księgą), ale nie możemy rozpoznać pismo trzech palimpsestów, w jakim miejscu (miejscach). Choć po sobie skrybiów, to tradycja już wskazuje na iluminatorów pracowało nad tekstem księgi. Palimpsest już w pierwszej połowie XV wieku należał do wyprawnego księcia z dynastii książąt Szwajcarii, a następnie do księcia Szwajcarii, w oparciu Szwajcarii w Górnej Austrii.

Palimpsest jest zbudowany marginalnymi dekoracjami i wstawkami marginalnymi, w tym wierszami i geometriami, w tym wierszami i geometriami, w tym wierszami i geometriami.

Wieloletni marginesy wierszami i geometriami, w tym wierszami i geometriami, w tym wierszami i geometriami. Wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie.

Wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie. Wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie.

Wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie. Wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie, w tym wiersze i geometrie.

PRZECHOWYWANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

Magazyny główne Biblioteki Narodowej zajmują powierzchnię 17 583 m². Zbiory rozmieszczone są w 11-kondygnacyjnym budynku magazynowym „C”.

W 2015 roku zakończona została modernizacja układów wentylacji i klimatyzacji, umożliwiających osiągnięcie idealnych warunków do przechowywania zbiorów: temperatura 18°C, wilgotność względna 45%. Modernizacja obejmowała również systemy: sygnalizacji włamania i napadu, kontroli dostępu, telewizji dozorowej i powiadamiania pożarowego.

Pracownicy Zakładu Magazynów Bibliotecznych regularnie przenoszą i przesuwiają zbiory, wykorzystując każdą wolną powierzchnię na nowo wpływające obiekty. W 2025 roku uporządkowano lub przesunięto w magazynach 5381 metrów bieżących półek (w 2024 r. – 10 496).

W Repozytorium Cyfrowym Biblioteki Narodowej przechowywane są wszystkie zasoby cyfrowe Narodowej Książnicy – zarówno wytworzone lub pozyskane przez Bibliotekę Narodową, jak i przekazane przez inne instytucje. Oprogramowanie Repozytorium obsługuje cały proces digitalizacji – od przejścia plików z komputera obsługującego skaner lub bezpośrednio od wydawcy, poprzez ich weryfikację i korektę, uzupełnianie i aktualizację metadanych, wytworzenie form pochodnych, w tym procesu OCR i wielu konwersji grafiki, aż po przygotowanie do prezentacji na polona.pl i w Academicie.

Bezpieczeństwo zbiorów

Profilaktyka ochrony zbiorów polega także na zwiększeniu bezpieczeństwa budynków, w których przechowywane są zbiory. Systematycznie przeprowadzono kontrole stanu urządzeń przeciwpożarowych, zespołów wentylacyjno-klimatyzacyjnych i systemów zabezpieczeń technicznych oraz telewizji przemysłowej, zamontowanych w latach ubiegłych. W zakresie technicznej i elektronicznej ochrony obiektów działały kamery monitorujące wnętrze, kamery zewnętrzne i systemy czujek elektronicznych. Zmodernizowano zabezpieczenia antywłamaniowe. Działanie systemów zabezpieczeń elektronicznych oraz stan zabezpieczeń mechanicznych były całodobowo nadzorowane przez pracowników Służby Ochrony.

Zwiększeniu bezpieczeństwa budynków i zbiorów w 2025 roku służyły stałe kontrole ochrony przeciwpożarowej w obiektach Biblioteki Narodowej, szkolenia z zakresu ochrony przeciwpożarowej i ćwiczenia ewakuacyjne pracowników, kompleksowe przeglądy stanu technicznego urządzeń przeciwpożarowych, w tym m.in.: systemu sygnalizacji pożaru, systemu zabezpieczenia przed zadymieniem, awaryjnego oświetlenia ewakuacyjnego, odcinających kłap przeciwpożarowych i drzwi, podręcznego sprzętu gaśniczego i przeciwpożarowej instalacji wodociągowej.

W lipcu 2025 roku w ramach współpracy z Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej przeprowadzono ćwiczenia praktycznego sprawdzenia warunków i organizacji potencjalnej ewakuacji z budynków Biblioteki Narodowej przy al. Niepodległości 213.

W ostatnich latach budynki Narodowej Książnicy przeszły szereg remontów i przekształceń, w trakcie których zostały zmodernizowane systemy ochrony przeciwpożarowej. Budynek „A”, w którym zlokalizowane są czytelnie, zmodernizowano w latach 2018–2022 w ramach projektu pn. „Modernizacja czyteln i przestrzeni publicznych Biblioteki Narodowej”. Zastosowano nowoczesny system sygnalizacji pożaru (SSP), który został zintegrowany z systemami działającymi w pozostałych budynkach Biblioteki Narodowej. Wymieniono awaryjne oświetlenie ewakuacyjne w związku ze zmianą aranżacji wnętrz. W celu poprawy ostrzegania o zagrożeniach zainstalowano dźwiękowy system ostrzegawczy (DSO). W ramach prac zostały również zastosowane nowe wydzielania przeciwpożarowe. W budynku „B”, mieszczącym przede wszystkim biura pracowników Narodowej Książnicy, modernizacja systemu sygnalizacji pożaru (SSP) odbyła się w latach 2016–2017. Ponadto zlokalizowana w tym gmachu serwerownia jest wyposażona w nowoczesne systemy sygnalizacji pożarowej, wczesnej detekcji dymu oraz stałe urządzenie gaśnicze (SUG), co znacznie podnosi bezpieczeństwo zbiorów elektronicznych. Budynek magazynowy „C” od 2016 roku jest wyposażony w nowoczesny system sygnalizacji pożaru (SSP) i wydzielania przeciwpożarowe, w ramach których każda kondygnacja obiektu jest podzielona na trzy odrębne strefy pożarowe. Pozwala to na wczesną detekcję zagrożenia i zabezpiecza przed rozprzestrzenieniem się ewentualnego pożaru. Ponadto zmodernizowany został transporter materiałów bibliotecznych wraz z nowymi zabezpieczeniami przeciwpożarowymi, a od 2016 roku jeden z magazynów zbiorów specjalnych został wyposażony w stałe urządzenie gaśnicze (SUG). Wszystkie te prace wpłynęły znacząco na poprawę bezpieczeństwa pożarowego w gmachu głównym Biblioteki Narodowej.

Co roku planowane są podobne prace w pozostałych budynkach Narodowej Książnicy, które mają systematycznie podnosić bezpieczeństwo obiektów. W roku 2024 były prowadzone prace modernizacyjne w Pałacu Rzeczypospolitej (związane m.in. z otwarciem Pałacu dla zwiedzających i udostępnieniem wystawy stałej), które swoim zakresem objęły także systemy ochrony przeciwpożarowej i inne systemy bezpieczeństwa. W pierwszym półroczu 2025 roku w związku z przewodnictwem Polski w Radzie Unii Europejskiej Pałac Rzeczypospolitej stał się miejscem wielu spotkań o charakterze międzynarodowym i krajowym, co powodowało szczególne wyczulenie na kwestie bezpieczeństwa tego miejsca.

Wszelkie podejmowane w BN działania w tej materii mają na celu zwiększenie skuteczności wykrywania ewentualnych zdarzeń pożarowych i umożliwiają nie tylko lepszą ochronę zbiorów, ale przede wszystkim pracowników i użytkowników. Stan bezpieczeństwa pożarowego w roku 2025 w budynkach B, C, D, E i F Biblioteki Narodowej nie uległ zmianie w stosunku do poprzedniego roku i jest oceniany jako dobry. W Pałacu Rzeczypospolitej stan bezpieczeństwa pożarowego w 2025 roku oceniany jest jako bardzo dobry.

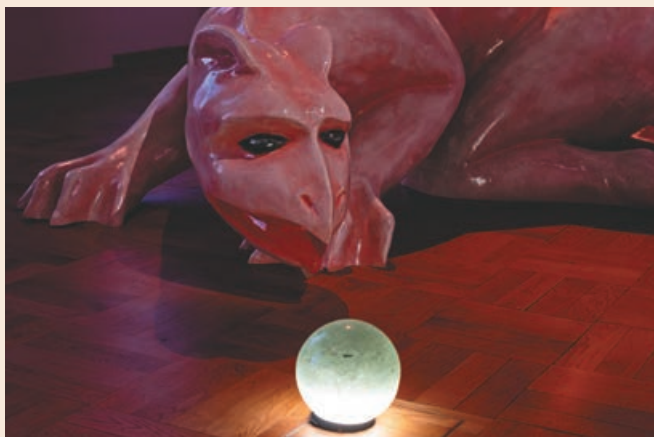
JAM POSEŁKINI JEGO

W Pałacu Rzeczypospolitej od 22 października 2025 roku zwiedzający mieli okazję dotknąć wyobrażeń i myśli ludzi sprzed wieków dzięki wystawie *Jam posełkini jego. Język i emocje polskiego średniowiecza*. Jest to prezentacja najstarszych tekstów w języku polskim, pochodzących nawet sprzed niemal 800 lat, która pokazuje, jak wiele elementów dawnej polszczyzny przetrwało do dziś, co się zmieniło, a co w zaskakujący sposób powraca. Posełkini, opacicha, przedziatkini, prorokini, wozatarka, walecznica – nie są to wcale nowoczesne feminatywy ani nowomodne potworki, czyhające na językową poprawność i literacką tradycję, a wyrażenia wyjęte właśnie ze średniowiecznych tekstów.

„Posełkini” to słowo zapisane w najstarszych zabytkach języka polskiego. Znajdziemy je w *Psałterzu floriańskim*, w przekładzie objawień świętej Brygidy, a wreszcie – w epickiej pieśni o Zwiastowaniu, w której Dziewica, godząc się na to, by zostać Matką Boską, odpowiada aniołowi: „jam posełkini jego”. Ponad sześć wieków temu w ten sposób oddano w polszczyźnie słowa Ewangelii: *Ecce ancilla Domini*. To, co dziś może wydawać się nowe i radykalne, było w naszym języku u jego zarania. Słowa, jak gatunki świata roślin i zwierząt, wymierają lub przystosowują się – zmieniając znaczenie. Migrują, są reintrodukowane lub lekomyślnie wprowadzane jak gatunek inwazyjny, inne zaszywają się gdzieś, by niespodziewanie powrócić jak żywa skamieniałość. W średniowiecznej polszczyźnie

widzimy ten ekosystem w pierwotnej postaci, nieuregulowanej jeszcze biurokracją rad językowych i kapryśkami lingwistycznych celebrytów. Widzimy też, jak wiele odprysków średniowiecznego świata przetrwało w języku do dziś i jak wiele się zmieniło.

Wystawa zbiera rękopisy i starodruki, które dają wgląd w kształtujący się, niezwykle bogaty już język polski i jego przemiany oraz odmiany: od religijnej do świeckiej, od natchnionej do rzeczowej i przyziemnej jak w tekstach prawnych. Ukazuje też zaskakującą inność dawnego języka, płynność słów i kontekstów, w których mogą się one pojawić. Dziś konsternację wywołałyby wersety prezentowanego na wystawie *Psałterza floriańskiego*: „Wyrzygnęło jest serce moje słowo dobre” (44:1) czy „Wyrzygną wargi moje chwałę” (118:171). Choć ich sens jest zrozumiały, to budzą one zupełnie inne emocje niż współczesny przekład biblijnego tekstu (w Biblii Tysiąclecia odpowiednio: „Z mego serca tryska piękne słowo” i „Niechaj moje wargi zabrzmiały hymnem”). Z kolei pogróżka z szesnastowiecznej *Komedii o mięsopuszcie* – również wystawionej w gablocie i dość łatwej do odczytania – brzmiąca „bo weźmiesz w łeb albo w perdel” mogłaby w prawie niezmienionej formie towarzyszyć jakiejś nieprzyjemnej sytuacji i dzisiaj. Język średniowiecza tak samo służy uzdrawiającym czarom w formułach zamawiania, jak i praktycznej medycynie w rozprawach o stawianiu baniek, recepturach „na ból w krzyżu maści pożytecznej” oraz łacińsko-polskim słownikom nazw roślin

lecniczych. Był łącznikiem między teorią a praktyką, nauką a magią.

Najstarszy z polskich tekstów i na wystawie najważniejszy to ułożone w XIII wieku i świadczące już wówczas o dojrzałości naszego języka *Kazania świętokrzyskie*, wyeksponowane w osobnej sali, oświetlone odbitym światłem przypominającym płomień świecy. Ich prezentacja została wzmocniona instalacją, powtarzającą tekst kazań wycięty w metalu i prześwietlony czerwienią z sąsiedniej sali. Jest to w istocie tekst dwujęzyczny: fragmenty kazań układane po polsku przeplatają się z łacińskimi frazami nawet w ramach jednego zdania. Niezwykle notatki kaznodziei z XIII lub XIV stulecia pozwalają nam zobaczyć nie tylko jego retoryczny kunszt i warsztat, ale też sam sposób dwujęzycznego myślenia, gdy łączy swoje polskie kazanie ze starotestamentalną *Pieśnią nad pieśniami*: „surge z stadła grzesznego, *propera* w lepsze z dobrego, *veni* do królestwa niebieskiego!”. Wszystko, by rozbudzić emocje wiernych i tym sposobem przekazać im moralną naukę.

Kazania świętokrzyskie są nie tylko wspaniałym zabytkiem języka polskiego – stoi także za nimi niesamowita historia samego obiektu, łącząca się z trudną historią Polski. Otóż w XV stuleciu rękopis potraktowano jako makulaturę i pocięto na paski, których użyto do wzmocnienia oprawy innej książki. W tej postaci *Kazania* spoczywały przez kilka wieków ukryte między stronicami Janowej Apokalipsy, Listów i Dziejów Apostolskich. Tak przetrwały kasatę zakonów

i przewiezienie klasztornych zbiorów do Warszawy, a następnie rosyjską grabież. W 1890 roku *Kazania* odkrył profesor Aleksander Brückner, przeglądając skradzione polskie zbiory w Cesarskiej Bibliotece Publicznej w Petersburgu. W 2025 roku minęło sto lat, odkąd w czerwcu 1925 roku, na mocy traktatu ryskiego po wojnie polsko-bolszewickiej, władze rosyjskie niechętnie zwróciły rękopis *Kazań świętokrzyskich* – już wyjęty z oprawy książki. Kilkanaście lat później, w obliczu niemieckiej i rosyjskiej agresji na Polskę, rękopis *Kazań* wraz z innymi skarbami Biblioteki Narodowej został ewakuowany przez Bank Gospodarstwa Krajowego do Kanady. *Kazania* powróciły do kraju w 1959 roku. Rękopis, w którym zostały odnalezione przez Brücknera, spłonął w 1944 roku wraz z innymi zbiorami, celowo podpalonymi przez wojska niemieckie w czasie powstania warszawskiego.

Obok *Psałterza floriańskiego* i *Kazań świętokrzyskich* zaprezentowano także inne teksty religijne. Średniowieczne myślenie o tak charakterystycznej dla tego okresu formie literackiej może nas jednak dziś zaskoczyć: tekst religijny to bowiem nie tylko nauczanie, oddanie czci czy wyznanie wiary – to również słowa mające wyrażać największą czułość. Na wystawie w Pałacu Rzeczypospolitej odnajdujemy je zatem nie w świeckich tekstach miłosnych, a właśnie w poezji religijnej – jak choćby w wierszu, który miał odzwierciedlać rozmowę św. Bernarda z Clairvaux z Dzieciątkiem Jezus. Teolog mówi: „Zdrow bądź też barzo dziwny, wszechmocny i śliczny, / Cudorny i miłosny, a wszytek lubieżny”. Użyte tu słowa „dziwny” i „lubieżny” pokazują, jak dalece zmieniło bądź zawęziło się ich znaczenie w kolejnych stuleciach. Język to nie tylko podstawa komunikacji, to tworzywo literackiego, uczonego i religijnego przekazu. Język to bliskość i zmysłowość, język to w końcu niebezpieczne narzędzie, którym można wyrządzić krzywdę sobie i innym, zranić i zabić. Wszystkie te aspekty możemy zobaczyć w zachowanych zabytkach średniowiecznej polszczyzny, przeczytać przy odrobinie wysiłku w przepięknym oświetleniu zaprojektowanym przez Aleksandra Prowalińskiego, któremu udało się oddać tajemniczą, magiczną, wzniosłą, a miejscami wręcz przeciwnie, zabawną i prozaiczną atmosferę, zmienny rytm dawnych emocji i słów.

Lecz nie tylko rękopisy i księgi oferuje wystawa *Jam posełkiny jego*. Z zapisanych stron, czy raczej z marginesów zabytkowych tekstów, wychodzą w pałacową przestrzeń nieboskie stworzenia. Dla rzeźbiarza Saszy Wiktora źródłem inspiracji stały się marginalia *Psałterza floriańskiego*, gdzie można spotkać słynnego Yodę (lub Nosferatu, jak chcą niektórzy) albo syrenę usadzoną na niewielkiej złotej kuli, wreszcie różne smoki i wężowate bestie – postaci te przekształcone przez wyobraźnię artysty i jego współczesne spojrzenie stanęły obok swych średniowiecznych, pergaminowych pierwowzorów, wzmacniając emocjonalny przekaz tekstów. Zwiedzający może więc obejrzyć (i sfotografować się) z pięcioma wielkoformatowymi rzeźbami, nawiązującymi zarówno do estetyki średniowiecznej, jak i współczesnej popkultury.

Opowieść snutą na drugim piętrze Pałacu Rzeczypospolitej porządkuje katalog zaprojektowany przez Hannę Dudkowiak, która odpowiada zarazem za całą minimalistyczną i elegancką oprawę graficzną ekspozycji – publikacja podaje dosłowny tekst lub fragmenty tekstu każdego obiektu oraz towarzyszący im intrygujący komentarz kuratorski dr. Łukasza Kozaka.

Dopełnieniem wystawy są pomysłowe rozszerzenia wnikające w kulturę popularną i codzienność dzisiejszego świata. Działa średniowieczna infolinia stworzona przy współpracy z SentiOne na podstawie materiałów Biblioteki. Pod numerem (+48) 880 120 752 automat, z angielska zwanym voicebotem, odpowie na pytania dotyczące wystawy i udzieli zainteresowanym niezbędnych informacji językiem inspirowanym staropolszczyzną. Wreszcie, wystawie towarzyszy gra Scriptorium studia Yaza Games, dostępna w specjalnej Sali Gier, która umożliwia stworzenie własnych ilustracji, a nawet memów w średniowiecznym stylu i zapełnienie nimi kart wirtualnego rękopisu. Zwiedzający wystawę mogą też zagrać w wysoko ocenianą grę Inkulinati – gdzie średniowieczne postacie z rękopisów ożywają i toczą epickie bitwy na marginesach.

Wystawa jako całość daje możliwość odczucia totalnego, intymnego kontaktu ze średniowiecznym umysłem ludzi różnych zawodów i typów: skryby, kaznodziei, egzekutora prawa, śpiewaka – poczuć powiązanie starego z nowym, sacrum z profanum, nauki i magii. Taki sposób wyeksponowania zabytków piśmiennictwa w pałacowych wnętrzach pozwala zarówno młodemu, jak i starszemu zwiedzającemu, zafascynowanemu nowinkami oraz tradycjonalistom, miłośnikom selfie i mediów społecznościowych, ale też zwolennikom cichej, samotnej kontemplacji rękopisu odnaleźć się wśród skarbów Biblioteki Narodowej.

kurator: dr Łukasz Kozak
 oprawa graficzna: Hanna Dudkowiak
 rzeźby: Sasza Wiktor
 instalacje świetlne: Aleksandr Prowaliński
 asystent: Alexander Adamau

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Prowadzenie działalności naukowej

Biblioteka Narodowa jest jednym z głównych krajowych ośrodków badawczych w zakresie bibliotekarstwa, bibliografii, bibliologii i czytelnictwa. Obowiązkiem prowadzenia przez Narodową Książnicę działalności naukowej z zakresu bibliotekoznawstwa, nauki o książce i pokrewnych dziedzin wiedzy nakłada na Bibliotekę Narodową ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach.

Wyniki prac naukowych i informacyjnych ukazywały się w postaci książek oraz artykułów zamieszczanych w czasopismach krajowych i zagranicznych, w tym także w periodykach Biblioteki Narodowej: „Roczniku Biblioteki Narodowej”, „Notesie Konserwatorskim” i „Polish Libraries”, które znajdują się na liście czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W 2019 roku MNiSW zakwalifikowało Wydawnictwo Biblioteki Narodowej na listę wydawnictw liczących się w ewaluacji dorobku naukowego.

Narodowa Książnica była organizatorem lub współorganizatorem licznych sympozjów, seminariów, webinarów, otwartych zebrań naukowych, międzynarodowych, krajowych i środowiskowych konferencji naukowych oraz spotkań warsztatowych, a także

multimedialnych pokazów i wystaw prezentujących zbiory i dorobek naukowy.

Rada Naukowa Biblioteki Narodowej

Rada Naukowa jest organem opiniodawczym i doradczym Dyrektora Biblioteki Narodowej. Do jej zadań należy opiniowanie kierunków i programów badawczych, a także planów i sprawozdań z działalności naukowej Biblioteki Narodowej, inspirowanie prac naukowych i ocena ich wyników, opiniowanie spraw dotyczących działalności podstawowej Narodowej Książnicy oraz rozpatrywanie i opiniowanie spraw związanych z rozwojem jej kadry naukowej.

Uroczyste powołanie Rady Naukowej BN kadencji 2024–2030 odbyło się w Pałacu Rzeczypospolitej 17 stycznia 2025 roku, a akty powołania wręczyła członkom Rady Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hanna Wróblewska.

Skład Rady Naukowej Biblioteki Narodowej kadencji 2024–2030

- ♦ **prof. dr hab. Roman Chymkowski** – kierownik Pracowni Badań Czytelnictwa BN, dyrektor Instytutu Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, antropolog i socjolog kultury; zajmuje się współczesnymi teoriami kultury i antropologią praktyk lekturowych. Odznaczony honorową odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej”;
- ♦ **prof. dr Lyubov Dubrovina** – dyrektorka Biblioteki Narodowej Ukrainy, wcześniej dyrektorka Instytutu Rękopisów BNU, członek Akademii Nauk Ukrainy, współprzewodnicząca Międzyrządowej Podkomisji Polsko-Ukraińskiej ds. Bibliotecznych;
- ♦ **Małgorzata Grupińska-Bis** – dyrektorka Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, prezeska zarządu Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych;
- ♦ **prof. Hubert Izdebski** – członek korespondent Polskiej Akademii Nauk, profesor w Instytucie Prawa Uniwersytetu SWPS, były wieloletni dyrektor Instytutu Nauk o Państwie i Prawie Uniwersytetu Warszawskiego. Były wiceprzewodniczący, następnie sekretarz Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów;
- ♦ **prof. dr Krystyna Jaworska** – profesorka w Katedrze Języków i Literatury Obcej Università degli Studi di Torino, współpracuje z Fundacją Rzymską im. Janiny Zofii Umiastowskiej. Była przewodniczącą Associazione Italiana dei Polonisti. Odznaczona Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” i Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej;
- ♦ **prof. Bogumiła Kaniewska** – rektorka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i pierwsza w historii przewodnicząca Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, literaturoznawczyni specjalizująca się w historii literatury, literaturze współczesnej i teorii literatury;
- ♦ **Ewa Dorota Malinowska-Grupińska** – przewodnicząca Rady miasta stołecznego Warszawy, przewodnicząca Rady Muzeum Warszawy, była prezeska Polskiej Izby Książki. Jest wydawczynią i tłumaczką. Odznaczona Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”;
- ♦ **dr Monika Mitera** – zastępca dyrektora BN ds. naukowych. Była członkini Komisji Ewaluacji Nauki oraz Komitetu ds. Prawnoautorskich i Prawnych. Odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi;
- ♦ **dr Krzysztof Nierzwicki** – dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w latach 2010–2024, członek Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie od 2025 roku;
- ♦ **prof. dr hab. Janusz Pezda** – kustosz w Bibliotece Książąt Czartoryskich w Krakowie, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, rękopisoznawca, specjalista w zakresie historii bibliotek emigracyjnych. Odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi;
- ♦ **prof. dr hab. Zdzisław Pietrzyk** – profesor zwyczajny na Uniwersytecie Jagiellońskim, dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej w latach 2003–2022. Przewodniczący Rady Programowej Książnicy Cieszyńskiej i Rady Naukowej Biblioteki PAU-PAN w Krakowie, były wiceprzewodniczący Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego i członek Krajowej Rady Bibliotecznej. Odznaczony Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” i Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski;
- ♦ **prof. dr hab. Jacek Popiel** – rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 2020–2024, były wiceprzewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, profesor literaturoznawstwa i teatrolologii. Przez wiele lat związany z Akademią Sztuk Teatralnych im. St. Wyspiańskiego, w której pełnił funkcję rektora przez dwie kadencje. Członek korespondent Polskiej Akademii Umiejętności. Doktor *honoris causa* Uniwersytetu Jana Kochanowskiego

w Kielcach. Odznaczony Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski;

- ♦ **dr hab. Maria Próchnicka** – profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, była dyrektor Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ. Była przewodnicząca Grupy Ekspertów Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej dla kierunku informacja naukowa i bibliologia oraz sekretarz Polskiej Komisji Akredytacyjnej;
- ♦ **prof. Jacek Purchla** – członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności, kieruje Katedrą Historii Gospodarczej i Społecznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, a także Instytutem Dziedzictwa Europejskiego Międzynarodowego Centrum Kultury, przewodniczący Rady Uniwersytetu Jagiellońskiego, przewodniczący jury Europejskiej Nagrody Dziedzictwa przyznawanej przez Europa Nostra, której jest wiceprezydentem, prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Przewodniczył Radzie Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Komitetowi Światowego Dziedzictwa UNESCO. Odznaczony Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”;
- ♦ **dr hab. Michał Rusinek** – profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Katedrze Teorii Komunikacji Wydziału Polonistyki, członek Rady Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk i członek Polskiego PEN Clubu. Prowadzi Fundację Wisławy Szymborskiej;
- ♦ **prof. dr hab. Remigiusz Sapa** – dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, wiceprzewodniczący Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego, członek Krajowej Rady Bibliotecznej;
- ♦ **Marek Skulimowski** – prezes Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku. Był m.in. zastępcą konsula generalnego w Nowym Jorku, a także pracował w polskiej ambasadzie w Waszyngtonie i Tel Awiwie. Jest zaangażowany w promocję rozwoju relacji polsko-żydowskich oraz odzyskiwanie polskich

dział sztuki zrabowanych i wywiezionych do USA podczas II wojny światowej;

- ♦ **Andrzej Zwara** – Prezes Biblioteki Palestry od 2021 roku, członek Naczelnej Rady Adwokackiej od roku 2004, w latach 2010–2016 pełnił funkcję jej Prezesa. Był Prezesem Ośrodka Badawczego Adwokatury (w latach 2016–2021);
- ♦ **prof. dr hab. Elżbieta Barbara Zyberty** – redaktor naczelna „Przeglądu Bibliotecznego” i przewodnicząca Rady Programowej periodyku „Polish Libraries”, była kierownik Katedry Badań nad Bibliotekami i Innymi Instytucjami Kultury Uniwersytetu Warszawskiego, była członkini Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów. Odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski;
- ♦ **prof. Maciej Żylicz** – biochemik i biolog molekularny, prezes zarządu Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, członek korespondent Polskiej Akademii Umiejętności. Doktor *honoris causa* Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Podczas inauguracyjnego posiedzenia Rady wybrano prof. dr. hab. Zdzisława Pietrzyka na funkcję przewodniczącego, zaś prof. Elżbietę Barbarę Zyberty na funkcję wiceprzewodniczącej Rady.

Rada Naukowa Biblioteki Narodowej w dniu wręczenia aktów powołań przez Ministrę Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hannę Wróblewską

W 2025 roku odbyły się trzy posiedzenia Rady Naukowej Biblioteki Narodowej. Na posiedzeniu w dniu 17 stycznia 2025 roku członkowie Rady Naukowej wybrali przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego Rady. Ponadto dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski przedstawił sprawy bieżące Narodowej Książnicy i plany na 2025 rok. Na posiedzeniu 11 czerwca 2025 roku dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski przedstawił sprawozdanie Narodowej Książnicy za 2024 rok, które zostało przez Radę przyjęte jednomyślnie. Na posiedzeniu w dniu 24 października 2025 roku dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski omówił sprawy bieżące BN.

Otwarte Seminaria Biblioteki Narodowej w 2025 roku

Narodowa Książnica od wielu lat jest organizatorem spotkań, których celem jest prezentacja referatów i wyników badań prowadzonych zarówno przez jej pracowników, jak i innych specjalistów zajmujących się bibliotekami i książką. W 2025 roku odbyły się 22 Otwarte Seminaria Biblioteki Narodowej, wszystkie w trybie on-line na platformie MS Teams. Wzięło w nich udział 519 uczestników (w 2024 roku 563 uczestników w 27 seminariach).

Wygłoszono następujące referaty:

- ♦ 17 stycznia 2025, dr hab., prof. ucz. Markus Eberharter, Biblioteka Narodowa, *Obraz naukowca. Aleksander Brückner na tle swojej spuścizny bibliotecznej*

- ♦ 4 marca 2025, dr Jarosław Pietrzak, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej, *Kartografia duchowa: Podróże benedyktynek między Paryżem, Warszawą, Lwowem i Rzymem (1687–1708) w świetle źródeł klasztornych*

- ♦ 11 marca 2025, dr hab. Joanna Piotrowska, Uniwersytet Warszawski, *Ostatnie lata życia Lwa Tołstoja w świetle prasy polskiej*

- ♦ 18 marca 2025, dr Agnieszka Fluda-Krokos, Uniwersytet Jagielloński, *Kultura ekslibrisu. Próba zdefiniowania*

- ♦ 25 marca 2025, dr Tomasz Stolarczyk, Uniwersytet Łódzki, *Prace historyczne w bibliotekach pijarskich i paulińskich w Wieluniu i Łowiczu w świetle osiemnasto- i dziewiętnastowiecznych inwentarzy bibliotecznych*

- ♦ 1 kwietnia 2025, Natalia Nowińska, Biblioteka Narodowa, *Archeologia małych odkryć i polskie tropy w twórczości Aleksandra Zografa*

- ♦ 8 kwietnia 2025, dr Marcin Swobodziński, Uniwersytet Gdański, *Druki ulotne związane z tzw. sprawą elbląską w 1698 roku*

- ♦ 15 kwietnia 2025, dr Mikołaj Banaszkiwicz, Biblioteka Narodowa, *Echa poglądów krakowskiej szkoły historycznej w petersburskim „Kraju”*

- ♦ 6 maja 2025, dr hab. Martyna Deszczyńska, Biblioteka Narodowa, *Źródła do dziejów czytelnictwa XIX w. w zbiorach Archiwum Ojców Paulinów na Jasnej Górze*

- ♦ 13 maja 2025, dr Tomasz Szwaciński, Biblioteka Narodowa, *Pierwszy petersburski projekt uporządkowania księgozbioru Biblioteki Rzeczypospolitej po jej zagrabieniu z Warszawy*

- ♦ 20 maja 2025, dr Maria M. Preciszewska, Biblioteka Narodowa, *Biblioteki szkolne w gimnazjach rządowych Kraju Nadwiślańskiego, 1869–1905, cz. 2: Profil ideowy zbiorów i ich recepcja*

- ♦ 27 maja 2025, dr Jacek Kordel, Biblioteka Narodowa, *Polonika w księgozbiorze Antona von Leubnitz w Saskiej Bibliotece Krajowej – Bibliotece Państwowej i Uniwersyteckiej w Dreźnie*

- ♦ 3 czerwca 2025, dr hab., prof. ucz. Markus Eberharter, Biblioteka Narodowa, *Omówienie książki „Verboten, beschlagnahmt, geraubt NS-Bibliothekspolitik und -praxis in Europa”, hrsg. v. Claude D. Conter,*

Jean-Marie Reding (*Bibliothek und Wissenschaft* 56)
Wiesbaden 2024

- ♦ 7 października 2025, dr Krzysztof Soliński, Biblioteka Narodowa, *Omówienie pracy „Księgozbiory historyczne mniejszości etnicznych i religijnych”*, red. Dorota Sidorowicz-Mulak, Agnieszka Franczyk-Cegła, Wrocław 2024
- ♦ 14 października 2025, dr Jacek Kordel, Biblioteka Narodowa, *Omówienie książki Vanessy de Senerclens, „La bibliothèque retrouvée. Une enquête”*, Genève 2025
- ♦ 21 października 2025, dr Maciej Wieczorek, Biblioteka Narodowa, *Wystrój cesarskich dokumentów herbowych doby nowożytnej*
- ♦ 28 października 2025, Natalia Nowińska, Biblioteka Narodowa, *Od Vicka do Herzoga, czyli komiks jako medium nieograniczone. Przypadek Danilo Miloševa Wostoka i jego uniwersum*
- ♦ 4 listopada 2025, Izabela Koryś, Biblioteka Narodowa, *Mężczyźni w bibliotekach publicznych w świetle statystyk czytelników oraz wyników badań czytelnictwa Biblioteki Narodowej: są czy ich nie ma?*
- ♦ 18 listopada 2025, dr Tomasz Stolarczyk, Uniwersytet Łódzki, *W jaki sposób polskie biblioteki klasztorne tworzyły swoje kolekcje w XVI–XVIII wieku?*
- ♦ 2 grudnia 2025, dr Mikołaj Banaszekiewicz, Biblioteka Narodowa, *Polska prasa katolicka nad Newą (1908–1920)*
- ♦ 9 grudnia 2025, dr Monika Jaremków, Uniwersytet Wrocławski, *„Literatura z literatury” i „książki z książek” – o ramie wydawniczej edycji przekładów żydowskiej literatury pięknej na język polski w XX wieku*
- ♦ 16 grudnia 2025, dr hab. Martyna Deszczyńska, Biblioteka Narodowa, *Czytelnictwo młodzieży męskiej w Królestwie Polskim doby autonomicznej na podstawie szkolnych popisów publicznych*

Działalność badawczo-naukowa pracowników Biblioteki Narodowej

81

Prace naukowe w 2025 roku były prowadzone w wielu komórkach organizacyjnych Biblioteki Narodowej, a zwłaszcza w Instytucie Bibliograficznym, Instytucie Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych oraz Instytucie Książki i Czytelnictwa. Działalność dwóch pierwszych instytutów została opisana w rozdziałach: *Katalogowanie zbiorów bibliotecznych* oraz *Konserwacja zbiorów bibliotecznych*.

Instytut Książki i Czytelnictwa prowadził prace badawczo-naukowe w dziedzinie bibliotekoznawstwa, czytelnictwa oraz historii książki i prasy. W skład Instytutu wchodzi:

- ♦ Pracownia Historii Bibliotek i Czytelnictwa, która prowadzi badania nad dziejami bibliotek polskich w kraju i za granicą, dziejami czytelnictwa oraz stratami wojennymi;
- ♦ Pracownia Bibliotekoznawstwa, która prowadzi prace naukowe w zakresie funkcjonowania bibliotek różnych typów, przede wszystkim bibliotek publicznych. Pracownia opracowuje coroczny raport o stanie bibliotek w Polsce;
- ♦ Pracownia Badań Czytelnictwa, która prowadzi prace naukowe nad społecznym zasięgiem książki w Polsce współczesnej, czytaniem na tle innych form uczestnictwa w kulturze, czytelnictwem wybranych kategorii społecznych (zwłaszcza młodzieży szkolnej, studentów, osób starszych), praktykach lekturowych i strategii przetwarzania informacji w środowisku ICT. Pracownia opracowuje coroczny raport *Stan czytelnictwa w Polsce*.

Pracownicy Instytutu opracowywali coroczne raporty, publikowali artykuły w punktowanych czasopismach znajdujących się w wykazie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, występowali z referatami na polskich i międzynarodowych konferencjach

naukowych, przygotowywali recenzje i ekspertyzy, uczestniczyli w pracach grup roboczych w ramach projektów badawczych, zasiadali w komitetach redakcyjnych i radach naukowych prestiżowych czasopism, pełnili odpowiedzialne funkcje w organach kolegialnych, prowadzili ćwiczenia, wykłady i seminaria na uczelniach, a także prezentowali wyniki swoich badań na Otwartych Seminariach Biblioteki Narodowej.

Coroczny raport o stanie czytelnictwa, cieszący się zawsze dużym zainteresowaniem nie tylko badaczy, ale również mediów, wzorem lat ubiegłych ukazał się w dwóch wersjach. Wstępny raport autorstwa prof. dr. hab. Romana Chymkowskiego i dr Zofii Zasackiej, obrazujący dane za 2024 rok, był skróconym komunikatem wskazującym na stabilizację poziomu czytelnictwa w stosunku do roku 2023. Co najmniej jedną książkę przeczytało 41% Polek i Polaków. Odsetek czytelników intensywnych, czyli osób, które czytały siedem lub więcej książek w ciągu roku, nie zmienił się znacząco i wynosił 7%. Obszerny raport *Stan czytelnictwa książek w Polsce w 2024 roku* opracowany przez Jakuba Bazylego Motrenkę, prof. dr. hab. Romana Chymkowskiego, dr Zofię Zasacką i Izabelę Koryś, wydany drukiem oraz w formie online, zawierał szczegółowe analizy i interpretacje danych uzyskanych w badaniach czytelnictwa. Omówiono ogólny wskaźnik czytelnictwa i profil społeczno-demograficzny czytelnika, a także powody czytania oraz nieczytania książek. Autorzy poddali analizie zmiany kultury czytelniczej oraz praktykę czytania książek w formatach cyfrowych. W raporcie znalazła się analiza dotycząca społecznych obiegów książek, czyli tego skąd czytelnicy pozyskują książki i jakie jest podłoże ich wyborów czytelniczych oraz jaki jest profil osób czytających dany typ książek z danych źródeł. Raporty dostępne są na stronie internetowej Biblioteki Narodowej w zakładce *Raporty BN*.

Działalność badawczo-naukową prowadzili również pracownicy pozostałych komórek organizacyjnych.

Wybrane publikacje pracowników Biblioteki Narodowej w 2025 roku (wykaz nie zawiera publikacji złożonych do druku)

Prof. dr hab. Roman Chymkowski

- ♦ Wspólnie z Zofią Zasacką: *Stan czytelnictwa książek w Polsce w 2024 roku – komunikat*, <https://www.bn.org.pl/download/document/1744372368.pdf>

- ♦ Wspólnie z Jakubem Bazylim Motrenką, Zofią Zasacką, Izabelą Koryś: *Stan czytelnictwa książek w Polsce w 2024 roku*, Biblioteka Narodowa, Warszawa 2025.

Dr hab. Bartłomiej Czarski

- ♦ [Nota katalogowa, w:] *Hołd 500. Historia – Kultura – Pamięć – katalog wystawy*, Malbork, Muzeum Zamkowe w Malborku, 2025 (opisy egzemplarzy BN: SD XVI.Qu.6457 oraz SD XVI.Qu.218).

Dr Olga Dawidowicz-Chymkowska

- ♦ *Ruch Wydawniczy w Liczbach 2024. Książki*, t. 79, Biblioteka Narodowa, Warszawa 2025.
- ♦ *Ruch Wydawniczy w Liczbach 2024. Periodyki*, t. 80, Biblioteka Narodowa, Warszawa 2025.

Dr hab. Martyna Deszczyńska

- ♦ *Katalog zbioru dokumentów pergaminowych i papierowych z zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Warszawie* [współautorstwo z Anną Baranowską-Saliną i Urszulą Zacharą-Związek], „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2025, t. 124, s. 167–244.
- ♦ *Pijarzy wobec zjawiska kontroświecenia w Polsce* – tekst pokonferencyjny w monografii Ks. Stanisław Konarski SchP, pedagog, pisarz, polityk dotyczącej Międzynarodowej Konferencji poświęconej Stanisławowi

Konarskiemu w 250. rocznicę śmierci, zorganizowanej przez Pracownię Literatury Oświecenia Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, Katedrę Historii Społecznej i Edukacji Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Polską Prowincję Zakonu Pijarów, [4–5 X 2023 r. Warszawa], red. M. Ausz, T. Chachulski, M. Pindelski, Lublin 2024, s. 109–123.

Dr hab., prof. ucz. Markus Eberharter

- ♦ *Aleksander Brückner's Private Library (Viewed as Part of His Personal Archive)*, „Polish Libraries” 2025, vol. 13, s. 6–32.

Dr Ewa Fabian

- ♦ *Reading the Costanzo obligation in the light of the pure theory of law*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Iuridica” 2025, nr 110, s. 123–140.

Dr Zbigniew Jazienicki

- ♦ *My, oni i inne osoby gramatyczne*, „Twórczość” 2025, nr 7/8, s. 200–203.

Jan Kasprzyk

- ♦ *Opracowanie: Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2024*, Biblioteka Narodowa, Warszawa 2025.

Dr Jacek Kordel

- ♦ *Książkobójstwo. W osiemdziesiątą rocznicę zagłady stołecznych bibliotek*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 2024, t. LV, s. 35–53.
- ♦ *Recenzja: Jolanta M. Marszalska, Waldemar Graczyk, „The Lost Collection of Incunabula of the Seminary Library in Płock”*, Warszawa 2023, „Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung” 2025, t. 74, nr 2, s. 258–260.

- ♦ *The Book Collection of Marian Bielewicz in the Saxon State and University Library in Dresden*, „Polish Libraries” 2025, vol. 13, s. 33–61.

Izabela Koryś

- ♦ *Wspólnie z prof. dr. hab. Romanem Chymkowskim, Jakubem Bazyliem Motrenką i dr Zofią Zasacką: Stan czytelnictwa książek w Polsce w 2024 roku.*

Dr Grażyna Lewandowicz-Nosal

- ♦ *„I bądźcie wdzięczni...”, recenzja książki „Zofia i kawałek wszystkiego. Codzienna wdzięczność” Alicji Mazan-Mazurkiewicz*, Poznań 2024, „Poradnik Bibliotekarza” 2025, nr 2.

- ♦ *Dniestr – zapomniana rzeka Arkadego Fiedlera*, „Poradnik Bibliotekarza” 2025, nr 7–8.

Dr Tomasz Makowski

- ♦ *The National Library of Poland as a Symbol of Independence*, „Бібліотечний вісник” 2025, nr 1, s. 28–30.

- ♦ *Prześlanie Dyrektora Biblioteki Narodowej do uczestników XLVI Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie*, w: *Rocznice narodowe w zbiorach instytucji MABZ. Materiały XLVI Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie*, Chicago 2024, s. 15–17.

Adam Matysiak

- ♦ *Wpływ teorii wiedzy Johanna Gottlieba Fichtego na strukturę psychologii Johanna Friedricha Herbarta*, „Ruch Filozoficzny” 2024, t. 80, nr 4.
- ♦ *Sybille Krämer, „Poznanie symboliczne u Leibniza” – komentarz tłumacza*, „Studia z Historii Filozofii” 2024, t. 15, nr 4.
- ♦ *Przekład artykułu: A. Riegl, Nastrój jako treść sztuki nowoczesnej*, „Rocznik Historii Sztuki” 2024, t. 49.

- ♦ Przekład artykułu: S. Krämer, *Poznanie symboliczne u Leibniza*, „Studia z Historii Filozofii” 2024, t. 15, nr 4.

Jakub Bazyli Motrenko

- ♦ Wspólnie z prof. dr. hab. Romanem Chymkowskim, dr Zofią Zasacką, Izabelą Koryś: *Stan czytelnictwa książek w Polsce w 2024 roku*.

Dr Mikołaj Paczkowski

- ♦ *Reporter w szatach turysty. Pierwszy rejs transatlantyku „Batory” oczami Melchiora Wańkowicza*, „Porównania” 2025, nr 37.
- ♦ „Bird’s eye view of unknown countries”: two flight expeditions to Asia, w: *Transport revolution and travels to Asia, 1860s–1920s*, red. T. Ewertowski, W. Forajter, O. Gromadzka, New York 2025.

Dr Maria M. Przeciszewska

- ♦ *Polski kanon szkolny w gimnazjach rządowych Kraju Nadwiślańskiego (1864–1897)*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 2024, t. LV, s. 11–33.
- ♦ Recenzja: „Literary canon formation as nation-building in Central Europe and the Baltics. 19th to early 20th century”, ed. by Aistė Kučinskienė, Viktorija Šeina, and Brigita Speičytė, *Leiden–Boston 2021*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 2024, t. LV, s. 147–154.

Marzena Przybysz

- ♦ *Z życia SBP*, „Bibliotekarz” 2025, nr 1, s. 39–41; nr 2, s. 42; nr 3, s. 40–42; nr 4, s. 42; nr 5, s. 41–42; nr 6, s. 42, nr 7/8, s. 53–54; nr 9, s. 41–42; nr 10, s. 42; nr 11, s. 42; nr 12, s. 41.
- ♦ *Rozmowa z Kamillą Marchewską, Bibliotekarzem Roku 2024*, „Bibliotekarz” 2025, nr 6, s. 25–31.

- ♦ *Rozmowa z Karoliną Jaskierską, kierowniczką filii Biblioteki Gdynia – Biblioteka z Pasją*, „Bibliotekarz” 2025, nr 7/8, s. 32–35.

- ♦ *Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*, „Bibliotekarz” 2025, nr 7/8, s. 36–39.

- ♦ *Rozmowa z Elżbietą Staroń, dyrektorką Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej*, „Bibliotekarz” 2025, nr 9, s. 17–19.

Anna Romaniuk

- ♦ *Tadeusz Różewicz, Jerzy Jarocki, „Widocznie tak musi być między żywymi artystami. Korespondencja 1966–2011”*, z rękopisu spisała i opracowała Anna Romaniuk, Wydawnictwo Warstwy, Wrocław 2025.
- ♦ *Z getta, z ukrycia, z nadzieją. Listy Romany Wilner do męża Aleksandra Wilnera. Warszawa–Sztokholm. 1941–1946*, z rękopisu spisała Anna Romaniuk, oprac. Martyna Rejak-Grądzka, Anna Romaniuk, wstęp: Aleksandra Domańska, Anna Romaniuk, Martyna Rejak-Grądzka, Muzeum Getta Warszawskiego, Wydawnictwo Universitas, Warszawa 2025.

Dr Aleksander Rudziński

- ♦ *Nagroda czy kara? Nowe godności i funkcje w karierze Stanisława Reszki (1544–1600)*, „Rocznik Filozoficzny Ignatianum” 2025, t. 31, nr 1, s. 189–217.

Bartłomiej Szczepankowski

- ♦ *Z dziejów Zopfstilu na pograniczu Mazowsza i Podlasia. Uwagi odnośnie do wystroju kościoła parafialnego w Wyszkowie nad Liwcem*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny” 2025, t. XXII, nr 3, s. 281–298.

Krzysztof Umiński

- ♦ Przekład książki: Tobias Wolff, *Oto początek naszej historii. Opowiadania wybrane*, wybrał, przełożył i przedmową opatrzył Krzysztof Umiński, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2025.

Dr Zofia Zasacka

- ♦ Wspólnie z prof. dr. hab. Romanem Chymkowskim: *Stan czytelnictwa książek w Polsce w 2024 roku – komunikat*, <https://www.bn.org.pl/download/document/1744372368.pdf>

- ♦ Wspólnie z prof. dr. hab. Romanem Chymkowskim, Jakubem Bazylim Motrenką i Izabelą Koryś: *Stan czytelnictwa książek w Polsce w 2024 roku*.

Dr Anna Zdanowicz

- ♦ *Książeczki mieszczące się na dłoni. „Sapho” i „Minjatury” – dwie polskie serie publikacji miniaturowych z lat 20. XX wieku*, w: *„Drobiny, odpryski, resztki”... Formy diafaniczne*, pod redakcją Andrzeja Hejmeja i Anny Foltys-Rusin, Kraków 2024, s. 321–335.

Wygłoszone referaty i uczestnictwo pracowników Biblioteki Narodowej w panelach dyskusyjnych, na wybranych konferencjach i seminariach w 2025 roku

Pavlo Bardovskyi

- ♦ *Ewolucja i współczesne funkcjonowanie Zakładu Edukacji Bibliotekarskiej Biblioteki Narodowej na tle transformacji edukacji bibliotekarskiej w Polsce* – referat wygłoszony na XII Międzynarodowej Konferencji „Współczesna biblioteczno-informacyjna edukacja ustawiczna: przyszłość tworzy się dziś” zorganizowanej przez Ukraińskie Stowarzyszenie Bibliotek w dniach 26 lutego – 1 marca 2025 roku w Sławsku na Ukrainie.

Dr Mikołaj Banaszekiewicz

- ♦ *Echa poglądów krakowskiej szkoły historycznej w petersburskim „Kraju”*, referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 15 kwietnia 2025 roku.

Dr Tymoteusz Barański

- ♦ Udział w panelu dyskusyjnym „Dyrektywa DSM a biblioteki akademickie i naukowe. Nowe wyzwania i możliwości”, który odbył się podczas XXVIII Zjazdu Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich na Uniwersytecie Opolskim w dniach 25–26 września 2025 roku.

Dominik Cieszkowski

- ♦ *Wczoraj, dziś, jutro... a co dalej?* – referat wygłoszony na Uniwersytecie Jagiellońskim na konferencji „Cyfryzacja zbiorów bibliotecznych: stan i perspektywy. Konferencja z okazji trzydziestolecia digitalizacji w Bibliotece Jagiellońskiej”, 5 czerwca 2025 roku.

- ♦ *Patrimonium – dziedzictwo uczonych* – prezentacja przedstawiona na „Międzynarodowej Konferencji ETHER – Eternal Heritage / Wieczne dziedzictwo” w Warszawie 3 grudnia 2025 roku.

Dr Olga Dawidowicz-Chymkowska

- ♦ Udział w panelu „Analityka danych w wydawnictwach, czyli jak dobre dane przekładają się na zysk wydawniczy” zorganizowanym przez Porozumienie Wydawców Książek i Bibliotekę Narodową w formule online 27 czerwca 2025 roku.

Dr hab. Martyna Deszczyńska

- ♦ *Źródła do dziejów czytelnictwa w Archiwum o.o. Paulinów na Jasnej Górze* – referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 6 maja 2025 roku.

- ♦ *Czytelnictwo młodzieży męskiej w Królestwie Polskim doby autonomicznej na podstawie szkolnych popisów*

publicznych – referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 16 grudnia 2025 roku.

- ♦ „*Myśli o pismach polskich...*” Adama Kazimierza Czartoryskiego – wielki esej na początek nowego, XIX wieku – referat wygłoszony podczas konferencji „Esej w XVIII w.: polskie lektury i inspiracje”, zorganizowanej przez Pracownię Literatury Oświecenia Instytutu Badań Literackich PAN w dniach 27–28 listopada 2025 roku.

Dr hab., prof. ucz. Markus Eberharter

- ♦ Omówienie książki *Verboten, beschlagnahmt, geraubt NS-Bibliothekspolitik und -praxis in Europa...*, w ramach Otwartego Seminarium Biblioteki Narodowej w dniu 3 czerwca 2025 roku.
- ♦ *Obraz naukowca. Aleksander Brückner na tle swojej spuścizny bibliotecznej*, referat wygłoszony podczas Otwartego Seminarium Biblioteki Narodowej 17 stycznia 2025 roku.
- ♦ *Archiwum Jerzego Kamila Weintrauba* – referat wygłoszony na II Kongresie Polskiego Przekładoznawstwa, który odbył się w Poznaniu na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w dniach 23–25 września 2025 roku.

Anna Iwanicka-Nijakowska

- ♦ *Zbiory dźwiękowe Biblioteki Narodowej – gromadzenie i archiwizacja* – referat wygłoszony podczas konferencji Dni Digitalizatora 2025 zorganizowanej przez Narodowe Archiwum Cyfrowe w Warszawie 18 września 2025 roku.

Dr Zbigniew Jezienicki

- ♦ *Sarmacja, trwaj! Krzysztof Koebler i polska transformacja*, referat wygłoszony na konferencji „Przeszłość – fantazja – fantazmat. Symboliczne rekonstrukcje historii Polski”, która odbyła się w Toruniu 27–28 lutego 2025 roku.

Julia Konopka-Żołnierczuk

- ♦ Prowadzenie sesji „Partners for a strong book sector” podczas World Library and Information Congress organizowanym przez IFLA, który odbył się w Astanie w dniach 17–22 sierpnia 2025 roku.

Dr Jacek Kordel

- ♦ *Zerstörung und Erinnerung: Die Rolle der Bibliotheken bei der Bewahrung des kulturellen Gedächtnisses nach dem 2. Weltkrieg* – referat wygłoszony na 9. Kongresie Bibliotek w Bremie 27 czerwca 2025 roku.
- ♦ Prowadzenie sesji i moderowanie dyskusji: *Provenienzforschung in Bibliotheken*, która odbyła się na 9. Kongresie Bibliotek w Bremie 27 czerwca 2025 roku.
- ♦ *Polonika w księgozbiorze Antona von Leubnitza w Saskiej Bibliotece Krajowej – Bibliotece Państwowej i Uniwersyteckiej w Dreźnie*, referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 27 maja 2025 roku.

- ♦ Omówienie książki *Vanessy de Senerclens, „La bibliothèque retrouvée. Une enquête”*, Genève 2025, referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 14 października 2025 roku.

Izabela Koryś

- ♦ Udział w panelu „Engage with Leadership from Professional Associations and Networks”, który odbył się podczas konferencji „Innovation and value co-creation for a new generation of libraries” w Madrycie 22–23 maja 2025 roku.
- ♦ *Mężczyźni w bibliotekach publicznych w świetle statystyk czytelników oraz wyników badań czytelnictwa Biblioteki Narodowej: są czy ich nie ma?* – referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 4 listopada 2025 roku.

Dr Grażyna Lewandowicz-Nosal

- ♦ *Od Świata Zofii do Świata Zosi. Filozofia w bibliotekach publicznych dla dzieci. Książki i ich obecność w zbiorach*, referat wygłoszony na ogólnopolskiej konferencji naukowej „Filozofia w służbie bibliotek – biblioteki w służbie filozofii”, która odbyła się w Bydgoszczy 27–28 maja 2025 roku.

Ada Lewandowska

- ♦ *Quality assurance in National Library of Poland* – referat wygłoszony na konferencji „Digital Library – Culture for All Forever”, która odbyła się 30 maja 2025 roku.
- ♦ *Serwis polona.pl wsparcie w ochronie i popularyzacji historii lokalnej* – referat wygłoszony na konferencji „Cyfrowa przyszłość zaczyna się lokalnie” zorganizowanej przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie 24 października 2025 roku.
- ♦ *Polona jako punkt wspólny* – referat wygłoszony podczas konferencji „Kiedy tradycja spotyka technologię” zorganizowanej przez BUWr z okazji 80-lecia Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu oraz 20-lecia Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Wrocławskiego 4–5 grudnia 2025 roku.

Agata Lipińska

- ♦ Wspólnie z Hanną Straus: *20 lat konserwacji zbiorów XIX i XX wieku w Bibliotece Narodowej* – referat wygłoszony podczas XXIX Spotkań Konserwatorskich „Sztuka Konserwacji 2025”, odbywających się w Warszawie w dniach 7–12 kwietnia 2025 roku.

Dr Tomasz Makowski

- ♦ *Support without hesitation. The resilience of libraries in times of war and crisis* – referat wygłoszony na XV International Scientific and Practical Conference „Library and Book in the Context of Time”, która odbyła się 22–24 kwietnia 2025 roku. Tematem przewodnim konferencji była transformacja bibliotek

w obliczu wyzwań i prób („Transformation of libraries in the face of challenges and trials”).

- ♦ *Biblioteka Narodowa jako koordynator współpracy bibliotekarskiej* – referat wygłoszony na konferencji „Kiedy tradycja spotyka technologię”, zorganizowanej z okazji 80-lecia Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu oraz 20-lecia Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Wrocławskiego, która odbyła się we Wrocławiu 4–5 grudnia 2025 roku.

Adam Matysiak

- ♦ *Natura i choroba: Goethe i Tołstoj według Thomasa Manna i György Lukácsa*, referat wygłoszony na konferencji naukowej „Tomasz Mann i filozofia”, która odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim w dniach 13–14 grudnia 2025 roku.

Natalia Nowińska

- ♦ *Archeologia małych odkryć i polskie tropy w twórczości Aleksandra Zografa* – referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 1 kwietnia 2025 roku.
- ♦ *Od Vicka do Herzoga, czyli komiks jako medium nieograniczone. Przypadek Danilo Miloševa Wostoka i jego uniwersum* – referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 28 października 2025 roku.

Dr Anna Osińska

- ♦ *Archiwum Stefana Żeromskiego w Bibliotece Narodowej*, referat wygłoszony podczas seminarium „Stefan Żeromski – nie tylko pisarz” zorganizowanego przez Bibliotekę Główną SGGW 8 maja 2025 roku.

Joanna Piekarska

- ♦ *Piękne książeczki, podstępne wiedźmy i pogromcy smoków, czyli o wzorcach genderowych w klasycznych baśniach* – referat wygłoszony na konferencji „Opowieści, które zmieniają życie. Biblioterapia w XXI

wieku” zorganizowanej przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie 12 marca 2025 roku.

- ♦ Udział w panelu dyskusyjnym: „Czy każda książka może leczyć? Granice i etyka biblioterapii”, który odbył się na konferencji „Opowieści, które zmieniają życie. Biblioterapia w XXI wieku” zorganizowanej przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie 12 marca 2025 roku.
- ♦ *Polona.pl – czy trzeba mieć dostęp do Skarbcza Biblioteki Narodowej, żeby zobaczyć rękopis „Ody do młodości” i noblowski medal Czesława Miłosza? Czyli o cyfrowej bibliotece otwartej przez całą dobę, dostępnej z dowolnego miejsca na świecie, prezentującej najcenniejsze zabytki naszej kultury i o tym jak jej zasoby twórczo wykorzystać w pracy bibliotekarza* – referat wygłoszony podczas konferencji „Wychowanie do czytania – praktyczny poradnik bibliotekarki i bibliotekarza”, zorganizowanej przez Sekcję Wydawców Dziecięcych i Młodzieżowych Polskiej Izby Książki, która odbyła się w Warszawie 17 listopada 2025 roku.

Dr Mikołaj Paczkowski

- ♦ *Ląd tajemniczy marzeń uczniowskich. Antoniego Słonimskiego „Listy z podróży” do Afryki*, referat wygłoszony na konferencji naukowej „Czytanie Słonimskiego”, która odbyła się w Bydgoszczy w dniach 13–14 października 2025 roku.

Ewa Potrzebnicka

- ♦ *Zmiany metod prac konserwatorskich w Bibliotece Narodowej* – referat wygłoszony podczas XXIX Spotkań Konserwatorskich „Sztuka Konserwacji 2025”, odbywających się w Warszawie w dniach 7–12 kwietnia 2025 roku.

Dr Maria M. Preciszewska

- ♦ *Школьная библиотека как текст. Библиотеки средних учебных заведений Царства Польского*

u пусккуй имперскуй дускырц, referat wygłoszony podczas konferencji naukowej zorganizowanej przez Uniwersytet w Tallinnie i Nordyckie Stowarzyszenie Studiów Semiotycznych w dniach 11–13 czerwca 2025 roku w Tallinnie.

- ♦ *Biblioteki szkolne w gimnazjach rządowych Kraju Nadwiślańskiego, 1869–1905, cz. 2: Profil ideowy zbiorów i ich recepcja*, referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 20 maja 2025 roku.

Marzena Przybysz

- ♦ *Zespół do spraw Bibliografii Regionalnej przy ZG SBP – działalność w latach 2021–2025*, referat wygłoszony na ogólnopolskiej konferencji – XLV Ogólnopolskiego Spotkania Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej „Bibliografia – regionalia – inspirują” w Powiatowej Bibliotece Publicznej im. Zygmunta Krasińskiego w Ciechanowie, która odbyła się w dniach 18–19 września 2025 roku.
- ♦ Wystąpienie dotyczące pisma „Bibliotekarz” w ramach cyklu Salonu Dobrej Prasy im. Walerego Pisarka w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Oddziale Muzeum Niepodległości w Warszawie, które odbyło się 15 października 2025 roku.

Dr Krzysztof Soliński

- ♦ *Omówienie pracy „Księgozbiory historyczne mniejszości etnicznych i religijnych”, red. Dorota Sidorowicz-Mulak, Agnieszka Franczyk-Cegła, Wrocław 2024* – referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 7 października 2025 roku.

Hanna Straus

- ♦ Wspólnie z Agatą Lipińską: *20 lat konserwacji zbiorów XIX i XX wieku w Bibliotece Narodowej* – referat wygłoszony podczas XXIX Spotkań Konserwatorskich „Sztuka Konserwacji 2025”, odbywających się w Warszawie w dniach 7–12 kwietnia 2025 roku.

Dr Maciej Szablewski

- ♦ Wystąpienie podczas 17. Forum Młodych Bibliotekarzy, które odbyło się 11 września 2025 roku w Łodzi.

- ♦ *National Library Union Catalogue* – referat wygłoszony podczas konferencji Systems Librarianship 2025, która odbyła się 20–22 listopada 2025 roku w Zagrzebiu w Bibliotece Narodowej i Uniwersyteckiej.

- ♦ *Treasures from the National Library of Poland at the Palace of the Commonwealth*, referat wygłoszony na konferencji w formule on-line zorganizowanej 10 grudnia 2025 roku w Odessie przez Ministry of Culture and Strategic Communications of Ukraine, Odesa National Scientific Library, Institute of Manuscript of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine.

Dr Tomasz Szwaciński

- ♦ *Pierwszy petersburski projekt uporządkowania księgozbioru Biblioteki Rzeczypospolitej po jej zagrabieniu z Warszawy*, referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 13 maja 2025 roku.

Dr Maciej Wieczorek

- ♦ *Wystrój cesarskich dokumentów herbowych doby nowożytnej* – referat wygłoszony na Otwartym Seminarium Biblioteki Narodowej 21 października 2025 roku.

- ♦ Udział w panelach na konferencji „Tabula itineraria. Zbiory kartograficzne w bibliotekach, muzeach, archiwach i kolekcjach prywatnych” zorganizowanej przez Bibliotekę Naukową PAU i PAN w Krakowie w dniach 20–21 kwietnia 2025 roku.

- ♦ Udział w panelach na międzynarodowej konferencji „Książka na receptę. Wpływ głośnego czytania na zdrowie i rozwój dzieci” zorganizowanej przez Bibliotekę Narodową oraz Fundację Powszechnego Czytania w Narodowej Książnicy 11 kwietnia 2025 roku.

Sonia Wronkowska

- ♦ *Którędy droga do cyfrowej muzykologii?* – referat wygłoszony w Instytucie Muzykologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 25 marca 2025 roku.

- ♦ *Dawna kolekcja muzyczna Aleksandra Polinskiego (1845–1916): stan badań i perspektywy* – referat wygłoszony wspólnie z dr. Grzegorzem Joachimiakiem (Uniwersytet Wrocławski) na konferencji „Kolekcje rozproszone = Dispersed libraries” zorganizowanej przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu 24–25 kwietnia 2025 roku.

- ♦ *Współkatalogowanie druków muzycznych w połączonych katalogach Biblioteki Narodowej*, referat wygłoszony na XVI Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotekarzy Muzycznych „Muzykalia w zmieniającym się otoczeniu bibliotecznym – integracja, współpraca, harmonia”, zorganizowanej przez Sekcję Bibliotek Muzycznych SBP – Polską Grupę Narodową IAML w Krakowie w dniach 17–19 listopada 2025 roku.

- ♦ *Owners, Collections, Services and Patrons – the Human Context of Software Development*, referat wygłoszony na konferencji projektu DiHeLib „Databases of Digitised Manuscripts: Their Users and Use”, zorganizowanej przez Uniwersytet Jagielloński i Bibliotekę Jagiellońską w Krakowie w dniach 20–21 listopada 2025 roku.

Dr Anna Zdanowicz

- ♦ *Czytelnicy Reymonta w dwudziestoleciu międzywojennym* – referat wygłoszony na ogólnopolskiej konferencji naukowej „Reymont nieoczywisty. W stulecie śmierci Noblisty”, która odbyła się w Poznaniu 5 czerwca 2025 roku.

Tytuły i stopnie naukowe nadane pracownikom Biblioteki Narodowej

5 stycznia 2025 roku **dr hab. Roman Chymkowski** objął stanowisko profesora Biblioteki Narodowej. Była to pierwsza nominacja na stanowisko profesora BN po śmierci uhonorowanej profesurą BN prof. Pauliny Buchwald-Pelcowej, zmarłej w 2021 roku. Profesor Roman Chymkowski jest kierownikiem Pracowni Badań Czytelnictwa Instytutu Książki i Czytelnictwa BN, nadzoruje i jest współautorem corocznych badań czytelnictwa. W latach 2012–2018 pełnił obowiązki kierownika IKiCz. Jest antropologiem i socjologiem kultury. Prowadzi badania z zakresu współczesnych teorii kultury z kręgu studiów postkolonialnych i postzależnościowych, kultury antycypowanych przyszłości, praktyki uczestnictwa w kulturze ze szczególnym uwzględnieniem praktyk lekturowych.

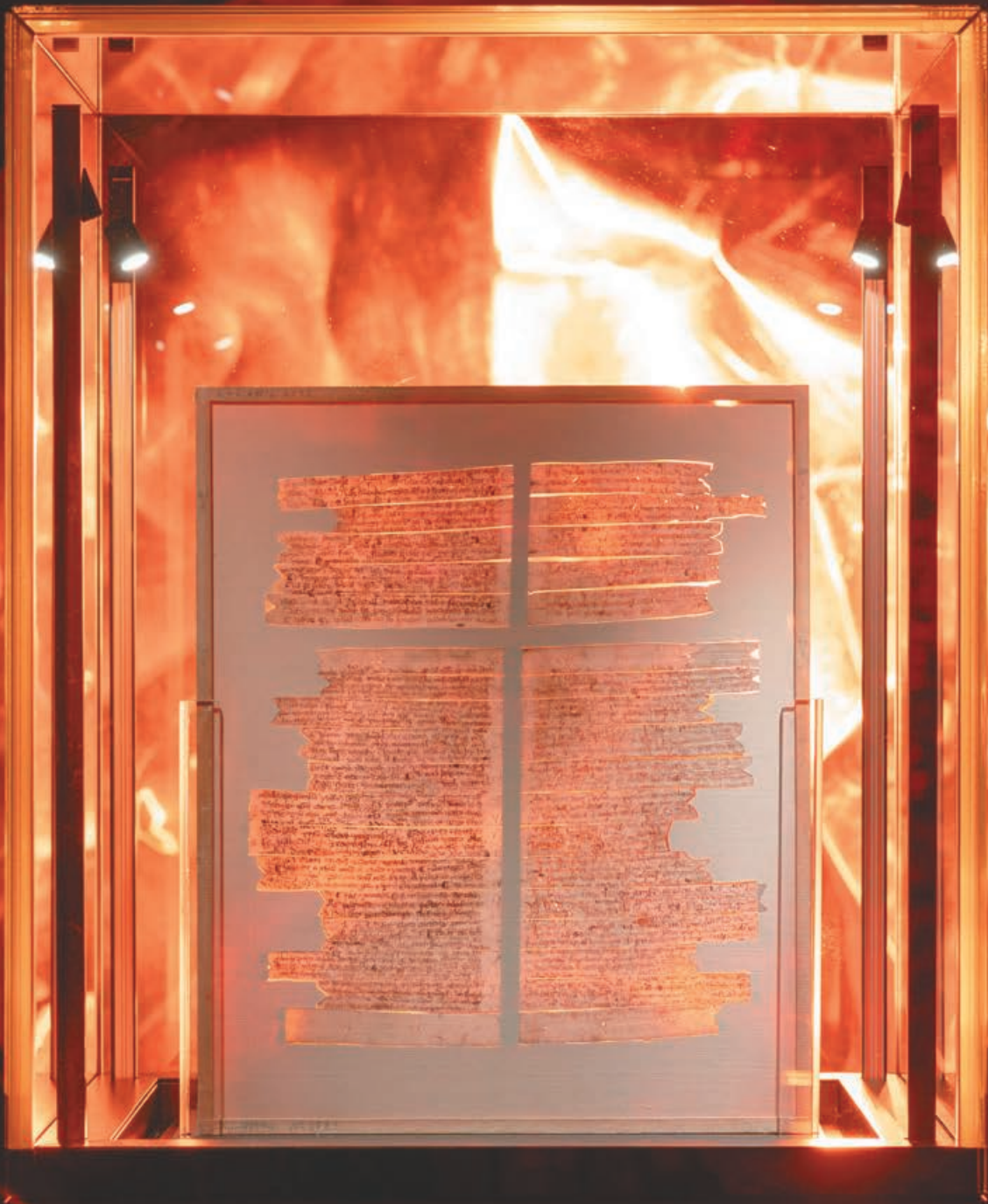
W 2025 roku troje pracowników Narodowej Książnicy uzyskało stopień naukowy doktora.

2 października 2025 roku **Paweł Matraś** obronił doktorat na Politechnice Warszawskiej w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie matematyka na podstawie rozprawy pt. *Podalgebry algebr macierzy nad ciałem spełniające tożsamości komutatorowe* napisanej pod kierunkiem dr. hab. Michała Ziembowskiego. Paweł Matraś jest pracownikiem Zakładu Katalogowania Dziedziny Biblioteki Narodowej.

21 listopada 2025 roku **Maciej Wieczorek** obronił doktorat w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk na podstawie rozprawy *Sztuka w Kancelarii. Problem zdobień na polskich dokumentach królewskich doby nowożytnej*, pisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Zbigniewa Michalczyka. Dr Maciej Wieczorek jest absolwentem studiów magisterskich na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 2016 roku jest pracownikiem Biblioteki Narodowej w Instytucie Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych, zajmuje się badaniami nad

rysunkiem, grafiką i malarstwem książkowym okresu nowożytnego.

15 grudnia 2025 roku **Agata Żaglewska** uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo. Na podstawie rozprawy pt. *Improwizacja romantyczna w trzech odsłonach: poezja filomatów – „Dziadów” część III – „Samuel Zborowski”. Performans – zapis – archiwum*, napisanej pod kierunkiem dr. hab. Tomasza Jędrzejewskiego. Agata Żaglewska jest absolwentką filologii polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego i stypendystką programu Diamentowy Grant. Od grudnia 2025 roku pracuje w Zakładzie Katalogowania Dziedziny jako bibliotekarz dziedziny z zakresu literatury pięknej i literaturoznawstwa.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

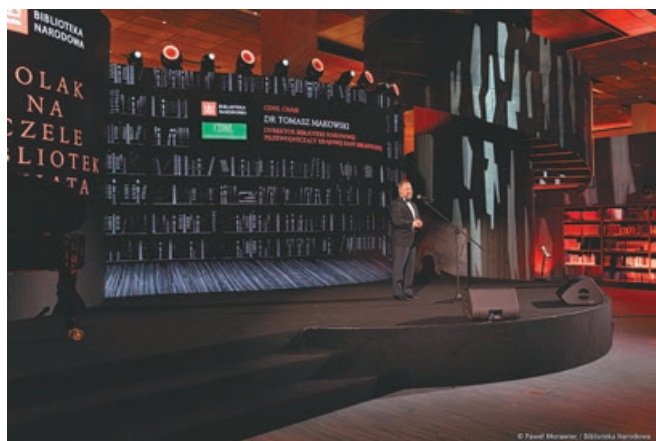
W 2025 roku międzynarodowa aktywność Biblioteki Narodowej przejawiała się zarówno w działaniach podejmowanych na forum bibliotekarskich organizacji międzynarodowych, we współpracy z bibliotekami narodowymi innych państw, jak również w udziale w europejskich projektach bibliotek cyfrowych czy konferencjach naukowych przeprowadzonych online.

Współpraca z organizacjami międzynarodowymi

W 2025 roku Biblioteka Narodowa, podobnie jak w latach poprzednich, kontynuowała współpracę z następującymi organizacjami międzynarodowymi:

- ♦ IFLA (Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń Bibliotekarzy),
- ♦ CENL (Konferencja Narodowych Bibliotek Europejskich),
- ♦ CDNL (Konferencja Dyrektorów Bibliotek Narodowych),
- ♦ ASLIB (Stowarzyszenie Bibliotek Specjalnych i Biur Informacyjnych),
- ♦ IAML (Stowarzyszenie Bibliotek Muzycznych, Archiwów i Ośrodków Dokumentacji),
- ♦ IASA (Międzynarodowe Stowarzyszenie Archiwów Dźwiękowych i Audiowizualnych),
- ♦ LIBER (Liga Europejskich Bibliotek Naukowych),
- ♦ AIB (Międzynarodowe Stowarzyszenie Bibliofilów),
- ♦ ISSN (Międzynarodowy Znormalizowany Numer Wydawnictwach Ciągłych),
- ♦ ISBN (Międzynarodowy Znormalizowany Numer Książki),
- ♦ ISMN (Międzynarodowy Znormalizowany Numer Druku Muzycznego),
- ♦ Bibliotheca Baltica (grupa robocza 38 bibliotek z krajów posiadających dostęp do Bałtyku),
- ♦ Europeana (biblioteka cyfrowa powołana przez Komisję Europejską),
- ♦ CERL (Europejskie Konsorcjum Bibliotek Naukowych),
- ♦ IIPC (Międzynarodowe Konsorcjum Archiwizacji Internetu),
- ♦ IIF (Konsorcjum Międzynarodowych Ram Interoperacyjności Obrazu),
- ♦ NAPLE FORUM (Stowarzyszenie na rzecz wspierania bibliotek publicznych),
- ♦ OCLC (Online Computer Library Center, organizacja i serwis o charakterze badawczym i usługowym w zakresie bibliotekarstwa cyfrowego),
- ♦ EBLIDA (organizacja zrzeszająca biblioteki oraz centra informacji i dokumentacji),
- ♦ UDCC (Konsorcjum UKD).

Rok 2025 przyniósł Bibliotece Narodowej niezwykle wyróżnienie. 5 czerwca 2025 roku dyrektorzy bibliotek narodowych z całego świata wybrali dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego na funkcję przewodniczącego Konferencji Dyrektorów Bibliotek Narodowych (Conference of Directors of National Libraries – CDNL). Po raz pierwszy w historii Polak został wybrany na to stanowisko, a objęcie obowiązków i przekazanie tytułu z rąk dotychczasowej przewodniczącej CDNL Marie-Louise Ayres – dyrektorki BN z Australii odbyło się 16 listopada 2025 roku podczas uroczystej gali, na którą do gmachu Narodowej Książnicy przybyły znamienite osobistości ze świata kultury, biznesu, polityki, a także przyjaciele i darczyńcy Biblioteki Narodowej. Kadencja przewodniczącego CDNL trwa trzy lata. Funkcję tę sprawowali do tej pory m.in. dyrektorzy bibliotek narodowych z Holandii, Finlandii, Szwajcarii, RPA, Nowej Zelandii, Danii i Brazylii.

Uroczysta gala, podczas której nastąpiło oficjalne objęcie przez dr. Tomasza Makowskiego funkcji przewodniczącego CDNL

W 2025 roku w wyniku wyborów w ramach Międzynarodowej Federacji Bibliotekarskich Stowarzyszeń i Instytucji (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA) Julia Konopka-Żołnierczuk, zastępczyni dyrektora Biblioteki Narodowej, została wybrana do zarządu Federacji. Jej kadencja potrwa dwa lata.

17 września 2025 roku w strukturze Biblioteki Narodowej utworzone zostało nowe stanowisko – pełnomocnik Dyrektora BN do spraw międzynarodowych. Został nim wieloletni pracownik BN, kierownik Zakładu Udostępniania Zbiorów, dr Maciej Szablewski, który od momentu otwarcia w 2024 roku Pałacu Rzeczypospolitej sprawuje merytoryczny nadzór nad organizacją zwiedzania, a w czasie przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej odegrał znaczącą rolę w organizowanych w Pałacu w pierwszym półroczu 2025 roku licznych wydarzeniach z udziałem światowych i europejskich przywódców. Od września 2025 roku dr Maciej Szablewski pełni także funkcję sekretarza międzynarodowej grupy BANG (Books and Audiences Network Group) działającej w ramach CENL oraz w ciągu całego roku brał udział w pracach międzynarodowej grupy International Reading Rooms Challenges.

Ważniejsze wizyty delegacji zagranicznych w Bibliotece Narodowej

22 kwietnia 2025 roku wizytę w Pałacu Rzeczypospolitej złożył następca tronu Norwegii Haakon. Miał on okazję zapoznać się z efektami modernizacji Pałacu, która była możliwa również dzięki wykorzystaniu Funduszy Norweskich i EOG. Celem projektu „Modernizacja i aranżacja wnętrza Pałacu Rzeczypospolitej” była zmiana funkcjonalno-użytkowej przestrzeni Pałacu, przywrócenie zabytkowi jego dawnej świetności, udostępnienie unikatowych zbiorów dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz wzmocnienie jego funkcji społeczno-kulturowych dla mieszkańców Warszawy i Mazowsza, a także gości z pozostałych regionów Polski i z zagranicy odwiedzających stolicę.

Dyrektor BN dr Tomasz Makowski wita następcę tronu Norwegii Haakona w Pałacu Rzeczypospolitej

28 kwietnia 2025 roku podczas wizyty w Pałacu Rzeczypospolitej prezydent Bułgarii Rumen Radev w uznaniu kluczowej roli Biblioteki Narodowej w zachowaniu i promowaniu *Kodeksu supraskiego* (Codex Suprasliensis, nazywanego również Retkov Sbornik) – jednego z najważniejszych średniowiecznych zabytków słowiańskiego dziedzictwa literackiego, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Pisemnego UNESCO oraz z okazji 200. rocznicy jego odkrycia wręczył Narodowej Książnicy pamiątkowy medal okolicznościowy świętych Cyryla i Metodego. W imieniu dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego nagrodę odebrał zastępca dyrektora Dominik Cieszkowski.

Prezydent Bułgarii Rumen Radev przekazuje na ręce zastępcy dyrektora BN Dominika Cieszkowskiego medal świętych Cyryla i Metodego

22 grudnia 2025 roku Biblioteka Narodowa gościła Samirę El Malizi – dyrektor Biblioteki Narodowej Królestwa Maroka, która odwiedziła m.in. skarbiec Narodowej Książnicy w Pałacu Rzeczypospolitej oraz pracownie digitalizacji i konserwacji zbiorów. Wizyta stanowiła okazję do wymiany doświadczeń w zakresie konserwacji i digitalizacji zbiorów oraz do pogłębienia współpracy między instytucjami, realizowanej na podstawie umowy zawartej w 2022 roku.

Dyrektor Biblioteki Narodowej Królestwa Maroka Samira El Malizi podczas spotkania z dyrektorem BN dr. Tomaszem Makowskim

Udział pracowników BN w wybranych spotkaniach i wydarzeniach międzynarodowych oraz innych wyjazdach zagranicznych

- ♦ Dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski oraz zastępczyni dyrektora Julia Konopka-Żółnierczuk uczestniczyli w dorocznym posiedzeniu Konferencji Narodowych Bibliotek Europejskich CENL, które odbyło się w Edynburgu w dniach 13–17 czerwca 2025 roku.
- ♦ Zastępczyni dyrektora BN Julia Konopka-Żółnierczuk uczestniczyła w obradach Konferencji IFLA WLIC 2025, które odbyły się w Kazachstanie w dniach 16–22 sierpnia 2025 roku. Reprezentowała także Bibliotekę Narodową na XLVII Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie, która odbyła się w Rzymie w dniach 8–12 września 2025 roku.
- ♦ Dyrektor BN dr Tomasz Makowski wziął udział w XIV posiedzeniu Polsko-Litewskiej Grupy Ekspertów do Spraw Zachowania Dziedzictwa Kulturowego, której obrady odbyły się w litewskich Druskiennikach w dniach 4–5 czerwca 2025 roku. Z kolei w dniach 7–8 października 2025 roku wspólnie z Adą Lewandowską i dr. Maciejem Szablewskim odbyli wizytę studyjną w Bibliotece Narodowej Republiki Czeskiej.
- ♦ W dniach 21–22 listopada 2025 roku dyrektor BN dr Tomasz Makowski uczestniczył w Brukseli w inauguracji Europejskiego Dnia Autorów, odbywającego się pod hasłem „#ReadForReal” (#Czytaj-Serio). W organizację wydarzenia zaangażowana była Fundacja Powszechnego Czytania. Podczas wydarzenia odbyło się spotkanie dyrektora BN z Komisarzem Europejskim ds. Sprawiedliwości Międzypokoleniowej, Młodzieży, Kultury i Sportu Glennem Micallefem.
- ♦ W ramach projektu „Szkolenia dla bibliotekarzy” Biblioteka Narodowa we współpracy z Biblioteką Narodową Norwegii oraz Biblioteką Narodową i Uniwersytecką Islandii zorganizowała w 2025 roku szkolenia dla bibliotekarzy tych bibliotek oraz dla wybranych bibliotekarzy z Polski. Specjaliści Biblioteki Narodowej (Dariusz Paradowski, Jakub Kostynowicz, Bartłomiej Szczepankowski) w trakcie wizyt studyjnych przeprowadzili liczne spotkania i szkolenia. Z kolei bibliotekarze BN Norwegii i BNiU Islandii zwiedzili wystawę najcenniejszych zbiorów BN prezentowanych w Pałacu Rzeczypospolitej i czytelnie BN oraz spotkali się z pracownikami Zakładu Udostępniania Zbiorów BN, Zakładu Zbiorów Cyfrowych BN, Instytutu Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych BN oraz ze specjalistami BN odpowiedzialnymi za katalogowanie zbiorów ikonograficznych, kartograficznych i rękopisów.
- ♦ Bibliotekarze BN odwiedzili siedzibę Biblioteki Narodowej Norwegii w Mo i Rana. Celem wizyty było przede wszystkim odbycie szkolenia z zakresu digitalizacji, w szczególności w dziedzinie nagrań muzycznych oraz długotrwałego przechowywania zdigitalizowanych zbiorów. Specjaliści z Narodowej Książnicy zwiedzili również nowoczesne przestrzenie magazynowe i wymienili się doświadczeniami w zakresie wieczystego przechowywania zbiorów. W kwietniu 2025 roku dr Maciej Szablewski wraz z grupą dyrektorek i dyrektorów najważniejszych biblioteki publicznych i naukowych w Polsce odbyli wyjazd studyjny do Biblioteki Narodowej Norwegii, a w czasie wizyty w Oslo udało się zorganizować także wizytę w jednej z filii Biblioteki Publicznej Miasta Oslo – Deichman Bjørvika (w 2021 roku nazwaną przez IFLA – International Federation of Library Associations, najlepszą biblioteką publiczną na świecie). Podczas wizyty dr Maciej Szablewski wygłosił referat na temat działalności Biblioteki Narodowej *The National Library of Poland: Overview*. W trakcie obu wizyt bibliotekarze mieli możliwość nie tylko zwiedzić obie biblioteki, ale także poznać strategię ich działania oraz podejmowane przez nie inicjatywy na rzecz rozwoju czytelnictwa.
- ♦ 15 października 2025 roku Biblioteka Narodowa, IFLA Preservation and Conservation Centre oraz Centrum Kompetencji ds. Digitalizacji Zbiorów Bibliotecznych zorganizowały III Międzynarodową

Konferencję online dotyczącą długoterminowego przechowywania cyfrowego, która odbyła się pod hasłem „Digital Libraries – Tools for(ever) Digital Preservation” i była poświęcona nowoczesnym narzędziom wspierającym długoterminowe przechowywanie zasobów cyfrowych.

- ♦ Sonia Wronkowska uczestniczyła w spotkaniu eksperckim zorganizowanym w Bratysławie w dniach 16–20 marca 2025 roku przez Grupę Roboczą „Sources” – COST Action EarlyMuse meeting, a także w kongresie IAML, który odbył się w dniach 6–11 lipca w Salzburgu. Uczestniczyła też w spotkaniu roboczym projektu COST – A new ecosystem of early music studies (EarlyMuse), które odbyło się w dniach 14–19 września 2025 roku w Brukseli.
- ♦ Dr Jacek Kordel wziął udział w 9. Kongresie Bibliotecznym, który odbył się w Bremie w dniach 24–27 czerwca 2025 roku, na którym wygłosił referat *Zerstörung und Erinnerung: Die Rolle der Bibliotheken bei der Bewahrung des kulturellen Gedächtnisses nach dem 2. Weltkrieg*. Brał też udział w kwerendzie bibliotecznej prowadzonej w Bibliotece Państwowej w Berlinie we wrześniu i październiku 2025 roku.
- ♦ Jakub Kostynowicz reprezentował Bibliotekę Narodową podczas konferencji TPDFL, która odbyła się w dniach 23–26 września 2025 roku w Helsinkach, a Andrzej Mietkowski był przedstawicielem Narodowej Książnicy podczas obchodów 25. rocznicy śmierci Redaktora Jerzego Giedroycia, które odbyły się w Paryżu w październiku 2025 roku.
- ♦ Izabela Koryś uczestniczyła w konferencji LibrarIN Conference: Innovation and value co-creation for a new generation of libraries, która odbyła się w Madrycie w dniach 22–23 maja 2025 roku.
- ♦ Dr Maria Przeciszewska brała udział w konferencji „Nauka w transformacji”, która odbyła się w Tallinie w dniach 11–13 czerwca 2025 roku, gdzie wygłosiła referat *Księgozbiór jako tekst. Biblioteki rządowych szkół średnich Królestwa Polskiego i rosyjski dyskurs imperialny*.

- ♦ Michał Kozłowski wziął udział w konferencji International Image Interoperability Framework (IIIF) w dniach 2–5 czerwca w Leeds w Wielkiej Brytanii, a dr Maciej Szablewski w międzynarodowej konferencji System Librarianship zorganizowanej w dniach 20–22 listopada 2025 roku przez Bibliotekę Narodową i Uniwersytecką w Zagrzebiu. Z kolei Łukasz Wojtyśko wziął udział w wizytacji spotkania literackiego organizowanego przez Bibliotekę Narodową oraz Fundację Powszechnego Czytania w Malta Libraries – Central Public Library we Florianie, w ramach projektu Read For Real.

Wyjazdy zagraniczne pracowników BN wiązały się także z pozyskiwaniem zbiorów znajdujących się poza granicami kraju. Kierowniczka Zakładu Rękopisów Anna Romaniuk przebywała w dniach 28 stycznia – 2 lutego w Chicago, co wiązało się z pozyskaniem darów przekazanych Narodowej Książnicy przez Henryka Grynberga. Z kolei we wrześniu 2025 roku Anna Romaniuk brała udział w odbiorze daru Jasi Reichardt (książki, kolekcja Nicka Wadleya). Andrzej Mietkowski natomiast przygotowywał w grudniu 2025 roku w Londynie przejęcie do zbiorów BN kolekcji Wojciecha Gniatczyńskiego, Jana Chodakowskiego i Lidii Ciołkoszowej. Tomasz Szwaciński zaś dokonywał kwerend w Wilnie i w Paryżu, mających na celu dokumentowanie zbiorów polskich poza granicami kraju w ramach inwentaryzowania zbiorów rodu Radziwiłłów.

Wsparcie bibliotek w Ukrainie

W 2025 roku Biblioteka Narodowa kontynuowała działania wspierające biblioteki w Ukrainie. Pozostała w stałym kontakcie z ukraińskimi bibliotekami, w tym z dyrektorem Biblioteki Narodowej Ukrainy im. Władimira Wiernadskiego w Kijowie, monitorowała stan placówek oraz zbierała informacje na temat poniesionych strat w wyniku rosyjskiej agresji. Na wniosek dyrektora BN i po uzyskaniu zgody Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hanny Wróblewskiej, w skład Rady Naukowej BN nowej kadencji została

powołana dyrektor Biblioteki Narodowej Ukrainy im. Władimira Wiernadskiego w Kijowie, prof. Lyubov Dubrovina. W dniu 17 kwietnia 2025 roku BN otworzyła czwartą edycję kursu języka polskiego dla obywateli Ukrainy. Kurs zakończył się w listopadzie 2025 roku. W roku sprawozdawczym Narodowa Książnica realizowała projekt „Szkolenia dla bibliotekarzy” finansowany w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) i Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF) 2014–2021 dla Programu „Kultura”. Jednym z elementów projektu było przygotowanie programu szkolenia dla bibliotekarzy z Ukrainy. Biblioteka Narodowa przygotowała i opublikowała na swojej stronie internetowej nagrania 6 filmów szkoleniowych przetłumaczonych na język ukraiński z zakresu katalogowania z wykorzystaniem formatu MARC 21, budowania wspólnego środowiska katalogowego, zastosowania Deskryptorów Biblioteki Narodowej, Urzędowego Wykazu Druków oraz roli i funkcji Biblioteki Narodowej. Filmom szkoleniowym

towarzyszyły testy wiedzy, których zaliczenie uprawniało do otrzymania certyfikatów ukończenia szkolenia. W uzgodnieniu z Oksaną Brui, prezeską Ukraińskiego Stowarzyszenia Bibliotek i zastępczynią dyrektora Biblioteki Narodowej Ukrainy imienia Jarosława Mądrego, biorąc pod uwagę szczególną sytuację bibliotekarzy ukraińskich, umożliwiono korzystanie ze szkoleń w formie online w dowolnym czasie, wybranym przez uczestników. Informacja o szkoleniach w języku ukraińskim została zaprezentowana przez dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego na konferencji organizowanej przez Ukraińskie Stowarzyszenie Bibliotek, która odbyła się w dniach 22–24 kwietnia 2025 roku. Szkolenia cieszyły się ogromną popularnością i zainteresowaniem wśród bibliotekarzy ukraińskich. Na dzień 30 kwietnia 2025 roku odbyło szkolenia i otrzymało certyfikat 113 bibliotekarzy. Ponadto Biblioteka Narodowa wspierała Bibliotekę Narodową Ukrainy w działaniach na polu międzynarodowym, przede wszystkim w ramach IFLA i CENL.

Handwritten text at the top of the left page, possibly a title or introductory line.

Expositio

Handwritten text in the middle section of the left page, appearing to be a commentary or explanation.

Handwritten text in the bottom section of the left page, continuing the commentary.

Handwritten text at the top of the right page, possibly a title or introductory line.

Main body of handwritten text on the right page, consisting of several lines of dense script.

PROMOCJA CZYTELNICTWA I DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Biblioteka Narodowa jest od lat cenionym miejscem wydarzeń kulturalnych promujących czytelnictwo. W nowych, modernistycznych czytelniach wręczane są prestiżowe nagrody za osiągnięcia kulturalne i naukowe, odbywają się uroczyste gale, wystawy, koncerty, promocje książek, spotkania z pisarzami i wydawcami. Te formy działalności Biblioteki Narodowej stają się ważnymi wydarzeniami kulturalnymi Polski i Warszawy, wywołują duże zainteresowanie środowisk naukowych i artystycznych oraz skupiają uwagę mediów. Od momentu uroczystego otwarcia w 2024 roku odrestaurowanego Pałacu Rzeczypospolitej oferta kulturalna Narodowej Książnicy stała się jeszcze bogatsza.

Imieniny Jana Kochanowskiego

Największym wydarzeniem z zakresu promocji czytelnictwa organizowanym przez Bibliotekę Narodową od 2012 roku są *Imieniny Jana Kochanowskiego* – literacki piknik, który odbywa się w Ogrodzie Krasieńskich oraz sąsiadującym z nim Pałacu Rzeczypospolitej. Na kilkanaście godzin Ogród Krasieńskich staje się idyllicznym *miastem w mieście*, pełnym książek, rozmów z pisarzami, spotkań wydawców z całej Polski, konkursów literackich, warsztatów i gier dla dzieci, a wieczorem również muzyki i tańca.

Każdego roku gospodarz *Imienin*, czyli Jan Kochanowski, zaprasza na uroczystość innego twórcę. W tym zaszczytnym gronie znaleźli się już m.in.: Julian Tuwim, Zbigniew Herbert, Franciszka i Stefan Themersonowie, Joseph Conrad, Krzysztof Kamil Baczyński, Gustaw Herling-Grudziński i Czesław Miłosz. Na XIII edycję *Imienin*, która odbyła się 21 czerwca 2025 roku w Ogrodzie Krasieńskich, zaproszona została Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, a program wydarzenia koncentrował się na jej biografii i twórczości oraz na tematach ważnych również dla współczesnych odbiorców.

Na scenie w Ogrodzie Krasieńskich wybrzmiała *Pieśń świętojańska o Sobótce* w interpretacji Marii Peszek

W ramach spotkań i debat odbyły się m.in. rozmowy o miłości, erotyzmie i cielesności, a także o relacji między emocjami, poezją i dbaniem o siebie. Część biograficzną dopełniły spotkania poświęcone korespondencji i dziennikom poetki. W programie znalazły się również dyskusje o współczesnym życiu literackim, w tym debata o przyszłości literatury w dobie sztucznej inteligencji oraz rozmowa o nagrodach i podsumowaniach w kulturze. Stałym punktem wydarzenia był mecz poetycki prowadzony przez Grzegorza Markowskiego, w którym wzięły udział drużyny aktorskie dowodzone tym razem przez Iwonę Bielską i Ewę Błaszczyk. Część muzyczną współtworzyli Maria Peszek i Bartek Wąsik, którzy zaprezentowali *Pieśń świętojańską o Sobótce*. W programie *Imienin* znalazły się również improwizowany spektakl z Kolektywem Śmiesznie, Imieninowy Quiz Książkowy z nagrodami przygotowany przez Nowy Klub Książkowy oraz slam poetycki, a także tradycyjny już dancing pod gwiazdami, w którym do tańca zagrała Brass Federacja z gościnnym udziałem Eweliny Kordy i Jana Radwana. Piknikowi towarzyszyły targi książki z udziałem kilkudziesięciu wydawnictw oraz całonocny program dla dzieci, obejmujący warsztaty z pisarzami i ilustratorami.

Życiu i twórczości Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej poświęcone zostały dwie rozmowy prowadzone z udziałem szerokiej publiczności. W trakcie spotkania „Lilka” o poetce i jej życiu rozmawiali pisarka Małgorzata Czyńska oraz dziennikarz i potomek rodziny Kossaków, Rafał Podraza. Natomiast w spotkaniu prowadzonym przez Mariolę Pryzwan przybliżono korespondencję autorki *Pocałunków*, wybrzmiały także jej listy – w interpretacji Soni Bohosiewicz i Tomasza Schimscheinera.

Podczas „Spotkania z duchami” i „Wieczoru u Witkacego” uczestnicy pikniku literackiego mogli wysłuchać dyskusji na temat mody na spirytyzm z początku XX wieku, ale także dowiedzieć się, jak wyglądały imprezy sto lat temu, co rozgrzewało ówczesne życie towarzyskie, o czym plotkowano, o której godzinie i jak wracano do domu – o czym barwnie opowiadali antropolożka Agnieszka Haska, historyk Łukasz Kozak,

Mecz poetycki z udziałem gwiazd polskiej sceny.
Na pierwszym planie Andrzej Chyra

Dyskusja o życiu i twórczości Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej podczas *Imienin Jana Kochanowskiego*

kulturoznawczyni Natalia Budzyńska, witkacolog Przemysław Pawlak oraz dziennikarz i znawca Zakopanego Bartłomiej Kuraś.

W programie *Imienin* znalazły się też dyskusje, które nie odnosiły się bezpośrednio do postaci poetki, ale poruszały kwestie ważne – lub po prostu ciekawe – z perspektywy dzisiejszego życia literackiego.

Podczas debaty „Autorzy i algorytmy” o przyszłości literatury i rynku wydawniczego w dobie sztucznej inteligencji rozmawiali: autorka Dorota Kotas, badaczka sztucznej inteligencji i specjalistka w przetwarzaniu języka naturalnego Inez Okulska oraz naukowiec specjalizujący się w fizyce biomedycznej – Piotr Durka. Jedno ze spotkań poświęcono także nagrodom, plebiscytom i samej potrzebie podsumowań w literaturze. Debatowali i podsumowywali: aktywistka kulturalna Beata Chmiel, socjolog i antropolog kultury Roman Chymkowski, krytyk literacki Przemysław Czapliński oraz wydawczyni i agentka literacka Beata Stasińska.

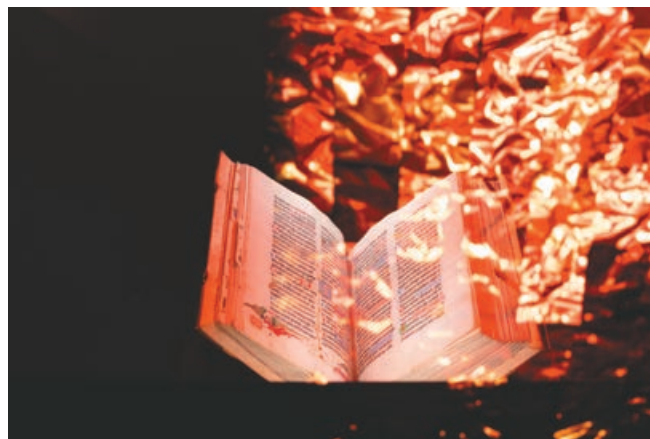
Gościnią specjalną *Imienin* była Hanna Krall. Spotkanie „Do końca robić swoje” poprowadził Michał Nogaś, a fragmenty najnowszej książki *Jedenaście* przeczytała aktorka Szantál Strzelińska.

Spotkanie z Hanną Krall (pierwsza z prawej) podczas *Imienin Jana Kochanowskiego*

Wystawa JAM POSEŁKINI JEGO. Język i emocje polskiego średniowiecza

Jednym z najważniejszych wydarzeń kulturalnych w Polsce w 2025 roku stała się wystawa zorganizowana przez Bibliotekę Narodową w przestrzeniach Pałacu Rzeczypospolitej przybliżająca najstarsze zabytki języka polskiego oraz ukazująca ciągłość i przemiany dawnej polszczyzny, w tym powracające

Na wystawie *Jam posełkiny jego* pokazano najcenniejsze zabytki polskiego piśmiennictwa

dziś formy językowe (m.in. historyczne feminatywy). Na wystawie, której wernisaż odbył się 21 października 2025 roku, pokazano najcenniejsze zabytki piśmiennictwa, wśród nich *Kazania świętokrzyskie* (XIII w.) oraz *Psalterz floriański* (XIV w., łączony z królową Jadwigą), wybrane rękopisy z XV wieku, na co dzień przechowywane w skarbcu Biblioteki Narodowej, w tym obiekty wcześniej nieeksponowane. Ciesząca się ogromnym zainteresowaniem publiczności wystawa została przygotowana jako interdyscyplinarna opowieść o języku i emocjach średniowiecza i wzbogacona o dialog ze współczesną sztuką, a jej częścią stały się rzeźby Saszy Wiktora, instalacje świetlne Aleksandra Prowalińskiego oraz oprawa graficzna Hanny Dudkowiak. Kuratorem ekspozycji jest dr Łukasz Kozak, który proponuje zwiedzającym wędrowkę przez historię polszczyzny jako żywego, zmieniającego się systemu. Działaniom promocyjnym wystawy towarzyszyła uruchomiona infolinia stylizowana na język staropolski (we współpracy z SentiOne) oraz zapowiedź premiery gry Scriptorium (studio Yaza Games). Zwiedzający otrzymali także możliwość kontaktu z estetyką średniowiecznych rękopisów poprzez elementy interaktywne, w tym dostęp do gry Inkulinati. Ekspozycję przygotowano w związku z rocznicą odzyskania wywiezionych do Rosji *Kazań świętokrzyskich*.

Podczas otwarcia wystawy dyrektor BN dr Tomasz Makowski powiedział: *W Pałacu Rzeczypospolitej prezentujemy skarbiec Biblioteki Narodowej, który od otwarcia przed rokiem zwiedziło ponad ćwierć miliona osób. Odkrywamy przeszłość, jaką ona była. Nie zawsze zgodna z naszymi wyobrażeniami. Dziś oddajemy głos skrybom sprzed 800 lat. Chcemy, by odwiedzający zobaczyli, że historyczna polszczyzna ma do zaoferowania o wiele więcej niż tylko ciekawe archaizmy.*

Wystawa będzie czynna do końca maja 2026 roku.

Obchody stulecia Fundacji Kościuszkowskiej

W Pałacu Rzeczypospolitej w Warszawie 25 października 2025 roku odbyła się uroczysta gala z okazji 100-lecia Fundacji Kościuszkowskiej – jednej z najbardziej zasłużonych polsko-amerykańskich instytucji kulturalno-oświatowych. W uroczystościach wzięli udział m.in. byli prezydenci Polski: Aleksander Kwaśniewski i Bronisław Komorowski, Marszałek Senatu Małgorzata Kidawa-Błońska, przedstawiciele Kancelarii Prezydenta RP, parlamentarzyści, władze samorządowe. Podczas gali wieloletni prezes Fundacji, wybitny dziennikarz, laureat Nagrody Pulitzera Alex Storożyński został uhonorowany przyznaniem przez Prezydenta RP Karola Nawrockiego Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej, a sama Fundacja została wyróżniona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Martę Cienkowską Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze – Gloria Artis”. W trakcie uroczystości Fundacja Kościuszkowska przekazała Bibliotece Narodowej cenne materiały związane z Władysławem Stanisławem Reymontem – jego rękopis *Wspomnień wojennych* oraz fotograficzny portret noblisty wykonany podczas jego podróży do USA w 1919 roku. Przekazany manuskrypt, pochodzący ze spuścizny Stefana Piotra Mierzwy – twórcy Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku – nosi tytuł *Ze strasznych lat 1914–1918. Wspomnienia*. Jest to oprawny notes obejmujący kilkadziesiąt kart zapisanych piórem, jednostronnie i niemal bez poprawek, a tekst najprawdopodobniej stanowił kanwę publicznych wystąpień pisarza (więcej o tym cennym darze w rozdziale I *Gromadzenie zbiorów*

Prezes Fundacji Kościuszkowskiej Marek Skulimowski (z lewej) przekazuje dyrektorowi BN dr. Tomaszowi Makowskiemu rękopis wspomnień Władysława Reymonta

niniejszego *Sprawozdania*). Podczas gali prezes Fundacji Kościuszkowskiej Marek Skulimowski podkreślił symboliczny charakter przekazania rękopisu i jego powrotu do kraju w Roku Reymonta przypadającym w 2025 roku. Dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski zwrócił uwagę na ogromny i nie do przecenienia wkład Fundacji w rozwój polskiej kultury. Podczas gali wręczono także wyróżnienia Fundacji Kościuszkowskiej, która od wielu lat oferuje stypendia i granty dla polskich studentów, naukowców, artystów, którzy zostali zaproszeni przez amerykańską instytucję szkolnictwa wyższego na pobyt badawczy lub edukacyjny w USA. Fundacja zapewnia także granty obywatelom amerykańskim, wspierając ich badania naukowe i studia w Polsce, a przeznaczając na ten cel ponad półtora miliona dolarów rocznie. Fundacja organizuje również wiele wydarzeń promujących polską kulturę w USA.

Polak na czele bibliotek świata

Pod tym hasłem odbyło się 16 listopada 2025 roku w Bibliotece Narodowej uroczyste spotkanie Darczyńców Narodowej Książnicy oraz współpracujących dyrektorów bibliotek, podczas którego odbyła się ceremonia przyjęcia przez dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego funkcji Przewodniczącego światowej Konferencji Dyrektorów Bibliotek

Narodowych (Conference of Directors of National Libraries – CDNL). Było to pierwsze w historii objęcie tej funkcji przez Polaka. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele świata kultury, dyplomacji oraz instytucji publicznych. Podczas uroczystości podkreślano, że CDNL jest kluczowym światowym gremium skupiającym dyrektorów bibliotek narodowych i odgrywa istotną rolę w budowaniu współpracy międzynarodowej, wyznaczaniu standardów oraz w wymianie doświadczeń w zakresie ochrony i udostępniania dziedzictwa piśmienniczego, również w kontekście rozwoju usług cyfrowych. W wystąpieniach zaproszonych gości zwracano uwagę, że wybór dr. Tomasza Makowskiego stanowił wyraz uznania dla dorobku i profesjonalizmu Biblioteki Narodowej oraz że fakt ten wzmacnia udział Polski w dyskusji o przyszłości bibliotek narodowych na całym świecie. W uroczystości uczestniczyła m.in. Wiceministra Spraw Zagranicznych Henryka Mościcka-Dendys, a także Marie-Louise Ayres, ustępująca przewodnicząca CDNL i dyrektorka Biblioteki Narodowej Australii, która – przekazując przewodnictwo dr. Tomaszowi Makowskiemu – podkreśliła wspólną odpowiedzialność bibliotek narodowych za światowe dziedzictwo dokumentacyjne. Wydarzeniu towarzyszył wyjątkowy koncert w wykonaniu światowej sławy polskich artystów – kontratenora Jakuba Józefa Orlińskiego oraz pianisty i kompozytora Aleksandra Dębicza. Podczas uroczystości swoją premierę miała także animacja Przemysława Truściskiego poświęcona Bibliotece Narodowej.

Dyrektor BN dr Tomasz Makowski wita gości przybyłych na ceremonię uroczystego objęcia przez niego funkcji przewodniczącego CDNL

Gale i nagrody

Nagroda Literacka Skrzydła Dedala

Nagroda przyznawana przez Bibliotekę Narodową trafia corocznie do pisarzy za książkę lub całokształt twórczości w dziedzinach literatury pięknej, ze szczególnym uwzględnieniem prozy, krytyki literackiej artystycznej, historii oraz szeroko rozumianej problematyki społecznej. Jury Nagrody w składzie: Włodzimirz Bolecki (przewodniczący), Tomasz Bocheński, Antoni Libera i o. Janusz Pyda OP wręczyło 24 czerwca 2025 roku przyznana rok wcześniej Nagrodę Andrzejowi Kopackiemu – eseście, poecie, tłumaczowi niemieckojęzycznej liryki i prozy, profesorowi literaturoznawstwa w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, redaktorowi miesięcznika „Literatura na Świecie”. Nagroda została przyznana laureatowi za twórcze poszukiwanie języka poetyckiego, który w zmodyfikowanych formach klasycznych wyraża zagubienie człowieka pospolitego w chaotycznym świecie współczesnym. Podczas gali, która odbyła się w gmachu głównym Biblioteki Narodowej, poinformowano, że Nagrodę Literacką Skrzydła Dedala za 2025 rok przyznano Henrykowi Grynbergowi – prozaikowi, poecie, dramaturgowi i eseście podejmującemu tematykę Holocaustu oraz losu polskich Żydów, autorowi *Żydowskiej wojny raz jeszcze*.

Andrzej Kopacki (z lewej) odbiera Nagrodę Literacką Skrzydła Dedala z rąk dyrektora BN dr. Tomasza Makowskiego i przewodniczącego jury prof. Włodzimierza Boleckiego

Nagroda Literacka im. Marka Nowakowskiego

W 2017 roku Biblioteka Narodowa ustanowiła Nagrodę Literacką, która przyznawana jest corocznie pisarzom za opowiadanie lub cykl opowiadań. Twórczość laureatów powinna zawierać istotne walory poznawcze oraz charakteryzować się niekonwencjonalnością sądów i opinii, odwagą i precyzją myśli oraz pięknem słowa. Mottem Nagrody są słowa Marka Nowakowskiego: „Nie jesteśmy znikąd”. W skład Kapituły Nagrody wchodzi: Maciej Urbanowski (przewodniczący), Wojciech Chmielewski (wiceprzewodniczący), Włodzimierz Bolecki, Aleksandra Majdzińska, Irena Makarewicz, Krzysztof Masłoń, Paulina Subocz-Białek, Rafał Wojański i Marzena Woźniak-Łabieniec. W 2025 roku Kapituła Nagrody Literackiej im. Marka Nowakowskiego nagrodziła Andrzeja Dybczaka za jego dotychczasową twórczość, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów *Pan wszystkich krów* oraz *Las duchów*, w których autor stworzył poruszające portrety ludzi poranionych, słabych, walczących o godność wbrew warunkom politycznym. Podczas uroczystości, która odbyła się 16 maja 2025 roku w Pałacu Rzeczypospolitej, laureat otrzymał dyplom oraz statuetkę z brązu i granitu zaprojektowaną i wykonaną przez prof. Macieja Aleksandrowicza.

Andrzej Dybczak – laureat Nagrody Literackiej im. Marka Nowakowskiego w 2025 roku

Międzynarodowa Nagroda Literacka im. Zbigniewa Herberta

Nagroda przyznawana jest przez Fundację im. Zbigniewa Herberta od 2013 roku. Wyróżnia najwybitniejszych autorów, których twórczość podejmuje tematy wartości bliskich dziełu Zbigniewa Herberta – takich jak wolność, godność jednostki, niezależność myślenia, a także szacunek dla dziedzictwa kulturowego. Jest jedyną nagrodą literacką o światowym zasięgu przyznawaną w Polsce. Laureat otrzymuje statuetkę oraz czek na 50 tysięcy dolarów. Laureatów wyłania międzynarodowe jury, w skład którego wchodzi wybitni twórcy i znawcy literatury: Krystyna Dąbrowska, Edward Hirsch (USA), Michael Krüger (Niemcy), Mercedes Monmany (Hiszpania) oraz Aleš Šteger (Słowenia). W 2025 roku laureatką Nagrody została Anne Carson – wybitna kanadyjska poetka, eseistka i filolożka klasyczna, jedna z najoryginalniejszych postaci współczesnej literatury. Podczas gali, która odbyła się 16 maja 2025 roku w Pałacu Rzeczypospolitej, zabrzmiały wiersze laureatki oraz wybrane przez nią utwory Zbigniewa Herberta w interpretacji Magdaleny Czerwińskiej i Mai Ostaszewskiej, w oprawie muzycznej klawecisty Pawła Szamburskiego. Wieczór zakończył spektakl audiowizualny autorstwa Mariusza Wilczyńskiego i Marcela Markowskiego.

Anne Carson (pierwsza z prawej) otrzymuje statuetkę Międzynarodowej Nagrody Literackiej im. Zbigniewa Herberta

Nagroda Fundacji im. Kościelskich

Nagroda literacka im. Kościelskich przyznawana jest od 1962 roku przez działającą w Szwajcarii Fundację ustanowioną przez rodzinę Władysława Augusta Kościelskiego, wybitnego poety, wydawcy, mecenasa sztuki. Jury nagrody – w składzie: François Rosset (przewodniczący), Ewa Bieńkowska, Włodzimierz Bolecki, Anna Estreicher, Jens Herlth, Justyna Hanna Orzeł, Kinga Siatkowska-Callebat, Aleksandra Wojda, Ewa Zając, Jan Zieliński – na posiedzeniu, które odbyło się w Ecublens w Szwajcarii 30 sierpnia 2025 roku, przyznało Nagrodę Kościelskich za rok 2025 Małgorzacie Lebdzie za tom poezji *Dunaj. Chyłę pola*. W uzasadnieniu zwrócono uwagę na niezwykłą wrażliwość autorki wobec procesów natury, które uśmiercają i ożywiają. Uroczyste wręczenie Nagrody odbyło się 11 października 2025 roku w byłej posiadłości rodziny Kościelskich w Miłostawiu w Wielkopolsce.

Gala Nagrody Historycznej m.st. Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego

W czytelnich Biblioteki Narodowej 30 listopada 2025 roku odbyła się gala wręczenia przyznawanej po raz siedemnasty Nagrody Historycznej m.st. Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego. Jury Nagrody, w którym zasiadają: prof. Andrzej Friszke (przewodniczący),

prof. Antoni Dudek, prof. Dobrochna Kałwa, prof. Barbara Klich-Kluczevska, prof. Jan Kofman, dr hab. Andrzej Krzysztof Kunert, prof. Anna Landau-Czajka, dr Anna Machcewicz, dr Tomasz Makowski, Małgorzata Szejnert oraz Andrzej Wielowieyski, spośród 115 zgłoszonych publikacji, nagrodziło książkę *Nieźłomni czy realiści? Polskie podziemie antykomunistyczne bez patosu* autorstwa Rafała Wnuka i Sławomira Polezaka. Laureaci otrzymali statuetki – repliki temperówki Kazimierza Moczarskiego – oraz nagrody pieniężne. Nagrodę Młodzieżowych Klubów Historycznych – „Ołówki” – przyznano Bartoszowi Pankowi za książkę *Zboże rośnie jak las. Pamięć o pegeerach*. Konkurs o Nagrodę Historyczną m.st. Warszawy im. Kazimierza Moczarskiego na najlepszą książkę roku poświęconą historii Polski po 1918 roku do współczesności jest jednym z najbardziej prestiżowych na polskim rynku księgarskim. Nagroda przyznawana od 2009 roku jest ważnym elementem edukacji historycznej, promując najbardziej wartościowe publikacje i najlepszych autorów z tej dziedziny. O randze Konkursu stanowią laureaci ubiegłych lat oraz znakomite jury, w którego skład wchodzi wybitni polscy historycy i pisarze. Organizatorem i fundatorem nagrody było m.st. Warszawa, a współorganizatorami – Dom Spotkań z Historią oraz Fundacja im. Kazimierza i Zofii Moczarskich. Biblioteka Narodowa jest od lat partnerem wydarzenia.

Jurorzy, laureaci i finaliści 17. edycji Nagrody Historycznej im. Kazimierza Moczarskiego

Gala Nagrody „Rzeczpospolitej” im. Jerzego Giedroycia

Gala XXV edycji Nagrody „Rzeczpospolitej” im. Jerzego Giedroycia odbyła się 3 grudnia 2025 roku w Pałacu Rzeczpospolitej. Kapituła zdecydowała o przyznaniu Nagrody za 2025 rok Serhijowi Żadanowi oraz o uhonorowaniu prof. Krzysztofa Pomiana specjalnym wyróżnieniem jubileuszowym. Serhija Żadana nagrodzono za budowanie dialogu między kulturą ukraińską i polską oraz za postawę w czasie wojny w Ukrainie. Laudację na jego cześć wygłosił Grzegorz Gauden. Wyróżnienie dla prof. Pomiana przyznano za wkład w polską humanistykę i refleksję nad kulturą europejską; nagrodę w jego imieniu odebrał Marek Beylin, a laudację wygłosił Czesław Bielecki. Redakcja „Rzeczpospolitej” ustanowiła nagrodę w 2001 roku, w pierwszą rocznicę śmierci znakomitego redaktora i polityka, twórcy „Kultury” i Instytutu Literackiego w Paryżu. Wyróżnienie mogą otrzymać osoby lub instytucje kierujące się zasadami wyznawanymi przez Jerzego Giedroycia, które cechuje bezinteresowna troska o sprawy publiczne, umacnianie pozycji Polski w Europie oraz pogłębianie dialogu między narodami Europy Środkowo-Wschodniej. Biblioteka Narodowa jest od wielu lat partnerem wspierającym Nagrodę im. Jerzego Giedroycia.

Spotkania upamiętniające wybitne Polki i Polaków

Wieczór wspomnień o Janie Lityńskim (1946–2021)

18 kwietnia 2025 roku w Pałacu Rzeczpospolitej odbył się wieczór pamięci o Janie Lityńskim – jednym z najwybitniejszych opozycjonistów z czasów PRL, uczestniku wydarzeń marcowych 1968 roku, działaczu Komitetu Obrony Robotników i NSZZ Solidarność, wieloletnim parlamentarzystą i jednym z czołowych polityków III RP. Pierwszą część spotkania, prowadzonego przez Aleksandrę Pawlicką i Wojciecha Manna, wypełniły refleksje bliskich współpracowników i przyjaciół Lityńskiego, m.in. Adama Michnika. Minister Spraw Wewnętrznych Tomasz Siemoniak mówił o obecności jego idei we współczesnej polityce, prezydent Wałbrzycha Roman Szełemej wspominał ślady działalności Lityńskiego w swoim mieście, a wiceprezydent Warszawy Tomasz Mencina podzielił się wspomnieniami z kampanii wyborczej 1989 roku. Drugą część uroczystości poświęcono roli Jana Lityńskiego w Komitecie Obrony Robotników, a trzecia – niedawno wydanej książce *Litosfera. Autoportret odczytany*, zawierającej jego niepublikowane dotąd w całości listy i osobiste notatki. O publikacji rozmawiali Zbigniew Gluza – twórca Ośrodka KARTA,

Wieczór pamięci Jana Lityńskiego
w Pałacu Rzeczpospolitej

Małgorzata Sopyło – redaktorka *Litosfery* oraz Dominik Szymański, który dokonał wyboru tekstów do książki. Fragmenty *Litosfery* oraz opowiadanie *Obywatel Lityński* autorstwa Janusza Rudnickiego przeczytał Artur Barciś. Całość dopełnił występ muzyczny Piotra Bukartyka.

Pamięci Katarzyny Herbert (1929–2025)

W 101. rocznicę urodzin Zbigniewa Herberta 29 października 2025 roku w Pałacu Rzeczypospolitej odbył się wieczór dedykowany pamięci jego małżonki, zmarłej 15 lutego 2025 roku, Katarzyny z Dzieduszyckich Herbertowej. Spotkanie zorganizowały Fundacja im. Zbigniewa Herberta i Biblioteka Narodowa. Witając gości, dyrektor BN dr Tomasz Makowski podkreślił wieloletnie związki Katarzyny Herbert z Narodową Książnicą oraz przypomniał o jej decyzji przekazania archiwum Zbigniewa Herberta do BN. W rozmowie o małżonce autora *Pana Cogito* wzięli udział Maria Dzieduszycka, Justyna Guze, Piotr Kłoczowski i Adam Michnik, a spotkanie prowadził Mikołaj Nowak-Rogoziński. Wiersze Zbigniewa Herberta interpretowali Maja Komorowska i Robert Więckiewicz, a oprawę muzyczną zapewnił wiolonczelista Michał Pepol. Reżyserem wieczoru był Tomasz Cyz.

Wieczór pamięci Katarzyny Herbert
w Pałacu Rzeczypospolitej

W hołdzie Jerzemu Giedroycowi (1906–2000)

Z okazji 25. rocznicy śmierci Jerzego Giedroycia, 7 listopada 2025 roku w Bibliotece Narodowej odbyło się spotkanie poświęcone pamięci Redaktora. Gospodarzami wieczoru byli dyrektor BN dr Tomasz Makowski oraz Andrzej Peciak z Instytutu Europy Środkowej. W rozmowie o życiu, twórczości i dziedzictwie Jerzego Giedroycia wzięli udział prof. Krzysztof Pomian, Piotr Kłoczowski oraz Adam Michnik, a dyskusję poprowadził prof. Andrzej S. Kowalczyk. Okazją do spotkania była także najnowsza edycja książki Jerzego Giedroycia *Autobiografia na cztery ręce*, wydana przez Instytut Europy Środkowej we współpracy z Instytutem Literackim „Kultura”. *Autobiografia...* to wyjątkowa publikacja, ukazująca Jerzego Giedroycia – redaktora, intelektualistę i założyciela paryskiej „Kultury” – w rozmowie z Krzysztofem Pomianem. Książka, będąca opowieścią prowadzoną z osobistej perspektywy jej autora, wznowiona z okazji rocznicy śmierci Giedroycia, stanowi niezwykle świadectwo epoki oraz źródło refleksji nad polską emigracją, kulturą i polityką XX wieku.

Wieczór wspomnień
o Jerzym Giedroyciu

Wystawy i wydarzenia towarzyszące

Wystawa *Kiedy tramwaje idą spać.* *Olga Siemaszko surrealistycznie*

Biblioteka Narodowa zorganizowała wystawę poświęconą Oldze Siemaszko, jednej z najwybitniejszych polskich ilustratorek XX wieku. Ekspozycja prezentowała oryginalne rysunki i prace malarskie artystki, podkreślając jej wyobraźnię, wrażliwość oraz inspiracje surrealizmem. Na wystawie dostępnej w czytelnich Biblioteki Narodowej od 25 września do końca października 2025 roku pokazano m.in. ilustracje do *Ali-cji w Krainie Czarów* Lewisa Carrolla (1969) oraz do książek: *Sześciopiętrowy dzień* Anny Kamieńskiej, *Hej, z drogi!* Janiny Porazińskiej i tomu *Kiedy tramwaje idą spać...* Ryszarda Marka Grońskiego. Zaprezentowano także ilustracje do utworów Juliana Tuwima i Tadeusza Konwickiego oraz projekty okładek książek, m.in. opowieści *Nalle, wesoly niedźwiadek* Gösty Knutsona i *Bajeczek* Józefa Ignacego Kraszewskiego. Program towarzyszący wystawie obejmował cykl spotkań i wykładów (od 27 września oraz w kolejne soboty października w Pałacu Rzeczypospolitej) z udziałem m.in. Anity Wincencjus-Patyny, Joanny Olech, Katarzyny Stanny i Bożeny Pysiewicz.

Jedna z grafik Olgi Siemaszko prezentowanych na wystawie

Wystawa *Stefan Żeromski – pisarz pamięci*

W czytelnich Biblioteki Narodowej od 20 listopada do 7 grudnia 2025 roku prezentowana była wystawa czasowa poświęcona twórczości i biografii pisarza, którego 100. rocznicę śmierci obchodziliśmy w 2025 roku. Na wystawie przygotowanej przez dr Annę Osińską zaprezentowano wybrane rękopisy z archiwum Stefana Żeromskiego, ukazujące znaczenie pamięci w jego pisarstwie oraz wątki osobiste, przede wszystkim relacje z dziećmi: córką Moniką, dla której zadelikował *Wiatr od morza* oraz przedwcześnie zmarłym synem Adamem. Wśród eksponatów znalazły się, między innymi, na co dzień niedostępnianny młodzieńczy dziennik, wczesne zapiski literackie z 1894 roku, rękopis opowiadania *Pomyłki* z 1923 roku, fragmenty *Wiatru od morza*, a także korespondencja kierowana do Żeromskiego. Wątek listów uzupełniła fotografia Mariana Abramowicza i jego żony na zesłaniu w Wierchojańsku z dedykacją dla autora *Ludzi bezdomnych*.

Wystawa VOJAĞO. *Rowerem do Azji z esperanto (1928–1932)*

Wystawa, której wernisaż odbył się 8 grudnia 2025 roku w czytelnich Biblioteki Narodowej, poświęcona została wyprawie rowerowej wybitnego esperantysty Luciena Péraire'a, który w latach 1928–1932 przemierzył m.in. Europę, Związek Sowiecki, Japonię, Chiny i Azję Południowo-Wschodnią, dokumentując realia odwiedzanych krajów. Na wystawie pokazano starannie wybrane obiekty z odnalezionej po latach kolekcji Péraire'a – m.in. dzienniki, notatki, fotografie, pocztówki i korespondencję – zestawione z dokumentami przechowywanymi w zbiorach Biblioteki Narodowej. Podkreślono także znaczenie ekspozycji dla ochrony dziedzictwa ruchu esperanckiego, którego spuścizna – ze względu na ponadnarodowy charakter – pozostaje szczególnie narażona na rozproszenie i utratę. W tym kontekście przypomniano o decyzji Biblioteki Narodowej z 2023 roku o przejęciu od Światowego Związku Esperantystów w Rotterdamie kolekcji Hectora Hodlera. Kuratorami wystawy, która prezentowana będzie do końca marca 2026 roku są Pascal Dubourg Glatigny i Gabriela Skonieczna.

Pozostałe inicjatywy

Festiwal „Audiobook Fest”

Festiwal gromadzący miłośników audiobooków, zorganizowany przy wsparciu Biblioteki Narodowej przez Pick A Voice i Hot Coffee Book Club, odbył się 22 lutego 2025 roku w Pałacu Rzeczypospolitej. Miał na celu połączenie wielbicieli literatury, początkujących lektorów oraz profesjonalistów z branży dźwięku. Jedną z atrakcji były dyskusje z udziałem cenionych lektorów i autorek, takich jak Filip Kosior i Katarzyna Bonda. Uczestnicy mogli wziąć udział w bezpłatnych warsztatach lektorskich i w mobilnym studiu nagrać demo lektorskie. Osobny element stanowiły atrakcje przygotowane w ramach Hot Coffee Book Club przez Culturomaniaczkę – znaną i nagradzaną osobowość TikToka – wśród których znalazły się: dyskusja o książce miesiąca, konkursy z nagrodami i zajęcia manualne.

Konferencja i warsztaty „Oko na świat”

Wydarzenie zorganizowane przez wydawnictwa dziecięce Wytwórnia, Tatarak i Widnokrąg oraz Bibliotekę Narodową odbyło się 14 marca 2025 roku w gmachu głównym BN. Adresowane było do osób zajmujących się upowszechnianiem czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, w szczególności do bibliotekarzy i stanowiło inaugurację trzyletniego projektu pod nazwą „Witamina Czy”. Główny temat konferencji to poszukiwanie radości czytania. Uczestnicy mieli możliwość rozmowy ze znanymi autorkami i ilustratorkami książek dziecięcych, a także księgarskami, tłumaczkami i animatorami kultury z całej Europy. Na drugą część wydarzenia złożyły się zajęcia praktyczne wokół książek oraz swobodna wymiana doświadczeń.

Przedpremierowy pokaz filmu dokumentalnego *Zaginiony, odnaleziony, ukryty*

W Pałacu Rzeczypospolitej 3 lipca 2025 roku odbył się przedpremierowy pokaz filmu dokumentalnego *Zaginiony, odnaleziony, ukryty* w reżyserii Vahrama Mkhitaryana, wyprodukowanego przez Fundację Mlecznego Brata. Film został poświęcony XII-wiecznemu *Ewangeliarzowi ze Skewry*. Widzowie mogli prześledzić zawiłe dzieje rękopisu – od jego powstania w średnio-wiecznym Ormiańskim Królestwie Cylicji, poprzez okres lwowski, tajemnicze zaginięcie w powojennej zawierusze, aż po czasy współczesne, kiedy *Ewangeliarz* w niezwykłych okolicznościach został odnaleziony i trafił do zbiorów Biblioteki Narodowej, a obecnie jest udostępniany publiczności na wystawie stałej w Pałacu Rzeczypospolitej. Wśród gości obecnych na pokazie znaleźli się m.in.: przedstawicielka Ambasady Republiki Armenii w Polsce Meri Cherkezyan, konsul honorowy Republiki Armenii Hrachja Bojadzjan oraz Diana Hovakimian – komisarz ds. diaspory ormiańskiej w Polsce. W wydarzeniu uczestniczyli również bohaterowie filmu: prof. Günter Prinzing (Uniwersytet Gutenberga w Moguncji), prof. Andrea Schmidt (Katolicki Uniwersytet w Lowanium), prof. Krzysztof Stopka (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie) oraz Tadeusz Serocki (Pelplin). Pokaz przedpremierowy stał się okazją do spotkania środowisk związanych

Dyrektor BN dr Tomasz Makowski wita gości przedpremierowego pokazu filmu o *Ewangeliarzu ze Skewry*

z kulturą i nauką oraz do podkreślenia znaczenia *Ewangeliarza ze Skewry* jako wyjątkowego świadectwa dziedzictwa ormiańskiego i europejskiego, przechowywanego obecnie w zbiorach Biblioteki Narodowej.

Prezentacja katalogu twórczości Mikalojusa Konstantinasa Čiurlionisa

10 października 2025 roku w Pałacu Rzeczypospolitej odbyła się prezentacja katalogu twórczości muzycznej Mikalojusa Konstantinasa Čiurlionisa, przygotowanego z okazji 150. rocznicy urodzin jednego z najwybitniejszych litewskich kompozytorów, malarzy i grafików. Spotkanie zorganizowała Biblioteka Narodowa. Publikacja, autorstwa dr. Dariusa Kučinskasa, wydana została przez Litewską Bibliotekę Narodową im. Martynasa Mažvydasa przy wsparciu Litewskiej Rady Kultury. Opracowanie, stanowiące podsumowanie ponad trzydziestu lat badań prowadzonych przez autora, zawiera nowe ustalenia archiwalne oraz zostało rozszerzone o ponad 100 pozycji w porównaniu z wcześniejszymi zestawieniami, co uczyniło je cennym narzędziem dla badaczy i miłośników twórczości kompozytora. W trakcie wydarzenia zaprezentowano

Katalog twórczości
Mikalojusa Konstantinasa Čiurlionisa

również wyjątkowe obiekty ze zbiorów Biblioteki Narodowej związane z Čiurlionisem, m.in. fotografie z okresu jego studiów w Warszawie, materiały nutowe oraz album z obrazami z księgozbioru Czesława Miłosza. Uczestnicy wysłuchali także fragmentów wybranych kompozycji artysty.

Noc Muzeów

Podczas organizowanej w stolicy 17 maja 2025 roku Nocy Muzeów, w Pałacu Rzeczypospolitej zaprezentowano kolekcję map opartych na traktacie *Geografia* pochodzącym z II wieku, autorstwa Klaudiusza Ptolemeusza, jednego z największych uczonych epoki starożytnej. Z uwagi na ogromne zainteresowanie zwiedzających, pokaz na co dzień nieudostępnianych map zorganizowano także w dniach 19–22 czerwca 2025 roku.

Kariatydy Czytelnictwa

10 września 2025 roku w Bibliotece Narodowej podczas Wieczoru Przyjaciół Fundacji Powszechnego Czytania odbyła się ceremonia wręczenia nagród Kariatydy Czytelnictwa organizowana przez Fundację. Wydarzeniu towarzyszyły obchody 80. rocznicy czasopisma „Świerszczyk”. Podczas uroczystości nagrodzono osoby i instytucje wspierające czytelnictwo: wyróżniono partnerów kampanii #TataTeżCzyta2025, w którą włączyło się prawie 100 organizacji, oraz przyznano nagrody w kategoriach #DobryPartner i #DobryWzór. Laureatami zostali, m.in.: Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Jeronimo Martins Biedronka, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Abedik SA i wolontariuszka Krystyna Rózga.

Inauguracja projektu *Czytaj. Serio!*

11 listopada 2025 roku w Głównym Urzędzie Poczto-
wym w Warszawie, z udziałem dyrektora BN
dr. Tomasza Makowskiego miała miejsce polska inau-
guracja Europejskiego Dnia Autorów 2025 – święta

literatury, jej twórców i czytelników, odbywającego się pod hasłem: „Czytaj. Serio! Read. For Real!”. Wydarzenie zgromadziło w skali europejskiej ponad 200 tysięcy uczestników z 25 krajów, dla których stworzono szeroką platformę niemal 3600 inicjatyw, które od 11 listopada do 12 grudnia 2025 roku umożliwiały udział w spotkaniach autorskich, warsztatach, rodzinnych czytaniach i lokalnych akcjach promujących czytelnictwo. Projekt realizowało konsorcjum obejmujące następujące instytucje: Fundację Powszechnego Czytania (Polska), która jest liderem projektu, Bibliotekę Narodową, Stiftung Lesen (Niemcy), CICALIC – Agence régionale du Centre-Val de Loire pour le livre, l’image i la culture numérique (Francja), Chetene (Bułgaria), Federację Europejskich Wydawców (FEP), EURead – europejską sieć organizacji promujących czytelnictwo. W obchody Europejskiego Dnia Autorów 2025 włączyły się, m.in.: biblioteki, szkoły, przedszkola, księgarnie, wydawcy, instytucje kultury, samorządy, organizacje pozarządowe oraz autorzy, ilustratorzy i tłumacze z całej Europy. Wydarzenia odbywały się pod wspólnym hasłem: „#ReadForReal”, podkreślającym znaczenie czytania „na żywo i naprawdę” – jako doświadczenia budującego więzi społeczne, kreatywność, innowacyjność i dialog międzykulturowy.

Aukcja charytatywna „Sztuka Przeciw Wykluczeniu”

W Pałacu Rzeczypospolitej 2 grudnia 2025 roku odbyła się świąteczna aukcja charytatywna Fundacji Powszechnego Czytania pod hasłem „Sztuka Przeciw Wykluczeniu”. Wydarzenie to, współorganizowane przez Bibliotekę Narodową, kolejny raz połączyło ideę promocji czytelnictwa z wartościami płynącymi ze sztuki, podkreślając ich fundamentalne znaczenie dla rozwoju człowieka i budowania wrażliwości społecznej. Organizatorzy zwracali uwagę, że w świecie coraz silniej kształtowanym przez technologie i twory sztucznej inteligencji wyjątkową wartość zyskują działania twórcze, będące esencją ludzkiej wrażliwości i indywidualnego wyrazu. Jak co roku celem aukcji było zebranie funduszy na zakup książek dla dzieci

ze świetlic środowiskowych i ośrodków pomocy społecznej. Podczas licytacji zaprezentowano wyjątkowe dzieła przekazane przez wybitnych polskich i zagranicznych artystów. Wśród nich znalazły się prace: Marty Bożyk, Joanny Gniady, Edwarda Hartwiga, Joanny Helander, Klary Herczeg, Beaty Hutten-Czapskiej, Anny Kopeć-Gibas, Konrada Kuczy-Kuczyńskiego, Rafała Olbińskiego, Łukasza Olka, Błażeja Ostoi Lnińskiego, Konrada Pollescha, Elżbiety Radziwiłł, Sławomira Ratajskiego, Joanny Rusinek, Alana Schallera, Agnieszki Śniadewicz-Świcy, Kamila Targosza, Alberta Tisona, Elżbiety Wasiuczyńskiej, Joanny Wiszniewskiej-Domańskiej, Jacka Yerki oraz Włodzimierza Jana Zakrzewskiego. Jednym z elementów aukcji była także ikona Anny Kopeć-Gibas, z której sprzedaży całkowity dochód przeznaczono na Akcję Ukraińską KIK działającą na rzecz dialogu polsko-ukraińskiego. Swoje podarunki na licytację przekazali również członkowie Unii Literackiej, a środki uzyskane ze sprzedaży ich darów zasiły fundusz pomocowy Stowarzyszenia.

Aukcja charytatywna
„Sztuka Przeciw Wykluczeniu”

Działalność wydawnicza

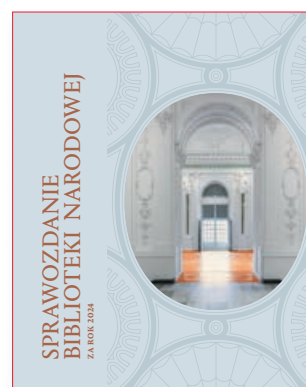
Biblioteka Narodowa publikuje monografie naukowe o szczególnym znaczeniu w środowisku badaczy z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, zwłaszcza historyków, literaturoznawców i bibliologów. Narodowa Książnica jest także wydawcą trzech wysoko punktowanych czasopism naukowych: „Notes Konserwatorski”, „Polish Libraries” oraz „Rocznik Biblioteki Narodowej”. W 2025 roku Wydawnictwo Biblioteki Narodowej opublikowało 14 tytułów zwartych i periodycznych, w formie papierowej i online.

Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2024

OPRAC. JAN KASPRZYK

Sprawozdanie zawiera komplet informacji na temat gromadzenia, udostępniania, opracowywania i ochrony zbiorów, a także prac naukowych, przedsięwzięć kulturalnych i promocyjnych podejmowanych przez Bibliotekę Narodową.

Motywytem graficznym *Sprawozdania* stał się Pałac Rzeczypospolitej, którego otwarcie dla szerokiej publiczności było najważniejszym wydarzeniem Narodowej Książnicy w 2024 roku.

Stan czytelnictwa książek w Polsce w 2024 roku

OPRAC. JAKUB BAZYLI MOTRENKO, ROMAN CHYMKOWSKI, ZOFIA ZASACKA, IZABELA KORYŚ

Pełny raport o stanie czytelnictwa w 2025 roku, wydany drukiem oraz w formie online, zawiera szczegółowe analizy i interpretacje danych uzyskanych w badaniach czytelnictwa. Omówiony został w nim ogólny wskaźnik czytelnictwa i profil społeczno-demograficzny czytelnika, a także powody czytania oraz nieczytania książek. Autorzy poddali analizie zmiany kultury czytelniczej, w tym rozumienie tego, co to znaczy czytać w świecie pełnym różnego rodzaju treści. W publikacji znalazła się również analiza dotycząca społecznych obiegów książek, czyli tego, skąd czytelnicy biorą książki i jakie jest podłoże ich wyborów czytelniczych oraz

jaki jest profil osób czytających dany typ książek z danych źródeł. Jak wynika z raportu, szczególną rolę odgrywają tu placówki biblioteczne, publikację zamyka zatem szczegółowe podsumowanie opisujące korzystanie z bibliotek w 2024 roku.

Stan czytelnictwa w 2024 roku – komunikat

OPRAC. ROMAN CHYMKOWSKI, ZOFIA ZASACKA

Wstępny raport w postaci skróconego komunikatu wskazał na stabilizację poziomu czytelnictwa książek na poziomie wyraźnie wyższym niż przed 2023 rokiem. Co najmniej jedną książkę

przeczytało 41% Polek i Polaków. Odsetek czytelników intensywnych, czyli osób, które czytały siedem lub więcej książek w ciągu roku, nie zmienił się znacząco i wynosi 7%.

Ruch Wydawniczy w Liczbach. T. 79: 2024 Książki

OPRAC. OLGA DAWIDOWICZ-CHYMKOWSKA

Siedemdziesiąty dziewiąty tom „Ruchu Wydawniczego w Liczbach” przedstawia dane dotyczące produkcji wydawniczej książek w 2024 roku. Zostały w nim uwzględnione publikacje wydane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Podstawę prezentowanych obliczeń stanowią otrzymane przez Bibliotekę Narodową egzemplarze obowiązkowe, czyli egzemplarze publikacji,

które – zgodnie z obowiązującymi przepisami – są przekazywane przez wydawców Narodowej Książnicy. W roku 2024 wydawcy przekazali BN 30 662 pozycje książkowe. Jest to o 3231 tytułów mniej niż w roku 2023 i o 1746 mniej niż w 2022. Widoczny jest więc znaczny spadek wielkości oferty wydawniczej.

Ruch Wydawniczy w Liczbach T. 80: 2024 Periodyki

OPRAC. OLGA DAWIDOWICZ-CHYMKOWSKA

Osiemdziesiąty tom publikacji „Ruch Wydawniczy w Liczbach” przedstawia dane statystyczne dotyczące tytułów periodyków opublikowanych drukiem w Polsce w roku 2024. W tym okresie Biblioteka Narodowa otrzymała aktualne numery 5145 periodyków drukowanych. Jest to spadek o 410 tytułów w stosunku do 2023 roku i o niemal 1000 w porównaniu z rokiem 2022. Zmiany te stanowią część dłuższego trendu. Od roku 2012 liczebność wydawanych w Polsce periodyków drukowanych zmniejszyła się już o niemal 2700 tytułów. Zmiany te zostały również uwiarygodnione w analizach prowadzonych przez Polskie Badania Czytelnictwa, gdzie ograniczenie liczby tytułów prasowych okazało się jeszcze wyraźniejsze (spadek z około 6200 pozycji w roku

2023 do około 4800 w 2024). Jak wykazują autorzy raportu zmniejszanie się liczby publikowanych tytułów wiąże się także z ograniczeniem liczby ich dystrybuowanych egzemplarzy, przy czym mamy tu do czynienia z silnym wieloletnim trendem. W zamian równie konsekwentnie wzrasta liczba wydań cyfrowych i subskrypcji elektronicznych.

Wielgie, które Jacka przytuliło

OPRAC. JERZY KARCZEWSKI

Dodruk monografii poświęconej rodzinie Karczewskich – linii rodzinnej wywodzącej się z drzewa genealogicznego sięgającego aż do piętnastego wieku. Publikacja autorstwa Jerzego Karczewskiego, darczyńcy BN, który przekazał Bibliotece m.in. unikatowy portret biskupa Załuskiego, jednego z założycieli Biblioteki Załuskich.

Książka prezentuje dzieje siedziby i miejsca związanego z wieloma osobami wyjątkowo zasłużonymi dla bibliotekarstwa polskiego. A także z Jackiem Malczewskim, który wielokrotnie powracał w swoich malarskich wizjach do obrazów zapamiętanych ze szczęśliwego dzieciństwa i wczesnej młodości w majątku w Wielgiem.

Katalog Rękopisów Biblioteki Narodowej Tom 32, Rękopisy niemieckie różnych proveniencji

OPRAC. ANNA JUST, KRZYSZTOF KOSSARZECKI

Bardzo obszerny 32 tom serii katalogów rękopisów Biblioteki Narodowej prezentuje 1300 niemieckojęzycznych rękopisów z różnych okresów, które po II wojnie światowej, w bardzo różnych okolicznościach, trafiły w posiadanie Narodowej Książnicy.

Materiał opisany w katalogu pochodzi z okresu od połowy XVI wieku do roku

1944 i obejmuje ogromnie zróżnicowane pod względem merytorycznym rękopisy: od dokumentów prawniczych, majątkowych i finansowych, przez prywatne listy, opowieści podróżnicze, przepisy kulinarne, po dzieła naukowe z różnych dziedzin, poezje, opowiadania i pamiątnikarskie wpisy.

Katalog Rękopisów Biblioteki Narodowej Tom 33, Archiwum Centro Incontri e Studi Europei, Associazione Pier Giorgio Frassati. Aneks – Materiały z archiwum Wandy Gawrońskiej

OPRAC. ANNA MARIA OSIŃSKA

Tom 33 *Katalogu Rękopisów Biblioteki Narodowej* zawiera dokumenty i materiały włoskich instytucji Centro Incontri e Studi Europei i Associazione Pier Giorgio Frassati – Amici dell'Università Cattolica di Lublino oraz fragment archiwum ich współtwórczyni Wandy Gawrońskiej. W katalogu przedstawiono 250 woluminów opatrzonych sygnaturami. Wśród dokumentów i materiałów dotyczących powstania i funkcjonowania Centro i Associazione obszerną część zbiorów stanowią

materiały dotyczące stypendystów, zawierające sprawozdania, artykuły, recenzje, publikacje powstałe w czasie pobytu stypendialnego, często dedykowane Wandzie Gawrońskiej. Fragment archiwum Ofiarodawczyni prezentuje zamykający katalog Aneks. Można w nim zobaczyć opisy materiałów biograficznych, spotkań, konferencji i wydarzeń z udziałem Wandy Gawrońskiej, a także opisy materiałów dotyczących fundacji, organizacji i instytucji, z którymi współpracowała.

Publikacja okolicznościowa o Pałacu Rzeczypospolitej na prezydencję Polski w Radzie UE The Palace of the Commonwealth

OPRAC. TOMASZ MAKOWSKI

Publikacja z okazji polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, która trwała od stycznia do czerwca 2025 roku, stanowi przestrzeń do odkrywania pamiątek zarówno polskiej, jak i międzynarodowej historii literatury i kultury. Album ukazuje obiekty, które przez wieki były częścią wspólnego dziedzictwa narodów zamieszkujących Rzeczpospolitą, zarówno te, które są nam czasowo bliskie, jak rękopisy Chopina czy Góreckiego, jak i odległe w czasie mapy Ptolemeusza. Wiele z nich stanowi część kultury światowej, nie tylko polskiej. Publikacja jest

utrzymana w eleganckiej, minimalistycznej szacie graficznej zaprojektowanej przez prof. Aleksandrę Toborowicz z Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Zawiera ilustracje obiektów udostępnionych na wystawie stałej w Pałacu Rzeczypospolitej oraz ich krótkie opisy opracowane przez dr. Tomasza Makowskiego i innych specjalistów z Biblioteki Narodowej.

Publikacja została dofinansowana ze środków przeznaczonych na wydarzenia kulturalne związane z polską prezydencją w Radzie Unii Europejskiej.

Jam posełkiny jego. Język i emocje polskiego średniowiecza

OPRAC. ŁUKASZ KOZAK

Publikacja prezentuje bogactwo i różnorodność najstarszych zabytków języka polskiego, ukazując jego historyczne formy, znaczenia i funkcje w tekstach religijnych, literackich i użytkowych. Autor przygląda się w niej *Kazaniom świętokrzyskim*, czyli najstarszemu polskiemu tekstowi literackiemu, *Psalterzowi floriańskiemu* – bogato iluminowanemu rękopisowi sporządzonemu pod koniec XIV wieku dla królowej Jadwigi, a także kilkunastu innym księgom pokazującym panoramę średniowiecznych emocji – od modlitw i pobożnych pieśni po zaklęcia i wyzwiska. Czytelnik śledzi zapomniane słowa i ich ewolucję, relacje między językiem a emocją,

a także stylistyczne i znaczeniowe przemiany dawnych wyrażeń. Publikacja ukazuje język średniowiecza jako żywy organizm – pełen emocji, żarliwości i codziennych historii; jako narzędzie kultury, pamięci i duchowości, łączące praktykę z teorią, naukę z magią oraz tradycję z nowoczesnym odbiorem dawnej polszczyzny. Książka oprawą graficzną, zaprojektowaną przez Hannę Dudkowiak, nawiązuje do wystawy *Jam posełkiny jego*, zaprezentowanej w Pałacu Rzeczypospolitej, gdzie pojawiły się rzeźby autorstwa Saszy Wiktora – pracę nad nimi można śledzić na kartach publikacji rozpoczynających poszczególne rozdziały.

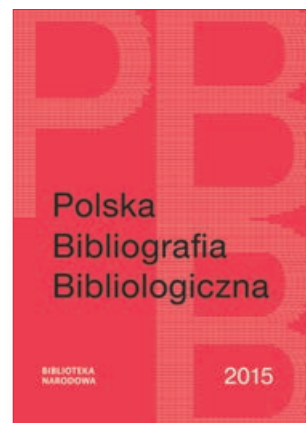

Polska Bibliografia Bibliologiczna 2015

OPRAC. KATARZYNA KRAWCZYK, VIOLETTA POMIANOWSKA

Rocznik 2015 jest kolejnym tomem PBB zredagowanym zgodnie z zasadami opracowywanymi przez zespół bibliograficzny Zakładu Zbiorów Bibliologicznych od stycznia 2016 roku. Szczegółowy zakres „Bibliografii” oraz jej schemat klasyfikacyjny odzwierciedla *Spis treści*. W PBB rejestrowane są artykuły z czasopism i prac zbiorowych, książki i ich fragmenty oraz czasopisma (w tym także elektroniczne). Zasięg wydawniczy obejmuje publikacje naukowe, popularnonaukowe, popularyzatorskie, fachowe i informacyjne. Prezentowany tom PBB zawiera dziewięć indeksów. *Indeks autorów, tytułów,*

prac zbiorowych i tytułów czasopism oraz *Indeks czasopism* mają charakter formalny. Pozostałe indeksy mają charakter przedmiotowy. Pozwalają dotrzeć do opisów publikacji poświęconych poszczególnym osobom (*Indeks osób*), instytucjom (*Indeks instytucji*), książkom, czasopismom i innym dziełom (*Indeks tytułów*), wydarzeniom naukowym i kulturalnym (*Indeks imprez*), miejscowościom (*Indeks nazw geograficznych*) oraz określonym zagadnieniom (*Indeks przedmiotowy*). *Indeks recenzji* przedstawia uszeregowane alfabetycznie tytuły prac, których recenzje zarejestrowano w PBB.

Warmińskie introligatorstwo późnogotyckie. Katalog opraw

OPRAC. EWA CHLEBUS

Dwuczęściowy katalog przedstawia 180 opraw, które są powiązane z pięcioma działającymi na Warmii późnogotyckimi warsztatami introligatorskimi. Ramy geograficzne obejmują obszar dominium warmińskiego, a ramy chronologiczne lata 1450–1530. Oprawy poddane zostały szczegółowej analizie obejmującej zarówno ich warstwę dekoracyjną (kompozycję zdobień

i zastosowane narzędzia zdobnicze), jak i technikę wykonania (system szycia, sposób ukształtowania bloku, formę i materiał okładek oraz obleczenia, metalowe wyposażenie opraw). Ważnym elementem badań jest analiza kart przybyszowych zastosowanych przez introligatorów, w tym użytych papierów oraz rękopiśmiennej i drukowanej makulatury.

Polish Libraries, vol. 13

13 tom „Polish Libraries” za rok 2025 obejmuje czternaście artykułów poświęconych historii książki, bibliotek i archiwów oraz przemianom technologicznym wpływającym na kulturę piśmienną. Autorzy podejmują zagadnienia związane z analizą kolekcji prywatnych i instytucjonalnych, badaniami rękopisów, językiem i filologią, historią zawodów związanych z książką, metadanymi i cyfryzacją zbiorów oraz rolą bibliotek we współczesnym społeczeństwie.

W numerze znalazły się także teksty dotyczące społecznych funkcji instytucji GLAM, Archiwum Kobiet oraz studium bibliometryczne poświęcone bibliotekom akademickim w Polsce. Całość uzupełnia kalendarium najważniejszych wydarzeń ze świata bibliotek.

Notes Konserwatorski nr 27, 2025

W 27 numerze „Notesu” powraca problematyka masowego odkwaszania zbiorów z XIX i XX wieku. Władysław Sobucki przedstawia efekty prac prowadzonych w Bibliotece Narodowej w latach 2005–2024, podsumowując ćwierć wieku działań związanych z realizacją programu rządowego „Kwaśny papier”. Ewa Potrzebnicka analizuje historyczne zmiany w podejściu do ochrony zabytków oraz wpływ przemian prawnych, zwracając uwagę na niedostateczną ochronę autentyczności zabytków piśmienniczych. Ewa Sobiczewska kontynuuje opracowanie dotyczące japońskiego papieru drukowego *kyokushi*, opisując szczegóły technologii jego wytwarzania w XIX-wiecznej Japonii. Diana Długosz-Jasińska przedstawia wyniki pomiarów pH rękopisów z Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie, wskazujące na zmiany w papierze zależne od zastosowanych metod

odkwaszania. Artykuł o najcenniejszych rękopisach z Muzeum Chopina jest opublikowany w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej. Radosław Brzozowski i Izabela Zajac omawiają technologie historycznych technik fotograficznych, w tym metody wywoływania obrazu srebrnego oraz materiały negatywowe na szklanych podłożach. Katarzyna Ruta opisuje odnalezienie i włączenie do zbiorów Biblioteki Elbląskiej kolekcji tablic anatomicznych i grafik Friedricha Kaufmanna.

Numer uzupełnia przegląd najważniejszych wydarzeń i konferencji z zakresu konserwacji zabytków oraz wspomnienie o Józefie Charytoniuku – artyście, konserwatorze i wieloletnim kierowniku pracowni konserwatorskiej i Zakładu Konserwacji w BN.

W 2025 roku Biblioteka Narodowa swoje publikacje prezentowała i oferowała na stoiskach Wydawnictwa BN w trakcie następujących targów książek i innych wydarzeń:

- ♦ Międzynarodowe Targi Książki w Warszawie, 15–18 maja 2025 roku, Pałac Kultury i Nauki w Warszawie;
- ♦ Imieniny Jana Kochanowskiego – 21 czerwca 2025 roku, Ogród Krasińskich w Warszawie;
- ♦ XXX Targi Wydawców Katolickich, 9–12 października 2025 roku, Arkady Kubickiego Zamku Królewskiego w Warszawie;
- ♦ 28. Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie, 23–26 października 2025 roku;
- ♦ XXXIII Targi Książki Historycznej, 27–30 listopada 2025 roku, Arkady Kubickiego Zamku Królewskiego w Warszawie.

ZADANIA ZLECONE

Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych

Rada Ministrów przyjęła 21 maja 2021 roku uchwałę nr 69/2021 w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”. W ramach Programu określono Priorytet 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych. Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych. Operatorem Priorytetu została Biblioteka Narodowa. 14 lutego 2023 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 23/2023 zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”. W ramach Programu określono Priorytet 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych. Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.

W pierwszym kwartale 2025 roku BN prowadziła prace mające na celu zakończenie i rozliczenie edycji Kierunku interwencji 1.1., realizowanego w 2024 roku. 14 marca 2025 roku przesłano sprawozdanie z wykonania zadania do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Z kolei propozycja składu Zespołu Sterującego ds. zakupu nowości wydawniczych do bibliotek na 2025 rok została przesłana do akceptacji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 16 stycznia 2025 roku i zaakceptowana 13 lutego 2025 roku.

W związku z wejściem w życie *Ustawy z dnia 1 października 2024 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz.U. 2024 poz. 1572 z późn.zm.), która wprowadziła zmiany w systemie dochodów samorządów i brakiem zmiany w tym zakresie w uchwale nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2023 roku, zmieniającej uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025”, Biblioteka Narodowa wystąpiła do MKIDN z zapytaniem, jakie powinny być zastosowane w 2025 roku wskaźniki zamożności w ramach naboru. 16 czerwca 2025 roku na podstawie otrzymanej decyzji przystąpiono do ustalenia grup zamożności oraz niezbędnych prac w celu opracowania propozycji *Kryteriów i zasad podziału dotacji w 2025 roku*, a 24 czerwca 2025 roku odbyło się posiedzenie Zespołu Sterującego. W tym samym dniu odbyło się również w trybie hybrydowym spotkanie Zespołu Sterującego z dyrektorami wojewódzkich bibliotek publicznych. Na spotkaniach uchwalono *Kryteria i zasady rozdziału dotacji w roku 2025*. Kryteria zostały przesłane do akceptacji w dniu 24 czerwca 2025 roku i zaakceptowane przez Ministrę Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hannę Wróblewską w dniu 27 czerwca 2025 roku. Wojewódzkie biblioteki publiczne zostały poproszone w trybie pilnym o przesłanie informacji na temat podziału kwot w województwach, przy czym dwie z nich zgłosiły, że nie są w stanie wykorzystać pełnej kwoty przyznanej na województwo, zaś pozostałe 16 rozdzieliło pełne kwoty.

Jednocześnie 15 z 16 bibliotek wyraziło chęć przyjęcia wyższych środków, niż wynika to z przyjętych kryteriów, na łączną kwotę prawie 5,7 mln zł. Ostatecznie Zespół Sterujący uchwalił korektę *Kryteriów i zasad podziału dotacji*, która została przesłana do akceptacji przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, co nastąpiło 7 lipca 2025 roku. Trzy dni później ogłoszono nabór wniosków, który trwał do 23 lipca 2025 roku i przystąpiło do niego 2057 uprawnionych podmiotów. Lista rankingowa została przesłana 25 sierpnia 2025 roku do zatwierdzenia przez MKiDN, z czego 2052 wnioski rozpatrzone pozytywnie. W czasie podpisywania umów jedna biblioteka z województwa zachodniopomorskiego zrezygnowała z jej podpisania, a jedna biblioteka z województwa śląskiego wystąpiła z prośbą o zmniejszenie zakresu rzeczowego zadania. Po sfinalizowaniu kwestii formalno-prawnych wypłacono 2051 bibliotekom kwotę 32 943 537 zł (w 2024 r. – była to kwota 31 919 274 zł, dla 2063 instytucji kultury).

Biblioteka Narodowa przeprowadziła także kontrolę prawidłowości wykonywania przez biblioteki publiczne zadań określonych w umowach dotyczących dofinansowania realizowanych w okresie od 1 stycznia do 30 listopada 2024 roku w ramach programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa na lata 2021–2025”, Priorytet 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych, Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych. Do kontroli wytypowano dziesięć bibliotek. Na realizację zadania przeznaczony został budżet 33 mln zł.

Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek

W dniu 21 maja 2021 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 69/2021 w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju

Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”. W ramach Programu określono Priorytet 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych. Kierunek interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek (zwaną dalej K.I.1.2.). Operatorem Priorytetu została Biblioteka Narodowa. 14 lutego 2023 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 23/2023 zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”. W ramach Programu określono Priorytet 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych. Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych. W okresie sprawozdawczym pracowano nad wdrożeniem zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek w pięciu bibliotekach. W ramach przygotowania do wdrożenia i współpracy z dostawcą ZSZZB Biblioteka Narodowa przeprowadziła spotkania o charakterze inicjującym i koordynacyjnym. Łącznie odbyły się 362 spotkania. Po eksporcie i ładowaniu danych, w marcu 2025 roku przekazano bibliotekom dostęp do środowisk implementacyjnych Alma i Primo z danymi z pierwszego testowego ładowania i danymi zgodnymi z formularzami konfiguracyjnymi. Ostateczne ładowanie danych dla wszystkich bibliotek odbyło się 11 września 2025 roku wraz z poprzedzającą je migracją i deduplikacją rekordów. Wdrożenie bibliotek odbywało się zgodnie z ustaloną metodologią. Najważniejsze prace wykonane przez zespół wdrożeniowy Biblioteki Narodowej w ramach wdrożenia bibliotek stanowiły: szkolenia i spotkania wdrożeniowe (w okresie całego procesu wdrożenia), ustalenie składu zespołu wdrożeniowego danej biblioteki, przekazanie danych w formacie wymiennym z obecnego systemu biblioteki na FTP BN, spotkanie inicjujące dla zespołu wdrożeniowego w bibliotece, dostarczenie danych bibliotek do testowej migracji, przeprowadzenie pierwszej testowej deduplikacji, weryfikacja migracji danych i konfiguracji systemu, dostarczenie danych bibliotek do testowej migracji, przeprowadzenie drugiej testowej deduplikacji, weryfikacja migracji danych i konfiguracji systemu, eksport danych i migracja do ostatecznego ładowania danych, ostateczna deduplikacja danych, ostateczne ładowanie danych, przygotowanie raportów w Alma

Analytics, przygotowanie listów do czytelników danej biblioteki, konfiguracja wyszukiwarki Primo.

Łącznie w ramach zadania wykonano migrację 3 581 502 rekordów bibliograficznych oraz wytypowano do merytorycznej deduplikacji 174 639 rekordów bibliograficznych.

Na koniec 2025 roku w połączonych katalogach bibliotek znajdowało się 19 830 311 rekordów bibliograficznych (w 2024 r. – 18 162 802). Regularnie odbywały się szkolenia dla beneficjentów, w tym przyłączonych do ZSZZB w latach 2022–2024, z zakresu obsługi systemu Alma, wyszukiwarki Primo, zastosowania Deskryptorów Biblioteki Narodowej i przepisów katalogowania BN. W celu ułatwienia nauki przepisów katalogowania BN i ich sprawnego stosowania Biblioteka Narodowa przekazała beneficjentom dostęp do materiałów szkoleniowych w formie 58 nagrań audiowizualnych oraz 58 prezentacji, obejmujących następujące zagadnienia: przepisy katalogowania BN, zasady redakcji i doboru Deskryptorów Biblioteki Narodowej, stosowanie Deskryptorów Biblioteki Narodowej przy katalogowaniu publikacji z poszczególnych dziedzin nauki i sztuki oraz klasyfikacja publikacji z zastosowaniem Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej. Dodatkowo, oprócz wskazanych materiałów szkoleniowych, Biblioteka Narodowa zapewniła dostęp do codziennych konsultacji prowadzonych przez specjalistów z Instytutu Bibliograficznego BN i bibliotekarzy dziedzinowych z Zakładu Katalogowania Dziedzinnego BN. W każdym tygodniu były to łącznie 34 konsultacje, prowadzone w trybie online od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00–14:00. Wszystkie materiały metodyczne i szkoleniowe związane z przepisami katalogowania BN i Deskryptorami BN są ogólnodostępne w serwisie „Przepisy katalogowania Biblioteki Narodowej” pod adresem: przepisy.bn.org.pl. Dopełnieniem materiałów szkoleniowych była możliwość konsultacji katalogowania poszczególnych typów publikacji ze względu na ich formę z bibliotekarzami dziedzinowymi z zakładów merytorycznych Biblioteki Narodowej odpowiedzialnych za gromadzenie poszczególnych typów zbiorów. Na ten cel przeznaczono budżet 10 mln zł. W okresie sprawozdawczym świadczona była także

usługa utrzymania zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek w bibliotekach już go posiadających. Wszelkie działania podjęte w ramach realizacji zadania zostały szczegółowo opisane w rozdziale II *Katalogowanie zbiorów niniejszego Sprawozdania*.

Obsługa Priorytetu 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych

Obsługa opisanych wyżej dwóch Kierunków interwencji: 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych i 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek realizowanych w ramach Priorytetu 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025” wymagała wykonania przez personel Biblioteki Narodowej wielu dodatkowych prac. W ramach dotacji sfinansowane zostały koszty obsługi Priorytetu 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025”, tj. wynagrodzenia osobowe pracowników zaangażowanych w obsługę Priorytetu oraz koszty usług pocztowych. W ramach obsługi K.I.I.1. opracowano nowe wzory dokumentów na 2025 rok (kryteria i zasady rozdziału dotacji, wniosek o udzielenie dofinansowania, umowa, wniosek na wypłatę dotacji, raport), zorganizowano jedno posiedzenie Zespołu Sterującego ds. Zakupu nowości wydawniczych do bibliotek publicznych oraz jedno posiedzenie Zespołu Sterującego ds. Zakupu nowości wydawniczych do bibliotek i dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych. W ramach obsługi K.I.I.2. prowadzono działania mające na celu wdrożenie ZSZZB w 5 bibliotekach (w 2024 r. – w 7 bibliotekach), przeprowadzono meliorację i deduplikację rekordów bibliograficznych oraz przygotowano ZSZZB do integracji z nowymi bibliotekami. Prowadzono również liczne szkolenia dla beneficjentów. Ponadto zarówno w ramach obsługi K.I.I.1., jak i K.I.I.2. przygotowano sprawozdania z wykonania Priorytetu 1 w 2024 roku. Na ten cel zagwarantowano w budżecie BN kwotę 600 tysięcy złotych.

Przeprowadzenie ilościowego badania czytelnictwa książek

Celem realizowanych prac jest badanie i analiza stanu czytelnictwa w 2024 roku. Zgodnie z założeniami „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025” badanie jest również jednym z elementów stałej ewaluacji Programu, ukazując jego realny wpływ na stan czytelnictwa w Polsce. W związku z dynamicznie zmieniającymi się preferencjami czytelnictwymi oraz rozwojem nowych mediów (w szczególności elektronicznych) sytuacja czytelnictwa wymaga nieustannego monitorowania i dostosowywania działań do bieżących okoliczności. W ramach zadania przeprowadzono ilościowe badanie czytelnictwa książek metodą CAPI (Computer Assisted Personal Interview) na ogólnopolskiej próbie reprezentatywnej respondentów – obywateli Polski w wieku 15 lat i więcej, o liczebności co najmniej dwóch tysięcy respondentów w trybie *ad hoc*, z doбором respondentów metodą *random route*. Wyniki badania zostaną ogłoszone w I połowie 2026 roku.

Pełnienie funkcji Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów bibliotecznych w ramach Programu Wieloletniego Kultura +, Priorytet Digitalizacja

Od 2009 roku Biblioteka Narodowa pełni funkcję Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji zbiorów bibliotecznych. Na ten cel budżet BN wynosił w 2025 roku 230 tysięcy złotych. Szczegóły zostały opisane w rozdziale IV *Digitalizacja i udostępnienie zbiorów* niniejszego *Sprawozdania*.

Obsługa Krajowej Rady Bibliotecznej

Zgodnie z postanowieniami ustawy o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 roku oraz rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 lutego 2012 roku do zadań Krajowej Rady Bibliotecznej, której kadencja trwa pięć lat, należy: opiniowanie aktów prawnych dotyczących bibliotek, koordynowanie ogólnokrajowych przedsięwzięć bibliotecznych, stymulowanie rozwoju najważniejszych kierunków polskiego bibliotekarstwa, opiniowanie działań i inicjatyw istotnych dla rozwoju bibliotek oraz okresowa ocena działalności bibliotek i skuteczności polityki bibliotecznej.

W skład Rady powoływani są przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego: dyrektor Biblioteki Narodowej, dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, czterech przedstawicieli bibliotek publicznych wskazani przez MKiDN, czterech przedstawicieli bibliotek szkolnych, pedagogicznych i naukowych wskazani przez Ministra Edukacji, dwaj przedstawiciele środowisk naukowych wskazani przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz trzech przedstawicieli środowisk bibliotekarskich i twórczych.

W okresie sprawozdawczym odbyło się dziewięć posiedzeń Krajowej Rady Bibliotecznej: 17 stycznia, 7 marca, 4 kwietnia, 12 czerwca, 5 września, 22 września, 24 października, 17 listopada i 2 grudnia 2025 roku. Głównym przedmiotem posiedzeń KRB odbywających się w omawianym czasie było rozpatrywanie wniosków w sprawie zamiarów łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Rozpatrzono 55 wniosków i wydano 15 pozytywnych i 40 negatywnych opinii.

Na pierwszym posiedzeniu, 17 stycznia 2025 roku, Rada opiniowała wnioski o łączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury. Po przedstawieniu opinii referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych, KRB wydała cztery opinie (trzy negatywne i jedną pozytywną) dotyczące łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. KRB przyjęła sprawozdanie

z działalności Rady za 2024 rok oraz ustaliła plan pracy na rok 2025. Ponadto Rada powołała zespół problemowy ds. oceny bibliotek naukowych, wysłuchała informacji o sytuacji bibliotek w Ukrainie, postępach w NPRCz 2.0. oraz rozważała propozycje zmian w NPRCz 3.0. Na posiedzeniu 7 marca 2025 roku Rada opiniowała wnioski o łączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury. Po przedstawieniu opinii referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych, KRB wydała dziesięć opinii (siedem negatywnych i trzy pozytywne) dotyczące łączenia biblioteki z inną instytucją kultury. Krajowa Rada Biblioteczna dokonała oceny w zakresie spełnienia przez biblioteki naukowe wymogów i kryteriów wymienionych w § 2 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 roku w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalenia ich wykazu. Ponadto Rada wysłuchała informacji o postępach w NPRCz 2.0 oraz podjęła uchwały związane z prekonsultacjami w sprawie NPRCz 3.0, a także zapoznała się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie. Na posiedzeniu 4 kwietnia 2025 roku Rada opiniowała wnioski o łączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury. Po przedstawieniu opinii referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych, KRB wydała cztery opinie (trzy negatywne i jedną pozytywną) dotyczące łączenia biblioteki z inną instytucją kultury. Krajowa Rada Biblioteczna wysłuchała informacji o postępach w NPRCz 2.0 i ustaleń z prekonsultacji w sprawie NPRCz 3.0. Ponadto Rada zapoznała się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie i podjęła uchwały dotyczące ewidencji oraz zakupów materiałów bibliotecznych. Na posiedzeniu 12 czerwca 2025 roku Rada wysłuchała informacji o postępach w NPRCz 2.0 i ustaleń z prekonsultacji w sprawie NPRCz 3.0 oraz zapoznała się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie. Ponadto Rada po zapoznaniu się z opiniami referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych, wydała pięć opinii (cztery negatywne i jedną pozytywną) dotyczących łączenia biblioteki z inną instytucją kultury, oddając głosy w trybie obiegowym. Na posiedzeniu 5 września 2025 roku Rada wysłuchała informacji o postępach w NPRCz 2.0 i ustaleniach w sprawie NPRCz 3.0 oraz zapoznała się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie. Ponadto Rada

po zapoznaniu się z opiniami referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych wydała szesnaście opinii (dziewięć negatywnych i siedem pozytywnych) dotyczących łączenia biblioteki z inną instytucją kultury. Na posiedzeniu 22 września 2025 roku Rada również opiniowała wnioski o łączenie biblioteki z inną instytucją kultury. Po przedstawieniu opinii referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych, KRB wydała cztery opinie (trzy negatywne i jedną pozytywną) dotyczące łączenia biblioteki z inną instytucją kultury. Ponadto Rada wysłuchała informacji o postępach w NPRCz 2.0, zapoznała się z bieżącą sytuacją bibliotek w Ukrainie oraz dyskutowała na temat proponowanych zmian w ewidencji materiałów bibliotecznych w bibliotekach szkolnych. Na posiedzeniu 24 października 2025 roku Rada także opiniowała wnioski o połączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Po przedstawieniu opinii referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych, KRB wydała trzy opinie (dwie negatywne oraz jedną pozytywną) dotyczące połączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Ponadto Rada zapoznała się z informacjami zamieszczonymi w raporcie Biblioteki Narodowej o stanie bibliotek. Rada wysłuchała też informacji o postępach NPRCz 2.0, a także na temat sytuacji bibliotek w Ukrainie. Na posiedzeniu 17 listopada 2025 roku Rada również opiniowała wnioski o połączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Po przedstawieniu opinii referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych, KRB wydała trzy opinie (dwie negatywne oraz jedną pozytywną) dotyczące połączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Ponadto Rada zapoznała się z informacjami zamieszczonymi w raporcie Biblioteki Narodowej o stanie bibliotek dotyczącym bibliotek naukowych oraz pedagogicznych. Rada wysłuchała informacji o postępach NPRCz 2.0, informacji o propozycjach zmian w NPRCz 3.0, jak również informacji na temat sytuacji bibliotek w Ukrainie. Na posiedzeniu 2 grudnia 2025 roku Rada opiniowała wnioski o połączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Po przedstawieniu opinii referentów i wojewódzkich bibliotek publicznych, KRB wydała sześć opinii (pięć negatywnych oraz jedną pozytywną) dotyczących połączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Ponadto Rada przedstawiła stanowisko w sprawie nazw bibliotek po połączeniu z innymi

instytucjami kultury. Rada wysłuchała także informacji o propozycjach zmian w NPRCz 3.0 oraz informacji na temat sytuacji bibliotek w Ukrainie.

11 grudnia 2024 roku w Pałacu Rzeczypospolitej odbyło się inauguracyjne posiedzenie nowej Krajowej Rady Bibliotecznej, której członkowie otrzymali z rąk Ministry Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hanny Wróblewskiej akty powołania na pięcioletnią kadencję w latach 2024–2029. Na pierwszym posiedzeniu Rady nowej kadencji dokonano w głosowaniu tajnym wyboru przewodniczącego Rady. Został nim dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski, który pełni tę funkcję nieprzerwanie od 2009 roku.

Skład Krajowej Rady Bibliotecznej na dzień 31 grudnia 2025 roku

Przewodniczący:

- ♦ dr Tomasz Makowski – dyrektor Biblioteki Narodowej

Członkowie:

- ♦ dr Halina Bernat – dyrektorka Biblioteki Miejskiej w Łodzi
- ♦ dr Barbara Budyńska – prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
- ♦ Małgorzata Grupińska-Bis – przewodnicząca zarządu Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych, dyrektorka Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu
- ♦ Joanna Kamińska – dyrektorka Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Warszawie
- ♦ Katarzyna Kamińska – dyrektorka Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu
- ♦ dr Dagmara Kawoń-Noga – nauczycielka-bibliotekarka w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Regionalnym Zespole Placówek Wsparcia Edukacji w Opolu

- ♦ Jan Krajewski – przewodniczący Polskiego Związku Bibliotek
- ♦ Agnieszka Miśkiewicz – nauczycielka-bibliotekarka w Zespole Szkół Społecznych nr 1 w Krakowie, zastępca prezesa Rady Głównej Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy
- ♦ prof. dr hab. Anna Nasiłowska-Rek – przewodnicząca Stowarzyszenia Pisarzy Polskich
- ♦ Dorota Olejnik – dyrektorka Biblioteki Publicznej Gminy Grodzisk Mazowiecki
- ♦ dr hab. Remigiusz Sapa, prof. UJ – dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej
- ♦ Danuta Szewczyk-Kłós – przewodnicząca Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, dyrektorka Biblioteki Uniwersytetu Opolskiego
- ♦ Jakub Szprot – Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego
- ♦ Ewa Wziętek – nauczycielka-bibliotekarka w X LO z Oddziałami Integracyjnymi im. S. Konarskiego w Radomiu.

Obsługa Rady do spraw Narodowego Zasobu Bibliotecznego

Zgodnie z art. 6 ust. 2a ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach Rada ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego działa przy ministrze właściwym do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Szczegółowy zakres działania Rady określa zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 marca 2012 roku w sprawie Regulaminu Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego. Na podstawie § 11 ust. 2

tego zarządzenia obsługę techniczno-organizacyjną Rady zapewnia Biblioteka Narodowa.

W okresie sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia Rady ds. NZB. Rada powołała także dwa zespoły robocze do rozpatrzenia wniosków: wicemarszałka województwa kujawsko-pomorskiego o włączenie do narodowego zasobu bibliotecznego wybranych kolekcji Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy oraz prezesa Głównego Urzędu Statystycznego o włączenie wskazanych zbiorów Centralnej Biblioteki Statystycznej w Warszawie do narodowego zasobu bibliotecznego. Rada ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego przyjęła również sprawozdanie z działalności Rady za rok 2024 oraz ustaliła plan pracy na rok 2025. Na posiedzeniu w dniu 5 września 2025 roku Rada pozytywnie zaopiniowała wnioski WiMBP im. dr. W. Bełzy w Bydgoszczy i Centralnej Biblioteki Statystycznej o zaliczenie wybranych kolekcji z ich zbiorów do narodowego zasobu bibliotecznego.

Skład Rady do spraw Narodowego Zasobu Bibliotecznego w kadencji 2024–2029

- ♦ dr Tomasz Makowski – dyrektor Biblioteki Narodowej – przewodniczący Rady;
- ♦ dr hab. Remigiusz Sapa, prof. UJ – dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej – wiceprzewodniczący Rady;
- ♦ Mateusz Adamkowski – przedstawiciel Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, dyrektor Departamentu Mecenatu Państwa, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- ♦ dr Agata Arkabus – przedstawicielka Ministra Edukacji, nauczycielka-bibliotekarka Publicznej Biblioteki Pedagogicznej Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie;
- ♦ dr hab. Magdalena Biniś-Szkopek, prof. UAM – przedstawicielka Polskiej Akademii Nauk, dyrektorka PAN Biblioteki Kórnickiej;
- ♦ Dominik Cieszkowski – przedstawiciel Biblioteki Narodowej, zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej;
- ♦ dr hab. Grzegorz Gmiterek, prof. UW – przedstawiciel Ministra Nauki, kierownik Katedry Bibliografii i Dokumentacji, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego;
- ♦ dr hab. Lucyna Harc – przedstawicielka Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, zastępca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych;
- ♦ Katarzyna Kamińska – przedstawicielka Krajowej Rady Bibliotecznej, dyrektor Biblioteki Raczyńskich;
- ♦ dr Dorota Sidorowicz-Mulak – przedstawicielka Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, wicedyrektorka ds. Narodowej Biblioteki Ossolińskich, Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

PROJEKTY REALIZOWANE W 2025 ROKU

Nowa Academica

Celem projektu rozpoczętego w 2024 roku i kontynuowanego w roku sprawozdawczym (finalnie projekt ma się zakończyć w 2027 roku) jest uruchomienie e-usługi Nowa Academica, bazującej na interfejsie polona.pl i terminalach wirtualnych. Projekt skierowany jest zarówno do indywidualnych czytelników, jak i do instytucji. Dzięki nowej koncepcji i wykorzystaniu współczesnych technologii, e-usługa Nowa Academica będzie bezpłatna, lecz o znacznie wyższej jakości dla wszystkich trzech grup interesariuszy: obywatele, bibliotek uczestniczących w sieci Academica oraz Biblioteki Narodowej. Jednocześnie pozwoli na redukcję wydatków oraz skróci czas niezbędny na realizację zamówień i podłączeń nowych instytucji do systemu.

Wśród największych zmian dla użytkowników należy wymienić: możliwość używania jednego konta użytkownika w ramach wszystkich bibliotek korzystających z systemu na terenie całej Polski, zwiększenie liczby terminali udostępniających obiekty chronione prawem autorskim, w których uwierzytelnienie będzie następowało z wykorzystaniem Krajowego Węzła Identyfikacji Elektronicznej, wzrost liczby placówek oferujących terminale (ułatwienie instalacji terminala – jego zdalne uruchamianie poprzez przeglądarkę internetową) oraz obniżenie kosztów przyłączenia tych instytucji do systemu – likwidacja wymagań sprzętowych. W wyniku

realizacji inwestycji powstanie e-usługa Nowa Academica umożliwiająca czytelnikom dostęp do cyfrowych wersji publikacji naukowych i innych zbiorów bibliotecznych, w szczególności współczesnych – chronionych prawem autorskim, znajdujących się w zasobie Biblioteki Narodowej.

Projekt jest realizowany w ramach działania FERC.02.01. Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych, programu „Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W okresie sprawozdawczym wydatkowano nań 656 000 zł (wydatki bieżące) i 7 858 000 zł (wydatki inwestycyjne).

Patrimonium – dziedzictwo uczonych

Projekt jest kontynuacją działań realizowanych w poprzednich latach, czyli projektu „Patrimonium – digitalizacja i udostępnienie polskiego dziedzictwa narodowego ze zbiorów Biblioteki Narodowej oraz Biblioteki Jagiellońskiej” z lat 2017–2020 oraz projektu „Patrimonium – zabytki piśmiennictwa” z lat 2020–2022. Głównym celem projektu, który będzie realizowany do 2028 roku, jest digitalizacja oraz

cyfrowe udostępnienie kolejnych obiektów należących do narodowego zasobu bibliotecznego, pochodzących ze zbiorów Biblioteki Narodowej i Biblioteki Jagiellońskiej. W jego ramach zrealizowane zostaną działania obejmujące przygotowanie metadanych, digitalizację oraz udostępnienie 145 500 obiektów w polona.pl. Dzięki temu możliwy stanie się bezpieczny i swobodny dostęp do kolejnych wyjątkowo cennych zasobów dla szerokiego grona użytkowników. Projekt koncentruje się na zbiorach specjalnych Biblioteki Narodowej i Biblioteki Jagiellońskiej – wybrano dzieła o szczególnym znaczeniu dla polskiej i światowej kultury, posiadające walory historyczne, literackie i naukowe. Wśród nich znajdują się m.in. rzadkie rękopisy, starodruki, fotografie oraz dokumenty związane z historią i kulturą Polski. Na realizację projektu Narodowa Książnica otrzymała dofinansowanie w ramach Funduszy Europejskich na Rozwój Cyfrowy 2021–2027. W okresie sprawozdawczym projekt został sfinansowany w kwocie 8 368 000 zł (wydatki bieżące) i 143 000 zł (wydatki inwestycyjne).

Szkolenia dla bibliotekarzy

Na realizację zadania Biblioteka Narodowa otrzymała dofinansowanie ze środków Funduszu Wymiany Dwustronnej w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) i Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF) 2014–2021 dla Programu „Kultura”. Specjaliści Biblioteki Narodowej w trakcie wizyt studyjnych (delegacja Biblioteki Narodowej i Uniwersyteckiej Islandii – 7–11 kwietnia 2025 r., delegacja Biblioteki Narodowej Norwegii – 3–4 kwietnia 2025 r.) przeprowadzili liczne spotkania i szkolenia. Zgodnie z założeniami projektu, szkolenia miały być skupione wyłącznie na tematyce katalogowania, ze szczególnym naciskiem na katalogowanie publikacji polskich lub polskiego autorstwa, jednak w wyniku późniejszych, szczegółowych ustaleń z obiema narodowymi książnicami rozszerzono program, zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami i zainteresowaniami. Bibliotekarze z Norwegii zwiedzili wystawę najcenniejszych zbiorów Biblioteki Narodowej

prezentowanych w Pałacu Rzeczypospolitej, ze szczególnym uwzględnieniem rękopiśmiennych map Ptolemeusza. Zwiedzili także czytelnie BN i spotkali się z pracownikami Zakładu Udostępniania Zbiorów BN, z którymi wymienili się doświadczeniami dotyczącymi strategii działania i zasad funkcjonowania czyteln. Zapoznali się też z działaniem Zakładu Zbiorów Cyfrowych BN, w tym przede wszystkim z Pracownią Reprografii i Digitalizacji, w której przedstawiono zaplecze digitalizacyjne BN. Przedstawiono również zasady działania biblioteki cyfrowej polona.pl. Bibliotekarze spotkali się także ze specjalistami BN odpowiedzialnymi za katalogowanie zbiorów ikonograficznych, kartograficznych i rękopisów oraz zwiedzili Instytut Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych Narodowej Książnicy.

Goście z Islandii również zwiedzili wystawę najcenniejszych zbiorów Biblioteki Narodowej prezentowanych w Pałacu Rzeczypospolitej oraz czytelnie BN, a także spotkali się z pracownikami Zakładu Udostępniania Zbiorów BN, z którymi wymienili się doświadczeniami. Bibliotekarze zostali przeszkoleni z zakresu katalogowania publikacji polskich lub polskiego autorstwa. Zapoznali się też ze strategią BN tworzenia ogólnokrajowej sieci bibliotecznego w Polsce, poznali wykorzystywane przez Narodową Książnicę narzędzia oraz podzielili się swoimi doświadczeniami. Ponadto przeprowadzono szkolenie z digitalizacji i prowadzenia biblioteki cyfrowej, na podstawie zaplecza digitalizacyjnego BN i polona.pl.

W ramach projektu w dniach 24–28 marca 2025 roku pięcioro bibliotekarzy Biblioteki Narodowej odwiedziło siedzibę Biblioteki Narodowej Norwegii w mieście Mo i Rana. Celem wizyty było przede wszystkim odbycie szkolenia z zakresu digitalizacji, w szczególności w dziedzinie nagrań muzycznych oraz długotrwałego przechowywania zdigitalizowanych zbiorów. Specjaliści BN zwiedzili również nowoczesne przestrzenie magazynowe i wymienili się doświadczeniami w zakresie wieczystego przechowywania zbiorów. W dniach 22–27 kwietnia 2025 roku dziewięcioro bibliotekarzy z różnych polskich bibliotek odbyło wizytę studyjną w głównej siedzibie BNN w Oslo. Wizytę

tę przygotowała BN we współpracy z BNN. W czasie wizyty w Oslo zorganizowano także wizytę w jednej z filii Biblioteki Publicznej Miasta Oslo – Deichman Bjørvika (w 2021 roku nazwaną przez IFLA – International Federation of Library Associations, najlepszą biblioteką publiczną na świecie). W trakcie obu wizyt polscy bibliotekarze mieli możliwość nie tylko zwiedzić obie biblioteki, ale także poznali strategię ich funkcjonowania oraz podejmowane przez nie działania na rzecz rozwoju czytelnictwa. Poznali też plany rozwoju w przyszłości obu bibliotek oraz podzielili się doświadczeniami z prowadzenia bibliotek w swoich miastach i społecznościach.

W ramach przygotowania szkoleń dla bibliotekarzy z Ukrainy Biblioteka Narodowa przygotowała i opublikowała na swojej stronie internetowej nagrania sześciu filmów szkoleniowych z zakresu katalogowania z wykorzystaniem formatu MARC 21, budowania wspólnego środowiska katalogowego, zastosowania Deskryptorów Biblioteki Narodowej, Urzędowego Wykazu Druków oraz roli i funkcji Biblioteki Narodowej. Filmom szkoleniowym towarzyszyły testy wiedzy, których zaliczenie uprawniało do otrzymania certyfikatów ukończenia szkolenia. W uzgodnieniu z Oksaną Brui, prezeską Ukraińskiego Stowarzyszenia Bibliotek i zastępczynią dyrektora Biblioteki Narodowej Ukrainy imienia Jarosława Mądrego, biorąc pod uwagę szczególną sytuację bibliotekarzy ukraińskich – umożliwiono korzystanie ze szkoleń w formie online w dowolnym czasie, wybranym przez uczestników. Szkolenia cieszyły się ogromną popularnością i zainteresowaniem wśród bibliotekarzy ukraińskich. Na dzień 30 kwietnia 2025 roku odbyło szkolenia i otrzymało certyfikat 113 bibliotekarzy (o 78 osób więcej, niż zakładano w projekcie Inicjatywy). Wszystkie szkolenia są zgodne z założeniami Inicjatywy oraz dostępne w języku angielskim i ukraińskim dla wszystkich chętnych na przygotowanej w tym celu platformie szkoleniowej BN. Informację o szkoleniach przekazano także partnerom z Biblioteki Narodowej Norwegii oraz Biblioteki Narodowej i Uniwersyteckiej Islandii. Projekt zakończył się w dniu 30 kwietnia 2025 roku, a wydatkowano na ten cel 235 000,00 zł.

Dokumentacja zbiorów polskich poza granicami kraju

Celem planowanych prac było przeprowadzenie szeregu działań polegających na dokumentowaniu polskich materiałów bibliotecznych znajdujących się obecnie w Niemczech, Francji, na Litwie oraz w różnych polskich bibliotekach. W ramach projektu, na który wydatkowano kwotę 30 000,00 zł przeprowadzono wyjazd do Wilna, Paryża, Berlina, Krakowa, Kórnika i Poznania. Pobyt w Wilnie zaowocował kwerendą w Litewskim Państwowym Archiwum Historycznym. Celem badań był zespół archiwaliów będący fragmentem dawnego archiwum Radziwiłłów z Nieświeża. Jest on w stanie szczątkowym, albowiem stanowi przypadkowo (ilościowo) wydzieloną grupę akt z tej części materiału aktowego, która po 1922 roku pozostała w Nieświeżu, gdyż cenniejszą część archiwum ród Radziwiłłów przewiózł do Warszawy i obecnie znajduje się ono w Archiwum Głównym Akt Dawnych oraz niewielka część w Bibliotece Narodowej. W 1940 roku akta w Nieświeżu zostały zabrane przez okupacyjne władze sowieckie, uległy przemieszaniu i bezprawnie umieszczono je w Archiwum w Mińsku białoruskim, a po wojnie przypadkowa część została przekazana władzom sowieckiej Litwy. Intensywna praca na pozostającym w rękopiśmie inwentarzu pokazała, że znajdują się w tym zespole jednostki mające charakter biblioteczny oraz mogące ukazywać złożoną historię kolekcji radziwiłłowskich. Z kolei badania prowadzone przez pracowników BN w Paryżu związane były z kwerendą zbiorów Biblioteki Polskiej, gdyż w kolekcji tej instytucji znajdują się zbiory pochodzące pierwotnie z Nieświeża. Ich droga nad Sekwanę była dość skomplikowana. Przed powstaniem listopadowym pewna grupa cennych rękopisów została wypożyczona z Nieświeża do Puław. Unikając konfiskaty przez władze carskie po upadku powstania, Karol Sienkiewicz uratował część tych rękopisów. Wraz z jego spuścizną znalazły się one w paryskiej księżnicy. Z kolei w Krakowie pracownik BN, pracując w dziale rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej, natrafił na spuściznę Władysława Konopczyńskiego. Jego wypisy dokonywane w Bibliotece Ordynacji Krasińskich

w Warszawie oraz w wielu innych instytucjach są bezcennym źródłem do poznania zawartości akt (w tym radziwiłłowskich), które uległy zagładzie podczas II wojny światowej. W Kórniku prowadzono badania nad spuścizną Mikołaja Malinowskiego, którego notatki z Cesarskiej Biblioteki Publicznej z lat 20. XIX wieku stanowią unikatową bazę źródłową, dzięki której można poznać zawartość kolekcji wywiezionych z Polski, które po rewindykacji zostały utracone podczas II wojny światowej. W ramach projektu przeprowadzono także czterotygodniową kwerendę w Dziale Druków Historycznych w Staatsbibliothek zu Berlin. Prace polegały na analizie rękopiśmiennych ksiąg akcesyjnych z lat 20. XIX wieku, dokumentujących wpływy starodruków do zbiorów berlińskich po kasatach klasztorów na terenie Prus. W wyniku kwerendy pozyskano łącznie 408 kart inwentarzowych. Zarejestrowane pozycje to przede wszystkim książki przewiezione do Berlina po kasatach klasztorów, w znacznej części pochodzące z obszaru Wielkopolski (oraz innych terenów dawnej Rzeczypospolitej, które po 1772/1815 znalazły się w granicach Prus). Około 1/3 spośród zidentyfikowanych w księgach akcesyjnych tomów uległa zniszczeniu w czasie II wojny światowej, część zbioru została wywieziona do Rosji. Istotnym problemem identyfikacyjnym pozostaje brak znaków proveniencyjnych w 150 przejranych egzemplarzach – w takich przypadkach nie ma możliwości jednoznacznego przypisania ich do konkretnej biblioteki klasztornej, choć okoliczności pozyskania tomów przez bibliotekę wskazują, że pochodzą z księgozbiorów poklasztornych. Pozyskane karty inwentarzowe stanowią materiał do dalszego uzupełniania bazy proveniencyjnej poloników starodrucznych w zbiorach berlińskich oraz do badań nad skalą i mechanizmami przejmowania księgozbiorów poklasztornych w pierwszej połowie XIX wieku. Dodatkowo w Tajnym Archiwum Państwowym w Berlinie-Dahlem przeprowadzono badania pomocnicze, obejmujące analizę zespołów aktowych związanych z działalnością władz pruskich, których celem było pogłębienie wiedzy o mechanizmach przejmowania oraz wartościowania księgozbiorów poklasztornych. Kwerenda w Archiwum Państwowym w Poznaniu ukierunkowana była zaś na analizę inwentarzy i akt administracyjnych, umożliwiających

bardziej precyzyjną identyfikację proveniencji zarejestrowanych starodruków. Na realizację powyższych prac Biblioteka Narodowa otrzymała dofinansowanie w ramach Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na 2025 rok.

Organizacja Europejskiego Dnia Autorów

Europejski Dzień Autorów jest inicjatywą zapoczątkowaną w 2023 roku przez Unię Europejską w ramach programu Kreatywna Europa. W 2025 roku prawo i grant do organizowania wydarzeń z nim związanych otrzymało międzynarodowe konsorcjum, w skład którego weszły: Biblioteka Narodowa, Fundacja Powszechnego Czytania, CILIC – Agence régionale du Centre-Val de Loire pour le livre, l’image i la culture numérique (Francja), Stiftung Lesen (Niemcy), Fundacja Chetene (Bułgaria), Federacja Wydawców Europejskich i EURead – europejska sieć organizacji promujących czytelnictwo. W 2025 roku zorganizowano łącznie 6573 wydarzenia w 34 krajach programu Kreatywna Europa. Między 11 listopada a 12 grudnia 2025 roku inicjatywa zgromadziła ponad 300 tysięcy uczestników, potwierdzając rosnącą rolę czytania jako fundamentu kultury, edukacji oraz życia demokratycznego w Europie. W obchody włączyły się m.in. biblioteki, szkoły, przedszkola, księgarnie, wydawcy, instytucje kultury, samorządy, organizacje pozarządowe oraz autorzy, ilustratorzy i tłumacze z całej Europy. Wydarzenia odbywały się pod wspólnym hasłem „#ReadForReal”, podkreślającym znaczenie czytania „na żywo i naprawdę” – jako doświadczenia budującego więzi społeczne, kreatywność, innowacyjność i dialog międzykulturowy. Na realizację projektu Biblioteka Narodowa wydatkowała 107 000,00 zł.

Zadanie inwestycyjne „Pełna czytelnia Rzeczypospolitej”

W marcu 2024 roku Biblioteka Narodowa w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 (FEnIKS) otrzymała środki na projekt „Pełna czytelnia Rzeczypospolitej”. Projekt stanowi kontynuację wcześniejszych przedsięwzięć i polegać będzie na zabezpieczeniu najcenniejszych zbiorów Biblioteki Narodowej, zapewnieniu warunków do ich konserwacji i opracowania, a także udostępniania. W ramach projektu zaplanowano adaptację i aranżację wybranych pomieszczeń gmachu głównego Biblioteki Narodowej oraz zwiększenie efektywności energetycznej. Biblioteka Narodowa dzięki realizacji projektu stanie się bardziej dostępna dla

mieszkańców miasta, którzy są zainteresowani czytaniem i kulturą. Zapewniony zostanie dostęp do książek również zagranicznych (dzięki planowanej Bibliotece Kultur), czasopism, audiobooków, muzyki, filmów i innych mediów. W ramach oferty zorganizowane zostaną liczne wydarzenia kulturalne promujące czytelnictwo, rozszerzające dotychczasową ofertę o spacer i spotkania ze współczesnymi twórcami. Projekt realizowany jest we współpracy z Towarzystwem Historyczno-Literackim – Biblioteką Polską w Paryżu. Współpraca z Partnerem projektu oparta będzie na dzieleniu się wiedzą i doświadczeniem oraz organizacji cyklu wystaw rękopisów przechowywanych w BN i z zasobów partnera. W 2025 roku Biblioteka Narodowa wydatkowała na ten cel 1 164 000,00 zł, w tym wydatki inwestycyjne wyniosły 24 977,00 zł. Zadanie będzie realizowane do 2026 roku.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA BIBLIOTEKI NARODOWEJ I ZARZĄDZENIA DYREKTORA BIBLIOTEKI NARODOWEJ

Schemat organizacyjny Biblioteki Narodowej

**I. Dyrektor Biblioteki Narodowej –
dr Tomasz Makowski**

*Dyrektorowi Biblioteki Narodowej podlegają
bezpośrednio:*

- ♦ zastępcy dyrektora Biblioteki Narodowej,
- ♦ główny księgowy (Beata Szczygieł-Modrzycka),
- ♦ Biuro Finansowo-Księgowe (kierownik Bogumiła Bańska),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy – pełnomocnik dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw Bezpieczeństwa (Marcin Wojtaś),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy – pełnomocnik dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw ochrony informacji niejawnych (Marta Wojciechowska),
- ♦ Służba Ochrony (szef ochrony Andrzej Bujanowicz),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy – audytor wewnętrzny Biblioteki Narodowej (Marcin Laskowski),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy – Doradca dyrektora BN (-),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy do spraw obronnych i zarządzania kryzysowego (Ewa Mikulska),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy do spraw zabezpieczeń technicznych (-),

- ♦ samodzielne stanowisko pracy – inspektor ochrony danych (Patrycja Jurkowska),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy – radca prawny (Barbara Karpowicz-Ćwiek),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy – sekretarz Dyrekcji (-),
- ♦ zespół zadaniowy do spraw zarządzania ryzykiem informacji niejawnych w Bibliotece Narodowej (Marta Wojciechowska).

**II. Zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej
do spraw naukowych – dr Monika Mitera**

*Zastępcy dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw
naukowych podlegają bezpośrednio:*

- ♦ Biuro Spraw Pracowniczych (kierowniczka Agnieszka Grzybowska),
- ♦ Instytut Książki i Czytelnictwa (kierownik dr Tomasz Szwaciński),
- ♦ Instytut Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych (kierowniczka Justyna Król-Próba),
- ♦ Kancelaria (kierowniczka Agata Siry),
- ♦ Zakład Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów (kierowniczka Katarzyna Augustyniak-Wrońska),
- ♦ Zakład Kontroli Zbiorów (zastępczyni kierownika Małgorzata Bąk),
- ♦ Zakład Rękopisów (kierowniczka Anna Romaniuk),
- ♦ Zakład Starych Druków (kierownik dr Krzysztof Soliński),

- ♦ Zakład Zbiorów Bibliologicznych (zastępczyni kierownika dr Katarzyna Krawczyk),
- ♦ Zakład Zbiorów Dźwiękowych i Audiowizualnych (kierowniczka Anna Iwanicka-Nijakowska),
- ♦ Zakład Zbiorów Ikonograficznych (kierowniczka Agata Pietrzak),
- ♦ Zakład Zbiorów Kartograficznych (kierowniczka Agata Pietrzak),
- ♦ Zakład Zbiorów Muzycznych (kierowniczka Sonia Wronkowska),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy – pełnomocnik dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw zakupów i darów materiałów bibliotecznych (Anna Romaniuk).

Z upoważnienia dyrektora Biblioteki Narodowej zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw naukowych sprawuje nadzór nad:

- ♦ samodzielnym stanowiskiem pracy do spraw BHP (Łukasz Podolec),
- ♦ samodzielnym stanowiskiem pracy do spraw kontroli wewnętrznej (Alfred Kabata),
- ♦ samodzielnym stanowiskiem pracy – pełnomocnik dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw narodowego zasobu bibliotecznego (Ewa Potrzebicka).

III. Zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej – Dominik Cieszkowski

Zastępcy dyrektora Biblioteki Narodowej – Dominikowi Cieszkowskiemu podlegają bezpośrednio:

- ♦ Biuro Planowania i Zamówień Publicznych (kierownik Sławomir Majcher),
- ♦ Zakład Administracyjno-Gospodarczy (kierowniczka Katarzyna Chomontowska),
- ♦ Zakład Inwestycji i Remontów (kierownik Artur Galiński),
- ♦ Zakład Technologii Informatycznych (kierowniczka Anna Surma),
- ♦ Zakład Zbiorów Cyfrowych (kierowniczka Ada Lewandowska),

- ♦ samodzielne stanowisko pracy do spraw ochrony przeciwpożarowej (Łukasz Podolec),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy do spraw znormalizowanych numerów wydawnictw ISBN i ISMN (Bożena Wojtas),
- ♦ zespół zadaniowy do spraw bezpieczeństwa informacji (kierowniczka Ewa Małgorzata Mikulska),
- ♦ zespół zadaniowy do spraw znormalizowanych numerów wydawnictw ISBN i ISMN (kierowniczka Bożena Wojtas),
- ♦ zespół zadaniowy „Zespół Projektowy do realizacji projektu Nowa Academica” (kierowniczka Iwona Korchow),
- ♦ zespół zadaniowy „Zespół Projektowy do realizacji Projektu Dzień Autorów Europejskich” (kierowniczka Liliana Skoczylas),
- ♦ zespół Projektowy do realizacji projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych” (kierowniczka Iwona Korchow),
- ♦ zespół zadaniowy „Zespół Projektowy do realizacji Projektu – Pełna czytelnia Rzeczypospolitej” (kierowniczka Aneta Podgórska-Adamowicz).

Z upoważnienia dyrektora Biblioteki Narodowej zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej – Dominik Cieszkowski sprawuje nadzór nad:

- ♦ Pełnomocniczką Dyrektora BN ds. Pałacu Rzeczypospolitej (Katarzyna Ostenda),
- ♦ samodzielnym stanowiskiem pracy – pełnomocnik dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw Rozwoju (Sonia Wronkowska).

IV. Zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej – Julia Konopka-Żołnierczuk

Zastępcy dyrektora Biblioteki Narodowej – Julii Konopce-Żołnierczuk podlegają bezpośrednio:

- ♦ Archiwum (kierowniczka Maria Remisz),
- ♦ Biuro Komunikacji i Promocji (kierowniczka Liliana Skoczylas),
- ♦ Sekretariat (kierowniczka Sylwia Urbanowska),

- ♦ Zakład Edukacji Bibliotekarskiej (kierowniczką Joanna Piekarska),
- ♦ Zakład Magazynów Bibliotecznych (kierowniczką Emilia Gajda),
- ♦ Zakład Udostępniania Zbiorów (kierownik dr Maciej Szablewski),
- ♦ Zakład Wypożyczania Krajowego i Zagranicznego (kierowniczką Marta Wojciechowska),
- ♦ Zakład Zasobu Wymennego (kierowniczką Katarzyna Guzowska),
- ♦ zespół zadaniowy do spraw programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”, Kierunek interwencji I.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych (kierowniczką Marzena Sokołowska).

Z upoważnienia dyrektora Biblioteki Narodowej zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej – Julia Konopka-Żołnierczuk sprawuje nadzór nad:

- ♦ Pełnomocnikiem Dyrektora BN ds. międzynarodowych (dr Maciej Szablewski).

V. Zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej – Kacper Trzaska

Zastępcy dyrektora Biblioteki Narodowej – Kacprowi Trzascie podlegają bezpośrednio:

- ♦ Instytut Bibliograficzny (zastępca kierownika dr Bartłomiej Kaczorowski),
- ♦ Zakład Bibliografii Polskiej 1901–1939 (-),
- ♦ Zakład Czasopism (kierowniczką Agnieszka Monczak),
- ♦ Zakład Dokumentów Życia Społecznego (kierownik dr Lech Walkiewicz),
- ♦ Zakład Katalogowania Dziedziny (kierownik dr Paweł Leleń),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy – bibliotekarz systemowy (Witold Wysota),
- ♦ samodzielne stanowisko pracy do spraw statystyki wydawnictw (dr Olga Dawidowicz-Chymkowska),
- ♦ zespół zadaniowy „Korpus Publikacji Polskich”(-),

- ♦ zespół zadaniowy do spraw programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”, Kierunek interwencji I.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek (Barbara Morawiec).

Z upoważnienia dyrektora Biblioteki Narodowej zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej – Kacper Trzaska sprawuje nadzór nad:

- ♦ samodzielnym stanowiskiem pracy – pełnomocnik dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw Katalogowania (Zofia Żurawińska).

PRACOWNICY BIBLIOTEKI NARODOWEJ – STAN NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2025 ROKU

LICZBA OSÓB ZATRUDNIONYCH	525
KADRA ZARZĄDZAJĄCA	6
PRACOWNICY NAUKOWI	14
SŁUŻBA BIBLIOTECZNA	198
POZOSTALI PRACOWNICY MERYTORYCZNI	139
PRACOWNICY ADMINISTRACYJNI	66
PRACOWNICY TECHNICZNI I OBSŁUGI	102

Zarządzenia Dyrektora Biblioteki Narodowej wydane w 2025 roku

- ♦ Zarządzenie nr 1/2025 z dnia 2 stycznia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku litewskim.
- ♦ Zarządzenie nr 2/2025 z dnia 2 stycznia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku japońskim.
- ♦ Zarządzenie nr 3/2025 z dnia 2 stycznia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia

- rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku hebrajskim.
- ♦ Zarządzenie nr 4/2025 z dnia 2 stycznia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania publikacji z zakresu literaturoznawstwa.
 - ♦ Zarządzenie nr 5/2025 z dnia 3 stycznia 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia składu osobowego Kolegium Biblioteki Narodowej oraz wprowadzenia „Regulaminu określającego zasady działania Kolegium Biblioteki Narodowej”.
 - ♦ Zarządzenie nr 6/2025 z dnia 9 stycznia 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania spraw związanych z koordynowaniem i prowadzeniem spraw związanych z usługami świadczonymi na rzecz Biblioteki Narodowej w zakresie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami, realizowanej w ramach zadań służby medycyny pracy.
 - ♦ Zarządzenie nr 7/2025 z dnia 10 stycznia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko starszego wartownika – konwojenta w Służbie Ochrony.
 - ♦ Zarządzenie nr 8/2025 z dnia 16 stycznia 2025 r. w sprawie powołania komisji likwidacyjnej do likwidacji zużytych składników (elementów) majątku ruchomego, niebędącego sprzętem komputerowym.
 - ♦ Zarządzenie nr 9/2025 z dnia 30 stycznia 2025 r. w sprawie wyznaczenia w Bibliotece Narodowej dni wolnych od pracy w związku ze świętami przypadającymi w sobotę w roku 2025.
 - ♦ Zarządzenie nr 10/2025 z dnia 30 stycznia 2025 r. w sprawie ogłoszenia składu zespołu pracowników biorących udział w postępowaniu w sprawie wystąpienia w Bibliotece Narodowej działań lub zachowań noszących cechy mobbingu lub innych niepożądanych zachowań.
 - ♦ Zarządzenie nr 11/2025 z dnia 30 stycznia 2025 r. w sprawie ustalenia aktualnego podziału zadań Dyrektora i zastępców dyrektora Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 12/2025 z dnia 30 stycznia 2025 r. w sprawie nadania symboli komórkom organizacyjnym Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 13/2025 z dnia 10 lutego 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania spraw związanych z nadzorem nad Zakładem Rękopisów, Zakładem Starych Druków, Zakładem Zbiorów Bibliologicznych, Zakładem Zbiorów Dźwiękowych i Audiowizualnych, Zakładem Zbiorów Ikonograficznych, Zakładem Zbiorów Kartograficznych i Zakładem Zbiorów Muzycznych.
 - ♦ Zarządzenie nr 14/2025 z dnia 10 lutego 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania spraw związanych z nadzorem nad Kancelarią.
 - ♦ Zarządzenie nr 15/2025 z dnia 24 lutego 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania publikacji z zakresu historii.
 - ♦ Zarządzenie nr 16/2025 z dnia 27 lutego 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko kustosza do katalogowania rękopisów muzycznych.
 - ♦ Zarządzenie nr 17/2025 z dnia 28 lutego 2025 r. w sprawie wprowadzenia w Bibliotece Narodowej drugiego stopnia alarmowego (stopnia BRAVO) i podjęcia realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach stopnia alarmowego.
 - ♦ Zarządzenie nr 18/2025 z dnia 28 lutego 2025 r. w sprawie wprowadzenia w Bibliotece Narodowej drugiego stopnia alarmowego CRP (stopnia BRAVO-CRP) i podjęcia realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach stopnia alarmowego CRP.
 - ♦ Zarządzenie nr 19/2025 z dnia 7 marca 2025 r. w sprawie ogłoszenia zmiany składu zespołu pracowników biorących udział w postępowaniu w sprawie wystąpienia w Bibliotece Narodowej działań lub zachowań noszących cechy mobbingu lub innych niepożądanych zachowań.
 - ♦ Zarządzenie nr 20/2025 z dnia 7 marca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ogłoszenia składu Komisji Socjalnej.
 - ♦ Zarządzenie nr 21/2025 z dnia 10 marca 2025 r. w sprawie ogłoszenia zmiany składu zespołu

pracowników biorących udział w postępowaniu w sprawie wystąpienia w Bibliotece Narodowej działań lub zachowań noszących cechy mobbingu lub innych niepożądanych zachowań.

- ♦ Zarządzenie nr 22/2025 z dnia 24 marca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko sprzątaczk/sprzątacza.
- ♦ Zarządzenie nr 23/2025 z dnia 24 marca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko zastępcy kierownika Instytutu Bibliograficznego.
- ♦ Zarządzenie nr 24/2025 z dnia 1 kwietnia 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania stanowiska kierownika Pracowni Bibliotekoznawstwa w Instytucie Książki i Czytelnictwa.
- ♦ Zarządzenie nr 25/2025 z dnia 1 kwietnia 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Rady Naukowej „Polish Libraries”.
- ♦ Zarządzenie nr 26/2025 z dnia 1 kwietnia 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Rady Naukowej „Rocznika Biblioteki Narodowej”.
- ♦ Zarządzenie nr 27/2025 z dnia 4 kwietnia 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania stanowiska kierownika Zakładu Magazynów Bibliotecznych.
- ♦ Zarządzenie nr 28/2025 z dnia 4 kwietnia 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania stanowiska kierownika Zakładu Zasobu Wymiennego.
- ♦ Zarządzenie nr 29/2025 z dnia 4 kwietnia 2025 r. zmieniające skład jury Nagrody Literackiej imienia Marka Nowakowskiego.
- ♦ Zarządzenie nr 30/2025 z dnia 8 kwietnia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rozeznania rynku w celu ustalenia szacunkowej wartości zamówienia pn. „Ilościowe badania czytelnictwa książek w 2025 roku na ogólnopolskiej próbie reprezentatywnej obywateli Polski w wieku 15 lat i więcej”.
- ♦ Zarządzenie nr 31/2025 z dnia 10 kwietnia 2025 r. w sprawie powołania Komisji Pojednawczej.
- ♦ Zarządzenie nr 32/2025 z dnia 15 kwietnia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko starszego wartownika – konwojenta w Służbie Ochrony.
- ♦ Zarządzenie nr 33/2025 z dnia 15 kwietnia 2025 r. w sprawie zarządzenia wyborów osób zaufania w Bibliotece Narodowej na kadencję 2025–2029.
- ♦ Zarządzenie nr 34/2025 z dnia 29 kwietnia 2025 r. w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu Zespołu Zadaniowego „Zespół Projektowy do realizacji projektu Patrimonium – dziedzictwo uczonych”.
- ♦ Zarządzenie nr 35/2025 z dnia 29 kwietnia 2025 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych”.
- ♦ Zarządzenie nr 36/2025 z dnia 5 maja 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko szatniarki/szatniarza.
- ♦ Zarządzenie nr 37/2025 z dnia 20 maja 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania spraw związanych z nadzorem nad Kancelarią.
- ♦ Zarządzenie nr 38/2025 z dnia 22 maja 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko specjalisty do udostępniania obiektów cyfrowych w ramach projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych” (12 stanowisk).
- ♦ Zarządzenie nr 39/2025 z dnia 22 maja 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko specjalisty do fotografowania zbiorów bibliotecznych w ramach projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych” (3 stanowiska).
- ♦ Zarządzenie nr 40/2025 z dnia 22 maja 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko specjalisty do digitalizacji zbiorów bibliotecznych w ramach projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych” (22 stanowiska).
- ♦ Zarządzenie nr 41/2025 z dnia 22 maja 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu Zespołu Zadaniowego do spraw bezpieczeństwa informacji.
- ♦ Zarządzenie nr 42/2025 z dnia 23 maja 2025 r. w sprawie wprowadzenia harmonogramu przekazywania do Archiwum akt spraw zakończonych za rok 2022.
- ♦ Zarządzenie nr 43/2025 z dnia 23 maja 2025 r. w sprawie brakowania dokumentacji zgromadzonej przez Biuro Spraw Pracowniczych w ramach

- prowadzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w Bibliotece Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 44/2025 z dnia 23 maja 2025 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu korzystania z Pałacu Rzeczypospolitej.
 - ♦ Zarządzenie nr 45/2025 z dnia 23 maja 2025 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu korzystania z Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 46/2025 z dnia 23 maja 2025 r. w sprawie wprowadzenia cennika opłat za wydanie duplikatu karty czytelnika i duplikatu plakietki z numerem miejsca.
 - ♦ Zarządzenie nr 47/2025 z dnia 23 maja 2025 r. w sprawie kontroli prawidłowości wykonywania przez biblioteki publiczne zadań określonych w umowach dotyczących dofinansowania realizowanych w okresie od 1 stycznia 2024 roku do 30 listopada 2024 roku w ramach programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025”, Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych, Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.
 - ♦ Zarządzenie nr 48/2025 z dnia 23 maja 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rozeznania rynku w celu ustalenia wartości szacunkowej zamówienia na wykonywanie w 2026 r. zadań służby medycyny pracy w zakresie przeprowadzania badań wstępnych, okresowych i kontrolnych oraz sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 49/2025 z dnia 26 maja 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania publikacji z zakresu biologii.
 - ♦ Zarządzenie nr 50/2025 z dnia 26 maja 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania publikacji z zakresu historii sztuki.
 - ♦ Zarządzenie nr 51/2025 z dnia 29 maja 2025 r. w sprawie wprowadzenia w Bibliotece Narodowej drugiego stopnia alarmowego (stopnia BRAVO) i podjęcia realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach stopnia alarmowego.
 - ♦ Zarządzenie nr 52/2025 z dnia 29 maja 2025 r. w sprawie wprowadzenia w Bibliotece Narodowej drugiego stopnia alarmowego CRP (stopnia BRAVO-CRP) i podjęcia realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach stopnia alarmowego CRP.
 - ♦ Zarządzenie nr 53/2025 z dnia 3 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku hiszpańskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 54/2025 z dnia 3 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku portugalskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 55/2025 z dnia 3 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku niemieckim.
 - ♦ Zarządzenie nr 56/2025 z dnia 3 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku włoskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 57/2025 z dnia 3 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania publikacji z zakresu literatury pięknej XIX wieku.
 - ♦ Zarządzenie nr 58/2025 z dnia 3 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do katalogowania publikacji z zakresu religioznawstwa.
 - ♦ Zarządzenie nr 59/2025 z dnia 12 czerwca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia Nagrody Literackiej Skrzydła Dedala.
 - ♦ Zarządzenie nr 60/2025 z dnia 12 czerwca 2025 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku zgłaszania ofert pracy do bazy ofert pracy prowadzonej przez ministra właściwego do spraw pracy.
 - ♦ Zarządzenie nr 61/2025 z dnia 12 czerwca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie aktualizacji oceny

ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy w Bibliotece Narodowej.

- ♦ Zarządzenie nr 62/2025 z dnia 18 czerwca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zasad postępowania przy udzielaniu zamówień publicznych na potrzeby Projektu „Pełna czytelnia Rzeczypospolitej” w ramach ogłoszonego naboru wniosków w sposób konkurencyjny przez MKiDN VII Priorytetu Kultura, Działania 7.1. Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027.
- ♦ Zarządzenie nr 63/2025 z dnia 27 czerwca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania publikacji z zakresu biologii.
- ♦ Zarządzenie nr 64/2025 z dnia 27 czerwca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania poloników zagranicznych w języku niemieckim.
- ♦ Zarządzenie nr 65/2025 z dnia 27 czerwca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania poloników zagranicznych w języku portugalskim.
- ♦ Zarządzenie nr 66/2025 z dnia 27 czerwca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania publikacji z zakresu literatury pięknej XIX wieku.
- ♦ Zarządzenie nr 67/2025 z dnia 30 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa w Zakładzie Starych Druków.
- ♦ Zarządzenie nr 68/2025 z dnia 30 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania publikacji z zakresu socjologii.
- ♦ Zarządzenie nr 69/2025 z dnia 30 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania publikacji z zakresu prawa.
- ♦ Zarządzenie nr 70/2025 z dnia 30 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania publikacji z zakresu literatury pięknej.
- ♦ Zarządzenie nr 71/2025 z dnia 30 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania poloników zagranicznych w języku hebrajskim.
- ♦ Zarządzenie nr 72/2025 z dnia 30 czerwca 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania poloników zagranicznych w języku litewskim.
- ♦ Zarządzenie nr 73/2025 z dnia 1 lipca 2025 r. w sprawie powołania komisji, której zadaniem będzie przygotowanie i opublikowanie ogłoszenia o zamówieniu oraz wyłonienie wykonawcy usługi pn. „Ilościowe badania czytelnictwa książek w 2025 roku na ogólnopolskiej próbie reprezentatywnej obywateli Polski w wieku 15 lat i więcej”.
- ♦ Zarządzenie nr 74/2025 z dnia 1 lipca 2025 r. w sprawie ustalenia aktualnego podziału zadań Dyrektora i zastępców dyrektora Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 75/2025 z dnia 8 lipca 2025 r. w sprawie utworzenia Stałego Dyżuru Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 76/2025 z dnia 8 lipca 2025 r. w sprawie zawieszenia stosowania zarządzenia w sprawie ustanowienia strefy ograniczonego dostępu w budynkach „A” w gmachu głównym Biblioteki Narodowej na poziomie niskiego parteru (P-1) w przestrzeni ruchu transportera.
- ♦ Zarządzenie nr 77/2025 z dnia 8 lipca 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania stanowiska kierownika Zakładu Magazynów Bibliotecznych.
- ♦ Zarządzenie nr 78/2025 z dnia 11 lipca 2025 r. w sprawie organizacji, uruchamiania i działania Stałego Dyżuru Biblioteki Narodowej.

- ♦ Zarządzenie nr 79/2025 z dnia 11 lipca 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosa do katalogowania publikacji z zakresu prawa.
- ♦ Zarządzenie nr 80/2025 z dnia 1 sierpnia 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania stanowiska kierownika Zakładu Czasopism.
- ♦ Zarządzenie nr 81/2025 z dnia 1 sierpnia 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wprowadzenia obowiązku zgłaszania ofert pracy do bazy ofert pracy prowadzonej przez ministra właściwego do spraw pracy.
- ♦ Zarządzenie nr 82/2025 z dnia 1 sierpnia 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ogłoszenia składu Komisji Socjalnej.
- ♦ Zarządzenie nr 83/2025 z dnia 11 sierpnia 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Regulaminu Organizacyjnego Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 84/2025 z dnia 11 sierpnia 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Regulaminu wynagradzania pracowników Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 85/2025 z dnia 11 sierpnia 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Regulaminu przyznawania premii uznaniowej pracownikom Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 86/2025 z dnia 11 sierpnia 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Regulaminu przyznawania nagród pieniężnych pracownikom Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 87/2025 z dnia 11 sierpnia 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 88/2025 z dnia 11 sierpnia 2025 r. w sprawie kompleksowego przeglądu i aktualizacji zakresów obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności pracowników Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 89/2025 z dnia 21 sierpnia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko starszego wartownika – konwojenta w Służbie Ochrony.
- ♦ Zarządzenie nr 90/2025 z dnia 21 sierpnia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko specjalisty do digitalizacji zbiorów bibliotecznych w ramach projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych” (8 stanowisk).
- ♦ Zarządzenie nr 91/2025 z dnia 21 sierpnia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko specjalisty do fotografowania zbiorów bibliotecznych w ramach projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych” (1 stanowisko).
- ♦ Zarządzenie nr 92/2025 z dnia 22 sierpnia 2025 r. zmieniające Regulamin wynagradzania pracowników Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 93/2025 z dnia 25 sierpnia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko kierownika Zakładu Czasopism.
- ♦ Zarządzenie nr 94/2025 z dnia 25 sierpnia 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko kierownika Pracowni Informacji Naukowej w Zakładzie Udostępniania Zbiorów.
- ♦ Zarządzenie nr 95/2025 z dnia 29 sierpnia 2025 r. w sprawie wprowadzenia w Bibliotece Narodowej drugiego stopnia alarmowego (stopnia BRAVO) i podjęcia realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach stopnia alarmowego.
- ♦ Zarządzenie nr 96/2025 z dnia 29 sierpnia 2025 r. w sprawie wprowadzenia w Bibliotece Narodowej drugiego stopnia alarmowego CRP (stopnia BRAVO-CRP) i podjęcia realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach stopnia alarmowego CRP.
- ♦ Zarządzenie nr 97/2025 z dnia 2 września 2025 r. w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu samodzielnego stanowiska pracy – Pełnomocnik Dyrektora Biblioteki Narodowej do spraw międzynarodowych.
- ♦ Zarządzenie nr 98/2025 z dnia 4 września 2025 r. w sprawie ustalenia aktualnego podziału zadań dyrektora i zastępców dyrektora Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 99/2025 z dnia 4 września 2025 r. w sprawie nadania symboli komórkom organizacyjnym Biblioteki Narodowej.
- ♦ Zarządzenie nr 100/2025 z dnia 4 września 2025 r. w sprawie wyznaczenia na terenie Biblioteki Narodowej miejsc, w których jest dozwolone palenie

- wyrobów tytoniowych, w tym palenie nowatorskich wyrobów tytoniowych, i palenie papierosów elektronicznych.
- ♦ Zarządzenie nr 101/2025 z dnia 9 września 2025 r. w sprawie obowiązkowego szkolenia pracowników Biblioteki Narodowej z zakresu przeciwdziałania mobbingowi i dyskryminacji.
 - ♦ Zarządzenie nr 102/2025 z dnia 12 września 2025 r. w sprawie powołania Pionu Ochrony Informacji Niejawnych w Bibliotece Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 103/2025 z dnia 12 września 2025 r. w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu działania Zespołu zadaniowego do spraw zaktualizowania dokumentacji bezpieczeństwa systemu teleinformatycznego służącego do przetwarzania informacji niejawnych o klauzuli „zastrzeżone” w Bibliotece Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 104/2025 z dnia 12 września 2025 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu korzystania z Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 105/2025 z dnia 17 września 2025 r. zmieniające Instrukcję sporządzania, kontroli i obiegu dokumentów finansowo-księgowych w Bibliotece Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 106/2025 z dnia 19 września 2025 r. w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu Zespołu Zadaniowego „Zespół Projektowy do realizacji projektu Dzień Autorów Europejskich”.
 - ♦ Zarządzenie nr 107/2025 z dnia 30 września 2025 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu korzystania z Pałacu Rzeczypospolitej.
 - ♦ Zarządzenie nr 108/2025 z dnia 6 października 2025 r. w sprawie powołania dwóch komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/starszego kustosza do obsługi informacyjnej Biblioteki Narodowej i Pałacu Rzeczypospolitej.
 - ♦ Zarządzenie nr 109/2025 z dnia 9 października 2025 r. w sprawie powołania komisji, której zadaniem będzie wyłonienie wykonawcy na wykonywanie w 2026 r. zadań służby medycyny pracy w zakresie przeprowadzania badań wstępnych, okresowych i kontrolnych oraz sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 110/2025 z dnia 9 października 2025 r. w sprawie powołania komisji, której zadaniem będzie wyłonienie wykonawcy usługi pn. „Bieżący monitoring ogólnodostępnych bezpłatnych portali internetowych prowadzonych w języku polskim i wybranych mediów społecznościowych w 2026 r. oraz udostępnianie zamawiającemu wyników monitoringu w formie elektronicznej”.
 - ♦ Zarządzenie nr 111/2025 z dnia 9 października 2025 r. w sprawie powołania komisji, której zadaniem będzie wyłonienie wykonawcy usługi pn. „Monitoring polskiej prasy drukowanej (papierowych wydań ogólnopolskich i regionalnych dzienników i czasopism określonych przez zamawiającego) w 2026 r. i dostarczanie zamawiającemu wyników monitoringu w formie wycinków prasowych, wyodrębnionych (wyciętych) z oryginalnych, drukowanych, papierowych egzemplarzy dzienników i czasopism”.
 - ♦ Zarządzenie nr 112/2025 z dnia 9 października 2025 r. w sprawie powołania komisji, której zadaniem będzie wyłonienie wykonawcy usługi pn. „Monitoring polskiej prasy elektronicznej (elektronicznych wydań ogólnopolskich i regionalnych dzienników i czasopism określonych przez zamawiającego) w 2026 r. i udostępnianie zamawiającemu wyników monitoringu w formie elektronicznej (dostępu do materiałów prasowych zamieszczonych w tych dziennikach i czasopismach)”.
 - ♦ Zarządzenie nr 113/2025 z dnia 14 października 2025 r. zmieniające Regulamin pracy w Bibliotece Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 114/2025 z dnia 27 października 2025 r. w sprawie uruchomienia stałego dyżuru Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 115/2025 z dnia 27 października 2025 r. zmieniające załącznik do zarządzenia w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu działania Zespołu zadaniowego do spraw zarządzania ryzykiem informacji niejawnych w Bibliotece Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 116/2025 z dnia 28 października 2025 r. w sprawie powołania w Bibliotece Narodowej Komisji Inwentaryzacyjnej.
 - ♦ Zarządzenie nr 117/2025 z dnia 30 października 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu Zespołu zadaniowego do

- spraw programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”, Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.
- ♦ Zarządzenie nr 118/2025 z dnia 30 października 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu zespołu zadaniowego „Zespół Zadaniowy do realizacji projektu Digitalizacja Archiwum Instytutu Literackiego Kultura”.
 - ♦ Zarządzenie nr 119/2025 z dnia 30 października 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia i ustalenia zakresu Zespołu Zadaniowego „Zespół Projektowy do realizacji projektu Dzień Autorów Europejskich”.
 - ♦ Zarządzenie nr 120/2025 z dnia 30 października 2025 r. w sprawie ustalenia aktualnego podziału zadań dyrektora i zastępców dyrektora Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 121/2025 z dnia 30 października 2025 r. w sprawie odwołania stałego dyżuru Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 122/2025 z dnia 3 listopada 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie aktualizacji oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy w Bibliotece Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 123/2025 z dnia 13 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku rumuńskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 124/2025 z dnia 13 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku gruzińskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 125/2025 z dnia 13 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku bułgarskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 126/2025 z dnia 13 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku ormiańskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 127/2025 z dnia 13 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku tureckim.
 - ♦ Zarządzenie nr 128/2025 z dnia 13 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku japońskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 129/2025 z dnia 13 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku jidysz.
 - ♦ Zarządzenie nr 130/2025 z dnia 13 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko młodszego bibliotekarza/ starszego kustosza do katalogowania poloników zagranicznych w języku hebrajskim.
 - ♦ Zarządzenie nr 131/2025 z dnia 24 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji na stanowisko specjalisty do udostępniania obiektów cyfrowych w ramach projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych” (6 stanowisk).
 - ♦ Zarządzenie nr 132/2025 z dnia 24 listopada 2025 r. w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia rekrutacji wewnętrznej na stanowisko specjalisty - magazyniera (reprografa) w ramach projektu „Patrimonium – dziedzictwo uczonych”.
 - ♦ Zarządzenie nr 133/2025 z dnia 24 listopada 2025 r. w sprawie wprowadzenia w Bibliotece Narodowej drugiego stopnia alarmowego CRP (stopnia BRAVO-CRP) i podjęcia realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach stopnia alarmowego CRP.
 - ♦ Zarządzenie nr 134/2025 z dnia 24 listopada 2025 r. w sprawie wprowadzenia w Bibliotece Narodowej drugiego stopnia alarmowego (stopnia BRAVO) i podjęcia realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach stopnia alarmowego.
 - ♦ Zarządzenie nr 135/2025 z dnia 25 listopada 2025 r. w sprawie powołania Komisji do przeprowadzenia kontroli okresowej stanu ochrony informacji niejawnych.

- ♦ Zarządzenie nr 136/2025 z dnia 28 listopada 2025 r. w sprawie nagród pieniężnych za rok 2025.
 - ♦ Zarządzenie nr 137/2025 z dnia 28 listopada 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Komisji Bezpieczeństwa i Higieny Pracy.
 - ♦ Zarządzenie nr 138/2025 z dnia 4 grudnia 2025 r. zmieniające Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 139/2025 z dnia 8 grudnia 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zabezpieczenia materiałów bibliotecznych o szczególnej wartości zabytkowej ze zbiorów Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 140 /2025 z dnia 11 grudnia 2025 r. w sprawie ustalenia zakresu działania Biura Spraw Pracowniczych.
 - ♦ Zarządzenie nr 141/2025 z dnia 11 grudnia 2025 r. w sprawie ustalenia zakresu działania Sekretariatu.
 - ♦ Zarządzenie nr 142/2025 z dnia 15 grudnia 2025 r. w sprawie organizacji w Bibliotece Narodowej
- doskonalącego ćwiczenia obronnego „RELOKACJA BN 2025”.
 - ♦ Zarządzenie nr 143/2025 z dnia 16 grudnia 2025 r. w sprawie uruchomienia stałego dyżuru Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 144/2025 z dnia 18 grudnia 2025 r. w sprawie odwołania stałego dyżuru Biblioteki Narodowej.
 - ♦ Zarządzenie nr 145/2025 z dnia 18 grudnia 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej do przekazania stanowiska kierownika Instytutu Bibliograficznego.
 - ♦ Zarządzenie nr 146/2025 z dnia 18 grudnia 2025 r. w sprawie powołania komisji zdawczo-odbiorczej ds. przekazania dokumentacji i spraw związanych z obsługą administracyjną rekrutacji na ogłaszane przez Bibliotekę Narodową wolne stanowiska pracy.

Opracowanie: Jan Kasprzyk

Redakcja: Agnieszka Konopka

Projekt graficzny: Joanna Jopkiewicz / Grupa PROJEKTOR

Skład: Katarzyna Niewczas

Fotografie autorstwa Pawła Morawca, Adama Czerskiego, Barbary Marii Morawiec,
Fundacja Powszechnego Czytania, Mariusza Kubika, Moniki Krzysztofik-Hanarz.

W projekcie szaty graficznej wykorzystano fotografie przedstawiające wystawę
Jam poselkini jego w Pałacu Rzeczypospolitej

Copyright © Biblioteka Narodowa, Warszawa 2026

ISBN 978-83-8259-544-4

ISSN 0137-2734

Kroje pisma: Adobe Jenson Pro, **Aktiv Grotesk**

Materiały: Rives Shetland Natural White 350 g/m², Munken Lynx 120 g/m²

Druk i oprawa: Akapit sp. z o.o., Lublin

Biblioteka Narodowa

al. Niepodległości 213

02-086 Warszawa

www.bn.org.pl

forhmuca n- vnte p
dy to voma vt lyne la
terre beu
e enlar amone au
comit- et alar cos mif
A bi wungl zefiner
fe gub- yhamilie
as her beuemie vo
ur zelen- vnde furete
dem yungl
nima uoht furete
womun- quoniam
tor et proreter nooz
I vna uata curpi
ma- bo pomocum- v
ginea nat- ien- v
I uir- zele vstir go
her it- vufir yulfer v
vufir- bechirner it
ma meo le tabiti
uoftrun- et in noui
fallo eius sperauit
X 30 wueni wetele
die ferre nate- ywie
fioze yno puah ic
I en in yin refreio

